

Rhaglen Gyflawn

Tuag at Ragoriaeth
Towards Excellence

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

CONWY
CYNGOR SWAIDESTREF SIRIOL
COUNTY BOROUGH COUNCIL

CYNGOR
Sir Ddinbych
Denbighshire
COUNTY COUNCIL

CYNGOR
Sir y Fflint
Flintshire
COUNTY COUNCIL

wrexham
COUNTY BOROUGH COUNCIL
CYNGOR SWAIDESTREF SIRIOL
wrexham

Cyfarfod

CYD-BWYLLGOR GWE

Dyddiad ac Amser

10.30 y.b., DYDD MERCHER, 26AIN MAI, 2021

Lleoliad

Zoom

Pwynt Cyswllt

Natalie Lloyd Jones

NatalieLloydJones@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd Dydd Mawrth, 18 Mai 2021)

CYD-BWYLLGOR GWE

Aelodau a phleidlais

Y Cynghorwyr

Cynghorydd Julie Fallon	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Cynghorydd Meirion Jones	Cyngor Sir Ynys Môn
Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts	Cyngor Sir Ddinbych
Cynghorydd Ian Roberts	Cyngor Sir y Fflint
Cynghorydd Phil Wynn	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam
Cynghorydd Cemlyn Rees Williams	Cyngor Gwynedd

Aelodau cyfetholedig heb Bleidlais

Rosalind Williams	Eglwys yng Nghymru
Claire Armitstead	Cynrychiolydd Ysgolion Uwchradd
Richard Collet	Cynrychiolydd Ysgolion Cynradd
Jonathan Morgan	Cynrychiolydd Ysgolion Arbennig
Alison Fisher	Cynrychiolydd Llywodraethwr

Swyddogion Heb Bleidlais

Dr Lowri Brown	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Claire Homard	Cyngor Sir y Fflint
Garem Jackson	Cyngor Gwynedd
Rhys Howard Hughes	Cyngor Sir Ynys Môn
Karen Evans	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam
Geraint Davies	Cyngor Sir Ddinbych

Swyddogion yn bresennol

Dafydd L. Edwards	Awdurdod Lletyol
Sion Huws	Awdurdod Lletyol
Susan Owen Jones	Rheolwr Busnes GwE
Annwen Morgan	Cyngor Sir Ynys Môn
Arwyn Thomas	Rheolwr Gyfarwyddwr GwE
Alwyn Jones	Cyfarwyddwr Cynorthwyol GwE
Gareth Williams	Cadeirydd Bwrdd Ymgynghorol GwE

Sylwedydd

R H A G L E N

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Derbyn unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol.

3. MATERION BRYS

Nodi unrhyw eitemau sy'n fater brys ym marn y Cadeirydd fel y gellir eu hystyried.

4. COFNODION Y CYFARFOD BLANEOROL 5 - 10

(atodol)

5. CYFRIFON GWE 2020-2021 - ALLDRO REFENIW 11 - 15

Diweddarau aelodau'r Cydbwyllgor ar adolygiad ariannol terfynol cyllideb GwE am y flwyddyn gyllidol 2020/21.

6. CYNLLUN BUSNES GWE 2021-2022 16 - 31

I gyflwyno Cynllun Busnes Rhanbarthol GwE 2021 – 2022 i aelodau'r Cyd-bwyllgor.

7. COFRESTR RISG 32 - 36

I gyflwyno Cofrestr Risg ddiweddaraf GwE i'r Cyd-Bwyllgor.

8. TREFNIADAU ASESU: TYMOR YR HAF 2021 37 - 38

I gyflwyno crynodeb o ganllawiau Llywodraeth Cymru ar drefniadau asesu tymor yr 2021 a gyhoeddwyd ar Ebrill 7fed, 2021 i aelodau'r Cydbwyllgor.

9. Y DAITH DDIWYGIO: PAPURAU PROCIO

39 - 64

I gyflwyno cyfres o Bapurau Procio sydd yn edrych ar agweddau ar arweinyddiaeth, gweledigaeth, addysgeg, asesu a dylunio'r cwricwlwm i aelodau'r Cyd-Bwyllgor.

10. ADOLYGIAD THEMATIG ESTYN: ARGYMHELLION

65 - 150

I gyflwyno adroddiad cynnydd ar argymhellion adolygiad thematig Estyn 'Cymorth awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol i ysgolion ac UC'Dau i ymateb i COVID-19' i aelodau'r Cyd-Bwyllgor.

CYD-BWYLLGOR GWE – 24/02/2021

Yn bresennol:

Y Cynghorwyr: Phil Wynn (Cadeirydd – Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam), Julie Fallon (Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy), Meirion Jones (Cyngor Sir Ynys Môn), Huw Hilditch-Roberts (Cyngor Sir Ddinbych), Ian Roberts (Cyngor Sir y Fflint).

Aelodau Cyfetholedig heb bleidlais: Claire Armitstead (Cynrychiolydd Ysgolion Uwchradd), Jonathan Morgan (Cynrychiolydd Ysgolion Arbennig).

Swyddogion Heb bleidlais: Garem Jackson (Cyngor Gwynedd), Rhys Howard Hughes (Cyngor Sir Ynys Môn), Dafydd Ifans (Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam), Claire Homard (Cyngor Sir y Fflint), Geraint Davies (Cyngor Sir Ddinbych) a Lowri Brown (Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy).

Swyddogion yn bresennol: Arwyn Thomas (Rheolwr Gyfarwyddwr GwE), Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd, yr Awdurdod Lletyol), Sion Huws (Uwch Gyfreithiwr – Corfforaethol, Cyngor Gwynedd, yr Awdurdod Lletyol), Susan Owen Jones (Rheolwr Busnes GwE), Alwyn Jones (Cyfarwyddwr Cynorthwyol GwE), Gwawr Meirion (Estyn), Elfyn Jones (GwE), Marc Hughes (GwE), Gareth Williams (Cadeirydd Bwrdd Ymgynghorol GwE), Hywyn Jones (Cyfrifydd Grŵp, Cyngor Gwynedd, yr Awdurdod Lletyol), Gwion Jones (Uwch Gyfrifydd, Cyngor Gwynedd – Yr Awdurdod Lletyol), Bethan Roberts (Rheolwr Rheoli Perfformiad, GwE), Annes Sion (Arweinydd Tim Democratiaeth, Cyngor Gwynedd, yr Awdurdod Lletyol) a Natalie Lloyd Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth, Cyngor Gwynedd, yr Awdurdod Lletyol).

Cyn cychwyn y cyfarfod yn ffurfiol, estynodd Rheolwr Gyfarwyddwr GwE cydymdeimladau dwys, ar ran y Cydbwyllgor, â Geraint Davies ar ei brofedigaeth diweddar. Cynigwyd unrhyw gefnogaeth sydd angen ar ei ddychweliad i'r gwaith.

Yn ogystal, rhoddwyd diweddariad o'r cyfarfod 'Adolygu a Her' blynyddol efo'r Gweinidog Addysg, diwedd mis Ionawr. Trafodwyd materion megis cefnogi ysgolion, heriau, a chefnogaeth ar gyfer disgyblion. Nodwyd bod adborth y Gweinidog yn gadarnhaol, yn arbennig ei chyfeiriad at ymagwedd ac esiampl o arfer dda yng Ngogledd Cymru.

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cyng. Cemlyn Williams (Cyngor Gwynedd) ac Annwen Morgan (Prif Weithredwr, Cyngor Sir Ynys Môn).

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

3. MATEIRON BRYD

Nid oedd unrhyw fater brys.

4. COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

Cadarnhawyd fod y cofnod a gyflwynwyd yn gofnod priodol o'r cyfarfod ar yr 11eg o Dachwedd, 2020.

Cyfeiriwyd at Eitem 4 o fewn y cofnodion. Nodwyd bod hyn wedi ei drafod yn y Bwrdd Rheoli. Bydd diweddaraiad o ran materion polisi cenedlaethol yn cael eu cyflwyno i'r Cydbwyllgor fel bo'r angen.

5. CYLLIDEB GWE 2020-21 - ADOLYGU CHWARTER 3

PENDERFYNIAD:

Derbyn yr adroddiad Adolygiad 3ydd Chwarter o gyllideb GwE am y flwyddyn gyllidol 2020/21.

TRAFODAETH:

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Bennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd yr Awdurdod Lletyol gan nodi fod yr adolygiad chwarter 3 yn amcangyfrif gorwariant net o £40,000.

Ni aethpwyd drwy'r gyllideb yn fanwl, fodd bynnag amlinellwyd rhesymau dros y tanwariant sef arbedion costau teithio yn ystod COVID-19 ac aelod o staff ar secondiad. Disgwylwyd y byddai teithio yn ail gychwyn wrth i ymweliadau addysgol ailgychwyn.

Nodwyd y gall fod her ariannol yn 2021/22 oherwydd ansicrwydd ynglŷn â grantiau penodol. Felly, awgrymwyd a derbyniwyd y dylid neilltuo'r gronfa tanwariant am y tro, cyn ystyried heriau ariannol posib 2021/22.

Diolchodd y Cadeirydd, ar ran y Cydbwyllgor, am yr adroddiad gynhwysfawr.

6. CYLLIDEB GWE 2021-2022

PENDERFYNIAD

a) Mabwysiadu'r gyllideb sylfaenol ar gyfer 2021/22 fel y'i cyflwynwyd yn Atodiad 1.

b) Gofyn i'r Rheolwr Gyfarwyddwr, mewn ymgynghoriad â'r Bwrdd Rheoli, i gyflwyno papur yn yr hydref yn adolygu model gwaith GwE.

TRAFODAETH:

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi fod cyfraniad yr Awdurdodau Lleol yn wraidd i'r gyllideb sylfaenol. Diolchwyd i gyfrifwyr GwE, Rheolwr Gyfarwyddwr GwE a Rheolwr Busnes GwE am eu gwaith.

Rhoddyd trosolwg o gynnwys yr adroddiad gan mai unwaith y flwyddyn yn unig y trafodir hyn. Nodwyd fod effaith chwyddiant wedi'i amcangyfrif a'i gynnwys yn y gyllideb sylfaenol, a bod cyfraniadau ariannol yr Awdurdodau wedi'i addasu yn y modd arferol fel y gwelwyd yn atodiad 2.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:-

- Gofynnwyd a oes cynlluniau i adolygu model gwaith GwE, er enghraifft, ynghylch dyfodol y swyddfeydd a ffordd newydd o weithio.
- Ategwyd hyn gan nodi bod mudiadau eraill eisoes wedi datgan na fyddant hwy'n dychwelyd i deithio ar gyfer bob cyfarfod pan ellid gwneud yn rhithiol - rhagwelid y byddai'n arbed arian i GwE yn ogystal.
- Cafwyd ymateb gan Reolwr Gyfarwyddwr GwE yn derbyn bod lle i adolygu'r model gwaith, fodd bynnag, ochr yn ochr â hyn, mae angen ystyried lles staff a'r elfen gymdeithasol a phroffesiynol.
- Ategwyd bod swyddfeydd GwE yn yr Wyddgrug ac ym Mae Colwyn yn denu incwm drwy logi ar gyfer defnydd hyfforddiant. Ychwanegwyd y byddai'n rhaid dadansoddi'r defnydd.
- Yn dilyn hyn cytunwyd bod angen adolygiad ar fodel gwaith GwE a bydd adroddiad i ddilyn yn yr Hydref.

7. ADOLYGIAD THEMATIG ESTYN

PENDERFYNIAD:

Cyd-bwyllgor yn nodi a derbyn cynnwys yr adroddiad.

TRAFODAETH:

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Reolwr Gyfarwyddwr GwE a nodwyd mai er gwybodaeth yw'r eitem yma. Diolchwyd i'r ysgolion am eu cydweithrediad ac ategwyd fod perthynas gadarn rhwng yr ysgolion a GwE.

Ychwanegodd Pennaeth Addysg (Cyngor Gwynedd) bod y Gweinidog Addysg yn cydnabod bod cydweithio effeithiol ar waith yn y Gogledd.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:-

- Diolchwyd i Estyn am y darn yma o waith sy'n cysylltu gwaith yr ysgolion, yr Awdurdodau Lleol a GwE.
- Gofynnwyd a fydd ysgolion yn cael seibiant oddi wrth arolygon wrth iddynt ail agor yn raddol ac ymsefydlu'r disgyblion.
- Ategwyd mai blaenoriaeth yr ysgolion fydd lles y plant a materion yn cwmpasu hyn.

8. RHAGLEN WAITH GWE - TYMOR YR HYDREF 2020, DIWEDDARIAD & BLAENORIAETHAU RHANBARTHOL

PENDERFYNIAD:

Cydbwyllgor yn cymeradwyo cynnwys yr adroddiad, rhaglen waith GwE a'r blaenoriaethau drafft ar gyfer 2021-22, a adolygir yn gyson i ymateb i sefyllfa Covid-19 a chanllawiau a rheoliadau'r llywodraeth.

TRAFODAETH:

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Gyfarwyddwr Cynorthwyol GwE ac atgoffwyd y Cydbwyllgor bod rhaglen waith y gwasanaeth wedi cael ei hail-gyfeirio yn ystod y cyfnod diwethaf.

Cyfeiriwyd at y gwaith a'r cydweithrediad da sydd wedi bod rhwng GwE a'r Awdurdodau Lleol er mwyn cyfarch anghenion cyfnewidiol yr ysgolion. Ategwyd bod rôl yr ymgynghorwyr wedi ei groesawu gan staff ysgolion.

Tynnwyd sylw a rhoddwyd amlinelliad o flaenoriaethau drafft GwE ar gyfer 2021-22.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth:-

- Nodwyd bod angen sicrhau nad yw athrawon yn dychwelyd mis Medi i unrhyw gwynion apêl graddau arholiad - angen sicrhau bod proses apelio cadarn yn ei le.
- Gofynnwyd lle mae'r atebolrwydd ynghylch dulliau dysgu o bell - nodwyd bod darpariaeth o ysgol i ysgol yn amrywio gyda rhai yn cynnig gwersi byw ac eraill ddim.
- Ategwyd hyn gan nodi efallai bod angen datganiad rhanbarthol gan GwE sy'n cynghori ar y disgwyliadau ynghylch dysgu o bell.
- Nodwyd bod rhieni/gofalwyr wedi derbyn holiadur i fynegi eu disgwyliadau. Cynigwyd bod yr aelodau yn cynnal y sgysiau yma gyda'u swyddogion addysg.

9. CEFNOGI YSGOLION

PENDERFYNIAD:

Cydbwyllgor yn cymeradwyo cynnwys yr adroddiad am brif ffocws gwaith GwE dros y ddau dymor nesaf.

TRAFODAETH:

Cyflwynwyd yr adroddiad ac amlinellwyd prif ffocws gwaith GwE dros y ddau dymor nesaf. Nodwyd mai'r ffocws fydd cefnogi staff ysgol ac arweinwyr er mwyn adnabod y llwyddiannau a'r hyn sydd wedi gweithio'n dda iddynt dros y cyfnod diwethaf, yn ogystal ag beth sydd yn parhau i fod angen sylw.

Atgoffwyd y Cydbwyllgor bod Estyn yn bwriadu ailgychwyn gyda'u gwaith y tymor hwn ac felly bydd yr Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant yn cefnogi'r ysgolionfel eu bod mewn sefyllfa gadarn.

Ymhelaethwyd (Elfyn Jones) ar y camau nesaf sef ffocws ar gefnogi darpariaethau o fewn yr ysgolion, cefnogi dysgu cyfunol, ac ar gefnogi ysgolion i fesur effaith eu gweithredoedd ar y cynnydd mewn dysgu.

Ategwyd y byddai'r camau nesaf yn sicrhau bod bob ysgol mewn sefyllfa hyderus i adrodd ar eu safonau a chynnydd y disgyblion.

Sylwadau sy'n codi o'r drafodaeth:-

- Diolchwyd am y gwaith a nodwyd balchder o glywed y paratodau sydd ar y gweill.
- Cwestiynwyd y ffordd orau o sicrhau bod y cyllid ychwanegol yn mynd i gael defnydd effeithlon.
- Gofynnwyd beth yw cynlluniau ar gyfer asesu anghenion plant, yn arbennig y plant fydd angen cefnogaeth ychwanegol oherwydd dirywiad iechyd meddwl.
- Ategwyd bod y camau nesaf yn dir hollol newydd i staff ysgolion gan nad ydynt erioed wedi ymdopi â realiti cyfnod ôl-pandemig.

Mewn ymateb i'r sylwadau nodwyd y canlynol:-

- Sicrhawyd y byddai unrhyw gyllid ychwanegol yn cael ei ddefnyddio er lles tymor hir plant.
- Bydd pwyslais ar anghenion cyfan y dysgwyr - emosiynol, cymdeithasol a chorfforol.

10. Y DAITH DDIWYGIO A DYSGU PROFESIYNOL

PENDERFYNIAD:

Cydbwyllgor yn derbyn a chymeradwyo cynnwys yr adroddiad.

TRAFODAETH:

Cyflwynwyd trosolwg gan Rheolwr Gyfarwyddwr GwE ar y sefyllfa bresennol ynghylch y Daith Ddiwygio gan ategu bod ysgolion mewn sefyllfaoedd wahanol yn nhermau parodrwydd a chapasiti.

Ategwyd er bod gweithdrefnau wedi arafu dros y cyfnod diwethaf, mae'r gwaith dal i barhau ar gyfer cefnogi Cwricwlwm i Gymru.

Diolchwyd y Cadeirydd, ar ran y Cydbwyllgor, am yr adroddiad gynhwysfawr.

11. DYSGU O BELL AC YMGYSYLLTIAD RHINIEN/GOFALWYR

PENDERFYNIAD:

- a) Cydbwyllgor yn derbyn a chymeradwyo'r adroddiad.
- b) Cefnogi'r strategaeth a'r gefnogaeth sydd mewn lle i ysgolion mewn perthynas ag ymgysylltiad rhieni/gofalwyr a dysgu o bell yng Ngogledd Cymru

TRAFODAETH:

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi ei bod yn cynnwys dwy ddogfen sydd â'r bwriad o gefnogi ysgolion a rhieni/gofalwyr a chynorthwyo ysgolion ymhellach i ymateb i gwestiynau ac ymholiadau ynghylch dysgu o bell. Ategwyd bod bwriad i ddatblygu strategaeth ranbarthol. ar gyfer gwella ymgysylltiad rhieni/gofalwyr fel y gallant gefnogi dysgu eu plant yn effeithiol yn ystod cyfnod COVID a thu hwnt.

Amlygwyd pwysigrwydd yr ymgysylltiad rhwng ysgolion a rhieni/gofalwyr dros y cyfnod dysgu o bell fel un o rif flaenoriaethau y cyfnod nesaf.

Diolchwyd y Cadeirydd, ar ran y Cydbwyllgor, am yr adroddiad gynhwysfawr.

12. RHAGLENNI DYSGU CARLAM AR GYFER Y GYMRAEG

PENDERFYNIAD:

Cydbwyllgor yn cymeradwyo cynnwys yr adroddiad a'r cynlluniau i ddatblygu rhaglenni dysgu carlam i blant a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg iaith gyntaf.

TRAFODAETH:

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Gyfarwyddwr Cynorthwyol GwE gan nodi bod yr eitemau blaenorol wedi cyffwrdd â'r cynnwys. Rhoddwyd amlinelliad o'r cynnwys wrth nodi pwrpas yr adroddiad sef datblygu ymhellach rhaglenni dysgu carlam ar gyfer y Gymraeg iaith gyntaf.

Amlygwyd o fewn adroddiad thematig Estyn bod pryder ynghylch disgyblion yn colli'r Gymraeg a ddysgwyd yn yr ysgol, yn arbennig rhai sydd o aelwydydd di-gymraeg.

Diolchwyd y Cadeirydd, ar ran y Cydbwyllgor, am yr adroddiad gynhwysfawr.

13. CALENDR CYFARFODYDD 2021/2022

PENDEFRYNIAD:

Cyd-bwyllgor yn cymeradwyo'r calendr cyfarfodydd fel nodir yn atodiad 1.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30yb a daeth i ben am 12.17yp.

CADEIRYDD

CYFARFOD	Cydbwyllgor GwE
DYDDIAD	26 Mai 2021
TEITL	Cyfrifon Terfynol GwE 2020/21 – Alldro Refeniw
PWRPAS	<ul style="list-style-type: none">• Diweddarau aelodau'r Cydbwyllgor ar adolygiad ariannol terfynol cyllideb GwE am y flwyddyn gyllidol 2020/21.• Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar yr amrywiadau ariannol sylweddol, gydag Atodiad 1 yn cynnwys y wybodaeth ariannol gyflawn.
AWDUR	Rheolwr Gyfarwyddwr GwE a Phennaeth Cyllid Cyngor Gwynedd.

1. PENDERFYNIAD

- 1.1 **Nodi a derbyn y Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw am 2020/21 yma fel Atodiad 1**, ynghyd â sylwadaeth ar y prif wahaniaethau rhwng y gyllideb a'r gwir wariant a gyflwynir er gwybodaeth yn unol â'r drefn "arferol", ar ffurf adroddiad "alldro".
- 1.2 Gofynnir i'r Cydbwyllgor gymeradwyo sefyllfa ariannol derfynol 2020/21 er mwyn galluogi Adran Gyllid yr awdurdod lletya i symud ymlaen i gynhyrchu, ardystio a chyhoeddi datganiadau ariannol statudol GwE am y flwyddyn, cyn y dyddiad statudol o 31 Mai.
- 1.3 Gofynnir i'r Cydbwyllgor gymeradwyo trosglwyddiad ariannol i neilltuo tanwariant 2020/21 o (£83,326) i gronfa wrth gefn GwE.

2. CEFNDIR

- 2.1 Adroddir ar sefyllfa terfynol o dan-wariant net o (£83,326) yn erbyn y gyllideb, sydd bennaf yn sgil tanwariant un tro ar y gyllideb Costau Teithio.
- 2.2 Bu symudiad o (£40,821) i'r hyn adroddwyd yn chwarter 3, sef amcangyfrif tanwariant o (£42,505), gyda'r rhan ddilynol o'r adroddiad yn egluro'r rhesymau tu ôl i'r prif amrywiadau.

3. AMRYWIADAU ARIANNOL

3.1 Gweithwyr:

Sefyllfa Terfynol: Gorwariant £2,261 Chwarter 3: Gorwariant £18,455

Gorwariant yn bennaf oherwydd cost diswyddo 2 aelod o staff oedd ar gontractau dros-dro ond gyda gwasanaeth o'u cyflogaeth blaenorol. Mae'r gorwariant wedi lleihau yn sgil arbediad ar gostau staffio, gan gynnwys secondiadau staff.

3.2 Rhent:

Sefyllfa Terfynol: Gorwariant £43,278 Chwarter 3: Gorwariant £58,080

Sefyllfa terfynol yw gorwariant oherwydd diffyg incwm rhent am ddefnydd adeiladau GwE yn sgil yr argyfwng Covid-19. Mae GwE yn ddibynnol ar incwm gan ysgolion, awdurdodau a defnydd mewnol o gynlluniau sy'n cael ei ariannu drwy grantiau. Gan nad yw'r incwm yn allanol, ni ellir hawlio grant digolledu o gronfa caledi Llywodraeth Cymru. Mae'r gorwariant wedi lleihau, oherwydd arbediad uwch na'r disgwyl ar gostau gwasanaethu'r adeiladau gan gynnwys costau trydan a chynnal a chadw.

3.3 Cludiant:

Sefyllfa Terfynol: Tanwariant (£120,718) Chwarter 3: Tanwariant (£120,145)

Dim newid o sylwedd i'r hyn adroddwyd yn Chwarter 3, sef tanwariant oherwydd diffyg teithio yn ystod y cyfnod clo. Erbyn hyn mae ymweliadau ysgol wedi ailgychwyn, a felly ni ddisgwylir tanwariant cyfatebol yn y flwyddyn ariannol nesaf.

3.4 **Prosiectau Penodol:**

Sefyllfa Terfynol: Niwtral Chwarter 3: Niwtral

Yn ystod Mis Chwefror a Mis Mawrth fe dderbyniwyd llythyrau amrywio gan Llywodraeth Cymru yn nodi y byddai cyfnod gwario y “Grant Gwella Ysgolion Consortia Rhanbarthol” a’r “Grant Datblygu Disgyblion” ar gyfer y flwyddyn ariannol 20/21 yn cael ei ymestyn hyd at 31 Awst 2021. Penderfynwyd hyn yn sgil pryderon na fyddai’r Awdurdodau ac Ysgolion yn cael y defnydd gorau o’r grantiau os oedd angen eu gwario’n llawn erbyn 31 Mawrth 2021, a gan ddisgwyl tanwariant sylweddol. Golyga’r estyniad ein bod yn adrodd ar sefyllfa niwtral ar gyfer y grantiau yn y flwyddyn ariannol 20/21, gyda’r cynllun i wario unrhyw danwariant sydd yn cael ei gario drosodd i 21/22 erbyn 31 Awst 2021. Nid oes disgwyliad y bydd hyn yn effeithio ar gynlluniau grantiau yn y flwyddyn ariannol 21/22.

4. **CRONFA TANWARIANT**

- 4.1 Cyfanswm y gronfa (‘balansau cyffredinol’ GwE) ar gychwyn y flwyddyn ariannol 2020/21 oedd (£480,204).
- 4.2 Mae’r tanwariant net o (£83,326) i’w drosglwyddo, yn cynyddu’r gronfa wrth gefn i (£563,530) ar ddiwedd 2020/21.

ATODIADAU

Atodiad 1: Cyfrif Incwm a Gwariant Refeniw 2020/21.

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

Dim i’w ychwanegu o safbwynt priodoldeb

Y Swyddog Cyllid Statudol:

Cyd-awdur yr adroddiad.

CYD-BWYLLGOR GwE
CYFRIF INCWM A GWARIANT REFENIW 2020/21

	Cyllideb	Gwariant	Gor / (Tan) Wariant Net
	£	£	£
Gwariant			
Gweithwyr			
Cyflogau			
- Rheolaeth, Broceru, Safonau a Gweinyddiaeth	895,243	829,238	(66,005)
- Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant	3,744,809	3,670,082	(74,727)
- Staff ar Secondiad	54,046	54,046	0
- Trosglwyddo yn erbyn 'Prosiectau Penodol'	(1,722,153)	(1,614,194)	107,959
Hyfforddiant, hysbysebu a costau gweithwyr eraill	42,043	77,077	35,034
Adeilad			
Rhent (yn cynnwys gwasanaethau)	171,027	156,225	(14,802)
Ad-daliad Defnydd 'Prosiectau Penodol' o'r ystafelloedd	(58,080)	0	58,080
Cludiant			
Costau Teithio	135,506	14,788	(120,718)
Cyflenwadau a Gwasanaethau			
Dodrefn, offer, argraffu, post, ffôn, hurio stafelloedd ayb	72,045	73,612	1,567
Technoleg Gwybodaeth (cyfraniad i gronfa adnewyddu)	16,285	16,285	0
Ffioedd archwilio	11,308	11,000	(308)
Broceru			
	285,002	279,271	(5,731)
Costau Gwasanaethau Cefnogol Awdurdod Lletyol Cyngor Gwynedd			
Cyfreithiol	5,652	5,652	0
Adnoddau Dynol	9,692	9,692	0
Cyllid	41,913	41,913	0
Technoleg Gwybodaeth	46,356	46,356	0
Ymrwymadau Model Cenedlaethol			
	469,948	469,948	0
Prosiectau Penodol			
Grant Gwella Ysgolion Consortia Rhanbarthol	7,430,585	7,430,585	0
Grant Datblygu Disgyblion - Plant Mewn Gofal	1,029,046	1,029,046	0
Grant Datblygu Disgyblion - Cynghorydd Strategol	97,213	97,213	0
Grant Datblygu Disgyblion - Cyllid Dan Arweiniad y Consortiwm	141,714	141,714	0
Athrawon Newydd Gymhwyso (ANG)	275,750	275,750	0
Grant Trawsnewid Y System Ady	114,954	114,954	0
Kiva Rhaglen Gwrth Fwlio	10,366	10,366	0
Prosiect Parodrwydd i Ddysgu (R4L)	17,500	17,500	0
Fin-Ed Pathfinder Project	5,730	5,730	0
Cyfanswm Gwariant	13,343,500	13,263,849	(79,651)

	Cyllideb	Gwariant	Gor / (Tan) Wariant Net
	£	£	£
<u>Incwm</u>			
Cyfraniadau ar gyfer costau rhedeg y gwasanaeth craidd			
- Cyngor Ynys Môn (19/20: 10.20% - 20/21: 10.15%)	(422,378)	(422,378)	0
- Cyngor Gwynedd (19/20: 17.64% - 20/21: 17.63%)	(733,820)	(733,820)	0
- Cyngor Conwy (19/20: 15.30% - 20/21: 15.30%)	(636,936)	(636,936)	0
- Cyngor Dinbych (19/20: 15.26% - 20/21: 15.30%)	(637,104)	(637,104)	0
- Cyngor Fflint (19/20: 22.71% - 20/21: 22.68%)	(944,123)	(944,123)	0
- Cyngor Wrecsam (19/20: 18.89% - 20/21: 18.94%)	(788,560)	(788,560)	0
Prosiectau Penodol			
Grant Gwella Ysgolion Consortia Rhanbarthol	(7,430,585)	(7,430,585)	0
Grant Datblygu Disgyblion - Plant Mewn Gofal	(1,029,046)	(1,029,046)	0
Grant Datblygu Disgyblion - Cynghorydd Strategol	(97,213)	(97,213)	0
Grant Datblygu Disgyblion - Cyllid Dan Arweiniad y Consortiwm	(141,714)	(141,714)	0
Athrawon Newydd Gymhwyso (ANG)	(275,750)	(275,750)	0
Grant Trawsnewid Y System Ady	(114,954)	(114,954)	0
Kiva Rhaglen Gwrth Fwlio	(10,366)	(10,366)	0
Prosiect Parodwydd i Ddysgu (R4L)	(17,500)	(17,500)	0
Fin-Ed Pathfinder Project	(5,730)	(5,730)	0
Incwm Secondiadau	(54,046)	(54,046)	0
Incwm Arall	(3,675)	(3,675)	0
Llog ar falansau	0	(3,675)	(3,675)
Cyfanswm Incwm	(13,343,500)	(13,347,175)	(3,675)
Cyfanswm Cyllideb Net	0	(83,326)	(83,326)
<u>Memorandwm -</u>			
<u>Y Gronfa Tanwariant</u>			
	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill 2020		(480,204)
Ychwaneger/Llai - (Tan)/Gorwariant am y flwyddyn gyllidol 2020/21			(83,326)
	Llai - Defnydd o'r Gronfa		0
	Cyfanswm y Gronfa ar 31 Mawrth 2021		(563,530)
<u>Cronfa Adnewyddu Technoleg Gwybodaeth</u>			
	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill 2020		(71,320)
Ychwaneger - Cyfraniad am y flwyddyn gyllidol 2020/21			(16,285)
	Llai - Defnydd o'r Gronfa		0
	Cyfanswm y Gronfa ar 31 Mawrth 2021		(87,605)
<u>Cronfa Gofynion Pensiwn</u>			
	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill 2020		(159,789)
Ychwaneger - Cyfraniad am y flwyddyn gyllidol 2020/21			0
	Llai - Defnydd o'r Gronfa		0
	Cyfanswm y Gronfa ar 31 Mawrth 2021		(159,789)

ADRODDIAD I'R CYD-BWYLLGOR

26 MAI 2021

Adroddiad gan: Rheolwr Gyfarwyddwr GwE a Chyfarwyddwr Arweiniol GwE / Cadeirydd y Bwrdd Rheoli

Pwnc: Cynllun Busnes GwE 2021 – 2022

1.0 Pwrpas yr adroddiad

1.1 Cyflwyno Cynllun Busnes Rhanbarthol GwE 2021 – 2022 i aelodau'r Cyd-bwyllgor.

2.0 Cefndir

2.1 Ynglwm mae'r Cynllun Busnes Rhanbarthol ar gyfer 2021 - 2022. Mae'r Cynllun Busnes yn amlinellu ein gweledigaeth, ein gwerthoedd a'n hymddygiad, y meysydd gwelliant â blaenoriaeth ar draws y rhanbarth, ynghyd â chofrestr risg strategol lefel uchel.

2.2 Mae'r blaenoriaethau rhanbarthol a'r meysydd ar gyfer gwelliant wedi'u gwreiddio'n gadarn ar ganfyddiadau'r prosesau hunan arfarnu mewnol, ac adolygiadau allanol o'n harferion presennol a chyfeiriad ein taith, a thrwy ymgynghori â Phenaethiaid a'r Awdurdodau Lleol. Rhydd y Cynllun Busnes sylw hefyd i flaenoriaethau strategol Llywodraeth Cymru a'r Awdurdodau Lleol, sydd o fewn cylch gorchwyl GwE. Yn ogystal, bydd GwE yn gweithio mewn partneriaeth gydag Awdurdodau Lleol i gefnogi blaenoriaethau lleol ychwanegol, fel y bo'n briodol.

2.3 Rhydd ystyriaeth hefyd i safbwyntiau a blaenoriaethau partneriaid haen ganol eraill fel Estyn, Cymwysterau Cymru, CBAC, yr Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysgol (NAEL), Addysg Gychwynnol Athrawon (AGG) a Chyngor y Gweithlu Addysg.

2.4 Cytunwyd ar y blaenoriaethau trosfwaol am 2021-2022 â'r Cyd-Bwyllgor ar 24 Chwefror 2021.

3.0 Materion i'w hystyried

3.1 Mae'r blaenoriaethau yn gyfuniad o wella darpariaeth, arweinyddiaeth a deilliannau ysgolion, yn ogystal â chyflawni'r daith ddiwygio. O ran y daith ddiwygio, rydym wedi gweithredu'n integredig ym mhob agwedd ar ein gwaith o'r cychwyn cyntaf. Ni all yr un elfen o'r daith ddiwygio fod ar wahân.

3.2 Mae ein blaenoriaethau strategol yn arddel y blaenoriaethau rhanbarthol a chenedlaethol presennol. Pedwar diben Cwricwlwm i Gymru ddylai fod y man cychwyn a'r uchelgais i ysgolion wrth iddynt baratoi i ddylunio'r cwricwlwm newydd. Bwriad ein blaenoriaethau yw cefnogi ysgolion wrth iddynt weithio tuag at y pedwar diben hyn.

3.3 Mae Fframwaith Cynllunio Busnes GwE yn sicrhau eglurder a chytgord strategol wrth gyflawni blaenoriaethau yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol. Drwy gydol y flwyddyn, bydd adroddiadau yn ymwneud â'n ffrydiau blaenoriaeth yn y Cynllun Busnes yn cael eu bwydo drwy ein grwpiau llywodraethu. Adroddir yn chwarterol ar gynnydd yn erbyn y Cynllun Busnes Rhanbarthol i'r Cyd-bwyllgor.

3.4 Hefyd, mae gan bob Awdurdod Lleol gynllun busnes manwl sydd wedi'i gytuno rhwng y pennaeth gwasanaeth a'r ymgynghorydd craidd. Amlinellir y cymorth a'r ddarpariaeth sydd ar gael i bob ysgol yn y rhanbarth a sut maent yn cyfrannu at flaenoriaethau'r awdurdod lleol yn unol â'u Cynlluniau Corfforaethol a'u rhaglennu craffu. Bydd GwE yn gweithio mewn partneriaeth gyda'r Awdurdodau Lleol i gefnogi blaenoriaethau lleol ychwanegol, fel y bo'n briodol, a sydd o fewn cylch gwaith GwE. Adroddir ar gynnydd yn chwarterol i'r Awdurdodau Lleol ar y blaenoriaethau rhanbarthol gan hefyd rhoi trosolwg awdurdod lleol penodol.

3.5 Cefnogir y blaenoriaethau yma gan gynlluniau manwl y gwasanaeth sy'n nodi'r cymorth a'r ddarpariaeth sydd ar gael i bob ysgol yn y rhanbarth. Amlinellir sut a phryd y bydd pob blaenoriaeth yn cael ei chyflawni ac yn gosod disgwyliadau o ran y camau nesaf wrth gyflawni'r daith ddiwygio. Adroddir ar gynnydd yn chwarterol o ran y gweithredu, deilliant / effaith a'r proffil gwariant.

4.0 Argymhellion

4.1 Gofynnir i'r Cyd-bwyllgor gymeradwyo'r Cynllun Busnes Rhanbarthol ar gyfer 2021 – 2022.

5.0 Goblygiadau Ariannol

5.1 Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol yn codi o'r adroddiad hwn. Bydd GwE yn gweithredu oddi fewn yr adnoddau ariannol cyfredol.

6.0 Effaith o ran cydraddoldeb

6.1 Nid oes unrhyw oblygiadau newydd o ran cydraddoldeb yn codi o'r adroddiad hwn.

7.0 Goblygiadau Personél

7.1 Nid oes unrhyw oblygiadau newydd o ran personél yn codi o'r adroddiad hwn.

8.0 Ymgynghori â Wnaed

8.1 Ymgynghorwyd â Byrddau Ansawdd Sirol, Tîm GwE, Fforymau Strategol Penaethiaid, Bwrdd Rheoli GwE a Chydbwyllgor GwE.

9.0 Atodiadau

9.1 Atodiad 1 - Cynllun Busnes Rhanbarthol GwE 2021 – 2022

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro:

Dim i'w ychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Swyddog Cyllid Statudol:

Rwy'n gwerthfawrogi'r Cynllun Busnes, sy'n nodi cyfrifoldeb clir am weithrediad priodol ym meysydd busnes, risg, a gwerth am arian, ymhlith eraill. Nodaf fod yr awdur yn datgan, ym mharagraff 5 o'r adroddiad, nad oes goblygiadau ariannol yn deillio o'r adroddiad hwn. Tra bydd yn heriol i weithredu pob agwedd o'r Cynllun Busnes, disgwylir y bydd GwE yn ariannu unrhyw oblygiadau ariannol o fewn ei gyllideb gyfredol.

Cydweithio • Dysgu • Llwyddo

Cynllun Busnes Rhanbarthol GwE

2021-2022

Tud. 20

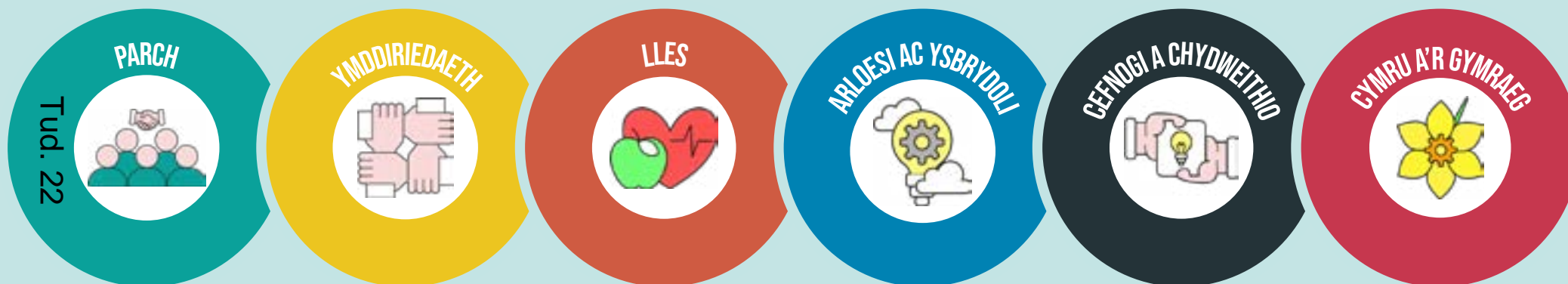
CYNNWYS

1. Ein gweledigaeth, ein gwerthoedd a'n hymddygiad
2. Cyd-destun Rhanbarthol
3. Cyflwyniad
4. Cynllun Busnes Rhanbarthol GwE:
 - Amcanion Strategol 2021-2022
 - Blaenoriaethau Rhanbarthol 2021-2022
5. Cyllid
6. Llywodraethu: Monitro ac arfarnu
7. Cofrestr Risg
8. Dogfennau ategol ychwanegol

EIN GWELEDIGAETH

- Craidd ein gwaith yw uchelgais gwirioneddol i weld yr ysgolion a'r sefydliadau rydyn ni'n gweithio gyda nhw yn cyflawni eu dyheadau a gweld pob dysgwr yn llwyddo.
- Yn Gymry balch ac â gwybodaeth ryngwladol, byddwn yn cefnogi ein ysgolion i ddod yn sefydliadau dysgu llwyddiannus a hyderus. Cydweithiwn i sicrhau'r hinsawdd a'r addysg y mae pob dysgwr yn ei haeddu er mwyn bod yn unigolion galluog a gwydn sy'n gwireddu eu llawn botensial.

EIN GWERTHOEDD

EIN YMDDYGIAD

Byddwn yn gyson, yn wrthrychol ac yn deg wrth ein gwaith, gan werthfawrogi ymdrech, cyfraniad a chyflawniad pawb.

Byddwn yn broffesiynol, yn onest ac yn agored yn ein gwaith gyda phawb. Mae hyn yn greiddiol i gydweithio llwyddiannus.

Byddwn yn arddangos gofal, empathi a chonsyrn am les pawb.

Byddwn yn barod i fentro gyda'n hysgolion, gan groesawu her, chwilfrydedd, dycnwch a'r parodrwydd i ddysgu o lwyddiannau a methiannau. Drwy fod yn wybodus a rhannu arfer dda anelwn at rymuso a chymell ysgolion i ymchwilio a datblygu.

Byddwn yn ddibynadwy, yn hyblyg a sensitif yn ein cefnogaeth. Byddwn yn barod i gydweithio ac i annog cydweithio mewn partneriaeth gydag eraill gan gydnabod bod lle i bawb ohonom wella, datblygu a dysgu.

Byddwn yn arddel ac yn dathlu iaith a diwylliant Cymru ym mhob rhan o'n gwaith.

2. CYD-DESTUN RHANBARTHOL

Mae GwE yn darparu gwasanaethau gwella ysgol i ranbarth o chwe awdurdod lleol: Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint, Gwynedd, Wrecsam ac Ynys Môn.

Yn 2020, roedd 82,364 o ddisgyblion o oedran ysgol gorfodol. Mae hyn yn 21.8% o holl ddisgyblion Cymru. Mae 404 ysgol a gynhelir yn y rhanbarth, sy'n 27.3% o'r holl ysgolion a gynhelir yng Nghymru (Canlyniadau Cyfrifiad Ysgolion, 2020).

Roedd canran y disgyblion o oedran ysgol gorfodol sy'n gymwys i dderbyn prydau ysgol am ddim yn 18.2%, sy'n is na'r ffigwr cenedlaethol o 19.9%. Y lefel hon yw'r isaf o'r pedwar consortiwm rhanbarthol (Canlyniadau Cyfrifiad Ysgolion, 2020).

Yn y rhanbarth, mae 31% o'r rheiny sy'n dair oed a hyn yn gallu siarad Cymraeg o'i gymharu â chyfartaledd Cymru, sef 19% (Cyfrifiad 2011, ONS).

O 30 Medi 2020, mae lleiafrifoedd ethnig yn cyfrif am 2.6% o'r boblogaeth yn y rhanbarth, sy'n is na chyfartaledd Cymru o 5.5%. (Arolwg Llafurlu Lleol Cymru/Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth)

O 31 Mawrth 2020, mae 1,394 o blant yn y rhanbarth yn derbyn gofal gan awdurdod lleol, sy'n 19.4% o blant mewn gofal yng Nghymru. (Cyfrifiad Plant sy'n Derbyn Gofal a Chymorth)

Mae GwE yn parhau i edrych tuag allan a chroesawu her oddi mewn i Gymru, a thu hwnt, tra sicrhair bod yr hyn a ddatblygir yn addas i'r cyd-destun. Mae hyn yn cynnwys gwrando'n barhaus ar lais pob rhanddeiliad, yn enwedig llais athrawon ac arweinwyr ysgolion ym mhob sector.

Mae gan GwE gynllun clir sy'n amlinellu sut y bydd, drwy gydweithio'n agos gyda rhanddeiliaid allweddol, yn cryfhau arweinyddiaeth, yn gwella'r dysgu a'r addysgu, ac yn codi'r dyhead i gael effaith ar safonau.

3. CYFLWYNIAD

Mae'r Cynllun Busnes rhanbarthol yn amlinellu'r meysydd gwelliant â blaenoriaeth ar draws y rhanbarth.

Mae'r blaenoriaethau rhanbarthol a'r meysydd ar gyfer gwelliant wedi'u gwreiddio'n gadarn ar ganfyddiadau'r prosesau hunan arfarnu mewnol, ac adolygiadau allanol o'n harferion presennol a chyfeiriad ein taith, a thrwy ymgynghori â Phenaeithiaid a'r Awdurdodau Lleol. Rhydd y Cynllun Busnes sylw hefyd i flaenoriaethau strategol Llywodraeth Cymru a'r Awdurdodau Lleol, sydd o fewn cylch gorchwyl GwE.

Yn ogystal, bydd GwE yn gweithio mewn partneriaeth gydag Awdurdodau Lleol i gefnogi blaenoriaethau lleol ychwanegol, fel y bo'n briodol. Rhydd ystyriaeth hefyd i safbwyntiau a blaenoriaethau partneriaid haen ganol eraill fel Estyn, Cymwysterau Cymru, CBAC, yr Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysgol (NAEL), Addysg Gychwynnol Athrawon (AGG) a Chyngor y Gweithlu Addysg.

Mae ein blaenoriaethau yn gyfuniad o wella darpariaeth, arweinyddiaeth a deilliannau ysgolion, yn ogystal â chyflawni'r daith ddiwygio. O ran y daith ddiwygio, rydym wedi gweithredu'n integredig ym mhob agwedd ar ein gwaith o'r cychwyn cyntaf. Ni all yr un elfen o'r daith ddiwygio fod ar wahân.

Caiff ei gweld o safbwynt anghenion dysgwyr a gwaelodlin ysgolion a chlystyrau unigol i gyflawni newid yn unol â disgwyliadau cytun.

Mae GwE wedi annog ysgolion i gydweithio drwy rannu arferion a chyd-lunio meysydd sydd angen eu gwella a heriau'r daith ddiwygio. Rydym wedi buddsoddi mewn amrywiol fodelau clwstwr ac wedi annog ysgolion i ganfod ystod o bartneriaid priodol i gyflawni gwelliannau a newidiadau. Mae'r rhanbarth hefyd wedi edrych tuag allan am arferion da o ran adnabod modelau adolygu effeithiol gan gymheiriaid, yn ogystal ag annog ein hysgolion i ddatblygu ac esblygu eu harferion eu hunain. Cred GwE y dylai gwaith ymgysylltu â chymheiriaid gyd-fynd â'r dimensiynau a nodir yng nghyhoeddiad yr OECD 'What Makes a School a Learning Organisation'.

Rydym yn canolbwyntio ar gefnogi ac ar feithrin capasiti ar gyfer system sy'n hunan wella. 'Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant' yw Ymgynghorwyr Her bellach, ac mae hyn yn fwy na newid mewn enw yn unig - mae'n arwydd o benderfyniad i feithrin ymddiriedaeth gyda rhanddeiliaid allweddol a symud oddi wrth dull 'o'r brig i lawr' o wella ysgolion, gan ddatblygu, yn hytrach, strategaeth fwy hir dymor, cefnogol a chynaliadwy.

Ar y cyd â rhanddeiliaid, mae GwE wedi datblygu strategaeth gefnogol a chynaliadwy yn yr hirdymor sydd yn llwyddo i feithrin cynhwysedd ar draws y rhanbarth i wynebu heriau y diwygio ehangach. Mae'r dull gweithredu integredig wedi canolbwyntio ar ddatblygu cyfleoedd cydweithredol ar draws clystyrau o ysgolion. Er mwyn cefnogi ysgolion ymhellach, mae GwE wedi datblygu'r cysyniad o greu cerrig milltir tymhorol drwy system rheoli gwybodaeth G6. Mae'r rhain oll yn rhoi cyfle i bob ysgol fyfyrto. Mae gweithgarwch yn erbyn y cerrig milltir, ac effaith hyn yn cael eu rhannu, a chaiff y camau nesaf eu hadnabod drwy drafodaeth broffesiynol barhaus efo YCG.

Bydd Dysgu Proffesiynol yn ganolog i sicrhau bod gan holl staff ysgolion yr wybodaeth broffesiynol a'r sgiliau i gyflawni'r diwygiadau addysg sydd yn mynd rhagddynt yng Nghymru. O ystyried disgwyliadau'r system a gweithio ar y cyd gyda phartneriaid, adnabuwyd fframwaith pendant ar gyfer themâu dysgu proffesiynol i ymarferwyr mewn ysgolion.

4. CYNLLUN BUSNES RHANBARTHOL GwE

Mae ein blaenoriaethau strategol yn arddel y blaenoriaethau rhanbarthol a chenedlaethol presennol. Cytunwyd ar y blaenoriaethau trosfwaol am 2021-2022 â'r Cyd-Bwyllgor ar 24 Chwefror 2021.

AMCANION STRATEGOL 2021 - 2022

BLAENORIAETHAU RHANBARTHOL 2021 - 2022

Y pedwar diben ddylai fod y man cychwyn a'r uchelgais i ysgolion wrth iddynt baratoi i ddylunio'r cwricwllwm newydd a chefnogi eu dysgwyr i fod yn:

- ddysgwyr uchelgeisiol, galluog sydd yn barod i ddysgu drwy gydol eu hoes;
- cyfranwyr mentrus, creadigol sydd yn barod i chwarae eu rhan yn llawn yn eu bywyd a'u gwaith;
- dinasyddion egwyddorol, gwybodus sydd yn barod i fod yn ddinasyddion i Gymru a'r byd;
- unigolion iach, hyderus sydd yn barod i fyw gan wireddu eu dyheadau fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas.

Bwriad ein blaenoriaethau isod yw cefnogi ysgolion wrth iddynt weithio tuag at y pedwar diben hyn.

Cefnogir y blaenoriaethau hyn gan gynlluniau manwl y gwasanaeth, sydd yn amlinellu sut a phryd y bydd pob blaenoriaeth yn cael ei chyflawni ac yn gosod disgwyliadau o ran y camau nesaf wrth gyflawni'r daith ddiwygio. Hefyd, mae gan bob Awdurdod Lleol gynllun busnes manwl sydd wedi'i gytuno rhwng y pennaeth gwasanaeth a'r ymgynghorydd craidd.

1. Cwricwlwm ac Asesu - Cefnogi cwricwlwm cenedlaethol ble mae tegwch a rhagoriaeth yn ganolog ac sydd yn gosod safonau uchel i bob dysgwr.

- 1.1 Y Daith Ddiwygio**
- Darparu dysgu proffesiynol a chymorth ac arweiniad pwrpasol i ysgolion a lleoliadau i'w helpu nhw gyflawni'r Daith Ddiwygio, a pharatoi at y cwricwlwm newydd
 - Datblygu fframwaith ansoddol rhanbarthol er mwyn dangos ac arfarnu cynnydd ysgol mewn dull cyfannol.

2. Datblygu proffesiwn addysgu o safon uchel - gwella'r dysgu a'r addysgu yn ein hysgolion

- 2.1 Dysgu o Bell a Chynllunio'r Dysgu**
- Cefnogi ysgolion a lleoliadau i sicrhau bod eu darpariaeth dysgu o bell yn addas i ddarparu profiad dysgu o safon uchel i'w disgyblion.
 - Parhau i ddatblygu enghreifftiau wedi'u datblygu'n rhanbarthol - dulliau dysgu ac addysgu enghreifftiol fel rhan o ddysgu o bell.
 - Cefnogi ysgolion a lleoliadau i arfarnu'r arferion presennol ar gyfer dysgu o bell a dysgu cyfunol, ac adnabod cryfderau a meysydd i'w datblygu.
 - Cefnogi ysgolion a lleoliadau i arfarnu cynnydd disgyblion a gweld beth yw'r camau nesaf ymlaen i'w datblygiad.

- 2.2 Y Gymraeg**
- Rhoi cymorth i ysgolion a lleoliadau sydd yn cyflwyno drwy gyfrwng y Gymraeg fel laith Gyntaf i wella sgiliau Cymraeg laith Gyntaf eu dysgwyr, ac yn enwedig y rheiny o gartrefi di-Gymraeg.

3. Arweinyddiaeth - cefnogi arweinwyr ysbrydoledig sy'n cydweithio i godi safonau. Cynnwys darpar arweinwyr a rhwydweithiau proffesiynol

- 3.1 Arweinyddiaeth**
- Sicrhau bod gan bob sefydliad dysgu y gallu i arwain ar bob lefel er mwyn ysbrydoli, hyfforddi, cefnogi, rhannu arfer a chydweithio er sicrhau bod pob dysgwr yn cyflawni ei botensial.
 - Sicrhau bod egwyddorion arweinyddiaeth wasgaredig yn cael eu gwreiddio ym mhob sefydliad dysgu ar draws y rhanbarth.

- 3.2 Cefnogi'r broses gymwysterau**
- Cefnogi ysgolion a lleoliadau i weithredu argymhellion y Bwrdd Dylunio a Chyflawni ar gyfer dyfarnu cymwysterau yn 2021 a 2022.

4. Ysgolion cryf a chynhwysol - yn ymroi i ragoriaeth, tegwch a llesiant

4.1 Lles ac agweddau at ddysgu

- Parhau i weithio'n agos mewn partneriaeth gydag Awdurdodau Lleol i gynnal llesiant ymarferwyr a dysgwyr mewn ysgolion a lleoliadau.
- Parhau i roi cymorth i arweinwyr ysgolion ar ymgysylltiad grwpiau penodol o ddysgwyr bregus a difreintiedig, gan gynnwys y dysgwyr hynny ble cafodd cau'r ysgolion effaith anghyfartal arnynt. Cymorth hefyd i adnabod a chefnogi'r dysgwyr hyn.

4.2 Strategaeth cymorth i rieni

- Datblygu strategaeth cymorth i rieni a rhoi arweiniad i helpu rhieni a gofalwyr ar sut orau i gefnogi eu plant i ddysgu.

5. Cefnogi system hunan wella - cefnogi system ble mae gan y proffesiwn addysg y sgiliau, y gallu a'r cynhwysedd i ddysgu a gwella eu harferion yn gyson

5.1 Rhoi cymhelliant i gydweithio er mwyn hunan-wella

- Cryfhau ymhellach y diwylliant, yr ymddygiad, y systemau a'r prosesau er mwyn cymell arweinwyr ac athrawon i gydymdrechu er sicrhau gwelliant ysgol.
- Parhau i weithio'n agos gydag ysgolion a lleoliadau er mwyn parhau i ddyfnhau'r gwaith cymheiriaid sydd eisoes wedi gwreiddio, ac adnabod agweddau y gallai ysgolion eu cynnig i ysgolion eraill er mwyn datblygu agweddau penodol ar Ddysgu Proffesiynol.
- Darparu cyfleoedd dysgu proffesiynol i ddatblygu adolygiad gan gymheiriaid ymhellach.

5.2 Ysgolion sy'n Destun Pryder

- Rhoi cymorth dwys i ysgolion uwchradd mewn categori statudol, a'r rheini sy'n achosi pryder, i wella perfformiad.
- Rhoi cymorth unigryw i ysgolion a lleoliadau yn unol â blaenoriaethau gwella ysgolion sydd yn dangos y sefyllfa bresennol a sefyllfaoedd ysgolion a lleoliadau.

5.3 Ysgolion yn datblygu a rhannu arferion llwyddiannus

- Rhoi mynediad at ystod o ddysgu proffesiynol yn rhanbarthol ac yn genedlaethol, gan gynnwys mynediad at hyfforddi a mentora, ar gyfer pob ymarferydd addysg mewn ysgolion a lleoliadau sydd yn briodol i'w rôl a'u cyfrifoldeb yn unol â safonau proffesiynol.
- Parhau i weithio gyda chlystyrau/cynghreiriau yn y rhanbarth i gasglu ynghyd adnoddau dysgu cyfunol a'u rhoi mewn llyfrgell adnoddau ar-lein.
- Parhau i hwyluso gwaith clwstwr/cynghrair a chefnogi cymheiriaid i sicrhau bod y dysgu yn parhau, a bod yr arferion effeithiol a'r gwersi a ddysgwyd yn cael eu rhannu gan ystod o ysgolion a lleoliadau, o safbwynt dysgu o bell a dysgu cyfunol.

6. Busnes

- Sicrhau bod gan GwE drefn lywodraethu gref a chefnogaeth fusnes a gweithredol effeithiol sy'n rhoi gwerth am arian.

5. CYLLID

Fel pawb arall, rydym yn byw mewn hinsawdd ariannol anodd iawn a rhaid gwneud rhai penderfyniadau anodd. Rydym yn ddiolchgar am gefnogaeth Prif Weithredwyr y Rhanbarth, ac am gyngor a chefnogaeth Aelodau Etholedig y Cyd-Bwyllgor wrth wneud y penderfyniadau gorau i gefnogi ein dysgwyr a'n hysgolion.

Yn 2021-2022 mae ein cyllideb graidd yn £3,753,598. Mae ein cyllideb graidd bellach oddeutu 25% yn llai na'r cyfnod cyn sefydlu GwE. Bydd ein Grant Gwella Addysg yn £29,589,444¹ ar gyfer eleni (yn cynnwys cyllid cyfatebol). Mae hyn yn doriad o bron i £7.5 miliwn ar gyllideb 2015. Ar yr un pryd, bu cynnydd o 16% mewn costau staffio o ganlyniad i gyflwyno isafswm cyflog, cyflog byw a chyfraniadau pensiwn. Wrth reoli'r heriau ariannol hyn, rydym wedi parhau i gynyddu ein cyfraddau dirprwyo i ysgolion. Mae GwE yn cadw oddeutu 3% o'r GGA i ddarparu cefnogaeth i ysgolion.

		Grant a chyfateb	
		Grant a chyfateb	Grant a chyfateb
		Toriad (£)	Toriad (%)
11 Grant Unigol	14/15	£37,021,296	
GGA	15/16	£33,549,764	-£3,471,532 -9.38%
GGA	16/17	£31,902,703	-£1,647,061 -4.91%
GGA	17/18	£31,672,444	-£230,259 -0.72%
GGA	18/19	£29,124,247	-£2,548,197 -8.05%
GGA	19/20	£29,064,551	-£59,696 -0.20%
GGA	20/21	£29,589,444	+£524,893 +1.81%
GGA	21/22	£29,589,444 ¹	0 0
Cronnus			-£7,431,852 -20.1%

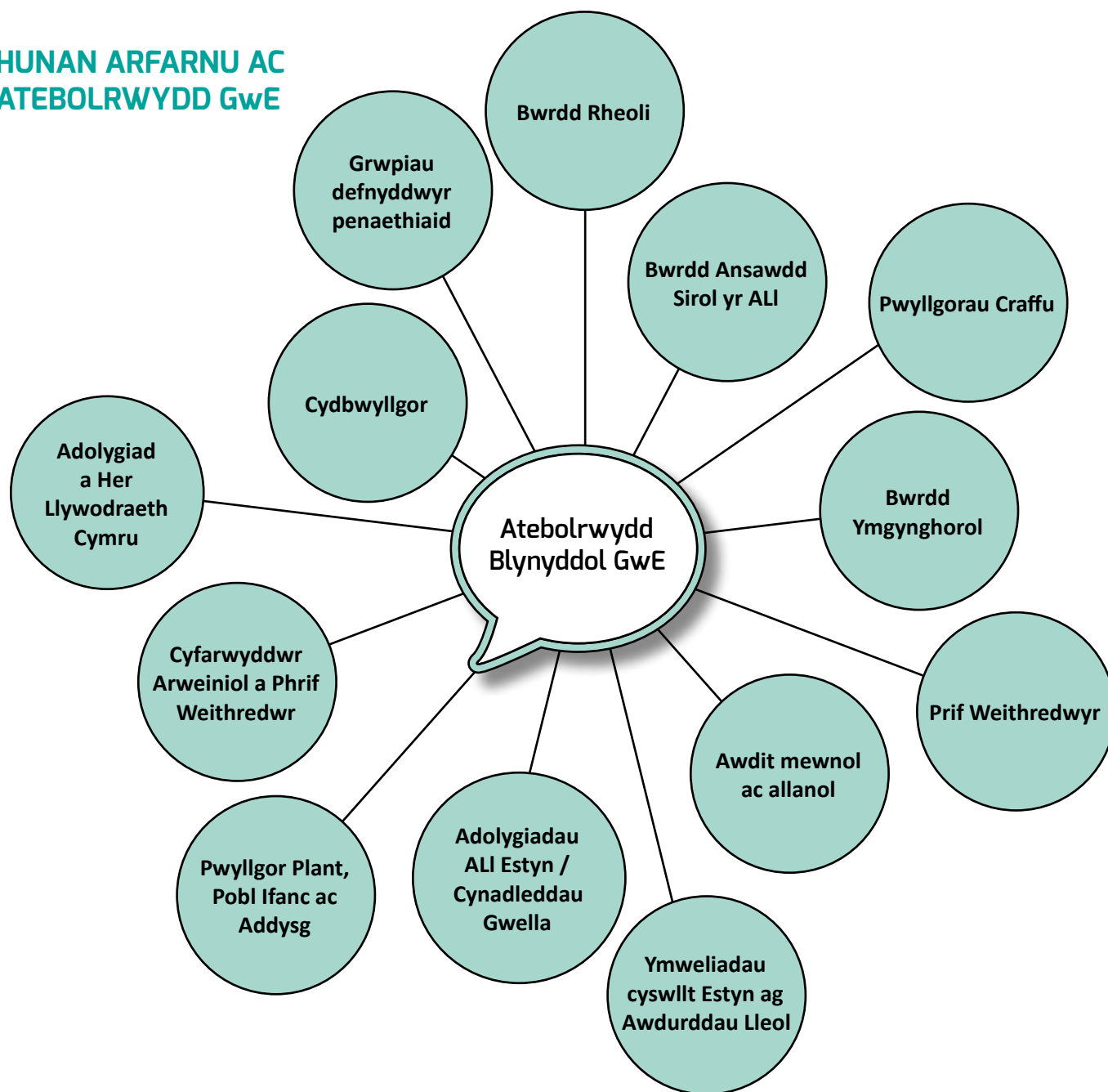
¹ Yn amodol ar gadarnhad Llywodraeth Cymru

6. LLYWODRAETHU: MONITRO AC ARFARNU

Mae fframwaith atebolrwydd clir a chadarn yn GwE.

HUNAN ARFARNU AC ATEBOLRWYDD GwE

Mae Fframwaith Cynllunio Busnes GwE sydd ar waith yn sicrhau eglurder, atebolrwydd a chydlynedd strategol wrth gyflawni'r blaenoriaethau yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol. Rhydd strwythur ar gyfer monitro cynnydd yn effeithiol.

Yn ein Cynlluniau Busnes manwl, adroddir ar gynnydd yn chwarterol sy'n rhoi adroddiad cynnydd ar y gweithredu, deilliant / effaith a'r proffil gwariant.

Drwy gydol y flwyddyn, bydd adroddiadau yn ymwneud â'n ffrydiau blaenoriaeth yn y Cynllun Busnes yn cael eu bwydo drwy ein grwpiau llywodraethu, fel y nodir uchod.

7. COFRESTR RISG

Mae Cofrestr Risg GwE yn ddogfen fyw, a chaiff ei hadolygu'n gyson. Fe'i cyflwynir i'r Cyd-Bwyllgor yn flynyddol, a hefyd pan fydd risgiau newydd yn cael eu hadnabod a bod angen i'r Cyd-Bwyllgor fod yn ymwybodol ohonynt.

Adnabuwyd amryw o risgiau all fod yn rhwystrau rhag gweithredu blaenoriaethau'r Cynllun Busnes yn llwyddiannus. Dyma nhw:

- Mae toriadau yng Nghyllideb Graidd GwE yn effeithio ar gynllunio strategol tymor hir.
- Mae ansicrwydd ynglŷn â threfniadau cyllid grant gan LIC yn rhwystro cynllunio strategol tymor hir. Oedi sylweddol wrth gadarnhau lefelau cyllid sy'n effeithio ar weithredu'r Cynllun Busnes Strategol.
- Nid yw sgôp sylweddol y diwygio addysg sydd ar y gweill gan gynnwys atebolrwydd, dysgu proffesiynol, digidol, yr Iaith Gymraeg, datblygu'r cwricwlwm, asesu, arweinyddiaeth ac ADY, wedi'i wreiddio na'i weithredu yn llawn. Mae ymwybyddiaeth ysgolion o'r pedwar diben o fewn Cwricwlwm i Gymru a datblygiad y Meysydd Dysgu a Phrofiad fel rhan o ddiwygio'r cwricwlwm yn gyfyngedig, ac yn creu ansicrwydd mewn ysgolion. Mae newidiadau yn y cwricwlwm a chymwysterau yn achosi ansicrwydd mewn ysgolion. Mae pandemig Covid-19 wedi golygu bod gan ysgolion lai o amser i fwrw ymlaen efo'u paratodau gwreiddiol am y Cwricwlwm i Gymru.
- Anawsterau recriwtio penaethiaid ar draws y rhanbarth/Recriwtio arweinyddiaeth o ansawdd ar bob lefel
- Mae toriadau i gyllidebau ysgolion yn effeithio ar allu ysgolion i barhau i godi safonau.
- Nid yw defnydd y Grant Gwella Addysg wedi'i wreiddio'n llawn yn y dull rhanbarthol - arafu a lleihau effaith cyflwyno'r Cynllun Busnes Strategol
- Nid yw'r Grant Datblygu Disgyblion yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol/Perfformiad disgyblion PYD.
- Amrywiad ym mherfformiad yr awdurdodau lleol unigol yn CA4 a'r risg o fynd i gategori statudol
- Rhoi ysgolion uwchradd mewn categori statudol Estyn.

8. DOGFENNAU ATEGOL YCHWANEGOL

- Cynlluniau Busnes Manwl 2021-2022
- Cofrestr Risg GwE
- Cynnig Dysgu Proffesiynol Rhanbarthol
- Blaenoriaethau Strategol Awdurdodau Lleol 2021-2022
- Papurau procio y Daith Ddiwygio

Cydweithio • Dysgu • Llwyddo

- ☎ 0300 500 8087
- ✉ post@gwegogledd.cymru
- 💻 www.GwEGogledd.Cymru
- 🐦 @GwEGogleddCymru

Eitem 7

GwE: Cyd-Bwyllgor 26/05/21

ADRODDIAD I'R CYD-BWYLLGOR

26 MAI 2021

Adroddiad gan: Rheolwr Gyfarwyddwr GwE

Testun: Cofrestr Risg GwE

1.0 Pwrpas yr Adroddiad

1.1 Cyflwyno Cofrestr Risg ddiweddaraf GwE i'r Cyd-Bwyllgor.

2.0 Cefndir

2.1 Pwrpas y gofrestr risg yw ffurfioli'r broses o adnabod risgiau a chymryd camau gweithredu dilynol i'w lliniaru.

2.2 Trwy reoli risgiau'r rhanbarth yn effeithiol bydd GwE yn gallu cefnogi amcanion y rhanbarth, gwneud defnydd effeithiol o adnoddau a chyflawni'r deilliannau yn ôl y bwriad.

3.0 Ystyriaethau

3.1 Mae Cofrestr Risg GwE yn ddogfen fyw, a chaiff ei hadolygu'n gyson. Fe'i cyflwynir i'r Cyd-bwyllgor yn flynyddol, a hefyd pan fydd risgiau newydd yn cael eu hadnabod a bod angen i'r Cyd-bwyllgor fod yn ymwybodol ohonynt.

3.2 Mae'r holl risgiau wedi cael eu hadolygu a'u diweddarau. Mae'r diwygiadau i'r gofrestr wedi eu hamlygu mewn coch.

Dilynwyd y matrices risg canlynol wrth bennu statws y risg.

Matrics Risg					
Tebygolrwydd	Bron yn sicr	Isel (4)	Canolig (8)	Uchel (12)	Uchel (16)
	Tebygol	Isel (3)	Canolig (6)	Canolig (9)	Uchel (12)
	Posib	Isel (2)	Isel (4)	Canolig (6)	Canolig (8)
	Annhebygol	Isel (1)	Isel (2)	Isel (3)	Isel (4)
		Isel	Canolig	Uchel	Hynod uchel
Effaith					

4.0 Argymhellion

4.1 Gofynnir i'r Cyd-Bwyllgor adolygu cynnwys y gofrestr.

4.2 Penderfynu a oes unrhyw risgiau y dymuna'r Cyd-bwyllgor eu cyflwyno i sylw'r Cabinet perthnasol ac ati.

5.0 Goblygiadau Ariannol

5.1 Mae rheoli risg a rheolaeth ariannol effeithiol yn helpu i fonitro costau ac yn galluogi gwerth am arian.

6.0 Effaith ar Gydraddoldeb

6.1 Nid oes unrhyw oblygiadau cydraddoldeb newydd yn codi o'r adroddiad hwn.

7.0 Goblygiadau Personél

7.1 Nid oes unrhyw oblygiadau personél newydd yn codi o'r adroddiad hwn.

8.0 Ymgynghori sydd wedi digwydd

8.1 Mae Uwch Dîm Arwain GwE a Bwrdd Rheoli GwE wedi trafod cynnwys y gofrestr ac wedi diwygio'r risgiau fel y bo'n briodol.

9.0 Atodiadau

9.1 Cofrestr Risg GwE

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro:

Mae sistem adolygu risgiau yn rhan sylfaenol o lywodraethu effeithiol ac yn rhan o gyfrifoldebau'r Cyd-Bwyllgor. O ystyried y proffil risg a amlygir yn y tabl mae'n bwysig fod y Cyd Bwyllgor yn rhoi sylw manwl i'r asesiad a'r ymateb.

Swyddog Cyllid Statudol:

Credaf fod cofrestr risg GwE ar ffurf safonol ac yn cynnwys gwybodaeth addas. Rwyf wedi cydweithio gyda'r swyddogion perthnasol i baratoi'r asesiad a'r gweithrediad ynghylch risgiau cyllidol a byddaf yn cefnogi Rheolwr Gyfarwyddwr GwE wrth eu rheoli. Cyflwynir sylwadau pellach ar risgiau penodol, fel bo angen, ar lafar yng nghyfarfod y Cydbwyllgor ar y 26^{ain} o Fai.

RHIF RISG	CRYNODEB	AMCAN STRATEGOL GwE	RISG A NODWYD	TEBYGOLRW YDD RISG	EFFAITH RISG	TEBYGOLRW YDD X EFFAITH	GWEITHGAREDDAU PRESENNOL / LLINIARU	RISG WEDDILLIOL / RISG GYFFREDINOL	TEBYGOLRW DD X EFFAITH	PERCHENNOG RISG	CAMAU GWEITHREDU YN Y DYFODOL
1	Cyllidol	I GYD	Mae toriadau yng Nghyllideb Graidd GwE yn effeithio ar gynllunio strategol tymor hir.	C	C/U	2A	Mae cynllun Ariannol Tymor Canolig a Fframwaith a Pholisi Gwerth am Arian ar waith. Datblygwyd cynlluniau ar y cyd â Swyddog Adran 151 yr awdurdod lleol. Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn cynnwys manylion y pwysau ariannol ar GwE ac yn modelu sefyllfaoedd. Gwneir rhagdybiaethau ynglŷn â'r sefyllfa gyllidol yn y dyfodol. Penodir nifer ar secondiad i sicrhau hyblygrwydd o fewn y gwasanaeth i ymateb yn gyflym i unrhyw newidiadau. Cyhoeddwyd setliad grant drafft Llywodraeth Cymru 2021/22 i awdurdodau Lleol ym mis Rhagfyr 2020 felly bu modd trafod ym mis Ionawr 2021 a chadarnhawyd cyfraniadau partneriaid ar gyfer 2021/22 ym mis Chwefror 2022.	C	2B	RhG / RhB	Yn dilyn adolygiad gwariant cynhwysfawr Llywodraeth San Steffan ac adnabod blaenoriaethau newydd Llywodraeth Cymru, byddwn yn gweithio gyda Swyddog Adran 151 i adolygu'r pwysau cyllidebol erbyn 2022/23 a thu hwnt (gan gofio effaith posibl Covid-19). Gweithio gyda Swyddog Adran 151 i adolygu'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig ac ymgynghori â phrif swyddogion o awdurdodau cyfansoddiol ar effaith unrhyw doriadau cyllidol posibl. Cynnal adolygiad o'r gyllideb a'r gweithlu i sicrhau bod GwE yn cynllunio'n hyblyg ar gyfer ystod eang o ddeilliannau.
2	Cyllidol	I GYD	Mae ansicrwydd ynglŷn â threfniadau cyllid grant gan LIC yn llesteirio cynllunio strategol tymor hir. Mae oedi sylweddol o ran cadarnhau lefelau cyllido yn effeithio ar weithredu'r Cynllun Busnes Strategol.	C/U	U	2A	Gwneir rhagdybiaethau ynglŷn â'r sefyllfa gyllidol yn y dyfodol. Penodir nifer ar secondiad i sicrhau hyblygrwydd o fewn y gwasanaeth i ymateb yn gyflym i unrhyw newidiadau, ond hyn yn rhoi pwysau ar y gyllideb. Mae Cynllun Ariannol Tymor Canolig ar waith. Datblygwyd y cynllun ar y cyd â'r Swyddog Adran 151. Mae'r cynllun ariannol tymor canolig yn cynnwys manylion ynghylch y pwysau ariannol ar GwE ac yn modelu sefyllfaoedd. Gweithredir modelu ariannol i lywio penderfyniadau. Disgwylir am ddyraniadau grant terfynol a thelerau ac amodau gan Lywodraeth Cymru am y flwyddyn ariannol 2021/22.	C/U	2C	RhG / RhB / Bwrdd Rheoli	Gweithio gyda Swyddog Adran 151 i adolygu'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig a'r Polisi a'r Fframwaith Gwerth am Arian yn gyson. Cysylltu â swyddogion LIC, aelodau addysg Cabinet awdurdodau etholaethol a phenaethiaid addysg, i gael mwy o drylwyrder a sicrwydd o ran arian grant.
5	Safonau	I GYD	Nad yw sgôp sylweddol y Diwygio Addysg sy'n mynd rhagddo, sy'n cynnwys atebolrwydd, dysgu proffesiynol, digidol, yr Iaith Gymraeg, datblygiad cwricwlwm, asesu, arweinyddiaeth ac ADY, yn cael ei gynnwys yn llawn a'i weithredu'n llwyddiannus. Mae ymwybyddiaeth ysgolion o'r pedwar diben Cwricwlwm i Gymru a datblygiad y Meysydd Dysgu a Phrofiad fel rhan o ddiwygio'r cwricwlwm yn amrywio ac mae rhywfaint o ansicrwydd mewn ysgolion. Mae newidiadau i'r cwricwlwm ac i gymwysterau yn creu ansicrwydd mewn ysgolion. Mae pandemig Covid-19 wedi lleihau amserlen i ysgolion weithio ar ymgysylltu â'u paratodau Cwricwlwm i Gymru gwreiddiol.	U	U	2A	Cyhoeddwyd y Cwricwlwm i Gymru ym mis Ionawr 2021 a roddodd gyfle i ysgolion fynd i'r afael â'r fframwaith a'r canllawiau. Llwyddodd bob clwstrwr i godi ymwybyddiaeth o'r cynllun dysgu proffesiynol traws ranbarthol ym mis Ionawr 2021. Er bod mwy na 300 o uwch arweinwyr wedi cofrestru ar y cychwyn, dim ond nifer bach o'r sesiynau hyn a gynhaliwyd. Wrth ymateb i Covid-19, rhoddwyd y gorau am y tro i'r gwaith ar gefnogi'r diwygio. Ym mis Medi 2020, ail-gydwyd yn y gwaith Dysgu Proffesiynol (DP) traws ranbarthol hwn. Ym mis Ionawr 2021, roedd y cynnig DP yn ail gysylltu ag uwch arweinwyr ar y sesiynau arwain newid. Yn ystod mis Chwefror 2021, cofrestrodd fwy na 890 o aelodau am y 30 sesiwn cyntaf, er hynny rhoddwyd saib ar y DP yn sgil adborth ac i gydnabod y gwaith sydd gan ysgolion i'w wneud i ailagor. Yn ôl trafodaethau pellach ar draws y chwe ALL, gwelwyd bod Penaethiaid yn awyddus i beidio â cholli momentwm a bod dymuniad cryf i ysgolion cynradd ac uwchradd weithio ar hyn gyda'i gilydd. Er hynny, mae cydnabyddiaeth glir o'r pwysau o ran Graddau a Bennis gan Ganolfannau i ysgolion uwchradd. O ganlyniad, bydd y cynnig DP yn ail gychwyn ym mis Mai a mis Mehefin ac yn rhoi hyblygrwydd gyda weminarau wedi'u recordio ac yn cefnogi pob clwstrwr ar lefel unigol i gyd-greu cynllun gweithredu. Bydd DP ar gynllunio ar gyfer newid yn y cwricwlwm i ddilyn yn rhithiol ym mis Mehefin/Gorffennaf. Mae GwE wedi cefnogi pob Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant (YCG) gyda DP. Mae'r Athro Graham Donaldson wedi bod yn bresennol i arwain a chynghori ac o ganlyniad, datblygir dealltwriaeth a negeseuon cyffredin drwy adnoddau h.y. Parhau'r Ddeddf o'r afael â'r fframwaith a'r canllawiau	C	2B	Uwch Arweinydd DLI	Parhau i gefnogi pob ysgol i baratoi ar gyfer y cwricwlwm newydd yn unol â disgwyliadau'r system yn y Daith hyd at 2022. Cynnod Dylunio, Cynllunio a Threialu - Codi ymwybyddiaeth ac ymgysylltu â phob ymarferdd ysgol o ganllaw Cwricwlwm Cymru a Dysgu Proffesiynol traws-ranbarthol i gefnogi. Gwneir hyn ar ffurf amrywiaeth o fforymau a rhydwethiau pwnc sydd eisoes yn bodoli, gan gynnwys cynllunio cymorth ar draws y 6 Maes Dysgu a Phrofiad. - Parhau i ymgysylltu â phob ysgol trwy'r cynnig PL rhanbarthol a hwyluso cydweithredu ar draws y continwmm 3-16 yn unol â chynllun gweithredu'r ysgol a'r clwstrwr. - Parhau i gefnogi pob ysgol i gynllunio ar gyfer disgwyliadau system a defnyddio cerrig milltir G6 Cwricwlwm Cymru, i gynnwys myfyrdodau ar unrhyw ddygu ar ffyrdd newydd o weithio drwy Covid-19, cysoni'r dysgu drwy ddiwygio. - Parhau â chyfarfodydd tîm llawn YCG rheolaidd i gefnogi gwneud synwyr o'r Cwricwlwm i Gymru. Datblygu negeseuon cyson ar draws yr holl rwydweithiau drwy gasglu negeseuon allweddol, adnoddau cymorth, enghreifftiau o sut all ysgolion ymgysylltu a chamsyniadau. - Parhau i gydweithio â Phrifysgol Bangor ac ysgolion Ymholi Proffesiynol Arweiniol i ddatblygu atweithio'r gwaith a'r fframwaith a'r canllawiau
6	Safonau	AS2	Anawsterau recriwtio Penaethiaid ar draws y rhanbarth/Recriwtio arweinyddiaeth o safon ar bob lefel.	C	C	2C	Mae'r Rhaglenni Datblygu Arweinyddiaeth Cenedlaethol yn cefnogi datblygiad sgiliau arwain ymarferwyr trwy gydol pob carreg filltir o'r llwybr dysgu proffesiynol. Mae'r holl Raglenni Datblygu Arweinyddiaeth Cenedlaethol wedi'u hadolygu a'u haddasu ar gyfer dull cyflwyno Cyfunol/o Bell. Ac eithrio'r Rhaglen Ddatblygu i Benaethiaid Profiadol, mae'r holl raglenni wrthi'n cael eu cynnal yn rhithiol ar draws y rhanbarth. Mae'r Rhaglen i Benaethiaid Profiadol ar fin ail gychwyn yn ystod tymor yr Haf 2021.	C/I	2D	RhG / CC	Parhau i gynniig amrediad eang o gyfleoedd Dysgu Proffesiynol mewn perthynas â rhaglenni datblygu arweinyddiaeth er mwyn datblygu arweinwyr y presennol a'r dyfodol.
7	Safonau	I GYD	Mae toriadau i gyllidebau ysgolion yn effeithio ar allu ysgolion i barhau i godi safonau.	U	U	2A	Mae lefelau dirprwy grantiau rhanbarthol ar ei uchaf ar hyn o bryd.	C/U	2B/C	AauL/Ysgolion	Parhau i sicrhau bod lefelau dirprwy yn parhau i godi. Gweithio'n agos gyda LIC/AauL ac Ysgolion er sicrhau y targedir cyllid yn briodol a'i ddirprwy ymhellach.
8	Busnes	I GYD	Nid yw defnydd y Grant Gwella Addysg wedi'i ymgorffori yn llawn yn y dull rhanbarthol - arafu a lleihau effaith cyflwyno'r Cynllun Busnes Strategol	U	U	2A	Cytunodd Bwrdd Rheoli GwE i gychwyn adolygiad o'r defnydd o'r EIG. Yn anffodus, oherwydd pandemig COVID-19, gohiriwyd yr adolygiad.	C	2B	Bwrdd Rheoli	Mae angen cytundeb ynghylch amserlenni diwygiedig ar gyfer yr adolygiad.
11	Safonau	AS3	Nad yw'r Grant Datblygu Disgyblion yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol/Perfformiad Disgyblion PYD.	C	C	3A	Yr YCG Llesiant sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu a monitro'r cynllun busnes mewn perthynas â dysgwyr bregus a GDD. Parhau i weithio mewn partneriaeth efo'r AauL i ddatblygu ymhellach y monitro a'r gwerthuso i sicrhau cysondeb yn y rhanbarth. Mae'r Grwpiau Strategol Rhanbarthol yn cyfarfod yn dymhorol ac mae ganddynt gylch gwaith clir. Mae'r Dangosfwrdd Cynllunio Grantiau Rhanbarthol bellach yn weithredol ac yn cael ei ddefnyddio ar draws y rhanbarth i helpu gyda chynllunio a monitro'r GDD ar draws pob lleoliad. Cynhaliwyd Wythnos Ffocws GDD Genedlaethol ym mis Mawrth 2021 gyda mwy na 2500 yn bresennol.	C/I	3B	YCG - Llesiant	Gweithredu'r camau o fewn y cynllun busnes a monitro cynnydd drwy gyfrwng y broses rheoli perfformiad. Mynychu cyfarfodydd dysgwyr Bregus GDD/PMG LIC er sicrhau cyfathrebu clir ac atebolrwydd rhanbarthol. Datblygu a gweithio gydag ysgolion i gwblhau'r Dangosfwrdd Cynllunio Grantiau Rhanbarthol ar gyfer 2021/22.
14	Safonau	AS1	Amrywiad ym mherfformiad yr awdurdodau unigol yn CA4. Mae perfformiad disgyblion MATH mewn awdurdodau unigol ar draws y rhanbarth yn amrywio'n sylweddol.	U	C/U	2A	Cynllunio fwy cadarn ar waith er mwyn sicrhau cymorth cynhwysfawr i ysgolion sy'n achosi pryder. Datblygir y peilot rhanbarthol i sicrhau cysondeb. Mae modelau ymgysylltu â chymheiriaid yn esblygu. Gwell gweithgareddau rhydwyaith a chynnig proffesiynol gyda phwyslais ar wella dysgu ac addysgu.	C	2B/2C	Bwrdd Rheoli	Mae LIC wedi atal dangosyddion perfformiad allweddol ar gyfer 2020 a 2021 ac ni fyddant yn rhyddhau unrhyw ddata cymharol neu feincodi. Gwaith cychwynnol ar ddatblygu fframwaith ansodol. Trafodaethau parhaus gyda rhanddeiliaid i adnabod y ffordd orau o werthuso cynnydd yn CA4.

17	Safonau	AS1	Ysgolion uwchradd mewn categori Statudol Estyn.	U	U	2A	Mae 7 ysgol mewn categori statudol ar hyn o bryd. Mae rhaglenni ymyrraeth a chymorth dwys ar waith yn yr ysgolion hyn sy'n canolbwyntio ar wella dysgu ac addysgu; datblygu systemau tracio ac asesu; gwella arweinyddiaeth ar bob lefel a datblygu ymhellach trefniadau atebolrwydd a phrosesau ar gyfer hunan arfarnu a chynllunio gwelliant grymus. Mae 4 ysgol mewn mesurau arbennig yn cymryd rhan yn y rhaglen beilot aml-asiantaethol ar gyfer ysgolion sy'n achosi pryder. Bydd GwE yn gweithio'n agos gyda'r ALL, Estyn a Llywodraeth Cymru i yrru'r gwelliannau angenrheidiol.	U	2B	RhG/CC/Uwch Arweinwyr	Mae LIC wedi atal dangosyddion perfformiad allweddol ar gyfer 2020 a 2021 ac ni fyddant yn rhyddhau unrhyw ddata cymharol neu feincnodi. Trafodaethau yn parhau gydag Estyn i nodi'r ffordd orau o werthuso cynnydd yn erbyn argymhellion allweddol mewn ysgolion unigol. Codir y mater hefyd gyda'r Bwrdd Rheoli a'r Cydbwyllgor. Cytuno ar Gynlluniau Cymorth bob tymor oherwydd heriau a gyflwynir gan gyfyngiadau cyfnod clo Covid. Strwythur a phrosesau rhanbarthol ar gyfer ysgolion sy'n achosi pryder wrthi'n cael eu hadolygu a'u cryfhau fel bod cysondeb gweithredu a chysondeb a'r model cenedlaethol.
----	---------	-----	---	---	---	----	--	---	----	-----------------------	--

ADRODDIAD I'R CYD-BWYLLGOR

26 Mai 2021

Adroddiad gan: Arwyn Thomas, Rheolwr Gyfarwyddwr GwE

Pwnc: Trefniadau asesu: tymor yr haf 2021

1.0 Pwrpas yr Adroddiad

1.1 Cyflwyno crynodeb o ganllawiau Llywodraeth Cymru ar drefniadau asesu tymor yr 2021 a gyhoeddwyd ar Ebrill 7fed, 2021 i aelodau'r Cydbwyllgor.

2.0 Cefndir

2.1 Yn dilyn y cyfnod clo diweddaraf, cyhoeddwyd canllawiau i ysgolion a lleoliadau ar asesu dysgwyr ar gyfer tymor yr haf 2021. Mae hyn yn ymwneud ag arferion asesu arferol, nid y trefniadau sy'n cael eu gwneud ar gyfer cymwysterau cyffredinol eleni.

3.0 Materion i'w hystyried

3.1 Ar ddiwedd y cyfnod Sylfaen, CA2 a CA3, ni fydd yn ofynnol i ysgolion gynnal asesiadau terfynol na chadw cofnod ohonynt, ac ni fydd Casglu Data Cenedlaethol yn digwydd ym mlwyddyn academaidd 2020/21.

3.2 Ni ddisgwylir y bydd y sgysiau cymedroli ar gyfer Cyfnod Allweddol 2 a Chyfnod Allweddol 3 yn cael eu cynnal.

3.3 Bydd angen i ysgolion wneud darpariaeth ar gyfer pontio. Dylai profiad proffesiynol a gwybodaeth am eu dysgwyr lywio'r drafodaeth i adeiladu ar gynnydd a'i gefnogi.

3.4 Mae lles dysgwyr yn ffocws allweddol yn y tymor sydd i ddod. Gall asesu ar gyfer cynnydd dysgwyr, ymgorffori asesu yn yr arferion dyddiol, ymgysylltu â'r dysgwyr a'u cynnwys yn y broses o ddeall ac yna cynllunio eu taith eu hunain oll gyfrannu at gefnogi lles y dysgwyr.

3.5 Bydd y gofynion ynghylch asesiadau personol yn parhau ar sail ymdrechion rhesymol ac anogir ysgolion i'w defnyddio er mwyn i athrawon allu deall a diwallu anghenion dysgwyr unigol.

4.0 Argymhellion

4.1 Gofynnir i'r Cyd-bwyllgor nodi a derbyn cynnwys yr adroddiad.

5.0 Goblygiadau ariannol

5.1 Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol yn codi o'r adroddiad hwn. Bydd GwE yn gweithredu oddi fewn yr adnoddau ariannol cyfredol.

6.0 Effaith o ran cydraddoldeb

6.1 Nid oes unrhyw oblygiadau newydd o ran cydraddoldeb yn codi o'r adroddiad hwn.

7.0 Goblygiadau Personél

7.1 Nid oes unrhyw oblygiadau newydd o ran personél yn codi o'r adroddiad hwn.

8.0 Ymgynghori a wnaed

8.1 Ymgynghorwyd â Bwrdd Rheoli GwE.

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro:

Dim i'w ychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Swyddog Cyllid Statudol:

Nodaf fod rhan 5.1 o'r adroddiad yn cadarnhau nad oes unrhyw ymhlygiadau ariannol yn codi o'r adroddiad hwn, a bydd GwE yn gweithredu o fewn eu hadnoddau ariannol cyfredol.

ADRODDIAD I'R CYD-BWYLLGOR

26 MAI 2021

Adroddiad gan: Arwyn Thomas - Rheolwr Gyfarwyddwr GwE

Testun: Casgliad o 'Bapurau Procio' i gefnogi'r Daith Ddiwygio

1.0 Pwrpas yr Adroddiad

1.1 Cyflwyno cyfres o Bapurau Procio sydd yn edrych ar agweddau ar arweinyddiaeth, gweledigaeth, addysgeg, asesu a dylunio'r cwricwlwm i aelodau'r Cyd-Bwyllgor. Ysgrifennwyd y casgliad hwn ar y cyd gan aelodau tîm GwE, yn gweithio dan arweiniad a cymorth yr Athro Graham Donaldson. Bwriad y Papurau Procio yw annog trafodaeth a chefnogi ysgolion i baratoi am Cwricwlwm i Gymru (gweler Atodiad 1).

2.0 Cefndir

2.1 Er mwyn cefnogi pob ysgol yn effeithiol i baratoi am y Cwricwlwm i Gymru newydd, mae'n rhaid cael dealltwriaeth glir a chyson ar draws tîm y gwasanaeth rhanbarthol. Yn rhan o hyn, mae GwE wedi ymrwymo i ddarparu dysgu proffesiynol yn rheolaidd i Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant, gan gynnal trafodaethau efo'r tîm llawn a chefnogi dealltwriaeth gyffredin i bawb dan arweiniad yr Athro Graham Donaldson.

2.2 Gan weithio mewn timau bach, mae GwE wedi arwain y gwaith ar gyd-greu cyfres o Bapurau Procio, sydd yn canolbwyntio ar agweddau unigol ar y Daith Ddiwygio sef arweinyddiaeth, gweledigaeth, addysgeg, asesu a dylunio'r cwricwlwm. Mae pob Papur Procio yn edrych ar beth sydd yn newid, sut mae'n newid ac yn sylfaenol, pam ei fod yn newid. Mae'r Papurau Procio hefyd yn rhoi safbwynt rhanddeiliaid er enghraifft arweinwyr, athrawon, dysgwyr a rhieni. Rhoddwyd y cyfle i'n cydweithwyr o'r Awdurdodau Lleol, Estyn, Prifysgol Bangor, Llywodraeth Cymru a Chonsortia Rhanbarthol eraill gydweithio â GwE i fireinio'r Papurau Procio hyn a'u hailddrafftio.

2.3 At hynny, effeithiodd pandemig Covid-19 ar baratoadau ysgolion at y Cwricwlwm i Gymru a gwelwyd rhai ffyrdd mwy newydd o weithio yn ymddangos. Mae'r Papurau Procio hyn yn gyfle i ysgolion feddwl sut orau i ail gydio yn y cwricwlwm newydd ac yn enwedig felly sut all y Pedwar Diben fod yn sylfaen i gefnogi dysgwyr wrth iddynt ddychwelyd i'r ysgol.

3.0 Ystyriaethau

- 3.1 Bydd y casgliad o Bapurau Procio yn mynd ochr yn ochr â'r cynnig dysgu proffesiynol i ysgolion ac yn cyd-fynd â chanllawiau'r Daith at 2022 sydd yn cefnogi ysgolion wrth iddynt baratoi am y cwricwlwm newydd. Rydym yn cydnabod y bydd ysgolion yn mynd i'r afael â'r Daith Ddiwygio mewn amryfal ffyrdd sydd yn gweddu i'w hysgol a'u clwstwr a bwriad y Papurau Procio hyn yw rhoi ysgogiad i ysgolion a chlystyrau feddwl am eu harferion presennol; gweld beth sydd eisoes yn llwyddo'n dda a beth ellir ei ddatblygu ymhellach.
- 3.2 Mae defnyddio iaith i rymuso arweinwyr ysgolion i berchnogi eu cwricwlwm lleol yn egwyddor allweddol yn y Papurau Procio hyn. Bydd gan Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant rôl allweddol o safbwynt gofyn cwestiynau a hwyluso trafodaethau mewn ysgolion, ac ar draws ysgolion, er mwyn helpu ysgolion i baratoi wrth i arweinwyr weithredu newid yn lleol i wireddu'r Pedwar Diben. Un egwyddor allweddol arall yw pwysigrwydd cydweithio ac mae'r Papurau Procio yn rhoi'r cyfle i ysgolion fyfyrion a datblygu ar eu cysylltiadau cydweithio cryf ar draws eu rhwydweithiau.
- 3.3 Rhennir y Papurau Procio ag ysgolion mewn amrywiaeth o fformatau i gynnwys weminar wedi'i recordio, drwy gyfarfodydd clwstwr a thrafodaethau efo Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant.

4.0 Argymhellion

- 4.1 Gofynnir i'r Cyd-Bwyllgor nodi a derbyn cynnwys yr adroddiad.

5.0 Goblygiadau Ariannol

- 5.1 Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol yn codi o'r adroddiad hwn. Bydd GwE yn gweithredu oddi mewn i'r adnoddau ariannol presennol.

6.0 Effaith ar Gydraddoldeb

- 6.1 Nid oes unrhyw oblygiadau cydraddoldeb newydd yn codi o'r adroddiad hwn.

7.0 Goblygiadau Personél

- 7.1 Nid oes unrhyw oblygiadau personél newydd yn codi o'r adroddiad hwn.

8.0 Ymgynghori sydd wedi digwydd

- 8.1 Ymgynghorwyd â phartneriaid haen ganol drwy sesiynau cydweithredol. Ymgynghorwyd ymhellach â Bwrdd Rheoli GwE a'r Cyd-Bwyllgor.

9.0 Atodiadau

- 9.1 Atodiad 1: Y Daith Ddiwygio - Papurau Procio

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro:

Dim i'w ychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Swyddog Cyllid Statudol:

Nodaf fod rhan 5.1 o'r adroddiad yn cadarnhau nad oes unrhyw ymhlygiadau ariannol yn codi o'r adroddiad hwn, a bydd GwE yn gweithredu o fewn eu hadnoddau ariannol cyfredol.

Y DAITH DDIWYGIO Papurau Procio

CYNNWYS

1.	RHAGAIR	3
2.	CYFLWYNIAD	4
3.	ARWEINYDDIAETH	5
4.	GWELEDIGAETH	9
5.	ADDYSGEG	12
6.	ASESU	15
7.	DYLUNIO'R CWRICWLWM	19

RHAGAIR

Pleser mawr yw rhannu'r darnau meddwl hyn â chi. Buom yn ffodus iawn i weithio gyda'r Athro Graham Donaldson, sydd wedi'n cyngori a'n tywys drwy'r broses. Rydym hefyd yn ddiolchgar i gyd-weithwyr o'r Awdurdodau Lleol, Estyn, Prifysgol Bangor a'r Consortia Rhanbarthol eraill sydd wedi ymuno â ni mewn gweithdai i fireinio ac aildrafftio'r cynnwys.

Gobeithio bydd y Darnau Meddwl hyn, ochr yn ochr â'r cynnig dysgu proffesiynol, yn sbardun i staff yn eich ysgol ac i glystyrau fyfyrion ar yr hyn sydd eisoes yn gweithio'n effeithiol, yr hyn sydd angen ei fireinio a'r hyn sydd angen ei newid. Hoffwn eich gwahodd, a'ch annog, i rannu arferion a syniadau ac i fod yn rhan o'r daith dysgu proffesiynol yr ydym i gyd arni wrth baratoi ar gyfer mis Medi 2022.

Mae hyn yn broses ddysgu i ni gyd. Edrychwn ymlaen at gefnogi, rhannu a datblygu datrysiadau er mwyn sicrhau bod y cwricwlwm newydd yn seiliedig ar arferion rhagorol sydd eisoes ar waith yn ein hysgolion. Gwelwyd arloesi newydd yn ystod y pandemig, a fydd yn sylfaen gref ar gyfer datblygu cynnig newydd i ddysgwyr. Rwy'n sicr y bydd y cynnig cwricwlwm newydd hwn yn sicrhau bod dysgu yn brofiad cadarnhaol iawn i'n dysgwyr, profiad fydd yn cynhyrchu'r safonau uchaf un.

Arwyn Thomas
Rheolwr Gyfarwyddwr GwE

CYFLWYNIAD

Mae'r rhaglen ddiwygio addysg yng Nghymru, sydd yn seiliedig ar y Cwricwlwm i Gymru newydd, yn rhoi ffordd gadarnhaol i symud ymlaen wrth i gyfyngiadau'r flwyddyn ddiwethaf gael eu llacio. Mae nifer o syniadau arweiniol wrth wraid hyn.

- Dylai'r cwricwlwm a'r addysgeg a'r asesu sydd yn gysylltiedig lifo o'r dibenion clir a gytunwyd yn genedlaethol ac a ddilyni'r yn lleol.
- Dylai'r dibenion hynny alluogi ein plant ifanc i fod yn: ddysgwyr uchelgeisiol, galluog; yn gyfranwyr mentrus, creadigol; yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus; yn unigolion iach, hyderus.
- Dylai'r dysgu ddatblygu'n raddol tuag at y dibenion hynny yn ystod amser pobl ifanc yn yr ysgol.
- Dylai athrawon ac ysgolion gael mwy o ryddid i gyflawni'r dibenion hynny mewn ffyrdd sydd yn gallu bodloni anghenion a nodweddion y bobl ifanc a'r cymunedau maent yn eu gwasanaethu.

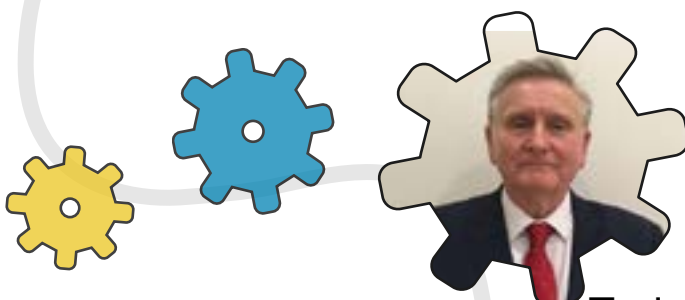
Mae rhai goblygiadau pwysig yn deillio o'r syniadau sylfaenol hyn.

- Dylai fframwaith y cwricwlwm cenedlaethol sefydlu cysondeb yn genedlaethol o ran pwrpas a gweithredu, gan adael lle i wneud penderfyniadau yn lleol am agweddau allweddol ar ddysgu ac addysgu.
- Dylai'r cwricwlwm fod yn broses ble mae cydweithio yn digwydd rhwng athrawon, ysgolion a buddiannau ehangach.
- Ni ddylai atebolrwydd lesteirio ansawdd na chulhau cwmpas y dysgu. Ble bynnag bosibl, dylai wella ansawdd nid sicrhau ansawdd cul.

Dylid barnu llwyddiant y rhaglen ddiwygio yn erbyn y graddau y mae'n arwain at ddysgu gwell a mwy perthnasol i bobl ifanc, ac i safonau cyflawniad uchel. Dylai ansawdd y dysgu a natur safonau ymwneud â'r graddau y mae'r dibenion cytun yn cael eu cyflawni yn ymarferol i'r holl bobl ifanc.

Wrth gwrs, bydd effaith y pandemig yn dylanwadu ar sut y gallwn ni symud ymlaen â'r diwygio. Mae angen i ni ail-sefydlu perthnasedd y pedwar diben arweiniol i bobl ifanc Cymru. Mewn amryw o ffyrdd, mae'r pandemig yn golygu bod y dibenion hynny yn fwy perthnasol nag erioed o'r blaen wrth i ni geisio meithrin hyder ein pobl ifanc ac ail danio eu hawydd i ddysgu. Bu'n rhaid i bawb yn ein plith feddwl yn ddwys am yr hyn sydd yn bwysig o ran dysgu mewn cyfnodau o darfu ar ysgolion, ac mae pedwar diben y Cwricwlwm i Gymru newydd yn ymdopi'n dda â'r prawf hwnnw. Gyda'r pandemig, bu'n rhaid newid natur y dysgu a'r addysgu, yn enwedig felly y ffyrdd y gall technoleg ddigidol gynyddu'r cyfleoedd i ddysgu'n fwy annibynnol.

Mae'r gyfres hon o bapurau gan GwE yn arddel y syniadau a'r goblygiadau hyn. Maent yn gofyn i ni feddwl yn ddwys am bwrpas ac amlygu materion yn ymwneud â chynllunio'r cwricwlwm, addysgeg ac asesu y mae'n rhaid rhoi sylw iddynt os ydym ni am wireddu'r cyfleoedd a ddaw yn sgil y rhaglen ddiwygio. Maent wedi'u mynegi yn iaith y dysgu, nid cyfeiriad y dysgu nac ychwaith y gweithredu. At ei gilydd, maent yn caniatáu cydweithio, archwilio a dysgu all ddarparu sylfeini cadarn ar gyfer gwireddu'r cyfleoedd a ddaw yn sgil y cwricwlwm newydd i bob person ifanc ym mhob ysgol, ac ym mhob dosbarth ar draws y consortiwm.

Yr Athro Graham Donaldson

Tud. 45

ARWEINYDDIAETH

Cwricwlwm i Gymru: Ystyriaethau i arweinwyr ysgolion

'...Arweinyddiaeth yw'r gallu i ddylanwadu ar eraill a'u hysbrydoli i weithredu, ac ymateb efo gweledigaeth a hyblygrwydd mewn cyfnod o dwf, tarfu neu ansicrwydd i arwain at y newid sydd ei angen.'

Yvonne Ruke Akpoveta, Prifysgol Cornell

Mae'n debyg mai dyma'r her arweinyddol fwyaf erioed i ysgolion wrth iddynt arwain eu hysgolion drwy'r daith ddiwygio. Mae'r pandemig wedi chwyddo'r her hon gan fod arweinwyr ysgol yn gorfod ymateb yn gyflym i gadw pawb yn ddiogel, sicrhau lles pawb a chyflwyno ffordd newydd o ddysgu.

Gyda'r Cwricwlwm i Gymru, daw cyfle i arweinwyr ar bob lefel, gan gynnwys arweinwyr canol a llywodraethwyr, ddylanwadu, cydweithio ac ysbrydoli eraill; y dysgwyr, yr athrawon, cymuned ehangach yr ysgol a chyd-arweinwyr ar draws y gyfundrefn. Wrth iddynt arwain cymuned ysgol drwy'r daith hon, dylai arweinwyr gadw'r dysgwyr wrth wraidd unrhyw benderfyniad a gweithredu ac wrth wraidd unrhyw newidiadau y maent yn dylanwadu arnynt. Ar bob cam o'r daith, mae angen i ni atgoffa ein hunain o'r nod a phen y daith; sef bod dysgwyr yn cael darpariaeth well sydd yn arwain at godi safonau yn y pendraw.

Yn ystod y pandemig, mae pob ysgol wedi dangos gallu a hyblygrwydd i addasu i dirlun sy'n newid yn gyson, a gwelwn Ysgolion fel Sefydliadau sy'n Dysgu ar ei orau. Maent wedi arddel themâu ymddiriedaeth, amser, cyd-feddwl a thechnoleg sydd wedi rhoi sylfaen gref iddynt ar gyfer y daith tuag at y Cwricwlwm i Gymru.

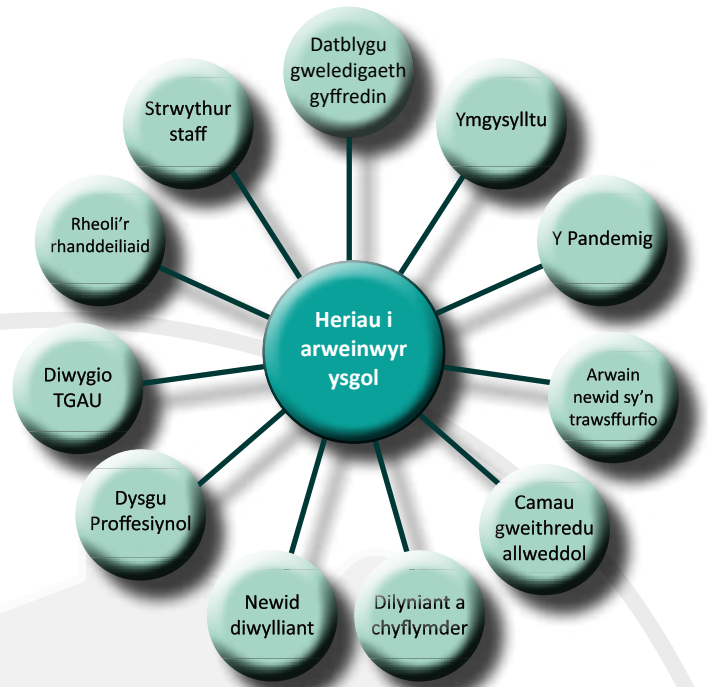
CYFLEOEDD

Mewn cyd-destun arweinyddiaeth, mae'r Cwricwlwm i Gymru yn cynnig llawer o gyfleoedd. Ymhellach, er mor heriol fu'r pandemig, bu cyfleoedd i ddatblygu a gwelsom bartneriaethau gwell efo rhieni, proffesiwn dysgu mwy medrus, cymhwysedd digidol, a chydweithio rhwng ysgolion a chyrrff allanol.

YR HERIAU

Gall arweinwyr wynebu amryw o heriau ar hyd y daith. Bydd y pandemig yn chwyddo'r heriau hyn ymhellach. Bydd angen i arweinwyr ystyried pryd maent yn cynllunio ac yn gweithredu'r daith ddiwygio. Mae hyn yn cynnwys argyhoeddi'r ysgol gyfan a'r gymuned leol, a sicrhau bod trosglwyddo llyfn rhwng uchelgais a gweithredu. Bydd angen gwneud hyn mewn ffordd gytbwys a chydweithredol nad yw'n cymhlethu'r hyn sydd eisoes yn gymhleth. Her sylweddol i arweinwyr fydd creu cyd-destun i reolwyr da weithio ynddo. Mae'n bwysig grymuso arweinwyr ar bob lefel, a sicrhau bod ganddynt le, amser a dysgu proffesiynol i wireddu'r weledigaeth.

Y BROSES

Proses, nid digwyddiad yw gweithredu'r Cwricwlwm i Gymru; mae angen ei gynllunio a'i weithredu fesul cam. Mae angen cynnwys digon o amser er mwyn i'r gweithredu fod yn effeithiol, yn enwedig yn y cyfnod cynllunio. Mae angen blaenoriaethu camau'r daith yn briodol. Cwricwlwm ysgol yw popeth y caiff dysgwyr brofiad ohono, a dylai'r pedwar diben fod yn sail i hyn. Wrth gynllunio'r prosesau, mae angen i ni gynllunio sut rydym yn dathlu llwyddiant ac yn gollwng gafaél ar bethau nad ydynt yn gweithio.

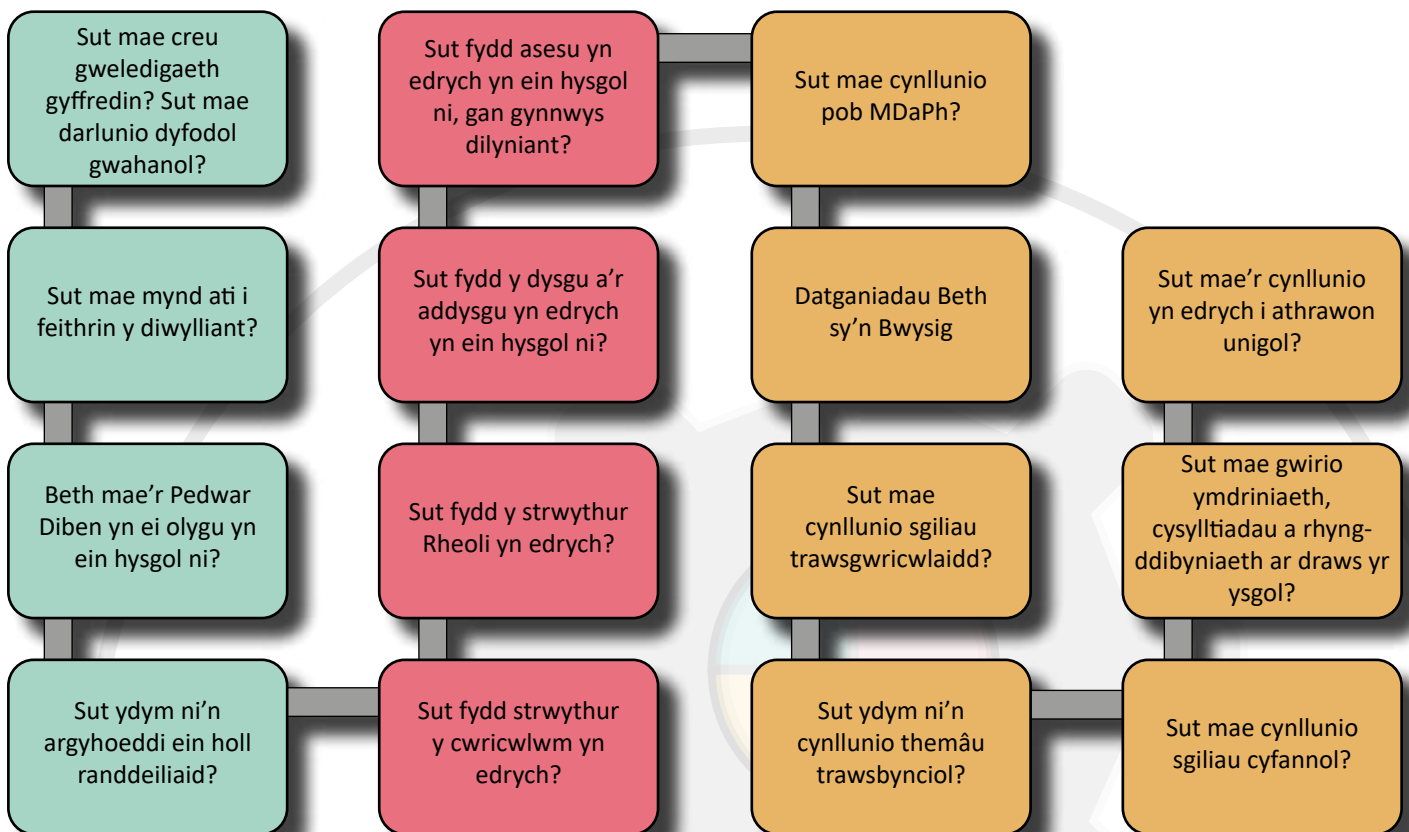
Yn ystod y broses hon, bydd angen i rôl pob arweinydd ganolbwyntio ar adnabod cryfderau'r ysgol a gweld ble mae angen datblygu, cyn cynllunio'r camau y mae angen i'r ysgol eu cymryd i yrru'r Daith Ddiwygio yn yr ysgol, yn y gymuned leol a thu hwnt.

CAMAU/CYFNODAU

Wrth gychwyn ar y daith hon, bydd arweinwyr ysgol yn canolbwyntio ar weithredu gweledigaeth gyffredin. Bydd rhaid i arweinwyr ystyried pa gamau i'w cymryd a phryd. Drwy fapio llwybr sydd â nifer o gamau ynddo, bydd yn helpu arweinydd i 'weld' y daith o'u blaenau a sicrhau bod y weledigaeth yn cael ei gweithredu. Bydd y camau hyn yn amrywio o ysgol i ysgol ac o'r naill gyd-destun i'r llall. Gellir eu categorio'n dri maes:

1. Ymgysylltu (mint)
2. Dylunio a Chynllunio (pinc)
3. Treialu, gwerthuso a pharatoi'r addysgu cyntaf (melyn)

Bydd angen i ni hefyd ystyried beth yw'r edefyn aur yn camau hyn; llesiant, dysgu proffesiynol, 3 i 16 a chy-dweithio ar draws ysgolion. Mae hefyd yn hanfodol bod arfarnu parhaus trwy gydol y broses, gan ddechrau gyda arfarniad o arferion cyfredol yr ysgol ac arfarnu'r cynnydd ar hyd y camau. Bydd angen cyfathrebu'n rheolaidd gyda rhanddeiliaid wrth i ysgol gweithio drwy'r camau o'r daith.

Dyma feini prawf llwyddiant posibl ar gyfer Arweinyddiaeth yn ein hysgolion wrth i ni weithredu Cwricwlwm i Gymru...

..fel dysgwr yn fy ysgol byddaf yn:

- gweld ac yn teimlo bod y pedwar diben wrth wraidd popeth mae'r ysgol yn ei wneud
- gwybod bod fy lles yn bwysig
- gwybod lle i droi am help
- gallu mentro a gwneud camgymeriadau ar hyd y ffordd mewn lle diogel
- gwybod y bydd fy ngwaith yn fy herio i feddwl, cael disgwyliadau uchel o fy hun a fy helpu i fod yn annibynnol
- cael cyfleoedd i arwain fy nysgu fy hun
- gweld perthnasoedd da o'm hamgylch
- teimlo bod gen i lais a bod rhywun yn gwrando arnaf ac yn gweld fy ngwerth
- cael sicrwydd fy mod i'n cael fy nghefnogi
- cael adborth gwerthfawr sy'n fy helpu i wella
- unigolyn ac yn dathlu fy llwyddiannau fy hun a rhai eraill efo'i gilydd
- cydnabod bod fy athrawon yn dysgu wrth fy ochr i er mwyn bod yr athrawon gorau y gallant fod
- cael sicrwydd bod fy addysg yn fy mharatoi am y dyfodol
- cydnabod bod yr ysgol yn dysgu popeth y dylwn i wybod ac rydw i'n cael cyfleoedd i ddatblygu fy niddordebau
- falch o fod yn rhan o fy nghymuned leol, yn ddinesydd Cymru a'r Byd
- cael cyfleoedd i weithio a dysgu efo plant a phobl ifanc eraill o gwmpas y byd
- cydnabod bod fy ysgol yn fy helpu gyda fy nyfodol drwy fod yn ymwybodol o'r amgylchedd a datblygu cynaliadwy

Yn athro, byddaf yn:

- sicrhau bod y pedwar diben yn sail i fy ngwaith
- cydweithio ymhellach â chydweithwyr yng nghymuned fy ysgol ac yn bellach
- rhan o ddysgu proffesiynol priodol ar y Cwricwlwm i Gymru
- defnyddio ymchwil a thystiolaeth ymholi i ddatblygu fy arferion dosbarth ymhellach
- sicrhau bod diwylliant 'sefydliad sy'n dysgu' yn amlwg yn fy arferion
- datblygu ymhellach fy sgiliau technegol i gyflwyno dysgu effeithiol i fy holl fyfyrwyr
- manteisio ar sesiynau hyfforddi a hwyluso er mwyn i mi ddatblygu ymhellach yn broffesiynol
- sicrhau bod gweithdrefnau hunan asesu cadarn ar waith yn fy nosbarth
- cyfrannu at astudiaethau achos ar arferion effeithiol a hwyluso sesiynau dysgu proffesiynol yn yr ysgol a thu hwnt

Yn rhiant, byddaf yn:

- dysgu gan yr ysgol sut mae'r pedwar diben yn sail i bopeth a wna fy mhlentyn
- gweld sut mae fy ysgol yn gweithio gyda'r gymuned ehangach ac yn dysgu ohoni
- cael sicrwydd bod yr athrawon yn yr ysgol yn mynd i sesiynau dysgu proffesiynol o safon uchel fel y gallant gefnogi fy mhlentyn i ddysgu
- dysgu beth yw sefydliad sy'n dysgu, a bod yn rhan o'r daith honno a minnau'n un o'i rhanddeilaid pwysicaf
- cael cymorth ac anogaeth gan fy ysgol i ddatblygu fy sgiliau technegol fel y gallaf gefnogi fy mhlentyn i ddysgu
- sicr bod fy ysgol yn defnyddio'r holl strategaethau asesu sydd ar gael er mwyn cael darlun cyfan a chyfansawdd o alluoedd fy mhlentyn.
- cefnogi fy mhlentyn i ddysgu drwy chwarae rhan weithredol.

GWELEDIGAETH

PAPUR PROCIO: GWELEDIGAETH

DIFFINIAD O WELEDIGAETH:

- Nid syniad yw gweledigaeth ar y cyd ond grym yng nghalonau pobl – ateb i ‘Beth ydym eisiau ei greu?’ (Peter Senge)
- Datganiad syml yw gweledigaeth y mae’r holl randdeiliaid yn ei gludo gyda nhw drwy’r holl brosesau meddwl dros amser ac mae’n gweithredu fel egwyddor arweiniol.

DIFFINIAD O WELEDIGAETH AR GYFER CYMRU 2021 A THU HWNT:

- Gweledigaeth fel grym gwthiol beunyddiol sy’n pennu newidiadau a blaenoriaethau, mawr neu fach.
- Gweledigaeth sy’n defnyddio’r pedwar diben fel y man cychwyn a’r dyhead ar gyfer dyluniad cwricwlwm yr ysgol.
- Gweledigaeth sy’n cwmpasu pawb yng nghymuned yr ysgol fel dysgwyr; yn cynnwys disgyblion, athrawon, arweinwyr, llywodraethwyr a rhieni/gofalwyr.

Yr hyn mae gweledigaeth yn ei olygu i:

Ddisgyblion

- *Beth yw eich man cychwyn cyfredol?*
- *Fel dysgwr yng Nghymru, beth sydd ei angen arnoch i allu llwyddo yn y byd rydych yn byw ynddo?*

A yw’r pedwar diben ar gyfer disgyblion yn golygu fod ganddynt:

- Brofiadau dysgu gwell sy’n cynnwys cyfleoedd dysgu cyfoethog a chyd-destunau dysgu dilys sy’n caniatáu i ddisgyblion gymhwyso a mireinio eu sgiliau a’u gwybodaeth?
- Resymau go iawn dros gymryd rhan mewn dysgu sy’n eu hannog i fod yn greadigol, i barhau i ofyn cwestiynau ac i gyfrannu eu meddyliau a’u barnau?
- Yr hyder eu bod yn cael eu cefnogi i ddeall sut maent yn dysgu a sut i fyfyrion ar eu gwaith a gwneud cynnydd?
- Ddiogelwch wrth wybod bod yr ysgol yn eu hadnabod yn dda fel unigolion, yn darparu cyfleoedd iddynt gydweithio ag eraill, yn eu hannog i flaenoriaethu eu lles eu hunain ac yn eu grymuso i fod yn uchelgeisiol ac i fod â disgwiliadau uchel?
- Amgylchedd diogel ar gyfer cymryd risgiau pwylllog ac i wybod ble a sut i gael cymorth pe bai angen?

Rhieni/Gofalwyr

- *Beth yw eich man cychwyn cyfredol?*
- *Sut allwch chi gefnogi eich hun a’ch plentyn/plant i allu llwyddo yn y byd maen nhw’n byw ynddo?*

A yw’r pedwar diben ar gyfer rhieni a gofalwyr yn golygu eu bod nhw:

- Yn bartner gweithredol a gwerthfawr wrth gyfrannu i’r weledigaeth?
- Yn gallu cymryd rhan mewn cyfathrebu dwyffordd, ystyrion, gyda’r ysgol?
- Yn gallu sefydlu perthynas sy’n canolbwyntio ar ddysgu ac sy’n ymgorffori cyd-ymdiriedaeth a pharch?
- Yn cael cyfleoedd i gyfrannu at ddysgu eu plentyn/plant?
- Yn cael eu hannog i deimlo’n falch o’u plant ac i fod yn rhan weithredol o’r hyn y mae eu plant wedi ei gyflawni?

Athrawon

- *Beth yw eich man cychwyn cyfredol?*
- *Beth sydd ei angen arnoch er mwyn bod yr athro gorau y gallwch fod?*
- *Beth mae'n ei olygu i alluogi'ch dysgwyr i lwyddo yn y byd maen nhw'n byw ynddo?*

A yw'r pedwar diben ar gyfer athrawon yn golygu fod ganddynt:

- Gyd-ddealltwriaeth o lwyddiant?
- Hyder i ddatblygu creadigrwydd ac arloesedd, y grymusiad i gyfrannu i'r weledigaeth a dod â hi'n fyw a'r cyfle i gymryd cyfrifoldeb?
- Ymdeimlad cryf o les unigol a chyfunol sy'n eu caniatáu i deimlo'u bod yn cael eu gwerthfawrogi o fewn eu proffesiwn, i wybod y caiff eu llais ei glywed, i fod â disgwyladau uchel ac i fod yn falch o addysgu yng Nghymru?
- Gyfleoedd i ddatblygu set eang o sgiliau, i gael dealltwriaeth ddofn o addysgu effeithiol ac i gymryd rhan mewn datblygiad proffesiynol parhaus?
- Amser digonol i feddwl ar y cyd, i gynnal perthnasoedd cadarnhaol, ymddiriedus ac i gydweithio gydag eraill yn eu hysgolion eu hunain a chydag ysgolion eraill?
- Y sgiliau i ddatblygu fel arweinyddwr ac i sefydlu partneriaethau cartref-ysgol cryf?
- Ofod diogel a'r rhyddid i gymryd risgiau pwylllog, i ddod yn wneuthurwyr cwricwlwm gweithredol sy'n hwyluso dysgu ac i ddarparu ystafelloedd dosbarth cynhwysol sy'n cefnogi cynnydd pob dysgwr?

Arweinyddwr Ysgolion

- *Beth yw eich man cychwyn cyfredol?*
- *Beth sydd ei angen arnoch er mwyn bod yr arweinydd gorau y gallwch fod?*
- *Beth mae'n ei olygu i greu hinsawdd dysgu ffyniannus i bawb?*

A yw'r pedwar diben ar gyfer athrawon yn golygu fod ganddynt:

- Gyd-ddealltwriaeth o sut beth yw llwyddiant ar draws y pedwar diben?
- Ffocws ar ddysgu gwell a deilliannau uwch?
- Ffocws priodol ar gydnabod a datblygu ethos ysgol gyfan sy'n hyrwyddo'r ysgol fel sefydliad sy'n dysgu ac sy'n hyrwyddo dysgu parhaus ar bob lefel?
- Ymdeimlad cadarn o'u lles eu hunain a lles eraill, ymagwedd wylaidd, y gallu i wrando, ac awydd i ddeall ac i ymgysylltu â chymunedau lleol?
- Parodrwydd i wneud cyfraniad ystyrlon i ddatblygu dysgu?
- Ffocws ar greu amser ar gyfer meddwl gyda'n gilydd fel ysgol a chymuned sy'n dysgu, ac i hyrwyddo grymuso staff?
- Y sgiliau i ddatblygu partneriaethau ymddiriedus gyda rhwydwaith o ysgolion, i sefydlu cyfathrebu dwyffordd eglur o fewn eu hysgolion eu hunain ac i ymgysylltu'n gadarnhaol â'r holl randdeiliaid?
- Ethos o arweinyddiaeth trwy syniadau yn hytrach nag arweinyddiaeth trwy reolaeth?

Llywodraethwyr

- *Beth yw eich man cychwyn cyfredol?*
- *Sut all y corff llywodraethu gefnogi'r ysgol wrth ddod â'r weledigaeth yn fyw?*

A yw'r pedwar diben ar gyfer llywodraethwyr yn golygu fod ganddynt:

- Gyd-ddealltwriaeth o sut beth yw llwyddiant ar draws y pedwar diben?
- Y parodrwydd i wneud cyfraniad gweithredol i fywyd ysgol a balchder wrth wneud gwahaniaeth?
- Ffocws eglur ar gynrychioli'r ysgol o fewn y gymuned ehangach?
- Y sgiliau ar gyfer gwranddo, cefnogi, herio a chraffu ar waith yr ysgol er mwyn cyflawni safonau uwch i bawb?

Y gymuned ehangach

- *Beth yw'r man cychwyn cyfredol?*
- *Sut all y gymuned ehangach chwarae rôl weithredol wrth gyfrannu at y cwricwlwm?*

A yw'r pedwar diben ar gyfer y gymuned ehangach yn golygu bod:

- Busnesau lleol yn cael cyfleoedd i gyfrannu at brofiadau dysgwyr?
- Cydgyfrifoldeb a pharodrwydd i ymrwymo ar draws y gymuned ehangach?
- Y gymuned ehangach yn gallu cyfrannu i ddysgu trwy well cyfleoedd o fewn diwydiant, trwy dechnoleg well, a thrwy gynghori ar y sgiliau y bydd eu hangen ar ddysgwyr er mwyn diwallu anghenion gweithlu'r dyfodol?
- Y gymuned ehangach yn gallu cyfrannu i weledigaeth yr ysgol trwy ddarparu ymwybyddiaeth o gyd-destunau lleol, cenedlaethol a rhyngwladol gan gynnwys ymwybyddiaeth o gynaliadwyedd a sut i leihau anghydraddoldebau ar draws ein cymdeithas.

Pam mae angen i ni newid?

- Mae'r Cwricwlwm i Gymru yn rhoi pedwar diben eglur i ni ar gyfer addysg. Felly, mae gennym yn awr y cyfle i ofyn pam? Beth yw anghenion pob dysgwr ar gyfer ffynnu a chyfrannu at 21ain Ganrif sy'n newid yn gyson a datblygu'n dechnolegol?
- Ni fydd y weledigaeth bresennol o angenrheidrwydd yn cefnogi'r cwricwlwm newydd. Felly, pa wybodaeth, sgiliau a phrofiadau all ysgolion eu cynnig i ganiatáu dysgwyr ddatblygu'r pedwar diben?
- Mae cyfnod Covid wedi dod â heriau sydd wedi newid y ffordd mae ysgolion yn gweithio a gweithredu. Beth all ysgolion ddysgu o'r profiad hwn a pha gyfleoedd allwn ni eu datblygu ac adeiladu arnynt er mwyn creu gwytnwch newydd, mwy o annibyniaeth disgyblion, gwell creadigrwydd a dysgu digidol gwell?

Beth sydd angen i ni ei newid?

- Bydd y newidiadau sydd eu hangen ar lefel ysgol yn benodol i ysgolion unigol a bydd angen iddynt grisialu gweledigaeth y pedwar diben ar lefel lleol.
- Bydd cyfle i ystyried gweledigaeth ehangach Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015)
- Ar lefel weithredol, mae gofyn am newid diwylliannol trwy lunio ailddiffiniad cyffredin o lwyddiant. Dylai hyn gynnwys casgliad o ddangosyddion sy'n fwy eang a mwy ansoddol, wedi eu perchnogi gan bawb yn cynnwys y gymuned ehangach. Dros amser, bydd y dangosyddion hyn yn newid a datblygu wrth i ysgolion ennill gwell dealltwriaeth.
- Mae angen i'r gwaith o ddylunio gweledigaeth newydd, sy'n cynnwys cwricwlwm lleol o fframwaith cenedlaethol, ganiatáu ac ymgorffori penderfyniadau cydweithredol lleol.
- Mae angen i'r weledigaeth newydd adlewyrchu cwricwlwm fel proses sy'n brofiad ac a fydd yn esblygu yn hytrach na fel cynnyrch terfynol.

Sut ydym yn mynd ati i wneud y newidiadau hynny?

Mae'n rhaid i ni:

- Sicrhau fod yr holl randdeiliaid yn rhan o'r sgwrs ynghylch pam mae'r newidiadau hyn yn digwydd ac wrth ail osod y weledigaeth. Bydd hyn yn sicrhau fod pawb yn teimlo perchnogaeth, yn gallu gweld eu rolau eu hunain ac fe fydd yn cyflawni dealltwriaeth gyffredin o lwyddiant.
- Gwneud y defnydd gorau o Ddysgu Proffesiynol GwE ar gyfer uwch arweinwyr. Bydd hyn yn annog myfyrio a thrafodaeth ar y broses o ddatblygu gweledigaeth ar y cyd trwy ymgysylltu â'r holl randdeiliaid.
- Sicrhau fod ymddygiadau dymunol yn cael eu modelu gan bawb trwy ddiwylliant o ymddiriedaeth a chyfathrebu eglur a chynhwysol.
- Cynnal llif eglur o gyfathrebu a chydweithio trwy berthnasoedd agored a chadarnhaol. Adeiladu hyder trwy gadw popeth yn syml a sicrhau bod y prif ffocws ar y dysgwyr bob amser.

ADDYSGEG

PAPUR PROCIO: ADDYSGEG

Mae **addysgeg** yn cwmpasu mwy na'r 'addysgu' sy'n digwydd drwy ddulliau yn yr ystafell ddosbarth yn unig. Mae'n ymwneud â dethol y dulliau hynny'n ystyriol yng nghyd-destun dibenion y cwricwlwm ac anghenion a chyfnod datblygiadol y plant a phobl ifanc ar draws y continwrm 3-16. Mae'n galw am gyfuno gwybodaeth a sgiliau damcaniaethol ac ymarferol â barn fanwl ynghylch yr hyn sydd ei angen i hybu dysgu effeithiol mewn cyd-destunau penodol. Mae wrth wraidd yr hyn sy'n gwneud athro neu athrawes ragorol.

(*'Dyfodol Llwyddiannus' t.63*)

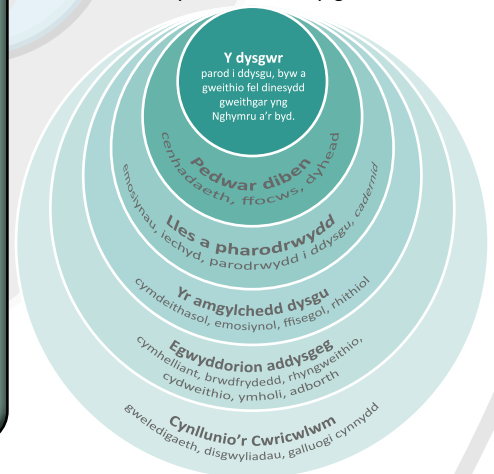
Bydd addysgeg gadarn yn hanfodol i weithrediad llwyddiannus y cwricwlwm. Mae hyn yn golygu llawer mwy na gweithredu repertoire o ddulliau sydd wedi'i bennu ymlaen llaw ac yn galw am athrawon o ansawdd uchel sydd â dealltwriaeth drylwyr o ddulliau addysgu a'r rhesymau drostynt yn ogystal â chynnwys yr addysgu. Mae'r goblygiadau o ran creu athrawon sy'n ymarferwyr myfyriol ac o ran datblygu ysgolion fel sefydliadau sy'n dysgu yn sylweddol.

Cwestiynau allweddol i'w hystyried (p.52 'Canllawiau Cwricwlwm i Gymru')

1. Sut y byddwn yn creu diwylliant sy'n annog ymarferwyr i feithrin dealltwriaeth ddofn o addysgeg a'r sgil i ddewis y dull gweithredu addysgegol mwyaf priodol?
2. Sut y byddwn yn sicrhau bod addysgeg y Cyfnod Sylfaen yn cael ei datblygu a'i hymestyn?
3. Sut y bydd ein gweledigaeth ar gyfer dysgu yn adlewyrchu'r deuddeg egwyddor addysgeg?
4. Pa amgylchedd dysgu y mae angen i ni ei greu i gefnogi ein gweledigaeth ddysgu'n llawn?

Addysgeg

Gwneud synnwyr o'r rhyngweithio a'r perthnasau sy'n arwain at ddysgu

Pam mae angen i ni newid?

- Mae'r angen am newid yn eglur iawn os ydym am ddatblygu cwricwlwm sy'n cefnogi ac yn galluogi addysgu a dysgu o'r radd flaenaf yn yr unfed ganrif ar hugain. Os yw Cwricwlwm i Gymru am gael yr effaith gadarnhaol a fwriadwyd ar ddysgu a chyflawniad plant a phobl ifanc, mae'n hanfodol ein bod yn ystyried yn llawn y goblygiadau ar gyfer addysgeg. Mae cyd-ddibyniaeth sylfaenol rhwng 4 diben y cwricwlwm, addysgeg ac asesu.
- Mae plant a phobl ifanc am i wersi fod yn fwy perthnasol a diddorol, gyda mwy o wersi ymarferol, mwy o hwyl, mwy o ryngweithio, a mwy o weithgareddau y tu allan i'r ystafell ddosbarth. Mae teimlad bod y brwdfrydedd mwy cyffredinol dros ddysgu wedi cael ei aberthu yn yr ymgiprys am gymwysterau.
- Mae angen sylweddol i symud oddi wrth 'ddysgu am bethau' at 'ddysgu i wneud pethau', gyda mwy o sylw i sgiliau a phwyslais ar gymhwyso a meithrin uwch sgiliau, yn enwedig creadigrwydd, entrepreneuriaeth a llythrennedd digidol.
- Rhoddir sylw cynyddol i ddibenion asesu a'r defnydd ohono, yn enwedig ei gyfraniad hanfodol at addysgu a dysgu.
- Yn yr un modd, roedd cynrychiolwyr busnes yn bryderus iawn bod ysgolion wedi colli cysylltiad â datblygiadau mewn gweithleoedd digidol. Credent fod y gallu i ddefnyddio technoleg yn greadigol i ymchwilio a datrys problemau'n gymwyseddau allweddol ac roeddent am weld y cymwyseddau hyn mewn darpar weithwyr. (*'Dyfodol Llwyddiannus' t.63*)

Beth sydd angen i ni ei newid?

Mae angen i ni wneud y canlynol:

- Ymdrechu dros barhad a dilyniant dulliau addysgeg ar draws y continwmm 3-16, sy'n gosod y pedwar diben wrth graidd addysgu a dysgu gyda llesiant yn y canol.
- Dyfnhau dealltwriaeth athrawon o'r dulliau addysgeg priodol ar gyfer diwallu anghenion unigol plant a phobl ifanc yn hytrach na'r dulliau a ffeirir gan athrawon.
- Creu profiadau dysgu ystyrion sy'n herio ac yn ysgogi anghenion a chyd-destunau unigol holl blant a phobl ifanc Cymru. Sut ydyn ni'n cynllunio profiadau dysgu perthnasol ac atyniadol er mwyn sicrhau eu bod nhw'n gwneud cynnydd cyson a dyfnach sy'n briodol i'w camau datblygu?
- Cynllunio profiadau dysgu sy'n datblygu ac integreiddio'r uwch sgiliau trawsgwricwlaidd lefel uwch a'r sgiliau cyfannol yn llawn.

Datblygu cymwyseddau digidol ymhellach i ganolbwyntio ar addysgeg, datblygu sgiliau dyfnach, trosglwyddadwyedd a dealltwriaeth, yn ogystal â chymhwysiad posibl y cymwyseddau hyn. Adeiladu ar y profiadau a'r cynnydd a gafwyd trwy'r dulliau dysgu cyfunol o addysgu ar-lein ac wyneb yn wyneb yn ystod pandemig Covid-19.

Sut mae mynd ati i wneud y newidiadau hynny?

Beth mae hyn yn ei olygu i bob arweinydd ac ymarferydd addysgeg?

Pa mor dda ydyn ni'n:

- Creu, datblygu a gweithredu gweledigaeth ar y cyd ar gyfer addysgeg gyda'r holl randdeiliaid er mwyn gwireddu'r pedwar diben?
- Gwerthuso ein harfer cyfredol? Sut ydyn ni'n gwybod 'beth yw' a 'ble mae' ein cryfderau mewn arferion addysgeg a beth sydd angen ei ddatblygu ymhellach?
- Darparu cyfleoedd Dysgu Proffesiynol (DP) i'r holl staff addysgu drafod a rhannu arfer da? I fyfyrion ar ymchwil addysgol gyfoes a chaniatáu datblygiad proffesiynol parhaus a all wella gwybodaeth, dealltwriaeth a sgiliau addysgeg pob ymarferydd yn ogystal ag ansawdd y ddarpariaeth mewn ysgol a chlwtwr. Sut mae'n cefnogi eu gwaith mewn perthynas â'r safonau proffesiynol?
- Modelu addysgeg effeithiol ar draws y continwmm? Sut mae dilyniant a chyflymder y 12 egwyddor addysgegol yn edrych yn ymarferol o safbwynt addysgu a dysgu ar gyfer pob cam a phob angen?
- Sicrhau cyfleoedd i arbrofi gyda dulliau newydd ac i ganiatáu amser i rannu, myfyrion a mireinio?
- Sicrhau bod gennym ddisgwyliadau uchel ar gyfer pob dysgwr? A yw ymarfer dosbarth ac ar-lein yn llwyddiannus wrth ymglymu'r holl ddysgwyr i ddatblygu eu sgiliau, eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth i lefel sy'n briodol uchel wrth iddynt symud drwy'r ysgol a'r continwmm?
- Archwilio a gwireddu potensial yr amgylchedd dysgu y tu mewn a'r tu allan? Ar ben hynny, sut y gall trefniadaeth, arferion a pherthnasoedd ystafell ddosbarth hwyluso gwahanol ddulliau a phrofiadau dysgu yn ogystal â datblygu lles cymdeithasol, emosiynol a chorfforol plant a phobl ifanc.
- Archwilio **Addysgeg Neilltuol** sy'n gyffredin i ddisgyblaethau penodol a Meysydd Dysgu a Phrofiad (MDaPh) sy'n diwallu anghenion dysgwyr unigol a'r amcanion dysgu?
- Gwreiddio asesu ar gyfer dysgu fel egwyddor addysgeg yn gyson mewn ymarfer ystafell ddosbarth? Sut mae'n rhoi mewnwleidiad i ymarferwyr o effeithiolrwydd addysgu a dysgu ac yn ystyried atebolrwydd a disgwyliadau allanol?
- • Ystyried addysgeg wrth ddylunio asesiadau? Ydyn ni'n darparu cyfleoedd i ddysgwyr gymhwyso sgiliau a gwybodaeth mewn gwahanol ffyrdd i gydweddu â'u hoff arddulliau dysgu a chymhwyso?
- • Sicrhau bod dulliau addysgeg yn cynnig profiadau eang tra'u bod hefyd yn caniatáu cyfleoedd i weithio gydag arholiadau a chanlyniadau? Ni allwn ddiystyru arwyddocâd cymwysterau wrth lunio bywydau pobl ifanc.

Darllen ac ymchwil pellach

- Dyfodol llwyddiannus ar llyw.cymru
- Canllawiau Cwricwlwm i Gymru ar [Hwb](#)
- Offeryn 12 Egwyddor Addysgegol GwE (sy'n crisialu'r ymchwil, y llenyddiaeth a'r ymarfer mewn ysgolion)
- Rhwydwaith cenedlaethol 'Trafod Addysgeg' ar [Hwb](#) a [Microsoft Teams](#)

Geirfa

Addysgeg Neilltuol (*Signature Pedagogies*) - dealltwriaeth o brofiadau sy'n caniatáu i ddysgwyr feddwl a gweithredu yn yr un modd ag arbenigwyr mewn maes arbennig.

ASESU

PAPUR PROCIO: ASESU

Y dysgwyr yw prif berchnogion gwybodaeth asesu a dylent chwarae rhan allweddol yn eu proses o ddysgu. Mae asesu, cynllunio cwricwlwm ac addysgeg yn gyd-ddibynnol ac mae angen eu cynllunio ochr yn ochr â'i gilydd.

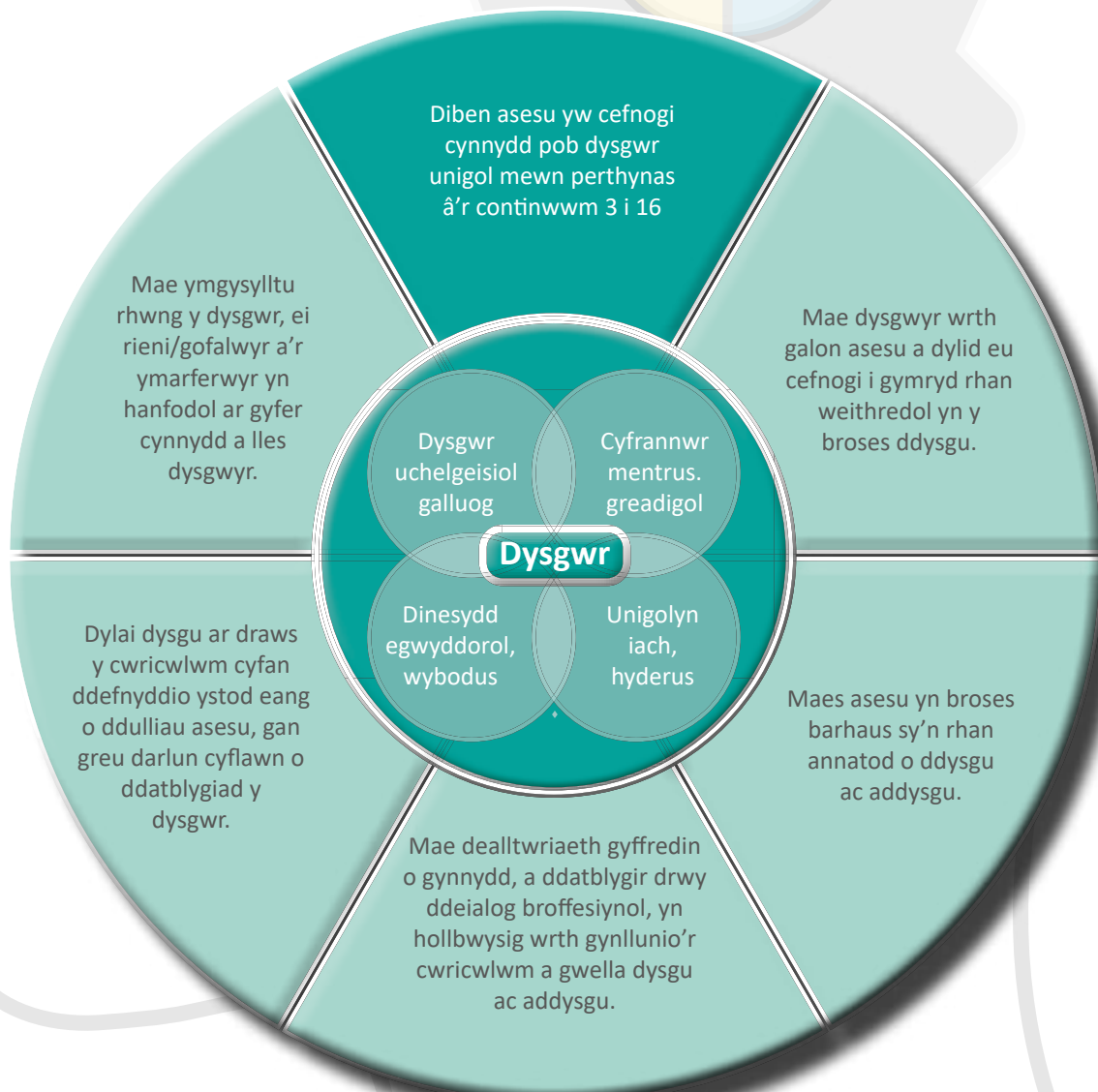
Yn ôl 'Cefnogi cynnydd dysgwyr: canllawiau Asesu' Cwricwlwm i Gymru, prif ddibenion asesu yw:

- **Cefnogi dysgwyr unigol yn barhaus o ddydd i ddydd**
- Nodi, crisialu a myfyrio ar gynnydd dysgwyr unigol dros amser
- **Deall cynnydd grwpiau er mwyn myfyrio ar arferion**

Mae hefyd yn nodi :

"Mae asesu yn chwarae rhan sylfaenol o ran sicrhau bod pob dysgwr unigol yn cael ei gefnogi a'i herio'n briodol. Dylai gyfrannu at ddatblygu darlun holistaidd o'r dysgu - ei gryfderau, y ffyrdd y mae'n dysgu, a'i feysydd i'w datblygu - er mwyn llywio'r camau nesaf yn y dysgu a'r addysgu."

Egwyddorion Allweddol Asesu

Pam mae angen i ni newid?

- Mae rhai prosesau asesu yn ddiangen ac nid ydynt yn cyd-fynd gydag egwyddorion Cwricwlwm i Gymru
- Mae angen i asesu adlewyrchu'r newidiadau i'r weledigaeth, y cwricwlwm a'r addysgeg yn effeithiol.

Beth sydd angen i ni ei newid?

Mae angen i ni:

- Gynyddu'r pwyslais ar asesu ffurfiannol effeithiol ac ar drafod ac asesu'r dysgu gyda dysgwyr.
- Annog mwy o ddeialog broffesiynol rhwng yr holl staff o fewn ysgolion a rhwng ysgolion gyda ffocws ar: asesu er mwyn galluogi cynnydd disgyblion, sut i gynnal trafodaeth effeithiol am eu dysgu gyda dysgwyr a dulliau o gynllunio ac adolygu camau nesaf dysgwyr, a thrwy hynny ddyfnhau'r dysgu.

Sut ydym yn mynd ati i wneud y newidiadau hynny?

Mae angen i ni:

- Gynnwys yr holl randdeiliaid wrth ddatblygu'r weledigaeth ar gyfer asesu a phwrpas y prosesau.
- Gymryd amser i fyfyrion a chynllunio. Er enghraifft, y ffordd orau o ddefnyddio'r Datganiadau o'r hyn sy'n Bwysig, egwyddorion cynnydd a disgrifiadau dysgu i gynllunio prosesau asesu.
- Ystyried yn ofalus y pwrpas/rheswm dros unrhyw asesu. Er enghraifft, a yw'n berthnasol? Pa ddefnydd a wneir o wybodaeth asesu?

PWY SYDD ANGEN BETH O ASESU?

Beth sydd ei angen ar ddysgwyr?

Mae dysgwyr angen:

- Adborth amserol am eu cynnydd presennol a chyfeiriad ar gyfer eu camau dysgu nesaf. Er enghraifft, ar ffurf adborth dyddiol gan oedolion, cyfoedion, hunan asesu yn y dosbarth a hefyd o asesiadau cyfnodol.
- Dathlu ac atgyfnerthu llwyddiannau a chymhelliant ar gyfer dysgu pellach.
- Perchnogaeth ar wybodaeth asesu a chwarae rhan ganolog mewn cynllunio ar gyfer cynnydd pellach:
 - cynyddu ehangder a dyfnder gwybodaeth;
 - dyfnhau'r ddealltwriaeth o'r syniadau a'r disgyblaethau o fewn meysydd;
 - coethni a soffistigeiddrwydd cynyddol wrth ddefnyddio a chymhwyso sgiliau;
 - creu cysylltiadau a throsglwyddo dysgu i gyd-destunau newydd;
 - cynyddu effeithiolrwydd fel dysgwr.
- Dealltwriaeth dda o sut maen nhw'n dysgu ac yn datblygu fel dysgwyr hyderus, annibynnol.
- Amgylchedd dysgu sy'n eu galluogi i asesu eu dysgu yn effeithiol, i drafod camgymeriadau neu gamdybiaethau yn hyderus ac i roi a derbyn adborth yn barchus.

Beth sydd ei angen ar ymarferwyr?

Maen nhw angen:

- Gwybodaeth berthnasol, ymarferol, hygyrch y gellir ei defnyddio'n hyblyg i gynllunio ar gyfer dilyniant dysgwyr, yn ddyddiol yn y dosbarth ac o asesiadau cyfnodol.
- Gwneud defnydd da o asesu ffurfiannol a sicrhau ymateb effeithiol i adborth
- Gallu rhoi eu hamser a'u hegni i addysgu, a chydabod bod cymryd amser i siarad â dysgwyr a gwrando arnynt, yn asesu gwerthfawr.
- Gallu asesu'r dysgwr trwy ddefnyddio data mwy ansoddol, gan ddefnyddio dull mwy cyfannol o adolygu cynnydd a nodi camau nesaf. Dylid canolbwyntio ar les a metawybyddiaeth yn ogystal â chynnydd academaidd.

Er enghraifft, ystyried gwaith dysgwyr, eu datblygiad fel dysgwyr a derbyn mewnbwn gan rieni / staff cymorth / asiantaethau allanol.

- Yr amser i gymryd rhan mewn deialog broffesiynol effeithiol a rheolaidd ar gynnydd dysgwyr gyda chydweithwyr eraill ac arweinwyr yr ysgol a, phan fo'n berthnasol, rhwng ysgolion. Er enghraifft, ymgysylltu â chymheiriaid, deialog broffesiynol, cyfarfodydd trosglwyddo.

Beth sydd ei angen ar arweinwyr ysgolion?

Maen nhw angen:

- Prosesau syml, effeithiol ar gyfer nodi cynnydd dysgwyr a chael darlun clir o addysgu a dysgu. Dylent wedyn ddefnyddio'r wybodaeth hon i gynllunio cyfeiriad strategol effeithiol ar gyfer yr ysgol a rhannu'r wybodaeth yn briodol â gwahanol randdeiliaid a chynulleidfaoedd.
- Meithrin amgylchedd sy'n seiliedig ar gyd-ymddiriedaeth a pharch, yn hytrach nag ar gydymffurfio ac adrodd.
- Sicrhau dysgu proffesiynol effeithiol i'r holl staff er mwyn iddynt ddatblygu arferion asesu ffurfiannol cryf.
- Trafodaethau rheolaidd a gwybodus ar asesu rhwng arweinwyr canol, uwch arweinwyr a llywodraethwyr, er mwyn cefnogi cynllunio strategol ar gyfer datblygu'r ysgol.

Beth sydd ei angen ar rieni/gofalwyr?

Mae angen iddyn nhw:

- Dderbyn gwybodaeth a sicrwydd am gynnydd eu plentyn/plant a dathlu ei lwyddiannau academaidd a'i lwyddiannau fel person ifanc.
- Fod yn rhan o gyfathrebu amrywiol a rheolaidd gyda'r ysgol i rannu gwybodaeth am gynnydd eu plentyn/plant a gwybod sut orau i gefnogi dysgu pellach a chynnydd.

CWESTIYNAU I'W HYSTYRIED

- Pa arferion asesu cyfredol sydd angen i chi eu cadw/ ailfeddwl/ newid/dileu?
- Pa effaith fydd adborth yn ei gael ar gynnydd dysgwyr ac addysgu? E.e. *Sut fydd dysgwyr yn gwella eu gwaith yn seiliedig ar adborth llafar yn y foment ac ar adborth ysgrifenedig?*
Sut fydd athrawon yn addasu eu haddysgu mewn ymateb i adborth gan/i ddealltwriaeth dysgwyr?
- Sut fydd eich arferion asesu yn llywio addysgu a dysgu?
- Sut fyddwch yn sicrhau bod dysgwyr yn chwarae rhan lawn mewn asesu a chynllunio eu cynnydd?
- Sut fydd eich dulliau asesu yn cefnogi'r pedwar diben?
- Sut fyddwch yn sicrhau cyd-ddealltwriaeth o ddilyniant - yn eich ysgol a rhwng clwstwr o ysgolion?
- Sut fyddwch yn sicrhau mai prif bwrpas asesu yw darparu gwybodaeth am gynnydd dysgwyr yn hytrach nag atebolrwydd?
- Pa wybodaeth fydd ei hangen arnoch a phryd? Pa ddefnydd fyddwch chi'n ei wneud o'r wybodaeth?
- Sut fydd yr wybodaeth yn ddefnyddiol i ddysgwyr/rhanddeiliaid?
- Sut fyddwch chi'n sicrhau bod rhieni'n rhan o bartneriaeth ddysgu effeithiol?
- Sut ydych chi'n bwriadu symud ar hyd y continwwm o asesu meintiol i asesu ansoddol?
- Sut allech chi greu'r gofod a'r gallu i ddatblygu a defnyddio asesu yn effeithiol?

Darllen pellach:

- Canllaw Cwricwlwm i Gymru
<https://hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/>
- Cwricwlwm i Gymru – Cefnogi Cynnydd Dysgwyr: Canllaw Aseu
<https://hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru/cefnogi-cynnydd-dysgwyr-canllawiau-asesu/>
- *Assessment for Learning: Using the right tools and resources to notice and respond to progress across the curriculum* (Cwricwlwm Seland Newydd)
<https://nzcurriculum.tki.org.nz/Strengthening-local-curriculum/Leading-local-curriculum-guide-series/Assessment-for-learning>
- *Assessing and monitoring Pupil Progress EEF*
<https://educationendowmentfoundation.org.uk/tools/assessing-and-monitoring-pupil-progress/>
- *Rethinking Assessment (bigeducation.org)*
<https://bigeducation.org/blogs-ra/>

CYNLLUNIO'R CWRICWLWM

PAPUR PROCIO: CYNLLUNIO'R CWRICWLWM

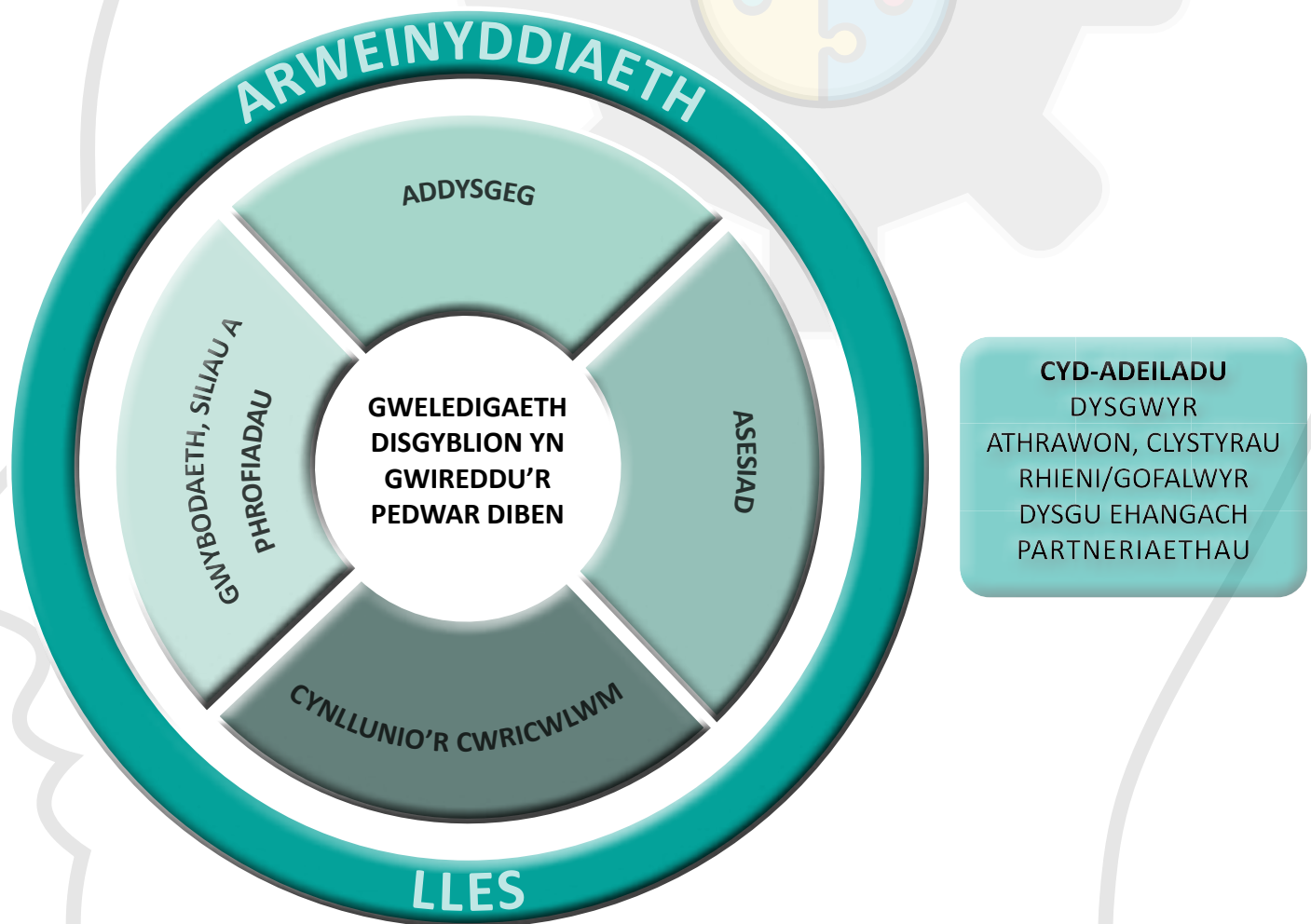
Beth yw Cynllunio'r Cwricwlwm?

Proses yw cynllunio'r cwricwlwm. Mae'r egwyddorion a'r ystyriaethau pwysig a ddylai lywio'r broses honno yn cynnwys datblygu:

- gweledigaeth ar gyfer y cwricwlwm mewn ysgol
- strwythur cwricwlwm i wneud y weledigaeth honno'n realiti

Pam mae angen i ni newid ein cynllunio cwricwlwm presennol?

Mae'r dystiolaeth o arolygon y Rhaglen Ryngwladol Asesu Myfyrwyr (PISA), perfformiad cymharol plant a phobl ifanc yng Nghymru mewn cymwysterau cenedlaethol, a gwerthusiadau yn adroddiadau Estyn i gyd yn dangos nad yw'r lefelau cyrhaeddiad mor uchel ag y gallent ac y dylent fod. – *Dyfodol Llwyddiannus*.

Pam Cynllunio'r Cwricwlwm?

Mae'n hanfodol y dylai holl blant a phobl ifanc Cymru allu elwa o'r trefniadau cwricwlwm ac asesu a fydd yn diwallu eu hanghenion orau a'u paratoi ar gyfer eu bywydau yn y dyfodol. Dim ond amser cymharol fyr sydd gan ein plant a'n pobl ifanc yn yr ysgol felly mae'n rhaid i ni ddefnyddio'r amser hwnnw'n ddoeth ac yn

gynhyrchiol er mwyn helpu pob un i dyfu'n unigolyn galluog, iach a chyflawn a all ffynnu yn wyneb heriau anhysbys yn y dyfodol.

Ar hyn o bryd, mae cynllun y cwricwlwm yn aml ar ffurf fframwaith o bynciau i'w haddysgu dros gyfnod penodol megis cyfnodau allweddol. Mae'r dull hwn o ymdrin â'r cwricwlwm yn cynnwys diffinio'r hyn y dylai pob plentyn (neu grwpiau o blant) ei brofi. Mae dull amgen yn canolbwyntio'n fwy uniongyrchol ar ganlyniadau disgwylidig dysgu. Yn y dull hwn mae'r cwricwlwm yn aml yn cael ei fframio o ran y sgiliau, y galluoedd neu'r cymwyseddau allweddol a fydd yn cael eu datblygu mewn plant a phobl ifanc.

Mae'r ddadl 'pwnc yn erbyn sgiliau' yn y ddau ddyluniad cwricwlwm hyn yn creu cymariaethau di-fudd. Mae angen i gwricwlwm effeithiol ennyn brwdfrydedd plant a phobl ifanc tuag at ddysgu mewn ffyrdd sy'n cynnwys cyfraniad hanfodol dysgu ar sail disgyblaeth a'r wybodaeth, y sgiliau a'r anian a fydd yn eu helpu i ddiwallu anghenion heddiw a heriau yfory.

Dylid diffinio'r cwricwlwm ysgol yng Nghymru fel un sy'n cynnwys yr holl brofiadau dysgu a gweithgareddau asesu a gynlluniwyd wrth geisio dibenion cytunedig addysg. Dylai'r dibenion hyn ddylanwadu'n uniongyrchol ar benderfyniadau ynghylch cwricwlwm, addysgeg ac asesu.

T. 14 Dyfodol Llwyddiannus – Egwyddorion cynllunio'r cwricwlwm – dylai'r cwricwlwm fod: yn ddilys, wedi'i seilio ar dystiolaeth, yn ymatebol, yn gynhwysol, yn uchelgeisiol, yn rymusol, yn unedig, yn ddiddorol, wedi'i seilio ar sybsidiaredd, yn hawdd ei drin.

Pwyntiau allweddol ar gyfer cynllunio cwricwlwm lleol

- Dylai cwricwlwm lleol fod yn unigryw ac yn ymatebol i flaenoriaethau, dewisiadau a materion dysgwyr, rhieni a chymuned yr ysgol.
- Dylai'r hyn sy'n gweithio'n dda, ac sy'n gwella dysgu i bawb, fod wrth wraidd cynllunio cwricwlwm lleol.
- Efallai na fyddwn yn darganfod yr hyn sy'n gweithio orau yn syth neu ar gyfer pob dysgwr. Mae deall mai taith yw hon yn golygu y gallwn barhau i herio a gwerthuso ein syniadau, ein systemau a'n prosesau wrth i ni ddysgu ar hyd y ffordd.

Beth sydd angen i ysgolion ei newid?

Dylai ysgolion wneud y canlynol:

- Adeiladu cwricwlwm sy'n caniatáu i ddysgwyr fynd ar ôl y pedwar diben.
- Cydweithio i sicrhau bod continwmm dysgu rhwng cyfnodau / sectorau.
- Adolygu strwythur, dosbarthiad a'r dyraniad amser ar gyfer disgyblaethau a staffio
- Gwerthuso a chwestiynu: pam ydyn ni'n gwneud hyn a sut mae'n datblygu'r dysgu?
- Ystyried rôl mesurau atebolrwydd a deilliannau perfformiad. Mae'n rhaid i ysgolion baratoi dysgwyr ar gyfer arholiadau a chymwysterau. **Ni ddylent gyfaddawdu'r cwricwlwm a phrofiadau dysgu ein dysgwyr.**
- Sicrhau mynediad cyfartal i'r cwricwlwm ar gyfer pob dysgwr

Gwneud y weledigaeth yn realiti

Er mwyn creu'r cwricwlwm o'r weledigaeth mae'n rhaid i ni ystyried y canlynol:

- **Beth ddylem ei addysgu a pham?**
- **Sut ddylem ei addysgu?**
- **Sut fydd hyn yn cefnogi ein dysgwyr i wireddu'r pedwar diben?**

Mae angen i ni ofyn i'n hunain:

- A ydym yn cynnwys yr holl randdeiliaid mewn sgwrs am y tri chwestiwn hyn?

- A yw gweledigaeth, gwerthoedd, ethos, lleoliad ac amgylchedd yr ysgol yn sail i'r cwricwlwm hwn?
- Sut y bydd asesu yn cefnogi'r cwricwlwm hwn yn ogystal â'r dysgu?

Dylai'r rhyddid dewis hwn gael ei danategu gan broses o gynllunio'r cwricwlwm sy'n seiliedig ar dystiolaeth, lle mai'r nod bob amser yw helpu dysgwyr i wireddu'r pedwar diben

- Sut ydym yn dewis cynnwys y cwricwlwm?
- Sut allwn ni gefnogi ein hathrawon wrth ddewis y profiadau, yr wybodaeth, y sgiliau a'r cyd-destun a fydd yn cefnogi'r dysgu orau?
- Sut mae'r dysgu wedi'i strwythuro orau?
- Pa ddysgu proffesiynol fydd ei angen ar ein hathrawon?
- Ar gyfer dysgwyr, sut mae'r cwricwlwm yn cyfrannu at wireddu'r pedwar diben a chaffael y sgiliau annatod sy'n sail iddynt?
- Sut mae'r cwricwlwm yn cefnogi'r datblygiad o ymdeimlad o hunaniaeth y dysgwyr yng Nghymru?
- A yw'r cwricwlwm yn eang a chytbwys?
- A yw'r cwricwlwm yn briodol ar gyfer y dysgwyr o ran oedran, gallu a dawn?
- Sut mae'r cwricwlwm yn galluogi dilyniant priodol ar hyd y continwwm dysgu?
- Sut mae'r cwricwlwm yn ymgorffori cyfleoedd ar gyfer cymhwyso sgiliau trawsgwricwlaidd?
- Sut mae'r cwricwlwm yn ymgorffori asesu ar gyfer dilyniant dysgwyr?
- Sut mae'r cwricwlwm yn tynnu ar lais y dysgwr ac yn ymateb i anghenion, profiadau a mewnbwn dysgwyr?

Pa strwythur ddylai danategu'r dysgu a darparu'r un disgwyliadau uchel ar gyfer pob dysgwr?

Mae angen i ni ofyn i'n hunain:

- Sut allwn ni ddefnyddio profiadau, arbenigedd, sgiliau ac angerdd ein hathrawon / tîm orau er mwyn darparu cwricwlwm cyfredol a pherthnasol?
- Sut fyddwn yn cefnogi dilyniant ar hyd y continwwm dysgu a sut ydyn ni'n cydweithredu i sicrhau trosglwyddo effeithiol ar draws yr ystod oedran 3 i 16?
- Ai'r Meysydd Dysgu a Phrofiad (MDaPh) yw'r strwythur cyflwyno mwyaf effeithiol ar gyfer cyflawni'r pedwar diben?
- Ai strwythur confensiynol cyfredol yr wythnos - 25 x gwrs 1 awr neu 30 x 50 munud mewn ysgolion uwchradd - a'r dyraniad amser presennol i wahanol bynciau - yw'r cyfrwng mwyaf effeithiol er mwyn cyflawni'r hyn sy'n amlwg yn gwricwlwm gwahanol iawn? A oes angen ailedrych ar ddisbarthiad yr amser cyflwyno ochr yn ochr â'r sgysiau ynghylch dysgu?
- Sut ydyn ni'n sicrhau bod egwyddorion dilyniant yn gyrru'r broses gynllunio ac nid y thema'n unig o fewn y dull thematig (os yw ysgol yn penderfynu mai cwricwlwm thematig yw'r ffordd fwyaf priodol ymlaen)?
- Ai amseriadau a threfniadaeth carfannau ysgolion ar hyn o bryd sydd orau o ran diwallu anghenion y cwricwlwm newydd? A oes angen i ni edrych yn hyblyg ar amseriadau'r diwrnod a grwpiau?
- Beth yw'r ffordd orau i ni ddefnyddio amser digyswllt athrawon / staff cymorth i gefnogi datblygiad y cwricwlwm?

DYSGU O BROFIAD

- Gan fyfrio ar yr hyn rydym wedi'i ddysgu yn ystod pandemig Covid-19 – beth allwn ni ei gymryd o'r profiad hwn wrth symud ymlaen?
- A ydym yn gweld diben addysg yn wahanol?

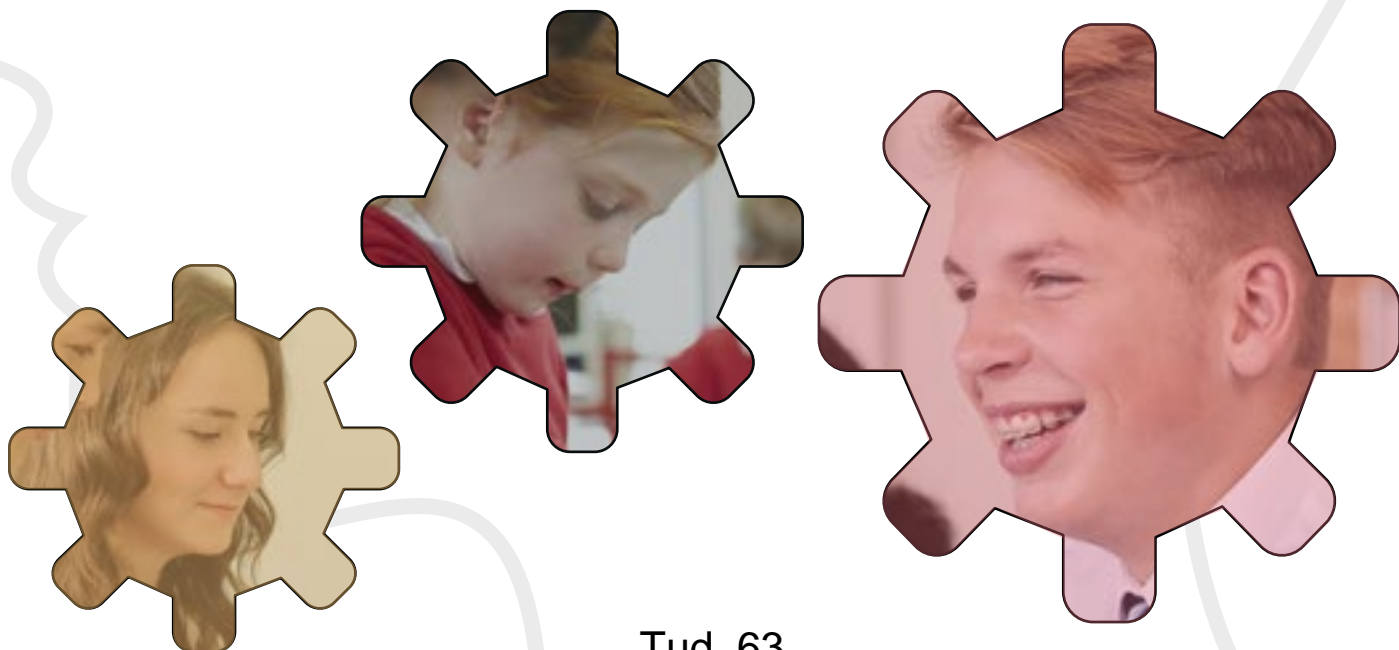
MODELAU CYNLLUNIO'R CWRICWLWM

A ydych chi wedi ystyried modelau gwahanol ar gyfer cynllunio'r cwricwlwm?

MODEL	DIFFINIAD
Disgyblaethol	Addysgu arbenigol o fewn disgyblaethau neu bynciau
Amlddisgyblaethol	Mewn cwricwlwm amlddisgyblaethol caiff un pwnc ei astudio o safbwynt mwy nag un ddisgyblaeth.
Rhyngddisgyblaethol	Mae'n cyfuno sawl pwnc ysgol mewn un prosiect gweithredol neu mae wedi'i drefnu i dorri ar draws llinellau pwnc, gan dynnu amrywiol agweddau ar y cwricwlwm ynghyd i gysylltiad ystyrllon. Mae'n tynnu gwybodaeth a sgiliau o ddwy ddisgyblaeth neu fwy mewn ffordd fwy cysylltiedig Mae'n mynd i'r afael â phroblem gymhleth neu gwestiwn na ellir ei ddatrys trwy ddefnyddio un dull disgyblaethol e.e. <i>Pandemig Byd-eang</i>
Integreiddiedig	Dull rhyngddisgyblaethol, trefniadol yn bennaf, sy'n chwalu ffiniau pynciau traddodiadol - naill ai'n rhannol (e.e. pynciau hybrid) neu'n llawn (e.e. dull ysgol ganol yr UD)

Cwestiynau i'w hystyried

- Pa mor effeithiol fyddai'r model cwricwlwm a ddewiswyd wrth wneud cysylltiadau o fewn a rhwng gwybodaeth a sgiliau a MDaPh, ac ati?
- Pa mor dda y mae'r model yn datblygu'r sgiliau trawsgwricwlaidd?
- Pa mor dda y mae pob model yn datblygu dealltwriaeth ddefn o les, cynaliadwyedd, cydraddoldeb a newid yn yr hinsawdd?
- A yw'r themâu neu'r cwestiynau mawr yn sicrhau dysgu cyfoethog a thrylwyr ar draws meysydd pwnc?
- Sut mae sicrhau bod dilyniant yn cael ei ymgorffori yn y model cwricwlwm?
- Sut ydym yn sicrhau bod dulliau amlddisgyblaethol neu rhyngddisgyblaethol yn darparu dysgu cyfoethog a thrylwyr ym mhob un o'r pynciau cysylltiedig?
- A fyddem yn mapio'r model hwn ar draws y cwricwlwm cyfan?
- Sut allai'r model hwn effeithio ar ddilyniant dysgu o fewn meysydd?
- Sut allwn ni ddarparu'r amser a'r lle i athrawon ymgymryd â chynllunio cydweithredol?
- Sut ydyn ni'n cefnogi ein athrawon i drosglwyddo o'r hen gwricwlwm i'r 'Cwricwlwm i Gymru' newydd?
- A yw model penodol yn fwy addas i rai meysydd dysgu yn fwy nag eraill? Pam?
- Sut mae pob dull yn edrych ar draws y continwmm 3-16?
- Sut allem drefnu'r dysgu i sicrhau na cholli'r cysyniadau allweddol?
- Sut ydym yn osgoi rhoi sylw arwynebol i rai cysyniadau allweddol?
- Sut allwn ni gyfateb y gwahanol ddulliau gyda pharatoi ar gyfer arholiadau?

Cydweithio • Dysgu • Llwyddo

- ☎ 0300 500 8087
- ✉ post@gwegogledd.cymru
- 💻 www.GwEGogledd.Cymru
- 🐦 [@GwEGogleddCymru](https://twitter.com/GwEGogleddCymru)

ADRODDIAD I'R CYD-BWYLLGOR

26 MAI 2021

Adroddiad gan: Arwyn Thomas, Rheolwr Gyfarwyddwr GwE

Pwnc: Adolygiad Thematig Estyn - adroddiad cynnydd ar yr argymhellion

1.0 Pwrpas yr Adroddiad

1.1 Cyflwyno adroddiad cynnydd ar argymhellion adolygiad thematig Estyn 'Cymorth awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol i ysgolion ac UC'Dau i ymateb i COVID-19' i aelodau'r Cyd-Bwyllgor.

2.0 Cefndir

2.1 Mewn ymateb i gais gan y Gweinidog Addysg, gofynnwyd i Estyn gynnal adolygiad thematig o ddulliau awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol o gefnogi dysgu a dysgwyr sy'n agored i niwed yn ystod cyfnod COVID-19.

2.2 Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar y cyfnod o ddiwedd tymor yr haf i ddiwedd yr hydref 2020. Rhoddir trosolwg o'r ffordd y mae awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol wedi gweithio gydag ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion (UC'Dau) i hyrwyddo dysgu a chefnogi disgyblion bregus yn ystod cyfnod COVID-19 rhwng Mehefin a Thachwedd 2020, sef y cyfnod pan oedd ysgolion yn ailagor yn dilyn y cyfnod clo. Mae'n cofnodi'r ffyrdd y mae awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol wedi addasu'u gwaith i ymateb i'r heriau yn deillio o COVID-19.

3.0 Materion i'w hystyried

3.1 Mae cwmpas yr adroddiad thematig hwn yn cynnwys graddau'r cymorth a ddarparodd awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol i ysgolion ac UC'Dau yn ystod y cyfnod hwn. Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar ddwy agwedd yn benodol:

- Hyrwyddo dysgu – ansawdd y cynnig dysgu a sut mae canllawiau pellach a dysgu proffesiynol wedi ategu hyn?
- Cefnogi disgyblion bregus – sut gwnaeth yr awdurdod lleol dargedu gwasanaethau a chymorth at ddisgyblion bregus i'w helpu i ymhél â dysgu? Pa rwystrau sy'n bodoli o hyd?

3.2 Mae'r adroddiad (Atodiad 1) yn amlinellu'r prif ganfyddiadau a'r argymhellion i Lywodraeth Cymru weithio gyda chonsortia rhanbarthol, awdurdodau lleol, a phartneriaid a darparwyr eraill.

3.3 Mae Atodiad 2 yn amlinellu deilliant yr adolygiad yn GwE. Mae'r cynnwys wedi'i seilio ar gyfarfodydd rhithwir gyda swyddogion ynghyd â gwybodaeth o sampl o ysgolion ac UCD yn yr awdurdodau addysg ar draws rhanbarth GwE.

3.4 Ynghlwm (Atodiad 3) ceir adroddiad cynnydd sy'n amlinellu cyfraniad GwE wrth ymateb i'r argymhellion, gan fanylu ar y Gweithredu, Effaith a'r Mannau Twf ar gyfer y cyfnod Ionawr 2021 i Ebrill 2021.

4.0 Argymhellion

4.1 Gofynnir i'r Cyd-bwyllgor nodi a derbyn cynnwys yr adroddiad.

5.0 Goblygiadau ariannol

5.1 Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol yn codi o'r adroddiad hwn. Bydd GwE yn gweithredu oddi fewn yr adnoddau ariannol cyfredol.

6.0 Effaith o ran cydraddoldeb

6.1 Nid oes unrhyw oblygiadau newydd o ran cydraddoldeb yn codi o'r adroddiad hwn.

7.0 Goblygiadau Personél

7.1 Nid oes unrhyw oblygiadau newydd o ran personél yn codi o'r adroddiad hwn.

8.0 Ymgynghori a wnaed

8.1 Ymgynghorwyd â Bwrdd Rheoli GwE a'r Cyd-bwyllgor.

9.0 Atodiadau

9.1 Atodiad 1 – Adroddiad Thematig Estyn
Atodiad 2 – Llythyr GwE
Atodiad 3 – Adroddiad cynnydd ar yr argymhellion

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro:

Dim i'w ychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Swyddog Cyllid Statudol:

Mae nifer o ganfyddiadau ac argymhellion gan Estyn i Lywodraeth Cymru ar dudalennau 4-6 o Atodiad 1, tra mae rhan 5.1 o'r adroddiad blaen yn cadarnhau nad oes unrhyw ymhlygiadau ariannol yn codi o'r adroddiad hwn. Felly, cymeraf bydd unrhyw ymateb pellach gan GwE i argymhellion yr adolygiad thematig yma i'w flaenoriaethu o fewn eu hadnoddau presennol, wrth i'r agweddau hyn fynd yn rhan o'r gwaith beunyddiol.

Cymorth awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol i ysgolion ac UC Dau i ymateb i COVID-19

Adroddiad diweddarau o Fehefin i Dachwedd 2020

Ionawr 2021

Diben Estyn yw arolygu ansawdd a safonau mewn addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Mae Estyn yn gyfrifol am arolygu:

- ▲ ysgolion a lleoliadau meithrin a gynhelir gan, neu sy'n cael arian gan awdurdodau lleol
- ▲ ysgolion cynradd
- ▲ ysgolion uwchradd
- ▲ ysgolion arbennig
- ▲ unedau cyfeirio disgyblion
- ▲ ysgolion pob oed
- ▲ ysgolion annibynnol
- ▲ addysg bellach
- ▲ colegau arbenigol annibynnol
- ▲ dysgu oedolion yn y gymuned
- ▲ gwasanaethau addysg awdurdodau lleol ar gyfer plant a phobl ifanc
- ▲ addysg a hyfforddiant athrawon
- ▲ Cymraeg i oedolion
- ▲ dysgu yn y gwaith
- ▲ dysgu yn y sector cyfiawnder

Mae Estyn hefyd:

- ▲ yn adrodd i Senedd Cymru ac yn darparu cyngor ar ansawdd a safonau mewn addysg a hyfforddiant yng Nghymru i Lywodraeth Cymru ac eraill
- ▲ yn cyhoeddi achosion o arfer dda yn seiliedig ar dystiolaeth arolygu

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau

Estyn

Llys Angor

Heol Keen

Caerdydd

CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan:

www.estyn.llyw.cymru

Cyfieithwyd y ddogfen hon gan Trosol (Saesneg i Gymraeg).

© Hawlfraint y Goron 2021: Gellir aildefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei aildefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl y ddogfen benodol/yr adroddiad penodol.

Cyflwyniad	1
Cefndir	1
Y prif ganfyddiadau	4
Argymhellion	6
Arweinyddiaeth	7
Gwneud penderfyniadau a llywodraethu	7
Cydweithio i gynorthwyo ysgolion ac UC Dau	8
Cyflawni blaenoriaethau cyfredol	9
Hyrwyddo dysgu	10
Cynorthwyo ysgolion ac UC Dau i ailagor	10
Nodi llithro yn ôl mewn dysgu a mynd i'r afael â hynny	11
Cefnogi sgiliau Cymraeg	13
Hyrwyddo profiadau cwricwlwm eang	14
Hyrwyddo dysgu o bell a dysgu cyfunol mwy effeithiol	16
Dysgu proffesiynol	18
Cefnogi disgyblion bregus	21
Paratoi er mwyn i ddisgyblion ddychwelyd ym mis Medi	21
Cefnogi lles	25
Cefnogi disgyblion bregus	29
Atodiad 1: Sail dystiolaeth	33
Atodiad 2: Adborth meintiol yr arolwg	34
Atodiad 3: Cyhoeddiadau Estyn	39
Atodiad 4: Llinell amser	41
Geirfa	46
Cyfeiriadau	47

Cyflwyniad

Ysgrifennir yr adroddiad hwn i ymateb i gais gan y Gweinidog Addysg am gyngor yng Ngorffennaf 2020. Mae'n cynnig trosolwg o'r ffordd y mae awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol wedi gweithio gydag ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion (UC Dau) i hyrwyddo dysgu a chefnogi disgyblion bregus yn ystod cyfnod COVID-19 rhwng Mehefin a Thachwedd 2020, sef y cyfnod pan oedd ysgolion yn ailagor yn dilyn y cyfnod clo. Mae'n cofnodi'r ffyrdd y mae awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol wedi addasu'u gwaith i ymateb i'r heriau yn deillio o COVID-19. Gwnaed y gwaith cyn i'r holl ysgolion ddychwelyd at ddysgu o bell ym mis Ionawr 2021, ond bydd yn fuddiol i lywio ffyrdd presennol o weithio.

Cynulleidfa fwriadedig yr adroddiad hwn yw swyddogion Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol, a staff mewn ysgolion ac UC Dau. Mae'n manteisio ar y sail dystiolaeth yn atodiad 1, gan gynnwys cyfweiliadau, adborth arolygon a thystiolaeth ddogfennol. O ganlyniad i gyfyngiadau yn gysylltiedig â COVID-19, nid oeddem yn gallu ymweld ag ysgolion ac UC Dau i gasglu tystiolaeth uniongyrchol am ansawdd y ddarpariaeth. Gellir gweld yr adborth meintiol o'r arolygon a gyhoeddwyd yn Atodiad 2. Hefyd, rhoddom adborth manwl i awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol unigol i ategu'u hunanwerthusiad nhw ar gyfer gwella. Mae'r adroddiad yn rhan o gyfres o gyhoeddiadau gan Estyn i rannu dysgu a chefnogi ymateb ac adferiad parhaus y system addysg (Atodiad 3).

Mae'r adroddiad yn cynnwys 'cameos' o awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol. Nid astudiaethau achos yw'r rhain, gan na allwn werthuso effaith y gwaith oherwydd y cyfyngiadau ar ein gweithgareddau o ganlyniad i COVID-19. Mae'r cameos wedi eu cynnwys i ddangos enghreifftiau o bwyntiau a godwyd yn yr adroddiad, gan roi blas o'r gwaith sydd wedi digwydd ledled Cymru.

Cefndir

Yn ei ragair i Adroddiad Blynyddol 2019-2020, dywedodd Meilyr Rowlands PAEM (Estyn, 2020, t.4), 'daeth misoedd olaf blwyddyn academiaidd 2019-2020 â heriau i addysg yng Nghymru nas gwelom mo'u tebyg mewn cenedlaethau. Cafwyd nifer o heriau, a'r rheiny'n rhai cymhleth ac annisgwyl. Newidiodd pandemig y COVID-19 fywydau pobl, cafodd effaith aruthrol ar economïau, ac amharwyd yn fawr ar systemau addysg ledled y byd ac yng Nghymru'. Mae ei ragair yn cynnig disgrifiad cychwynnol o'r modd y gwnaeth ysgolion a darparwyr addysg a hyfforddiant eraill ymdopi â'r cyfnod clo cychwynnol ac ymdrechu i gefnogi disgyblion a myfyrwyr a darparu parhad dysgu ar eu cyfer o bell. I gael rhagor o wybodaeth am y cyfnod clo cychwynnol hwn, gweler [Adroddiad Blynyddol 2019-2020](#).

Mae'r adroddiad thematig hwn yn canolbwyntio ar y cyfnod o ddiwedd tymor yr haf i ddiwedd yr hydref. Gellir gweld y llinell amser o ddiwyddiadau arwyddocaol yn ystod y cyfnod hwn yn Atodiad 4.

Ddiwedd Mehefin, roedd bron pob ysgol wedi ailagor i ddisgyblion er mwyn rhoi cyfle iddynt 'Ailgydio, dal i fyny a pharatoi ar gyfer yr haf, a mis Medi'. Yng Ngorffennaf ac Awst, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau i gynorthwyo ysgolion ag ailagor, ar gefnogi dysgwyr ac ar gefnogi dysgwyr agored i niwed (Llywodraeth Cymru 2020a, 2020b, 2020c). Ail-agorodd pob ysgol eu safleoedd ar gyfer eu holl ddisgyblion ym Medi, gyda chyfnod pontio cyn i'r holl ddisgyblion fod yn bresennol o 14 Medi 2020. Bron yn syth, dechreuodd ysgolion weld eu hachosion positif cyntaf o COVID-19 ymhlith disgyblion a staff oedd yn adlewyrch y cynnydd mewn achosion yn y cymunedau a chyhoeddwyd y cyntaf mewn cyfres o gyfyngiadau lleol i leihau ei drosglwyddiad. Bu'r cyfnodau hunanynysu yn amrywio o ddiwrnod i 14 diwrnod, yn dibynnu ar y rheswm a'r cyd-destunau unigol. Yn ystod y cyfnod hwn, bu'n ofynnol i ddisgyblion unigol, dosbarthiadau neu grwpiau blwyddyn cyfan hunanynysu ar adegau, gan arwain at yr angen am ddarpariaeth dysgu o bell. Fe wnaeth achosion positif o COVID-19 barhau i gynyddu a chyhoeddodd Llywodraeth Cymru gyfnod clo byr am bythefnos, o 23 Hydref 2020 ymlaen. Cafodd ysgolion ac UCDAu eu cau dros hanner tymor yn ystod wythnos gyntaf y cyfnod clo byr ac, yn ystod yr ail wythnos, aeth llawer o ddisgyblion oed uwchradd yn ôl i ddysgu o bell, gydag ysgolion cynradd yn ailagor ar gyfer dysgu wyneb yn wyneb.

Ddechrau Tachwedd, roedd tua 90% o ddisgyblion yn yr ysgol. Fe wnaeth cyfran y disgyblion yn yr ysgol ostwng i ryw 80% erbyn diwedd Tachwedd ac i ryw 70% erbyn canol Rhagfyr, gan fod gofyn i niferoedd cynyddol o ddisgyblion hunanynysu neu roedd eu hysgol ar gau oherwydd prinder staff. Tua diwedd y tymor, roedd mwy o rieni yn dewis peidio danfon eu plant i'r ysgol, er bod yr ysgol ar agor a bod 'na ddim angen i'w plentyn hunanynysu. Mae'r ffigurau cenedlaethol hyn yn cuddio amrywio sylweddol rhwng ysgolion ac ardaloedd awdurdodau lleol, oherwydd yn yr awdurdodau lleol yr effeithiwyd arnynt waethaf gan COVID-19, dim ond rhyw 50% o ddisgyblion oedd yn yr ysgol tua diwedd y tymor. Hefyd, mae'r ffigurau cenedlaethol yn cuddio amrywio sylweddol ar draws grwpiau oedran, gyda disgyblion oed ysgol uwchradd â'r presenoldeb isaf yn yr ysgol.

Mae cwmpas yr adroddiad thematig hwn yn cynnwys graddau'r cymorth a ddarparodd awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol i ysgolion ac UCDAu yn ystod y cyfnod hwn. Er nad yw'r cwmpas yn cynnwys darparwyr ôl-16 na darparwyr cyn-ysgol, cyfeiriwn at agweddau ar waith y sectorau hyn lle y bo hynny'n ddefnyddiol. Canolbwyntiodd yr adroddiad ar ddwy agwedd yn benodol:

- Hyrwyddo dysgu – ansawdd y cynnig dysgu a sut mae canllawiau pellach a dysgu proffesiynol wedi ategu hyn?
- Cefnogi disgyblion bregus – sut gwnaeth yr awdurdod lleol dargedu gwasanaethau a chymorth at ddisgyblion bregus i'w helpu i ymhél â dysgu? Pa rwystrau sy'n bodoli o hyd?

Hefyd, ystyriom y gwaith cynllunio cynnar a gweithredu ar gyfer y grant 'Recriwtio, adfer, a chodi safonau: y rhaglen dysgu carlam' ar draws ysgolion ac UCDAu, a'r camau nesaf ar gyfer y gwaith hwn.

Ar adeg ein hymgysylltiadau gydag ysgolion ym mis Hydref, ychydig bach iawn o ddisgyblion oedd angen derbyn dysgu cyfunol. Roedd rhan fwyaf o ddisgyblion yn gallu mynd i'r ysgol ac elwa o addysgu wyneb yn wyneb. Lle y bo angen i ddisgyblion ynysu neu warchod, roedd ysgolion yn darparu dysgu o bell tan eu bod yn dychwelyd. Byddai dull dysgu cyfunol yn cynnwys cynllun cydlynol, bwriadol ar gyfer dysgu'r disgyblion, gyda chyfuniad o ddysgu yn yr ysgol a gartref nad oedd ei angen yn y rhan fwyaf o ysgolion yn ystod tymor yr hydref.

Y prif ganfyddiadau

- 1 Mae awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol wedi gweithio'n agos gyda'i gilydd a Llywodraeth Cymru i ymateb i'r cyd-destun sy'n datblygu, a achoswyd gan y pandemig. Trwy Gymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru (ADEW), mae uwch arweinwyr wedi cynnig cymorth da i'w gilydd ac wedi cydweithredu i greu dulliau ac adnoddau ar y cyd.
- 2 Rhoddodd awdurdodau lleol gymorth gwerthfawr i alluogi i'w hysgolion a'u UC Dau ailagor i'w holl ddisgyblion yn llwyddiannus ym mis Medi. Cryfderau penodol oedd y cymorth ymarferol o ran iechyd a diogelwch a chyfathrebu â rhieni a dysgwyr. Er enghraifft, pan yn briodol, gweithiodd awdurdodau lleol gyda phartneriaid iechyd a gofal i gefnogi asesiadau risg, gan gynnwys i ddisgyblion bregus, a datblygu pecynnau croeso oedd yn darparu gwybodaeth i rieni, gofalwyr a disgyblion. Croesawodd arweinwyr ysgol y cyfarwyddyd gan awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol i ganolbwyntio ar les disgyblion, a theimlont fod hyn yn briodol.
- 3 Yn ystod y cyfnod clo a thymor yr hydref, bu'n rhaid i wasanaethau awdurdodau lleol ymateb yn gyflym i gefnogi lles yr holl ddisgyblion, yn enwedig y disgyblion y gwyddant eu bod yn fregus. Lle'r oedd awdurdodau lleol eisoes yn cydweithio'n effeithiol ar draws gwasanaethau ac asiantaethau allanol, roedd hyn yn amlwg yn effeithlonrwydd eu hymateb i'r anghenion hyn. Mewn awdurdodau lleol eraill lle nad yw'r cydweithio wedi'i sefydlu cystal, mae'r pandemig wedi bod yn gatalydd i gryfhau gweithio ar y cyd. Hefyd, cyfrannodd y defnydd estynedig ar gyfathrebu digidol at weithio amlasiantaeth mwy effeithlon mewn awdurdodau lleol.
- 4 Yn ystod cyfnod clo tymor y gwanwyn a'r haf, bu'n rhaid i athrawon ymateb yn gyflym i'r angen i ddarparu deunyddiau dysgu o bell i ddisgyblion. Fe wnaeth y ddarpariaeth hon wella yn ystod tymor yr haf. Oherwydd bod angen o hyd i nifer o ddisgyblion ddysgu i ffwrdd o'r ystafell ddosbarth yn ystod tymor yr hydref, mae gwella ymhellach a gwreiddio ddarpariaeth dysgu o bell a chyfunol yn parhau'n flaenoriaeth. Mae consortia rhanbarthol ac awdurdodau lleol wedi datblygu canllawiau defnyddiol, rhestr arfer dda ac amrywiaeth o ddysgu proffesiynol. Fodd bynnag, mae goruchwyliaeth ysgolion, awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol o ansawdd y ddarpariaeth wedi'i thanddatblygu. Nid yw 22 y cant o'r athrawon a ymatebodd i'r arolwg o'r farn eu bod wedi cael digon o ddysgu proffesiynol i ategu'u dealltwriaeth o ddysgu o bell a dysgu cyfunol.
- 5 Mae profiadau dysgu'r disgyblion wedi amrywio'n helaeth ar draws ac o fewn ysgolion ers ailagor. Mae hyn yn rhannol oherwydd effaith amrywiol y pandemig mewn ardaloedd gwahanol a, hefyd, o ganlyniad i'r polisïau a'r arferion gwahanol y mae awdurdodau lleol wedi'u mabwysiadu o ran cysylltiadau agos, a'r ffyrdd gwahanol y mae ysgolion wedi trefnu grwpiau a charfannau o ddisgyblion. Mae'r ffactorau hyn wedi arwain at brofiadau dysgu anghyfartal i ddisgyblion sydd wedi cael y rhan fwyaf o'u haddysg yn nhymor yr hydref yn yr ysgol ac i'r disgyblion hynny sydd wedi cael eu haddysgu o bell am gyfnodau estynedig. Mae'r rhwystrau rhag dysgu gartref, a amlygwyd yn nhymor yr haf, gan gynnwys mynediad at dechnoleg ddigidol, yn parhau.

- 6 Yn ei Adroddiad Blynyddol diweddar, nododd y Prif Arolygydd 'er ymdrechion sylweddol gan ysgolion, awdurdodau lleol a'r llywodraeth ganolog i ddarparu cyfarpar a chymorth ychwanegol, roedd lleiafrif o ddygwyr dan anfantais oherwydd diffyg mynediad at gyfarpar cyfrifiadurol addas neu ddiffyg cysylltedd digonol'. Mae'r rhwystrau dysgu yn y cartref a nodwyd yn nhymor yr Haf, gan gynnwys mynediad i dechnoleg ddigidol yn parhau.
- 7 Mae'r pandemig eisoes wedi cael mwy o effaith ar rai grwpiau o ddisgyblion ac wedi mwyhau heriau a fodolai eisoes. Er enghraifft, mae arweinwyr ysgol wedi dweud wrthym fod disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim wedi gwneud cynnydd arafach yn eu dysgu na'u cymheiriaid yn ystod y cyfnod clo, gyda rhai disgyblion yn dychwelyd i'r ysgol â'u medrau iaith a rhifedd yn wannach nag yr oeddent cyn i'r cyfnod clo ddechrau.
- 8 Mae'r pandemig wedi gwaethygu rhai heriau yr oedd awdurdodau lleol a chonsortia eisoes wedi bod yn gweithio gydag ysgolion i fynd i'r afael â nhw. Mae profiad disgyblion ledled Cymru o'r pandemig wedi bod yn wahanol iawn o ganlyniad i'w hamgylchiadau gartref. Mae'r cyfnod cau ysgolion a'r angen i ddisgyblion weithio gartref am gyfnodau yn ystod tymor yr hydref wedi amlygu'r angen i ddisgyblion allu gweithio'n annibynnol yn llwyddiannus ac i ysgolion ganolbwyntio ar gynorthwyo disgyblion i wella gwydnwch dysgu.
- 9 Mae awdurdodau lleol a chonsortia wedi cydnabod effaith tymor hwy bosibl y pandemig ar les plant a phobl ifanc. Mae pob un ohonynt wedi cynnig dysgu proffesiynol estynedig i staff ysgolion ac UC Dau ar gefnogi lles, gan gynnwys, profedigaeth a phrofiadau niweidiol yn ystod plentyndod. Mae plant a phobl ifanc sydd eisoes yn wynebu heriau oherwydd profiadau niweidiol yn ystod plentyndod cyn y pandemig wedi wynebu heriau pellach. Efallai hefyd fod y pandemig wedi effeithio ar blant a phobl ifanc mewn amgylchedd teuluol sefydlog, gydag ychydig neu ddim profiadau niweidiol yn ystod plentyndod. Er enghraifft, gall amser i fwrdd oddi wrth ffrindiau oherwydd cyfnodau clo, cyfnodau o ynysu neu orfod aros mewn swigod caeth yn yr ysgol gael effaith niweidiol ar ddatblygiad cymdeithasol disgyblion ac ar eu hiechyd meddwl.
- 10 Gan amlaf, mae awdurdodau lleol wedi sicrhau bod prosesau statudol i ddisgyblion yn gysylltiedig ag anghenion addysgol arbennig (AAA), gan gynnwys asesiadau ac adolygiadau blynyddol, wedi parhau yn ystod tymor yr hydref. Lle y bu oedi, y rheswm fwyaf cyffredin oedd prinder yng nghapasiti gwasanaethau seicoleg addysg a gwasanaethau arbenigol eraill oherwydd absenoldeb staff neu oblegid yr heriau o ddarparu'r gwasanaeth o bell.
- 11 Mae swyddogion consortia rhanbarthol ac awdurdodau lleol wedi parhau i gefnogi cymhwysedd digidol athrawon ac arweinwyr ysgol yn ystod tymor yr hydref. Mae'r defnydd effeithiol cynyddol o gyfathrebu digidol wedi cael canlyniadau cadarnhaol o ran hwyluso rhyngweithiadau mwy chwim, effeithlon a chyson rhwng ac o fewn cymunedau dysgu ledled Cymru. Mae ysgolion ac arweinwyr UC Dau wedi gwerthfawrogi hyblygrwydd cyfleoedd dysgu proffesiynol ar-lein a ddarparwyd gan awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol.

- 12 Mae barn gymysg ymhlith arweinwyr ysgol ledled Cymru am effeithiolrwydd y cymorth a gawsant gan eu hawdurdod lleol a'u consortiwm gwella addysg rhanbarthol yn ystod y pandemig. Arweinwyr ysgol yn ne-orllewin Cymru sy'n fwyaf bodlon â'r cymorth a gawsant gan eu hawdurdod lleol ac arweinwyr ysgol yng ngogledd Cymru sy'n fwyaf bodlon â'r cymorth a gawsant gan eu consortiwm rhanbarthol.
- 13 Gwnaeth awdurdodau lleol addasiadau cynnar priodol i'r trefniadau llywodraethu, ond roedd ychydig awdurdodau lleol yn rhy araf yn ailddechrau eu swyddogaethau craffu. Erbyn canol Gorffennaf, roedd y rhan fwyaf o gynghorau wedi dechrau cynnal cyfarfodydd Cabinet ar-lein, ond dim ond hanner y cynghorau a oedd wedi cynnal cyfarfodydd rhithwir o'u pwyllgorau craffu. O ganlyniad, nid oedd hanner y cynghorau wedi craffu ar benderfyniadau ynghylch ailagor ysgolion a darparu cymorth i ddysgwyr yn yr haf. Erbyn yr hydref, roedd Cabinetau pob cyngor yn cwrdd ar-lein ac roedd pwyllgorau craffu yn y rhan fwyaf o gynghorau yn cwrdd ar-lein hefyd.

Argymhellion

Argymhellion i Lywodraeth Cymru weithio gyda chonsortia rhanbarthol, awdurdodau lleol, a phartneriaid a darparwyr eraill i:

- A1 Ymateb ar frys i fynd i'r afael a'r rhwystrau i ddysgu o adre, yn enwedig lle mae'r rhain yn ymwneud a diffyg mynediad i gyfrifiaduron neu gyswllt a'r we
- A2 Gwella ansawdd y profiadau dysgu o bell a dysgu cyfunol i ddisgyblion trwy gefnogi addysgu mwy effeithiol ar draws ac o fewn ysgolion ac UC'Dau
- A3 Datblygu dulliau cydlynol i wella cynnydd ym medrau llythrennedd, rhifedd a medrau personol a chymdeithasol disgyblion bregus y mae'r pandemig wedi effeithio'n anghymesur arnynt, er enghraifft disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim
- A4 Sefydlu strategaeth i fonitro ac i fynd i'r afael ar effaith hirdymor y pandemig ar iechyd corfforol ac iechyd meddwl disgyblion
- A5 Creu cyfleoedd i bwysu a mesur a gwerthuso effaith polisiau ac arferion a ddatblygwyd yn ystod y cyfnod hwn i lywio ffyrdd o weithio yn y dyfodol a dylunio'r cwricwlwm

Arweinyddiaeth

Gwneud penderfyniadau a llywodraethu

- 14 Mae awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol wedi gweithio'n agos gyda'i gilydd a Llywodraeth Cymru i ymateb i'r cyd-destun sy'n datblygu, a achoswyd gan y pandemig. Trwy Gymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru - ADEW - mae cyfarwyddwyr addysg wedi gweithio ar y cyd i gefnogi'i gilydd yn ystod y pandemig. Mae cyfarwyddwyr wedi lleihau'r baich arnyn nhw'u hunain, eu swyddogion a'u staff yn y consortia rhanbarthol trwy amlygu agweddau ar waith y gallant gytuno i gydweithio arnynt neu weithio arnynt ar ran ei gilydd. Mae ADEW wedi ategu gwaith cenedlaethol gyda Llywodraeth Cymru, er enghraifft canllawiau ar barhad dysgu.
- 15 Mae Archwilio Cymru wedi cyhoeddi sawl adroddiad ar y modd y mae'r pandemig wedi effeithio ar drefniadau llywodraethu cynghorau. Yn gynnar yn ystod y cyfnod clo cyntaf, bu'n rhaid i gynghorau ddefnyddio trefniadau llywodraethu brys, gan olygu, gan amlaf, mai 'uwch swyddogion y cyngor fyddai'n gyfrifol am benderfyniadau ynghylch sut y byddai cynghorau'n defnyddio arian cyhoeddus ac yn darparu gwasanaethau, mewn ymgynghoriad â nifer lawer llai o uwch gynghorwyr nag y byddai fel arfer yn ymwneud â gwneud penderfyniadau – a dim ond arweinydd y cyngor weithiau.' (Archwilio Cymru, 2020).
- 16 Roedd rhai cynghorau'n araf i ddefnyddio rheoliadau newydd a ddaeth i rym yn Ebrill 2020 a'i gwnaeth hi'n haws i gynghorau gyfarfod yn rhithwir. Fel y nododd Archwilio Cymru, 'Yn achos rhai o'r cynghorau hynny, nid oes cofnod cynhwysfawr ar gael ar-lein o'r penderfyniadau a wnaethpwyd ers dechrau'r cyfyngiadau. Mae hyn yn ei gwneud hi'n anodd i'r cyhoedd weld a deall y penderfyniadau a wnaethpwyd gan eu cyngor yn ystod y cyfyngiadau, a phwy sy'n atebol amdanynt' (Archwilio Cymru, 2020).
- 17 Erbyn canol Gorffennaf 2020, roedd y rhan fwyaf o gynghorau wedi dechrau cynnal cyfarfodydd y Cabinet ar-lein, ond dim ond hanner y cynghorau oedd wedi cynnal cyfarfodydd rhithwir o'u pwyllgorau craffu. O ganlyniad, nid oedd hanner y cynghorau wedi craffu ar benderfyniadau ynghylch ailagor ysgolion i'r holl ddisgyblion a darparu cymorth i ddysgwyr yn yr haf. Erbyn yr hydref, roedd Cabinetau pob cyngor yn cyfarfod ar-lein ac roedd pwyllgorau craffu yn y rhan fwyaf o gynghorau'n cyfarfod ar-lein hefyd.
- 18 Pan fydd penderfyniadau pwysig yn cael eu gwneud am wasanaethau addysg, dylai awdurdodau lleol fel arfer ystyried barn arweinwyr ysgol, ynghyd â rhanddeiliaid eraill, lle y bo'n berthnasol. Darganfu ein harolwg o arweinwyr ysgol ledled Cymru ym mis Hydref 2020 fod y mwyafrif ohonynt yn cytuno bod eu hawdurdod lleol yn eu cynnwys yn effeithiol mewn penderfyniadau am wasanaethau addysg lleol. Fodd bynnag, nid yw ychydig arweinwyr ysgol o'r farn eu bod yn cael eu cynnwys ddigon. Mae awdurdodau lleol wedi parhau i adeiladu ar yr amrywiaeth o fforymau sydd ganddynt gydag arweinwyr ysgol ac UCD i gyfathrebu, ymgynghori ac, mewn ychydig achosion, datblygu dulliau ar y cyd.

Gweithio gyda'i gilydd i gefnogi ysgolion ac UCDAu

- 19 Roedd arweinwyr ysgolion ac UCDAu yn ne orllewin Cymru yn fwy cadarnhaol o lawer am waith eu hawdurdod lleol nag yr oedd arweinwyr yn y tri rhanbarth arall am eu hawdurdod lleol. Er enghraifft, roeddent yn fwy cadarnhaol am amseroldeb cyngor ac arweiniad gan yr awdurdod lleol, pa mor dda roedd eu hawdurdod lleol yn cyfathrebu â nhw, a'r cymorth a roddwyd i alluogi'u hysgol neu UCD i ailagor yn llwyddiannus ym Medi. Hefyd, roeddent yn fwy cadarnhaol ynghylch pa mor dda roedd eu hawdurdod lleol yn eu cynnwys nhw mewn trafodaethau am wasanaethau addysg. De orllewin Cymru yw'r unig ranbarth lle y mae ymgynghorwyr her yn cael eu cyflogi'n uniongyrchol gan awdurdodau lleol, yn hytrach na chonsortia rhanbarthol, a gall hyn, yn rhannol, esbonio pam mae arweinwyr yn fwy cadarnhaol yn y rhanbarth hwn.
- 20 Mae barn arweinwyr ysgol am y cymorth a gânt gan eu consortiwm rhanbarthol yn amrywio'n sylweddol. Cytunodd mwyafrif o arweinwyr fod GwE wedi rhoi cymorth ac arweiniad effeithiol i ategu dysgu yn eu hysgol neu UCD. Roedd bron i hanner o arweinwyr wedi cytuno mai dyma'r achos gydag EAS, ond lleiafrif yn unig gytunodd mai dyma'r achos gyda CSC ac ERW. Hefyd, cytunodd mwyafrif o arweinwyr fod GwE wedi darparu gwybodaeth ddefnyddiol am y gwahaniaethau rhwng dysgu o bell a dysgu cyfunol, ac ymagweddau atynt. Dim ond ychydig dros hanner o arweinwyr gytunodd mai dyma oedd yr achos gyda CSC ac EAS, a lleiafrif yn unig gytunodd mai dyma oedd yr achos gydag ERW.
- 21 Dywedodd ychydig dros hanner o arweinwyr ysgol wrthym eu bod o'r farn bod eu hawdurdod lleol yn poeni am eu lles. Mae hyn yn awgrymu bod lle i wella yn y berthynas rhwng rhai awdurdodau lleol a'u harweinwyr ysgol. Dywedodd mwyafrif o athrawon a'r rhan fwyaf o staff cymorth wrthym fod eu hysgol yn gofalu'n dda am les staff.
- 22 Yn ystod y cyfnod clo cyntaf, bu'n rhaid i wasanaethau awdurdodau lleol ymateb yn gyflym i gefnogi lles pob dysgwr, yn enwedig y dysgwyr hynny y gwyddant eu bod yn fregus. Lle'r oedd awdurdodau lleol eisoes yn cydweithio'n effeithiol ar draws gwasanaethau ac asiantaethau allanol, roedd hyn yn amlwg yn effeithlonrwydd eu hymateb i anghenion. Er enghraifft, ym Mhen-y-bont ar Ogwr, roedd 'model gwasanaeth cymorth cynnar bro' eisoes yn golygu bod timau amlddisgyblaeth yn gweithio o dair canolfan yn y sir, gan weithio'n integredig i gefnogi teuluoedd â phlant a phobl ifanc bregus. Roedd timau hyn mewn sefyllfa dda i weithio'n gydweithredol a chynnig cymorth yn ystod y pandemig. Mewn awdurdodau lleol lle nad yw cydweithredu wedi'i sefydlu cystal, mae'r pandemig wedi bod yn gatalydd i gryfhau gweithio ar y cyd. Er enghraifft, mae gwasanaeth seicoleg addysg Gwynedd wedi cydweithredu â'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed i ddatblygu ymagwedd newydd at gefnogi disgyblion sy'n absennol o'r ysgol oherwydd eu lles emosiynol.
- 23 Mae awdurdodau lleol wedi ceisio cynorthwyo arweinwyr ysgol i baratoi ar gyfer amrywiol senarios yn wyneb ansicrwydd ynghylch sut gallai'r pandemig effeithio ar ysgolion yn ystod yr hydref ac yn 2021. Yn ein harolwg, dywedodd mwyafrif o arweinwyr ysgolion ac UCDAu wrthym fod eu hawdurdod lleol yn darparu arweiniad effeithiol i'w cynorthwyo i ddatblygu cynlluniau hyblyg pe bai cynnydd sydyn pellach mewn heintiadau.

Cameo: Cynllunio Gwydnwch Busnes Ysgolion

Cyn i ysgolion weithredu'n fwy, gofynnodd Cyfarwyddwr Corfforaethol Addysg a Chymorth Teuluol Pen-y-bont ar Ogwr i bob ysgol, gan gynnwys yr UC'D, lunio cynllun gwydnwch busnes. Darparodd yr awdurdod lleol dempled ar gyfer y cynllun. Gofynnwyd i leoliadau ystyried amrywiaeth o senarios posibl a'r camau y byddent yn eu cymryd i sicrhau parhad dysgu. Fe wnaeth yr awdurdod lleol sicrhau ansawdd y cynlluniau a, lle bo angen, gofyn am eglurhad pellach. Roedd senarios posibl yn cynnwys: hunanynysu gan ddisgyblion, naill ai yn unigol neu fel grwpiau blwyddyn gyfan; hunanynysu gan staff; cynllunio i sicrhau parhad arweinyddiaeth. Gallai atebion posibl cynnwys cynllunio a mapio dysgu cyfunol yn strategol; datblygu gallu a chapasiti staff a disgyblion i ddefnyddio platfformau ar-lein i ategu dysgu cyfunol; llunio pecynnau dysgu brys a baratowyd ymlaen llaw i bob grŵp o ddisgyblion; defnyddio grant Recriwtio, adfer a chodi safonau Llywodraeth Cymru, a threfniadau cyflenwi.

Cyflawni blaenoriaethau cyfredol

- 24 Mae awdurdodau lleol wedi ceisio cynnal 'busnes yn ôl yr arfer' cymaint â phosibl wrth ddelio ag anghenion ychwanegol amrywiol ysgolion ac UC'Dau yn gysylltiedig â'r pandemig. Er enghraifft, lle bynnag y bo'n bosibl, mae gwaith wedi parhau i ad-drefnu ysgolion a gwella cyfleusterau ysgolion fel rhan o Raglen Ysgolion yr 21ain Ganrif Llywodraeth Cymru. Heb os, mae'r baich gwaith sy'n gysylltiedig ag ymateb i'r pandemig wedi arafu cynnydd mewn rhai ardaloedd. Er enghraifft, ar ddiwedd Mawrth 2020, gadawodd Castell-nedd Port Talbot y consortiwm gwella ysgolion rhanbarthol, ERW, a rhoddodd tri o'r pum awdurdod lleol arall rybudd o'u bwriad i adael ar ddiwedd Mawrth 2021. Mae'r diffyg cynllun clir ar gyfer gwasanaethau gwella ysgolion yn ne orllewin Cymru o Ebrill 2021 ymlaen yn bryder sylweddol. Mae aelodau etholedig ac uwch swyddogion o bob awdurdod lleol yn y rhanbarth wedi bod yn araf i sicrhau bod gweledigaeth a chynllun clir ar gyfer y modd y darperir gwasanaethau gwella ysgolion o ansawdd uchel, sy'n bodloni'u hanghenion, i ysgolion ac UC'Dau o Ebrill 2021 ymlaen.
- 25 Yn anochel, mae'r pandemig wedi tarfu ar y gweithgareddau cynllunio a dysgu proffesiynol, yn canolbwyntio ar baratoi ar gyfer y Cwricwlwm i Gymru, yr oedd ysgolion, awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol wedi'u cynllunio ar gyfer eleni. O fis Medi, yn wreiddiol, roeddem wedi bwriadu dechrau trafodaethau gyda phob ysgol yng Nghymru am eu gwaith paratoi cynnar i weithredu'r Cwricwlwm i Gymru o Fedi 2022 ymlaen. Yn hytrach, fe wnaeth ein trafodaethau gydag ysgolion yn yr hydref ganolbwyntio'n bennaf ar sut maen nhw'n ymateb i'r pandemig. Er y tarfu ar ein gwaith paratoi ar gyfer y Cwricwlwm i Gymru, yn ein hadroddiad blynyddol diweddaraf, nododd ein Prif Arolygydd fod y pandemig 'wedi cyflwyno'r angen a'r cyfle i ddarparwyr ddatblygu ac arloesi ... Gellid dadlau bod yr elfen o ailfeddwl a fynnodd y cyfnod clo gan ysgolion, law yn llaw ag ymgysylltiad dyfnach â theuluoedd a gwasanaethau cymorth, wedi rhoi ysgolion mewn lle gwell i gyd-greu gweledigaeth gyffredin gyda'r rhanddeiliaid hyn ar gyfer gwireddu'r Cwricwlwm i Gymru' (Estyn, 2020, t.9).

Hyrwyddo dysgu

Cynorthwyo ysgolion ac UC Dau i ailagor i'r holl ddisgyblion

- 26 Cyn mis Medi, dim ond ychydig o ddiwrnodau roedd llawer o ddisgyblion wedi'u treulio yn yr ysgol ers dechrau pandemig COVID-19 ym Mawrth, ac nid oedd rhai wedi treulio unrhyw amser o gwbl yn yr ysgol. Ym mis Gorffennaf, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru (2020c) ganllawiau i ysgolion a lleoliadau i gynorthwyo â dychwelyd i'r ysgol yn llawn ym mis Medi. Amlinellodd hyn flaenoriaethau ar gyfer dysgu, gan bwysleisio iechyd a lles disgyblion a phwysigrwydd dysgu yn yr awyr agored. Sicrhodd swyddogion o awdurdodau lleol eu bod yn mabwysiadu'r un blaenoriaethau yn eu gwaith gydag ysgolion ar ddechrau tymor yr hydref. Cydnabu swyddogion awdurdodau lleol y pwysau ar arweinwyr ysgol wrth iddynt gynllunio i ailagor ysgolion a faint o'u hamser roedd angen iddynt ei neilltuo i faterion gweithredol, gan gynnwys cadw staff a disgyblion yn ddiogel. Er mwyn cefnogi penaethiaid, roedd y rhan fwyaf o awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol wedi cloriannu'r canllawiau ar ddysgu a dwyn gwybodaeth berthnasol ynghyd mewn un lle, fel yng Nghaerfyrddin, lle sefydlodd swyddogion wefan y Porth at y diben hwn. Dywedodd llawer o'r penaethiaid a ymatebodd i'n harolwg eu bod wedi cael digon o gymorth gan eu hawdurdod lleol i'w helpu i ailagor eu hysgol neu eu UC yn llwyddiannus. Cytunodd llawer ohonynt fod eu hawdurdod lleol wedi darparu arweiniad mewn da bryd. Mae hyn yn gwrthgyferbynnu â'r hyn y dywedodd arweinwyr ysgol wrthym am yr arweiniad yn nhymhorau'r gwanwyn a'r haf, pan deimlai llawer ohonynt fod yr arweiniad wedi cyrraedd yn rhy hwyr a'u bod wedi gorfod rhoi prosesau ar waith i ategu dysgu'r disgyblion cyn cael arweiniad.

Cameo: Cynorthwyo disgyblion i ddychwelyd i'r ysgol

Datblygodd GwE fodel rhanbarthol yn unol ag arweiniad Llywodraeth Cymru, gydag awdurdodau lleol ac ysgolion, i sicrhau bod anghenion unigol disgyblion yn cael eu bodloni, gan ystyried eu cyd-destun lleol. Roedd y model yn gwerthuso parodrwydd a dull yr ysgol i sicrhau bod dysgu'n parhau i bob disgybl. Canolbwyntiodd ar dair elfen gydberthynol sy'n asesu ffitrwydd disgyblion i ddysgu. Mae'r rhain yn cynnwys eu lles emosiynol a meddyliol; eu hiechyd a'u ffitrwydd corfforol; a'u medrau craidd, sef rhifedd, llythrennedd, annibyniaeth a pharodrwydd ar gyfer dysgu newydd.

Nod y model oedd cynorthwyo ysgolion i helpu disgyblion i ddychwelyd i 'ffitrwydd dysgu' a hybu dysgu sy'n caniatáu i ddisgyblion barhau i wneud cynnydd. Mae sicrhau cydlynid i ddisgyblion rhwng dysgu yn yr ysgol a dysgu o bell yn elfen allweddol arall o'r model, gan gynnwys datblygu dysgu priodol wrth ddatgymhwyso gofynion presennol y cwricwlwm dros dro.

- 27 Yn ystod gwyliau haf yr ysgol ac i mewn i dymor yr hydref, adeiladodd consortia rhanbarthol ac awdurdodau lleol ar waith a ddechreuwyd yn ystod y cyfnod clo cyntaf i ddarparu cymorth ac arweiniad i ysgolion i sicrhau parhad dysgu'r disgyblion.

Mewn rhai achosion, cafodd adnoddau a ddarparwyd yn gynt yn ystod y pandemig eu diwygio a'u diweddarau i'w gwneud hi'n haws i arweinwyr ac athrawon ysgol eu defnyddio nhw. Er enghraifft, yn EAS, gwrandawodd swyddogion yn ofalus ar farn penaethiaid am y rhestr o fideos yn enghreifftio arfer effeithiol roedd swyddogion wedi dechrau ei llunio ar ddechrau'r pandemig. Yn nhymor yr haf, roedd y rhestr yn ddefnyddiol i ysgolion gan ei fod yn dwyn ynghyd y canllawiau cenedlaethol a lleol ar ddysgu o bell mewn un lle. Wrth i lefel y deunyddiau gynyddu, roedd hi'n fwy anodd ac yn cymryd mwy o amser i staff ysgolion ddefnyddio'r adnodd, ac ymatebodd swyddogion yn dda i hyn trwy symleiddio'r cynnwys mewn adnodd haws ei ddefnyddio ar y we.

Cameo: Gwefan 'Cefnogi ein Hysgolion'

I ymateb i adborth gan randdeiliaid, mae EAS wedi creu gwefan newydd sy'n gartref i'w hadnoddau cymorth i ysgolion. Mae'n haws mynd o gwmpas y wefan newydd na'r rhestr a ddefnyddiodd y gwasanaeth yn flaenorol. Caiff adnoddau eu labelu'n glir ac mae'n hawdd pori drwyddynt. Mae'r wefan yn cynnwys adrannau ar bynciau gwahanol, fel llywodraethu, gwella'r ysgol, arweiniad ar ddefnyddio cyllid y grant dysgu carlam a chymorth â'r cwricwlwm. Hefyd, mae'r wefan yn cynnwys doleri i wefan newydd sy'n gartref i'r holl adnoddau'n ymwneud â dysgu o bell a dysgu cyfunol. Mae'r adnoddau hyn hefyd wedi'u trefnu'n glir o dan themâu ac mae nifer o enghreifftiau o astudiaethau achos a chyflwyniadau addysgiadol gan ysgolion, ynghyd â dolenni i adnoddau allanol defnyddiol. Er mwyn ei gwneud hi'n hawdd i arweinwyr ganfod unrhyw anodau newydd, caiff y rhain eu hamlygu bob wythnos mewn adran ar wahân, cyn cael eu symud i'r adran â'r thema berthnasol. Mae staff EAS yn darparu sesiynau rhagarweiniol ar-lein i'r gwefannau newydd. Mae'r sesiynau addysgiadol hyn, sy'n boblogaidd, yn benodol i sector ac ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg. Yn ogystal ag arddangos y gwefannau, mae'r sesiynau hyn hefyd yn cynnwys dewis o sesiynau grŵp gyda chyflwyniadau gan ysgolion a chyfle i drafod mewn grwpiau bach.

Nodi llithro yn ôl mewn dysgu a mynd i'r afael â hynny

- 28 Yn gynnar yn nhymor yr hydref, dechreuodd arweinwyr ysgol gynllunio'r ffordd orau y gallent ddefnyddio cyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer y rhaglen 'Recriwtio, Adfer a Chodi Safonau'. Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru (2020e) ganllawiau ar gyfer ysgolion i gynorthwyo â defnyddio'r grant, gan ddefnyddio gwaith sefydliadau cenedlaethol a rhyngwladol, gan gynnwys y Comisiynydd Plant a'r OECD, i nodi effaith y pandemig ar gynnydd disgyblion mewn dysgu. Er bod llawer o ddisgyblion heb wneud cymaint o gynnydd ag y gallent, roedd y llywodraeth yn cydnabod bod effaith y pandemig yn fwy ar rai grwpiau o ddisgyblion. Roedd y rhain yn cynnwys disgyblion mewn grwpiau blwyddyn sy'n paratoi ar gyfer arholiadau, disgyblion a oedd wedi pontio o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd, a disgyblion bregus a difreintiedig. Fe wnaeth awdurdodau lleol a rhanbarthau gynorthwyo ysgolion i gynllunio ar gyfer defnyddio'r grant. Er enghraifft, yn GwE, fe wnaeth swyddogion weithio gydag ysgolion i geisio sicrhau bod penaethiaid yn defnyddio'r cyllid mewn ffordd gynaliadwy a chysoni ei ddefnydd â blaenoriaethau lleol, gan gynnwys strategaeth y Gymraeg, er budd disgyblion yn y tymor hwy. Ledled Cymru, bu'n anodd i lawer o ysgolion recriwtio staff gan ddefnyddio'r grant gan eu bod yn ceisio

denu nifer gyfyngedig o bobl a oedd ar gael. Fe wnaeth ychydig ysgolion gyflogi athro neu gynorthwydd addysg ar y cyd a defnyddiodd llawer o ysgolion y cyllid i gynyddu oriau staff presennol. Mewn ysgolion llai, nid oedd y cyllid yn ddigon yn aml i allu helpu gyda recriwtio. Er ei bod hi'n rhy gynnar i ysgolion ac awdurdodau lleol fonitro effaith y grant ar fynd i'r afael â diffyg medrau disgyblion, mae gan swyddogion awdurdodau lleol a chonsortia gynlluniau ar waith i wneud hyn. Darparodd swyddogion yn awdurdod lleol Powys gyngor defnyddiol i lywodraethwyr ar sut i werthuso defnydd ysgolion o gyllid ar gynydd disgyblion.

- 29 Mae effaith y cyfnod clo cyntaf ar ddysgu a medrau disgyblion yn amrywio'n helaeth ledled Cymru. Yn eu hastudiaeth ar Waith Ysgol yn ystod y Cyfnod Clo, canfu ymchwilyr o UCL (Green, 2020) fod plant ledled y Deyrnas Unedig wedi treulio 2.5 awr y dydd, ar gyfartaledd, yn cymryd rhan mewn dysgu. Mae eu hymchwyl yn dangos bod 20% o ddisgyblion wedi cymryd rhan mewn dysgu am lai nag awr bob dydd a dim ond 17% weithiodd am fwy na phedair awr (Green, 2020, t.2). Mae hyn yn golygu bod bron pob disgybl ar draws y DU, rhwng Mawrth a Medi 2020, wedi treulio llawer llai o amser na'r arfer yn dysgu yn ystod y pandemig. Yng Nghymru, roedd nifer y disgyblion a wnaeth gymryd rhan mewn dysgu yn is na'r cyfartaleddau ar gyfer y DU. Canfu'r astudiaeth nad oedd 20% o ddisgyblion yn gwneud unrhyw waith ysgol gartref, neu eu bod yn gwneud llai nag awr y dydd (Green, 2020, t.19). Dim ond 15% o ddisgyblion oedd yn dysgu am bedair awr bob dydd (Green, 2020, t.19). Mae'r adroddiad yn amlygu anghydraddoldeb sylweddol yn gysylltiedig ag amddifadedd a grwpiau cymdeithasol. Mae ein canfyddiadau o alwadau ymgysylltu ag ysgolion yn ystod Hydref 2020 yn adlewyrchu'r canfyddiadau hyn. Dywed penaethiaid o ysgolion mewn ardaloedd o amddifadedd cymdeithasol fod athrawon wedi'i chael yn anos cael disgyblion a theuluoedd i ymgysylltu â dysgu yn ystod tymor yr haf. Adroddom ar y rhesymau dros hyn, gan gynnwys mynediad at dechnoleg ar gyfer dysgu a chymorth gan rieni, yn adran thematig Adroddiad Blynyddol 2019-2020 (Estyn, 2020).

Cameo: Asesu lefel ymgysylltiad dysgwyr ym Mro Morgannwg

Cyn ailagor i'r holl ddisgyblion, datblygodd swyddogion yr awdurdod lleol, ar y cyd ag CSC ac ysgolion, fatrics i asesu lefel ymgysylltiad disgyblion a'u lles. Trwy sgysrsiau a gynhaliwyd rhwng partneriaid gwella a phenaethiaid, casglwyd gwybodaeth gan 55 o 56 ysgol ym Mro Morgannwg. Fe wnaeth yr adroddiad defnyddiol grynhoi canfyddiadau allweddol, rhwystrau a heriau ysgolion, ac arfer effeithiol ar draws y rhanbarth, a gorffennodd drwy amlygu ffyrdd ymlaen. Mae'r wybodaeth a gasglwyd wedi cael ei defnyddio i lywio polisi lleol a rhannu arfer effeithiol ar draws yr awdurdod lleol trwy gasgliad o astudiaethau achos. Yn ogystal, darparwyd cefnogaeth i ysgolion i helpu cryfhau meysydd fel cynyddu ymgysylltiad disgyblion bregus.

- 30 Wrth i ddisgyblion ddychwelyd i'r ysgol ym Medi 2020, rhoddodd arweinwyr ac athrawon brosesau ar waith i nodi effaith cyfnod cau'r ysgolion ar ddysgu a medrau disgyblion. Defnyddiodd llawer o ysgolion asesiadau personol ar-lein cenedlaethol ar gyfer darllen a rhifedd gyda disgyblion ym Mlynnyddoedd 2 i 9 i ategu asesiadau athrawon eu hunain o fedrau disgyblion. Roedd nodi lefelau medrau disgyblion yn dilyn cyfnod cau'r ysgolion yn her arbennig i ysgolion uwchradd wrth i ddisgyblion

symud o Flwyddyn 6 i Flwyddyn 7. I helpu ysgolion nodi gwaelodlin ar gyfer y disgyblion hyn mewn ysgolion uwchradd ar draws rhanbarth y de ddwyrain, darparodd EAS gyllid i ysgolion i gynorthwyo ag asesu disgyblion. Ar y cyfan, dywed awdurdodau lleol fod medrau darllen ac ysgrifennu disgyblion ar eu hól hi, ac yn gynnwys ym Mis Hydref dywed penaethiaid y bu effaith negyddol ar fedrau siarad a medrau cymdeithasol disgyblion iau yn y cyfnod sylfaen. Mae swyddogion awdurdodau lleol a chonsortia yn gweithio gydag ysgolion i fynd i'r afael â'r diffyg medrau hyn ac maent yn ymwybodol o'r angen i sicrhau nad yw ysgolion yn canolbwyntio ar y medrau craidd hyn ar draul y cwricwlwm ehangach.

Cefnogi sgiliau Cymraeg

- 31 Problem a nodwyd yn ystod tymor yr haf oedd dysgu disgyblion mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg o gartrefi Saesneg eu hiaith, gan nad oedd llawer o'r disgyblion hyn wedi cael cyfle i glywed nac ymarfer yr iaith. Roedd mynd i'r afael a'r mater yma yn un o nodau rhaglen 'Recriwtio, adfer a chodi safonau' Llywodraeth Cymru. Wrth i'r disgyblion oedd wedi effeithio gan hyn ddychwelyd i'r ysgol ym mis Medi, roedd staff yn pryderu'n arbennig am lefelau medrau siarad disgyblion. Rhoddodd awdurdodau lleol nifer o fentrau ar waith i gefnogi ysgolion a disgyblion. Er enghraifft, yng Nghastell-nedd Port Talbot, datblygodd gwasanaeth ymgynghorol y Gymraeg adnoddau defnyddiol a chydweithio â'r Fenter Iaith a'r Urdd i ddarparu cymorth i ysgolion. Yn Wrecsam, sicrhodd swyddogion fod disgyblion ysgolion cyfrwng Cymraeg y bu'n rhaid iddynt hunanynysu ers Medi yn cael pecynnau adnoddau a sesiynau wyneb yn wyneb neu sesiynau ar-lein wythnosol, gan gynnwys podlediadau. Defnyddiodd sawl awdurdod lleol, gan gynnwys Conwy a Phen-y-bont ar Ogwr, eu cyfleusterau trochi i gynnig cymorth ychwanegol i'r disgyblion hyn ac fe wnaeth Caerdydd gynyddu ei ddarpariaeth yn y maes hwn i helpu ymdopi â'r galw. Hefyd, darparodd swyddogion yn y consortia rhanbarthol gymorth i ysgolion. Gosododd EAS aelodau o'i dîm cymorth Cymraeg mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg ar draws y rhanbarth yn nhymor yr hydref i gynorthwyo staff a disgyblion i fynd i'r afael â'r diffyg ym medrau disgyblion. Yn ein trafodaethau â phenaethiaid o ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg, dywedodd llawer ohonynt eu bod yn gwerthfawrogi'r cymorth gan awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol ar gyfer addysgu'r Gymraeg, yn enwedig yr adnoddau a luniwyd gan staff tîm ymgynghorol y Gymraeg i gefnogi'r ddarpariaeth yn yr ysgol.

Cameo: Cefnogi disgyblion sy'n newydd i'r Gymraeg

Un enghraifft o alinio gwaith Gwynedd a GwE yn agos yw eu dull o gynorthwyo ysgolion i ddatblygu medrau Cymraeg disgyblion. Fe ddwysaodd her darparu ar gyfer eu hanghenion ieithyddol pan ail-agorodd ysgolion ar gyfer yr holl ddisgyblion ym mis Medi oherwydd anawsterau cynnal unedau Cymraeg yn eu ffurf draddodiadol. I gefnogi ysgolion cynradd, trefnodd yr awdurdod lleol i'r athrawon arbenigol gynnig gwasanaeth allgymorth ar sail clwstwr, gyda swyddog cymorth gwella'r clwstwr yn gweithio gyda'r ysgolion i greu ac addasu cynlluniau gwaith Cymraeg.

- 32 Ymatebodd tua 1,000 o rieni i gwestiwn ein harolwg am y cymorth i ddisgyblion mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg. Dywedodd llawer o'r rhain eu bod yn hapus â'r

cymorth a ddarparodd yr ysgol i helpu eu plant i wneud cynnydd o ran eu Cymraeg. Ychydig bach iawn o rieni deimlodd nad dyma oedd yr achos, ond o'r rhai a oedd o'r farn honno, dywedont fod diffyg cymorth i rieni nad ydynt yn siarad Cymraeg a diffyg adnoddau dwyieithog i alluogi rhieni i roi cymorth i'w plant gartref. Cytunodd y rhan fwyaf o'r disgyblion a ymatebodd i'n harolwg eu bod yn cael cymorth da i'w helpu gyda'u medrau Cymraeg.

Cameo: Cefnogi datblygiad Cymraeg disgyblion

Yn Sir Gaerfyrddin, nododd swyddogion yn gynnar yn ystod y pandemig fod angen cefnogi disgyblion i barhau i ymwneud â'r Gymraeg. Fe wnaeth tîm ymgynghorol y Gymraeg addasu a mireinio'u hadnoddau presennol i ddarparu gweithgareddau i ysgolion ac UC'Dau eu rhannu gyda disgyblion a rhieni. Yn ogystal, aethant ati i greu gweithgareddau allgyrsiol a gwersi micro i ddisgyblion adalw dysgu blaenorol, adolygu gramadeg a datblygu'u medrau darllen a'u medrau rhifedd. Darparont dasgau buddiol yn seiliedig ar gerddi Cymraeg fel ysgogiad i ddysgu, ynghyd â darparu gweithgareddau i ddatblygu medrau Cymraeg disgyblion drwy'r 'Cynllun Clonc' a gweithgareddau Flipgrid.

Defnyddiwyd y cyfryngau cymdeithasol yn dda i hyrwyddo gweithgareddau Cymraeg, er enghraifft gweithgareddau gwyddonol yn yr awyr agored a gweithgareddau ar hanes yr ardal leol. Hefyd, dosbarthwyd llyfrynau gwaith cartref i alluogi rhieni i gynorthwyo'u plant â gwaith trwy gyfrwng y Gymraeg. Gweithiodd swyddogion yr awdurdod lleol ac athrawon nifer o'i ysgolion uwchradd gyda staff y consortiwm rhanbarthol i greu amrywiaeth eang o adnoddau Cymraeg gwerthfawr i gefnogi disgyblion mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg. Fe wnaeth swyddogion barhau i ddatblygu adnoddau i ysgolion trwy gydol tymor yr hydref i gynorthwyo ysgolion i wella datblygiad Cymraeg disgyblion.

Hyrwyddo profiadau cwricwlwm eang

- 33 Trwy addasu'r hysbysiadau ynglŷn â'r gofynion cwricwlwm yng Nghymru, newidiodd Llywodraeth Cymru'r gofynion bod rheidrwydd ar ysgolion a lleoliadau meithrin nas gynhelir sy'n cael eu hariannu i ddarparu cwricwlwm sylfaenol a'r trefniadau asesu cysylltiol. Yn ymarferol, bu'r cwricwlwm gulhau mewn llawer o ysgolion yn ystod tymor yr hydref. Oherwydd eu hasesiadau risg unigol neu gam ddealltwriaeth o ofynion arweiniad gweithredol Llywodraeth Cymru, bu nifer o ysgolion yn gweld yr angen am ddiheintio adnoddau rhwng eu defnyddio. Yn yr ysgolion yma, roedd hyn wedi effeithio yn arbennig ar y disgyblion ieuengaf a'r hynaf. Er enghraifft, yn y cyfnod sylfaen, ystod gyfyngedig o adnoddau oedd ar gael i ddisgyblion y cyfnod sylfaen eu defnyddio yn eu darpariaeth barhaus ac estynedig. Mewn ysgolion uwchradd, roedd yn anos i athrawon reoli mynediad disgyblion at offer mewn pynciau ymarferol fel celf a gwyddoniaeth.

Cameo: Cefnogi addysgu gwyddoniaeth

Rhannodd timau pwnc ERW arweiniad clir a defnyddiol a roddodd sicrwydd i athrawon gwyddoniaeth yn y rhanbarth a'u cefnogi. Er enghraifft, rhoddodd tîm gwyddoniaeth ERW enghreifftiau o safleoedd ar-lein yn cynnwys fideos yn arddangos arbrofion, ac adnoddau defnyddiol a difyr y gallai athrawon eu defnyddio ar gyfer dysgu o bell.

- 34 Mewn ychydig awdurdodau lleol, daeth cyflwyno gwasanaethau a rennir i ysgolion i ben, er enghraifft hyfforddiant cerddoriaeth beripatetig i ddisgyblion. Mewn awdurdodau lleol, gan gynnwys Caerffili a Chaerdydd, daeth swyddogion o hyd i ffyrdd newydd o ddarparu'r gwasanaethau hyn. Yng Ngheredigion, darparodd tîm technoleg gwybodaeth yr awdurdod gymorth i'r gwasanaeth cerddoriaeth i'w galluogi i addysgu'n rhithiwr. Mae hyn wedi galluogi disgyblion i barhau i dderbyn gwersi offerynnol. Mae'r ffordd hon o weithio wedi dileu amser teithio tiwtoriaid ac wedi cyfrannu at gynnal safonau'r disgyblion.

Cameo: Gwasanaeth cerdd Caerffili

Mae swyddogion yr awdurdod lleol wedi gweithio i sicrhau bod y gwasanaeth cerdd i ysgolion wedi gallu ailgydio yn ei waith yn llawnach o Fedi ymlaen. Mae'r awdurdod lleol wedi darparu arweiniad clir i staff y gwasanaeth cerdd ac ysgolion ar sut gellir cyflwyno'r gwasanaeth hwn yn ddiogel mewn ysgolion. Hefyd, mae wedi rhoi arweiniad a phrotocolau manwl ar sut y gellir cyflwyno'r gwasanaeth o bell. Mae'r arweiniad yn cwmpasu amrywiaeth o faterion a senarios, gan gynnwys gwersi i unigolion a dosbarthiadau, sesiynau byw a sesiynau wedi'u recordio, ac ystyriaethau diogelu. Hefyd, mae'r arweiniad yn rhoi gwybodaeth glir ynghylch sut dylai canllawiau Llywodraeth Cymru gael eu dilyn yng nghyd-destun gwasanaeth cerdd Caerffili.

- 35 Ym mis Tachwedd 2020, cadarnhaodd y Gweinidog Addysg, ar gyfer cymwysterau yn 2021, na fydd arholiadau diwedd blwyddyn ar gyfer disgyblion sy'n sefyll arholiadau TGAU, UG neu Safon Uwch. Sefydlodd y Gweinidog Grŵp Dylunio a Chyflawni i roi cyngor ar y broses o ddyfarnu cymwysterau heb arholiadau. Roedd cynlluniau ar gyfer y broses hon unwaith eto'n cael eu hadolygu wrth i'r tymor ddechrau ym mis Ionawr gyda'r holl ddisgyblion yn dysgu o gartref oherwydd cyfyngiadau symud cenedlaethol arall. Er ei bod yn ddealladwy ac yn angenrheidiol bod cynlluniau ar gyfer dyfarnu cymwysterau wedi gorfod newid eto eleni, gall y newidiadau hyn, yn enwedig newidiadau yn ystod y flwyddyn, achosi straen a phryder mawr i ddisgyblion, yn ogystal ag athrawon.
- 36 Mae disgyblion yng nghyfnod allweddol 4 sy'n dilyn cyrsiau cwricwlwm amgen o bryder arbennig i lawer o ysgolion. Mae llawer iawn o amrywiaeth o ran pa mor hawdd y gall y disgyblion hyn fanteisio ar eu darpariaeth amgen ac oddi ar y safle, ac mae hyn wedi bod yn her sylweddol i ysgolion o ran amserlennu. Nid yw nifer fawr o gyrsiau mwy ymarferol, fel trin gwallt a harddwch, wedi gallu cael eu cynnal. O ganlyniad, mae ychydig ddisgyblion sydd fel arfer yn manteisio ar ddarpariaeth o'r fath, yn enwedig y rhai oedd gynt mewn perygl o gael eu gwahardd, yn dangos ymddygiad heriol neu'n ymddieithrio. Hyd yn oed pan mae'r cyrsiau hyn yn hygyrch, mae'r amserlen yn llai yn aml gan na all y darparwr ganiatáu i ddisgyblion o un ysgol

gymysgu ag ysgol arall. Ym Mhowys, fe wnaeth swyddogion ymgysylltu â'r holl ddisgyblion ôl-16 drwy wefan Llwybrau Dysgu Powys yn ystod gwyliau'r haf. Helpodd hyn i ddisgyblion deimlo'u bod yn cael eu cefnogi a theimlo'n gysylltiedig ar ôl cyfnod o darfu ar eu dysgu. Ar yr un pryd, darparodd swyddogion yr awdurdod lleol unedau pontio defnyddiol i ddisgyblion a oedd ar fin dechrau cyrsiau ôl-16. Mae'r unedau hyn, ynghyd â'r cyswllt, wedi helpu disgyblion i bontio i'w hastudiaethau ôl-16. Yn ystod tymor yr hydref, bu rhaid i ddisgyblion aros yn eu hysgol eu hunain ar gyfer pob dysgu gan nad oedd hi'n bosibl ymweld â champysau eraill, hyd yn oed os oedd eu hathrawon pwnc yn gweithio yn rhywle arall. Gyda chymorth swyddogion yr awdurdod lleol, mae athrawon pwnc wedi ffrydio gwersi'n fyw er mwyn galluogi pob disgybl fanteisio arnynt. Gan fod yr awdurdod lleol eisoes wedi defnyddio dysgu o bell drwy eu rhaglen 'e-sgol', roedd y pontio i ddysgu ar-lein yn gymharol ddi-dor ac mae ysgolion a disgyblion yn gyfarwydd â sut i wneud y defnydd gorau ohono.

- 37 Mae darparwyr addysg ôl-16 wedi datblygu cynlluniau wrth gefn ar gyfer cyfnodau clo lleol neu achosion o COVID-19 ac maent yn parhau i ddiwygio agweddau ar gyflwyno addysgu, hyfforddi ac asesu ar draws y sectorau. Lle y bu'n rhaid i leoliadau lle mae disgyblion yn cael addysg neu hyfforddiant wyneb yn wyneb gau, mae'r cyfyngiadau ar fynediad at weithleoedd disgyblion yn parhau'n rhwystr mawr rhag dysgu. Mae darparwyr yn cynnig gweithgareddau ar-lein i gynnal ymgysylltiad a diddordeb dysgwyr, ond her allweddol mewn rhaglenni a chyrtsiau galwedigaethol yw cynnal ymgysylltiad a symbyliad disgyblion yn ystod cyfnodau clo neu hunanynysu. Fe wnaeth y disgyblion hyn ddewis cyrsiau ymarferol ac, oherwydd yr argyfwng presennol, mae'r agwedd hon yn aml wedi'i hatal neu ei lleihau yn sylweddol. Dywed darparwyr y gallai disgyblion lefelau uwch ar raglenni lefel uwch, hyd yn oed y rhai sy'n dilyn cyrsiau a rhaglenni academaidd, fethu gwneud y cynnydd a ddisgwyliwyd yn wreiddiol am resymau teuluol, er enghraifft oherwydd bod gofal plant yn cyfyngu ar eu hamser astudio.

Hyrwyddo dysgu o bell a dysgu cyfunol mwy effeithiol

- 38 Yn ei hymchwil a gomisiynwyd gan Bwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg y Senedd, canfu Dr Sofya Lyakhove o Brifysgol Abertawe (2020) y gallai cyfran fach o ddisgyblion wneud cynnydd yn eu dysgu, yn enwedig mewn darllen, er bod llawer o ddisgyblion yn disgyn ar ei hôl hi yn eu dysgu academaidd heb fynediad at athrawon a chymorth gan eu rhieni. Dyma ddisgyblion sydd â'r gallu i hunanreoleiddio neu, fel y dywed John Hattie (2020), 'maent yn gwybod beth i'w wneud pan nad ydynt yn gwybod ac mae help prin ar gael'. Mae ymchwil Lyakhova yn pwysleisio bod angen i iechyd a lles emosiynol disgyblion fod yn iach er mwyn iddynt allu dysgu'n annibynnol. Mae ymgynghorwyr gwella ysgolion wedi nodi bod meithrin gwydnwch a datblygu medrau annibynnol wedi dod yn fwy amlwg fel blaenoriaethau i ysgolion ers i ddisgyblion ddychwelyd i'r ysgol yn yr hydref. Mae swyddogion awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol yn ymwybodol o'r angen am fwy o ffocws ar strategaethau dysgu ac addysgu sy'n cyflymu datblygiad galluoedd disgyblion yn y meysydd hyn.
- 39 Daeth yr angen i ysgolion weithredu'n gyflym i fynd i'r afael â'r angen i ddisgyblion ddysgu gartref yn fwy argyfyngus wrth i dymor yr hydref fynd yn ei flaen. Ym mis Medi 2020, daeth hi'n glir y byddai achosion positif o COVID-19 yn effeithio ar ysgolion ac y byddai angen i ddisgyblion hunanynysu gartref am gyfnodau ar y tro. Yn ein harolwg, dywedodd llawer o lywodraethwyr fod gan eu hysgolion a'u UC'Dau

gynlluniau cadarn ar waith i sicrhau y gallai addysgu barhau pe bai disgyblion i ffwrdd o'r ysgol oherwydd cyfnod clo arall neu'r angen i ynysu. Cytunodd mwyafrif o benaethiaid, gan ddweud bod awdurdodau lleol wedi darparu canllawiau effeithiol i gynorthwyo ysgolion ac UC Dau i ddatblygu cynlluniau hyblyg i ddelio ag achosion pellach o haint COVID-19. Yn ymarferol, mae profiadau disgyblion o ganlyniad i'r achosion hyn wedi amrywio'n helaeth ledled Cymru oherwydd effaith amrywiol y pandemig mewn ardaloedd gwahanol, a hefyd y polisiau a'r arferion gwahanol y mae awdurdodau lleol wedi'u mabwysiadu yn gysylltiedig â chysylltiadau agos a'r gwahanol ffyrdd y mae ysgolion wedi trefnu grwpiau a charfannau o ddisgyblion. Mae hyn wedi arwain at fwy o anghydraddoldeb yn y profiadau dysgu rhwng disgyblion a dderbyniodd eu haddysg yn nhymor yr hydref yn yr ysgol a'r rhai sydd wedi'u haddysgu o bell, am gyfran sylweddol o'r tymor mewn ambell achos. Lle mae hyn yn digwydd, mae'r rhwystrau rhag dysgu gartref a nodwyd yn nhymor yr haf, gan gynnwys mynediad at dechnoleg ddigidol a chymorth rhieni, yn parhau. Pan gynhaliom arolwg o arweinwyr ysgolion ym mis Hydref 2020, roedd llawer o benaethiaid o'r farn bod awdurdodau lleol wedi bod yn darparu adnoddau technoleg gwybodaeth a chysylltiadau â'r rhyngwrwyd yn rhagweithiol i'r disgyblion heb fynediad at y rhain gartref. Roedd barn athrawon a llywodraethwyr yn llai cadarnhaol am y cymorth hwn. Dywedodd tua hanner y llywodraethwyr fod awdurdodau lleol wedi darparu cymorth effeithiol yn y maes hwn. Er y dywedodd llawer o athrawon ysgolion cynradd ac UC Dau a mwyafrif o athrawon ysgolion arbennig fod ysgolion yn helpu disgyblion i oresgyn rhwystrau rhag dysgu gartref, dim ond rhyw hanner yr athrawon ysgol uwchradd a lleiafrif o athrawon ysgolion pob oed a ymatebodd i'n harolwg oedd yn cytuno.

- 40 Ym mis Tachwedd 2020, siaradodd Comisiynydd Plant Cymru (2020) â disgyblion o Flynnyddoedd 9 i 13 i amlygu unrhyw wahaniaethau yn eu profiadau dysgu rhwng tymhorau'r haf a'r hydref, yn benodol y cyfnod pan roedd yr holl ddisgyblion yn y grwpiau blwyddyn hyn yn gweithio gartref oherwydd y cyfnod atal byr cenedlaethol. Dywedodd y disgyblion a gymerodd ran yn y gwaith hwn bod gwelliannau wedi bod i'w profiadau o ddysgu o bell. Roedd eu diwrnodau wedi'u strwythuro mewn modd tebyg i amserlen ysgol ac roedd athrawon wedi cadarnhau bod dyfeisiau digidol gan bob disgybl, a rhoddwyd adborth ar-lein amserol iddynt ar eu gwaith. Mewn rhai ysgolion, gofynnwyd i ddisgyblion ateb arolygon am eu profiadau dysgu ac, o ganlyniad, roedd athrawon wedi gwneud addasiadau yn addas i ddisgyblion. Er enghraifft, darparodd rhai ysgolion recordiadau o wersi i ddisgyblion eu defnyddio ar adeg oedd yn gyfleus iddynt. Roedd y problemau a godwyd gan ddisgyblion yn cynnwys faint o waith a ddarparwyd, a olygai eu bod yn gweithio oriau hir, ac anghysondeb y ddarpariaeth rhwng gwahanol feysydd pwnc. Hefyd, rhannont bryderon am y diffyg cymorth gan rieni sydd heb y medrau i'w cefnogi a diffyg medrau digidol rhai athrawon. Dywedodd llawer ohonynt eu bod yn gweld eisiau rhyngweithio ag athrawon a disgyblion eraill ac, er bod y dysgu o bell wedi gwella, nad yw'n cymharu'n dda o hyd â dysgu yn yr ysgol. Pwysigrwyd rhyngweithio o bell rhwng cymheiriaid oedd un o ganfyddiadau Asesiad Brys o Dystiolaeth yr EEF (2020). Ar draws yr astudiaethau a adolygwyd gan ymchwilyr EEF, darganfuont amrywiaeth o strategaethau i gefnogi rhyngweithio rhwng cymheiriaid, gan gynnwys marcio ac adborth gan gymheiriaid, rhannu modelau gwaith da, a chyfleoedd i ddisgyblion gymryd rhan mewn trafodaethau byw am gynnwys. Mae'r dystiolaeth gan ddisgyblion ac ysgolion yn dangos bod angen datblygu'r maes dysgu o bell hwn.

- 41 Ledled Cymru, mae swyddogion consortia rhanbarthol ac awdurdodau lleol wedi gweld pandemig COVID-19 yn gyfle i ganolbwyntio ar ddatblygu ethos ac egwyddorion y Cwricwlwm i Gymru, er enghraifft y ffocws ar iechyd a lles mewn ysgolion ar ddechrau tymor yr hydref. Ym Mhowys, mae ymgynghorwyr her yn hyrwyddo defnyddio egwyddorion addysgegol i gyfoethogi dysgu disgyblion. Yn Sir y Fflint, darparodd swyddogion hyfforddiant ar ddefnyddio amgylchedd yr awyr agored fel ffordd o ddatblygu gwydnwch a dyfalbarhad disgyblion wrth ddatrys problemau. Darparwyd yr hyfforddiant i leoliadau nas cynhelir, ysgolion meithrin a chynradd, ac UC Dau gyda disgyblion oed cynradd. Ar draws rhanbarth GwE, mae swyddogion yn cydnabod bod llawer o ysgolion uwchradd wedi gorfod newid eu dull a chynllunio gwersi fesul blociau thematig oherwydd bod disgyblion mewn 'swigod'. Mae swyddogion ac aelodau etholedig o'r farn bod hyn yn gryfder, gan ei fod yn cysylltu'n glir â gweledigaeth yr awdurdod ar gyfer gweithredu'r Cwricwlwm i Gymru. Mae llawer o ysgolion uwchradd wedi defnyddio'r adnoddau a ddarparwyd drwy 'ganolfan gymorth' ar-lein newydd GwE, gan gynnwys unedau gwaith amlddisgyblaeth sy'n cyd-fynd yn dda ag egwyddorion y Cwricwlwm i Gymru. Er y gwaith cadarnhaol hwn, mae cydnabyddiaeth hefyd fod y pandemig wedi arafu'r cynnydd a wnaed gan ysgolion wrth fynd i'r afael â gweithredu'r cwricwlwm newydd.

Dysgu proffesiynol

- 42 Fe wnaeth consortia rhanbarthol ac awdurdodau lleol gynyddu ystod y cyfleoedd dysgu proffesiynol i fynd i'r afael â'r angen ychwanegol a achoswyd gan y pandemig. Fe wnaeth llawer o'u gwaith yn nhymor yr hydref ganolbwyntio ar helpu ysgolion i ddeall a datblygu ymagweddau at ddysgu o bell a dysgu cyfunol, gan adeiladu ar y gwaith a ddechreuwyd ganddynt yn ystod y cyfnod clo. Wrth i ysgolion nodi anghenion disgyblion pan ddychwelsant i addysg amser llawn, ymatebodd swyddogion mewn awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol trwy addasu'u cynnig dysgu er mwyn helpu athrawon i fynd i'r afael ag anghenion penodol disgyblion. Mae GwE yn cynnig amrywiaeth fawr o gyfleoedd i ysgolion gymryd rhan mewn cyfleoedd dysgu proffesiynol i wella llythrennedd, rhifedd a strategaethau dysgu carlam disgyblion. Yn Abertawe, addasodd swyddogion eu cynnig dysgu wrth i'w dealltwriaeth o effaith dysgu o bell ar ddisgyblion ddatblygu. Buont yn gweithio gydag ysgolion i gynnig y model ffit orau ar gyfer amgylchiadau unigol. Er enghraifft, fe wnaeth yr awdurdod lleol helpu athrawon i ddylunio deunyddiau papur ar gyfer dysgu o bell yn sgil tystiolaeth nad yw disgyblion yn dysgu cystal o flaen sgrin o gymharu â dysgu ar bapur. Hefyd, darparodd swyddogion yn Abertawe gymorth i ysgolion ddatblygu eu dull o asesu gwaith disgyblion drwy blatfformau rhithwir. Cynigion hyfforddiant rhithwir ar ddulliau a oedd yn cynnwys defnyddio cwisiau mini, rhoi adborth trwy ddefnyddio'r cyfleuster sgwrsio byw ar blatfformau fel 'Microsoft Teams', defnyddio recordiadau fideo i esbonio tasgau newydd ac amlygu camsyniadau, a chynnig adborth i'r dosbarth cyfan ar gamsyniadau cyffredin. Bu ychydig awdurdodau lleol, gan gynnwys Caerdydd, yn cydweithio â sefydliadau fel y Brifysgol Agored i gefnogi dysgu proffesiynol mewn ysgolion. Yng Nghaerdydd, bu ysgolion a Choleg Caerdydd a'r Fro yn gweithio gyda'r Brifysgol Agored i gyflwyno rhaglen o weithdai ar-lein rhyngweithiol, yn canolbwyntio ar addysgeg a dylunio dysgu yn effeithiol.

Cameo: Defnyddio tystiolaeth o gyfathrebu ag ysgolion i lywio dysgu proffesiynol

Cynhaliodd swyddogion yn Abertawe arolwg gyda phenaethiaid cynradd, gan geisio gwybodaeth am anghenion hyfforddi penodol yn ystod y pandemig. Fe wnaethant ddadansoddi'r atebion a llunio rhestr o eitemau ar gyfer gweminarau yn y dyfodol. Roedd y rhain yn cynnwys datblygu'r defnydd o sesiynau byw, sut i ddefnyddio'r adnoddau sydd ar gael drwy Hwb a phlatfformau/apiau defnyddiol eraill, ac awgrymiadau am adnoddau hawdd eu defnyddio i athrawon, i'w helpu wrth ddylunio gweithgareddau dysgu ar-lein/dysgu o bell. O ganlyniad, lluniodd yr awdurdod lleol raglen gynhwysfawr o weminarau i fynd i'r afael â'r rhain.

- 43 Defnyddiodd swyddogion o awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol y cyfnod clo cychwynnol i droi at ymchwil genedlaethol a rhyngwladol, i amlygu arfer effeithiol i'w rhannu gydag ysgolion. Ym Mhen-y-bont ar Ogwr, casglodd partneriaid gwella ysgolion dystiolaeth am ddysgu gan y Sefydliad Gwaddol Addysg (2020); ymhlith eu canfyddiadau oedd bod ansawdd addysgu yn bwysicach na sut y caiff ei gyflwyno. Mae hyn wedi helpu ysgolion yn yr awdurdod lleol i feddwl am eu hymagweddau at ddysgu o bell a dysgu cyfunol. Yn Sir Gaerfyrddin, defnyddiodd swyddogion gwaith Michael Fullan yn sylfaen ar gyfer symud dysgu o fodel dysgu o bell a ddefnyddiwyd yn ystod y cyfnod pan oedd ysgolion ar gau i fodel y gellid ei ddefnyddio wrth i ysgolion ailagor yn llawn ar gyfer tymor yr hydref. Yn EAS, fe wnaeth swyddogion addasu dull Simon Brakespear i helpu arweinwyr ysgol i ystyried eu hymateb i'r pandemig fesul cam ac amlygu beth oedd yn bwysig ac yn wahanol ym mhob cam.
- 44 Mae swyddogion o awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol wedi dechrau rhoi cynlluniau ar waith i werthuso effaith eu cymorth i ysgolion ar ddysgu disgyblion. Yng Ngwynedd, mae swyddogion yn cydnabod nad yw'n bosibl llunio casgliadau ystyrlon eto ynghylch ymagweddau ysgolion at ddysgu o bell. Fodd bynnag, yn dilyn yr achos cyntaf pan fu'n rhaid i ysgolion orfod anfon carfan sylweddol o ddisgyblion adref yn ystod tymor yr hydref, fe wnaeth swyddogion werthuso'r ddarpariaeth dysgu o bell. Creont astudiaeth achos i ysgolion eraill, yn amlinellu'r goblygiadau a'r ffactorau y mae angen i arweinwyr ac athrawon eu hystyried wrth gynllunio i ddisgyblion ddysgu o bell. Yn dilyn cyfarfodydd clwstwr gyda'r gwasanaeth gwella ysgolion rhanbarthol i drafod dysgu o bell a dysgu cyfunol, fe wnaeth un ysgol yn Wrecsam dreialu defnyddio dull dysgu o bell digidol tra roedd disgyblion yn y dosbarth. Cwblhaodd un grŵp o ddisgyblion weithgareddau a thasgau ar-lein wrth i'r athro ddefnyddio hyfforddiant uniongyrchol gyda disgyblion eraill. Caniataodd hyn i athrawon gynorthwyo disgyblion i ddefnyddio meddalwedd a llwytho gwaith i blatfform digidol pan roeddent yn yr ysgol. Hefyd, roedd yn caniatáu i'r ysgol fonitro a gwerthuso effeithiolrwydd y gweithgareddau a'r tasgau a osodwyd ar gyfer dysgu o bell. Mae'r ysgol yn addasu ei dull yn dilyn adborth o'r broses hon. Cynhaliodd EAS arolwg i gael amgyffredion arweinwyr am gynnig dysgu EAS. Mae awdurdodau lleol yn y rhanbarth yn defnyddio'r wybodaeth hon i'w helpu i ddatblygu trosolwg o ddarpariaeth eu hysgol. Ar draws Cymru, mae'n rhy gynnar eto i allu gwerthuso effaith y gwaith hwn yn llawn ar ysgolion a disgyblion, oherwydd megis dechrau cael eu datblygu y mae prosesau i werthuso ansawdd y cynigion dysgu, gan gynnwys dysgu o bell.

- 45 Bu hyfforddiant i gefnogi cymhwysedd digidol athrawon barhau yn nhymor yr hydref. Darparodd swyddogion ERW gyfres o webinarau i ysgolion cynradd, uwchradd ac arbennig, ac UC'Dau, yn rhoi trosolwg o'r adnoddau sydd ar gael drwy Hwb i gefnogi dysgu cyfunol a dysgu o bell, gan ategu'u gwaith cynharach. Fe wnaeth y sesiynau gynnwys themâu penodol i arweinwyr ysgol, fel beth i'w ystyried wrth i grwpiau blwyddyn unigol orfod ynysu. Hefyd, roedd y gweminarau hyn yn cynnwys recordiadau a thrafodaethau byw gydag arweinwyr ysgol o bob rhan o'r rhanbarth; rhoddodd y rhain dawlmeddwl i arweinwyr ysgol wrth ystyried y ffordd orau o roi eu cynlluniau eu hunain ar waith. Yn ogystal, fe wnaeth y tîm rannu adnoddau diogelwch a hunanadolygu ar-lein, ynghyd â chymorth cwricwlaidd ar gyfer meysydd penodol, er enghraifft i ddatblygu arfer athrawon wrth godio. Mae Google Classroom a sefydlwyd yn benodol i gynorthwyyr addysgu ddatblygu'u medrau ar-lein, wedi denu dros 200 o bobl i gymryd rhan. Yn ein galwadau ymgysylltu ag ysgolion, nododd penafiaid fod y gwelliant ym medrau TGCh athrawon a'u hyder wrth ddefnyddio technoleg i gefnogi dysgu'r disgyblion yn effaith gadarnhaol y pandemig ar ysgolion. Roedd yr angen i athrawon roi eu dysgu ar waith yn gyflym wedi gwneud y dysgu proffesiynol yn uniongyrchol berthnasol i'w hanghenion.
- 46 Wrth i ddysgu proffesiynol symud ar-lein, canfu'r rhan fwyaf o gonsortia ac awdurdodau lleol fod mwy o ymarferwyr wedi ymgymryd â chyfluoedd dysgu gan nad oedd y rhain yn golygu diwrnodau cyfan i ffwrdd o'r ysgol mwyach a gellid troi at y deunyddiau unrhyw bryd. Dywedodd mwyafrif o staff cymorth a ymatebodd i'n harolwg eu bod wedi derbyn dysgu proffesiynol effeithiol i'w cynorthwyo i ddychwelyd i'r ysgol yn llwyddiannus. Er gwaetha'r cyfluoedd dysgu proffesiynol oedd ar gael, canfu ein harolwg hefyd nad oedd 22% o'r athrawon a ymatebodd yn teimlo'u bod wedi cael digon o gyfluoedd i gefnogi'u dealltwriaeth o ddysgu o bell a dysgu cyfunol.
- 47 Mae'r cyfnod er Mawrth 2020 wedi cyflwyno sawl her i awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol o ran eu gwaith i gefnogi ysgolion. Hefyd, darparodd gyfluoedd i feddwl yn wahanol a gweithio mewn ffyrdd gwahanol. Mae swyddogion yn ymwybodol o'r angen i ddysgu o'r profiad ac maent yn awyddus i gynnal ac adeiladu ar y ffyrdd newydd o weithio sydd wedi cael effaith gadarnhaol. Mae defnyddio platfformau digidol i gynnal cyfarfodydd fel modd o gyflwyno dysgu proffesiynol wedi bod yn effeithiol o ran amser a chost, ac mae wedi galluogi mwy o staff addysg i gymryd rhan yn y rhain yn amlach. Yn nhymhorau'r gwanwyn a'r haf 2020, bu'n rhaid i athrawon ymateb yn gyflym i'r angen i ddarparu deunyddiau dysgu o bell i ddisgyblion. Fe wnaeth y ddarpariaeth hon wella yn ystod tymor yr haf ac, wrth i nifer y disgyblion yr oedd angen iddynt ddysgu i ffwrdd o'r ystafell ddosbarth gynyddu yn ystod yr hydref, mae'r angen i wella a gwreiddio dysgu o bell a dysgu cyfunol ymhellach wedi parhau'n flaenoriaeth. Mae'r pandemig wedi pwysleisio materion yr oedd awdurdodau lleol a chonsortia eisoes wedi bod yn gweithio gydag ysgolion i fynd i'r afael â nhw. Mae'r rhain yn cynnwys effaith tloedi ar deuluoedd ac, yn benodol, ar ddysgu plant. Mae profiad disgyblion ledled Cymru o'r pandemig wedi bod yn wahanol iawn o ganlyniad i'w hamgylchiadau lleol a'u hamgylchiadau gartref. Mae cyfnod clo cychwynnol a'r angen i ddisgyblion weithio gartref am gyfnodau yn ystod tymor yr hydref wedi amlygu'r angen i ddisgyblion allu gweithio'n annibynnol yn llwyddiannus ac i ysgolion ganolbwyntio ar gynorthwyo disgyblion i wella gwydnwch dysgu.

Cefnogi disgyblion bregus

Paratoi i ddisgyblion ddychwelyd ym mis Medi

- 48 Ar ôl croesawu disgyblion yn ôl i'w hysgol neu UCD am gyfnod byr ar ddiwedd tymor yr haf, trodd sylw arweinwyr at gefnogi disgyblion bregus yn ystod gwyliau'r haf, ynghyd â pharatoi ar gyfer tymor yr hydref. Trefnodd awdurdodau lleol amrywiol weithgareddau haf, wedi'u harwain gan weithwyr ieuencid yn aml. Fel arfer, roedd y rhain yn targedu'r disgyblion mwyaf bregus, fel plant sy'n derbyn gofal gan yr awdurdod lleol a phlant yr oedd eu hymddygiad yn eu cymuned yn bryder, a darparont amrywiaeth o weithgareddau defnyddiol i gefnogi medrau personol a chymdeithasol, ynghyd â'u lles.
- 49 Fe wnaeth llawer o wasanaethau cymorth i ddisgyblion bregus barhau yn ystod gwyliau'r haf hefyd, fel cwnsela ar-lein, ymweliadau lles â theuluoedd mewn angen, a llinellau cymorth i'r rhai yr oedd angen cymorth arnynt. Ym Merthyr Tudful, fe wnaeth swyddog yr awdurdod lleol gadw mewn cysylltiad gydol gwyliau'r haf gyda disgyblion a theuluoedd sy'n Sipsiwn, Roma neu Deithwyr, i'w cynorthwyo i ddal ati i ddysgu, a dywedodd ysgolion fod cyfran dda o'r disgyblion hyn wedi dychwelyd i'r ysgol ym mis Medi 2020. Yn Nhorfaen, fe wnaeth swyddogion lles addysg nodi disgyblion na wnaethant gymryd rhan mewn sesiynau 'Ailgydio, dal i fyny a pharatoi ar gyfer yr haf a mis Medi' mewn ysgolion ar ddiwedd tymor yr haf (Llywodraeth Cymru, 2020d). Yna, bu'r swyddogion yn gweithio'n agos gyda theuluoedd i gynorthwyo disgyblion i ddychwelyd i'r ysgol ym mis Medi.

Cameo: Ailgysylltu disgyblion trwy weithgareddau haf

Cydnabu swyddogion yn Sir Ddinbych y byddai rhai disgyblion bregus yn elwa o fewnbwn ychwanegol er mwyn eu hailgysylltu â dysgu yn llwyddiannus. Sicrhaont arian grant i gyflwyno gweithgareddau difyr a chyfoethog i dargedu disgyblion ifanc bregus a disgyblion o ardaloedd dan anfantais yn economaidd. Bu'r Gwasanaethau Addysg a Phlant yn gweithio mewn partneriaeth â'r Gwasanaeth Ieuencid a phartneriaid allanol i ddarparu rhaglen o weithgareddau gwyliau'r haf dros 5 wythnos. Helpodd hyn i bontio'r bwlch rhwng y cyfnod clo ac ailagor ysgolion yn llawn i'r holl ddisgyblion ym mis Medi trwy ysbrydoli pobl ifanc trwy weithgareddau chwaraeon, cerddoriaeth, drama, meithrin tîm a chreffft. Fe wnaeth gweithgareddau gynnwys gwersi ar ddrymio Affricanaidd, gweithdy drama wedi'i arwain gan un o sêr y 'West End', a gemau tîm ar draeth. Cafodd pawb a gymerodd ran ginio a thocynnau bws am ddim er mwyn ei gwneud hi'n haws iddynt fynychu.

- 50 Er bod gwyddonwyr wedi rhybuddio am botensial 'ail don' o COVID-19, nid oedd modd rhagweld hwn o ran maint nac amseriad. Roedd Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo y byddai pob disgybl yn dychwelyd ar sail amser llawn yn yr hydref, gyda'r posibilrwydd o ddechrau yn raddol ym mis Medi. Fe wnaeth swyddogion awdurdodau lleol ac, weithiau, swyddogion consortia rhanbarthol, weithio'n agos

gydag arweinwyr ysgol ac UC'D ledled Cymru i sicrhau bod safleoedd ysgolion yn ddiogel i ddisgyblion. Mewn rhai achosion, cynhaliodd swyddogion iechyd a diogelwch asesiadau risg ar y cyd ag arweinwyr ysgol ac UC'D. Mewn achosion eraill, cynhaliodd arweinwyr eu hasesiadau eu hunain ac anfonwyd y rhain at swyddogion i'w gwirio. Yn ddefnyddiol, mae llawer o awdurdodau lleol wedi cynnal cyfarfodydd galw heibio ar-lein neu wedi defnyddio fforwm digidol i benaethiaid drafod materion iechyd a diogelwch gyda swyddogion.

- 51 Lle bo'n berthnasol, cynhaliwyd asesiadau risg unigol ar gyfer disgyblion bregus ag anghenion addysgol arbennig a disgyblion y mae angen cymorth ychwanegol arnynt; yn aml, fe wnaeth swyddogion awdurdodau lleol gefnogi'r broses hon a chynorthwyo ag unrhyw bryderon o ganlyniad. Er enghraifft, gweithiodd swyddogion yng Nghaerffili gyda rhieni a staff ysgol i drafod y defnydd o gyfarpar diogelwch penodol pan fydd plentyn â chyflwr ar y sbectrwm awtistig yn poeri dan drallod. Mewn ysgol arall, darparodd swyddogion fygydau diogelu anadlol llawfeddygol i staff ar gyfer gweithio gyda disgyblion y mae angen gweithdrefnau aerosol neu sugno arnynt.
- 52 Rhoddodd ysgolion ac UC'Dau ledled Cymru flaenoriaeth i les disgyblion ar ddechrau tymor yr hydref. Darparodd consortia rhanbarthol ac awdurdodau lleol ddysgu proffesiynol, arweiniad ac adnoddau i helpu staff i ystyried y problemau posibl. Canolbwyntiodd llawer o'r dysgu proffesiynol a gynigiwyd i arweinwyr, athrawon a staff cymorth ledled Cymru ar ddeall sut gall trawma effeithio ar blant a phobl ifanc, a sut gall staff nodi'r rheiny sy'n cael trafferth a'u cefnogi. Er enghraifft, cynigiodd GwE 'Rhaglen dychwelyd i'r ysgol i ysgolion sy'n wybodus am drawma', a oedd yn cynnwys strategaethau ymarferol ac egwyddorion a modelau dysgu ac addysgu allweddol. Yn EAS, cynigiwyd hyfforddiant i gynorthwywyr addysgu ar gyflwyno rhaglen ymyrraeth chwe wythnos ar 'ymdopi a chysylltu' i gynorthwyo disgyblion bregus targedig ddod i'r arfer â bywyd ysgol eto. Ym Mhowys, fe wnaeth cymorth presennol rhwng ysgolion barhau, gyda staff yr UC'D yn hyfforddi staff ysgolion ledled yr awdurdod lleol ar gefnogi ymddygiad disgyblion a pharodrwydd disgyblion i ddysgu pan fyddent yn dychwelyd i'r ysgol.
- 53 Yn ogystal, fe wnaeth dysgu proffesiynol ganolbwyntio ar bwysigrwydd perthnasoedd, gydag ysgolion ac UC'Dau yn cael eu hannog i neilltuo amser i hyn ar ddechrau tymor yr hydref. Er enghraifft, prynodd CSC gysylltiad â'r Agweddau Cymdeithasol ac Emosiynol ar Ddysgu (SEAL) i bob ysgol, a chomisiynodd ERW gomisiynu yr Athro Robin Banerjee i gyflwyno dysgu proffesiynol er mwyn datblygu dealltwriaeth staff fod hunaneffeithlonrwydd a hunangysylltiad yn allweddol ar gyfer cefnogi lles.
- 54 Rhoddodd rhai awdurdodau lleol wybodaeth a chynghor i rieni a gofalwyr ar helpu disgyblion i dychwelyd i'r ysgol. Er enghraifft, creodd Sir Gaerfyrddin becyn 'Croeso'n ôl' a esboniodd brofiad posibl disgyblion wrth ddefnyddio cludiant ysgol ac awgrymiadau ymarferol ynghylch sut i gefnogi lles eu plentyn.

Cameo: Cefnogi anghenion lles disgyblion bregus yn barod ar gyfer dychwelyd i'r ysgol

Ar y cyd â'r tîm Seicoleg Addysg, darparodd arweinwyr ac athrawon yn Sir Gaerfyrddin 'Broffil Un Dudalen' drwy Microsoft Forms i bob disgybl ei lenwi cyn y cyfnod 'Ailgydio, dal i fyny a pharatoi ar gyfer yr haf a mis Medi'. Roedd hwn yn ddull effeithiol o gael gwybodaeth unigol, uniongyrchol gan ddisgyblion am eu lles yn ystod y cyfnod clo cychwynnol. Roedd y wybodaeth hon yn ganllaw i ddisgyblion wrth iddynt dychwelyd, yn enwedig i grwpiau penodol, bregus, fel disgyblion ag AAA.

- 55 Roedd y rhan fwyaf o ddisgyblion yn hapus i dychwelyd i'r ysgol ym Medi 2020, ar gyfer y cysylltiad cymdeithasol â ffrindiau, yn ogystal â bwrw ymlaen â'u dysgu. Rhoddodd llawer o benaethiaid y cysylltom â nhw sylwadau am ba mor ymgysylltiedig yr oedd y rhan fwyaf o ddisgyblion, a pha mor gadarnhaol yr oeddent i dderbyn arferion a gweithdrefnau newydd. Canfu ein harolwg o ddisgyblion ym mis Hydref 2020 fod 77% ohonynt yn cytuno neu'n cytuno'n gryf eu bod yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol. Pan holwyd disgyblion mewn arolwg fel rhan o arolygiad eu hysgol cyn y pandemig, dywedodd 89% o'r disgyblion wrthym, ar gyfartaledd, eu bod yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol. Mae hyn yn dangos y pryder yr oedd rhai disgyblion yn ei deimlo ynghylch dychwelyd i'r ysgol, er y mesurau amddiffynnol a oedd ar waith. Yn benodol, mynegodd disgyblion bryder am ymddygiad anniogel ychydig bach iawn o ddisgyblion nad oeddent yn dilyn rheolau'r ysgol ac a oedd yn peri risg i eraill. Mae rhai arweinwyr ysgol wedi nodi bod newidiadau a orfodwyd i'r ffordd y mae'r ysgol yn gweithredu, fel amseroedd egwyl am yn ail, parthau ar gyfer grwpiau blwyddyn gwahanol a systemau un ffordd, wedi cael effaith gadarnhaol ar ymddygiad disgyblion ac maent yn ystyried pa newidiadau y gallai fod yn ddefnyddiol parhau â nhw ar ôl i'r pandemig ddod i ben.
- 56 Roedd disgyblion a oedd yn symud i ddosbarth newydd yn eu hysgol neu UCD, neu i ysgol neu UCD newydd ym mis Medi 2020, wedi colli allan ar y gweithgareddau pontio arferol, gan gynnwys ymweliadau i ymgyfarwyddo â'r safle a'r staff. Fe wnaeth ysgolion ac UC Dau wneud yn iawn am y diffyg ymweliadau a chyfluoedd i gyfarfod â staff newydd yn nhymor yr haf drwy deithiau fideo defnyddiol a chyflwyno'r staff, ynghyd â gwybodaeth ar wefannau i helpu disgyblion i baratoi ar gyfer eu pontio. Yn ein harolwg, roedd 92% o'r disgyblion a symudodd i ddosbarth newydd ym mis Medi o'r farn bod athrawon wedi'u helpu i gynefino, gyda dim ond ychydig bach ohonynt yn anghytuno.
- 57 Dywedodd rhai ysgolion cynradd fod plant ifanc sy'n dechrau'r ysgol am y tro cyntaf yn Medi 2020 yn llai parod ar gyfer yr ysgol na'r arfer. Hefyd, lle'r oedd y cyfnod clo cychwynnol wedi tarfu ar flwyddyn gyntaf plant yn yr ysgol, sylwont fod parodrwyd y plant hyn ar gyfer dysgu wedi llithro yn ôl. Er enghraifft, nododd ysgolion wendidau yn natblygiad medrau cymdeithasol a chyfathrebu'r disgyblion hyn, ac mae mwy o blant na'r arfer yn methu defnyddio'r toiled a bwyta yn annibynnol. Mae hyn yn ei gwneud hi'n fwy anodd i ddisgyblion ifanc gynefino ac mae'n ymestyn adnoddau staff i'w cynorthwyo nhw.

Cameo: Rhannu dulliau ysgol o gefnogi medrau yn y blynyddoedd cynnar ar draws Sir Fynwy

Sylwodd un ysgol gynradd yn Sir Fynwy fod gorffen yr ysgol yn sydyn ym mis Mawrth wedi cael effaith negyddol sylweddol ar ddisgyblion yn y dosbarth derbyn. O fis Mawrth ymlaen, roedd llawer o'r disgyblion ifanc hyn wedi gwneud llai o gynnydd yn eu medrau personol, cymdeithasol a dysgu nag y byddid wedi'i ddisgwyl fel arfer. I helpu mynd i'r afael â hyn, gweithiodd arweinwyr, athrawon a staff cymorth gyda rhieni i greu fframwaith o fedrau i fynd i'r afael â'r diffyg hwn. Rhannodd yr ysgol y strategaeth llwyddiannus hon o fewn yr awdurdod lleol i gynorthwyo ysgolion eraill a'u teuluoedd sy'n gweld materion tebyg. Roedd yr awdurdod lleol wedi nodi bod strategaeth yr ysgol yn llwyddiannus ac aethant ati i rannu'r gwaith yma gydag ysgolion eraill.

- 58 Er bod bron pob un o'r disgyblion wedi dychwelyd i'r ysgol neu'r UCD ym mis Medi 2020, ni wnaeth ychydig bach iawn o ddisgyblion ddychwelyd a dewisodd rhai rhieni addysgu'u plant gartref. Mae nifer y disgyblion sydd wedi bod yn cael eu haddysg gartref wedi bod yn cynyddu'n raddol dros y blynyddoedd diwethaf, ond bu cynnydd tipyn mwy eleni. Dywed tua hanner yr awdurdodau lleol fod nifer y teuluoedd sy'n dewis addysgu'u plant gartref wedi cynyddu o ganlyniad i'r pandemig.
- 59 Gohiriodd Llywodraeth Cymru gyflwyno canllawiau a rheoliadau statudol ar addysg ddewisol yn y cartref oherwydd COVID-19, felly mae cyfrifoldebau a phwerau awdurdodau lleol yn gysylltiedig â sicrhau bod hawl pob plentyn i addysg yn cael ei chynnal yn parhau'n gyfyngedig. Mae llwyddiant ymdrechion awdurdodau lleol i annog y teuluoedd hyn i ymgysylltu'n wirfoddol yn amrywio. Yn achos y gyfran fawr o deuluoedd sy'n barod i ymgysylltu, mae awdurdodau lleol yn cynnig graddau amrywiol o gymorth i rieni a gofalwyr plant sy'n cael eu haddysg gartref. Er enghraifft, ym Môn, sefydlodd swyddogion fforwm addysg ddewisol yn y cartref i helpu cryfhau'r gweithdrefnau o ran addysg gartref ac, yng Nghastell-nedd Port Talbot, gweithiodd swyddogion cynhwysiant ag ysgolion i roi arweiniad i rieni disgyblion â datganiad o anghenion addysgol arbennig.
- 60 Ni wnaeth ychydig bach iawn o ddisgyblion ddychwelyd i'w hysgol neu eu UCD oherwydd pryderon iechyd a diogelwch penodol a olygai fod y risg i'w hunain neu i staff yn rhy fawr. Er enghraifft, fe wnaeth hyn gynnwys disgyblion â chyflyrau iechyd difrifol a disgyblion ag ymddygiad eithriadol o heriol. Yn yr achosion prin hyn, mae awdurdodau lleol wedi gweithio gydag ysgolion ac UCDAu i sicrhau bod y disgyblion hyn yn gallu parhau i ddysgu gartref cymaint â phosibl.
- 61 Yn aml, fe wnaeth awdurdodau lleol fynd ati i helpu pobl ifanc bregus i ddychwelyd i'r ysgol ym mis Medi 2020. Er enghraifft, yng Ngheredigion, roedd tîm o arbenigwyr ieuencid yn gysylltiedig â phob ysgol uwchradd. Fe wnaeth gweithwyr ieuencid, gweithwyr ymddygiad arbenigol a gweithwyr cyfiawnder ieuencid gynorthwyo disgyblion yr oedd yn hysbys bod risg iddynt beidio ag ymgysylltu â'u haddysg. Cyfrannodd y cymorth hwn, yn ychwanegol at gymorth gan yr ysgolion eu hunain, at gyfraddau presenoldeb uchel i'r disgyblion hyn.

Cefnogi lles

- 62 Yn achos plant a phobl ifanc y mae nifer o brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod eisoes yn peri her iddynt, gall y pandemig fod wedi gwaethygu'r heriau a wynebant ac achosi niwed mawr i'w lles. Mae'r pandemig hyd yn oed wedi effeithio yn arwyddocaol ar blant a phobl ifanc mewn amgylchedd teuluol sefydlog ag ychydig neu ddim profiadau niweidiol yn ystod plentyndod. Er enghraifft, gall amser i ffwrdd rhag ffrindiau oherwydd cyfnodau clo, cyfnodau o hunanynysu neu orfod aros mewn swigod caeth yn yr ysgol gael effaith andwyol ar ddatblygiad cymdeithasol disgyblion ac ar eu hiechyd meddwl. Yn wir, nododd ysgolion ac awdurdodau lleol nad disgyblion y byddent wedi'u hystyried yn bregus yn flaenorol oedd rhai o'r disgyblion a oedd wedi dod yn destun pryder iddynt.
- 63 Yn ystod cyfnod clo cychwynnol, mireiniodd ysgolion ac awdurdodau lleol eu dulliau a'u systemau ar gyfer nodi a monitro disgyblion bregus a rhannu gwybodaeth rhwng asiantaethau. Yng Nghaerdydd, er enghraifft, sefydlodd yr awdurdod lleol system ddata newydd ar gyfer casglu gwybodaeth am ddisgyblion bregus. Adolygwyd y wybodaeth hon yn wythnosol gan 'banel disgyblion bregus ar y cyd', a gynlluniodd ymateb cydlynedig ar draws gwasanaethau.
- 64 Yn ystod y cyfnod clo cychwynnol, bu'n rhaid i wasanaethau awdurdodau lleol ymateb yn gyflym i gefnogi lles pob disgyblion, yn enwedig disgyblion y gwyddent eu bod yn bregus. Lle'r oedd awdurdodau lleol eisoes yn cydweithio'n effeithiol ar draws gwasanaethau ac asiantaethau allanol, roedd hyn i'w weld yn effeithlonrwydd eu hymateb i anghenion. Mewn awdurdodau lle'r oedd cydweithio heb ei sefydlu cystal, mae'r pandemig wedi bod yn gatalydd ar gyfer cryfhau cydweithio. Er enghraifft, mae gwasanaeth seicoleg addysg Gwynedd wedi cydweithio â'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed i ddatblygu ymagwedd newydd at gefnogi disgyblion sy'n absennol o'r ysgol oherwydd eu lles emosiynol.

Cameo: Gweithio amlddisgyblaethol – rhannu gwybodaeth a darparu atebion

Nodwedd allweddol o allu Pen-y-bont ar Ogwr i addasu ac ymateb yn gyflym i anghenion plant a phobl ifanc, yn enwedig y rhai sy'n fregus, yw'r cysylltiadau cryf sy'n bodoli ar draws ac o fewn meysydd gwasanaeth. Er enghraifft, mae'r 'model gwasanaeth cymorth cynnar bro', sydd eisoes yn bodoli ar draws y fwrdeistref, yn helpu sicrhau bod gweithwyr proffesiynol yn rhannu gwybodaeth berthnasol gyda'i gilydd. Mae staff amlddisgyblaeth wedi'u cyd-leoli ar dri safle yn y fwrdeistref. Mae trafodaethau a gwaith sy'n canolbwyntio ar atebion, gyda theuluoedd, yn cynnwys gwasanaethau arbenigol gwahanol. Mae'r ymagwedd integredig hon yn helpu sicrhau hefyd fod cymorth yn cael ei flaenoriaethu a'i neilltuo'n briodol.

Yn ogystal, mae datblygiad y ganolfan ddiogelu amhwyllasant, sydd wedi bod ar waith am y ddwy flynedd ddiwethaf, wedi cyfrannu at rannu gwybodaeth am bryderon diogelu ynghylch unigolion. Mae cydweithwyr o Heddlu De Cymru, y bwrdd iechyd lleol a'r awdurdod lleol wedi'u cyd-leoli ac maent yn bwynt cyswllt unigol i asiantaethau gyfeirio atynt.

- 65 Yn nhymor yr haf 2020, fe wnaeth arweinwyr ysgol nodi'n aml eu bod wedi cael eu llethu gan wybodaeth, canllawiau ac awgrymiadau am anodau a gweithgareddau i gefnogi lles disgyblion a chefnogi disgyblion bregus. Roedd hyn yn adlewyrchu sut roedd pob asiantaeth, gan gynnwys awdurdodau lleol, consortia rhanbarthol, gwasanaethau iechyd, yr heddlu a gwasanaethau cyfiawnder, a mudiadau gwirfoddol lleol a chenedlaethol, yn awyddus i gefnogi plant, pobl ifanc a'u teuluoedd. Gan ystyried adborth gan uwch arweinwyr, yn ddefnyddiol, bu asiantaethau yn ad-drefnu eu cyfathrebiadau ag ysgolion yn ystod tymor yr hydref.
- 66 Gan amlaf, mae awdurdodau lleol wedi sicrhau bod prosesau statudol i ddisgyblion ynghylch anghenion addysgol arbennig (AAA), gan gynnwys asesiadau ac adolygiadau blynyddol, barhau yn ystod tymor yr hydref. Lle y bu oedi, gallu gwasanaethau seicoleg addysg a gwasanaethau arbenigol eraill oedd y rheswm mwyaf cyffredin dros hyn oherwydd absenoldebau staff a'r heriau o ddarparu'r gwasanaeth o bell. Yn Wrecsam, mae'r awdurdod lleol wedi cyflogi seicolegydd locwm i hybu'r capasiti yn eu gwasanaeth a helpu i gwblhau asesiadau a oedd yn weddill. Mae gwasanaethau awdurdodau lleol, ysgolion ac UC Dau wedi addasu fel y gall teuluoedd a gweithwyr proffesiynol sy'n ymwneud ag addysg eu plant gyfarfod ar-lein, lle bo'r angen, i hwyluso prosesau statudol. Yn ystod tymor yr hydref, bu i wasanaethau aildechrau gwaith wyneb yn wyneb, yn raddol, i gynorthwyo ag asesu disgyblion ag AAA, er bod anghysondeb ar draws asiantaethau ynghylch dychwelyd i waith wyneb yn wyneb wedi bod yn rhwystredig i benaethiaid.
- 67 Mae gwasanaethau awdurdodau lleol ar gyfer cefnogi disgyblion ag anghenion addysgol arbennig wedi dod o hyd i ffyrdd o barhau i gefnogi disgyblion. Er enghraifft, yng Nghaerffili, mae'r gwasanaeth Cymorth Synhwyraidd a Chymorth Cyfathrebu rhanbarthol i ddisgyblion ag anawsterau synhwyraidd wedi gweithio o bell gyda disgyblion trwy dechnoleg fideo-gynadledda ac wedi darparu hyfforddiant pwrpasol i staff ysgolion fel y gallant gynorthwyo disgyblion â namau ar y clyw neu'r golwg.
- 68 Yn ein harolwg o rieni a gofawyr ym mis Hydref 2020, canfuwyd bod mwyafrif y rheini y mae eu plant yn cael cymorth ychwanegol yn cytuno bod yr ysgol neu'r UC yn ystyried anghenion eu plant a'u bod yn darparu adnoddau, cymorth ac arweiniad priodol iddynt. Roedd cyfran debyg o'r farn bod yr ysgol neu'r UC yn gwneud trefniadau priodol i'w plentyn i drafod teimladau, iechyd a lles neu bryderon eu plentyn. O ran y naill fater a'r llall, roedd ychydig o rieni yn anghytuno. Lle'r oedd gan rieni a gofawyr bryderon, roedd y rhain yn ymwneud â chyfathrebu gwael am sut byddai anghenion eu plentyn yn cael eu bodloni, methu darparu cymorth a amlinellwyd mewn datganiad anghenion addysgol arbennig, llai o gymorth i ddisgyblion â chyflwr ar y sbectwm awtistig, a phryderon cyffredinol am fethu darparu'r cymorth arferol.
- 69 Rhoddodd Llywodraeth Cymru gyllid ychwanegol i awdurdodau lleol eleni i gynyddu capasiti gwasanaethau cwnsela. Darperir y gwasanaethau hyn yn uniongyrchol gan rai awdurdodau lleol, er mai comisiynu gwasanaeth gan ddarparwr allanol sy'n fwy cyffredin. Mewn rhai achosion, defnyddiwyd cyllid i ehangu mynediad i blant Blwyddyn 4 a Blwyddyn 5, gan fod gofyn i awdurdodau lleol ddarparu gwasanaeth i blant Blwyddyn 6 yn unig mewn ysgol gynradd. Ym Mro Morgannwg, mae'r awdurdod lleol wedi cyflogi therapydd chwarae i ddarparu cymorth i blant iau mewn

ysgolion cynradd, i ategu'r gwasanaeth cwnsela. Mae llawer o gwmselwyr wedi cwblhau hyfforddiant ychwanegol ar gwmsela ar-lein. Er bod rhai gwasanaethau cwnsela wedi aildddechrau sesiynau wyneb yn wyneb gyda phlant a phobl ifanc yn ystod tymor yr hydref, roedd rhai eraill wedi parhau i ddarparu sesiynau ar-lein neu dros y ffôn, fel y gwnaethant yn ystod y cyfnod clo cychwynnol. Mae barn pobl ifanc ledled Cymru am gwmsela drwy fideo neu alwadau ffôn yn amrywio: mae rhai'n ei chael hi'n haws siarad â chwmselydd fel hyn ond nid yw eraill wedi troi at hyn ac maent yn aros i sesiynau wyneb yn wyneb aildddechrau.

- 70 Mae rhai awdurdodau lleol a chonsortia yn cynorthwyo ysgolion i ddefnyddio'u grant 'Recriwtio, adfer a chodi safonau' gan Lywodraeth Cymru i gynyddu'r gallu i gefnogi lles emosiynol ac iechyd meddwl disgyblion. Er enghraifft, mae ysgolion yng Ngheredigion wedi defnyddio'r cyllid i gynyddu oriau Cynorthwywyr Cymorth Llythrennedd Emosiynol, sy'n gweithio o dan raglen beilot 'Mewngymorth' y Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed.
- 71 Parhaodd gwaith diogelu gyda phlant, pobl ifanc a theuluoedd ar-lein trwy gydol tymor yr hydref, pan roedd amgylchiadau'n golygu mai dyma oedd yr opsiwn gorau. Er bod cyfradd y plant a osodwyd ar y gofrestr amddiffyn plant ychydig yn is na'r arfer yn ystod y cyfnod clo cychwynnol, cododd y gyfradd yn ystod mis Awst 2020 a chyrraedd ei hanterth ym Medi, cyn gostwng eto yn ystod tymor yr hydref. Ar ei hanterth, nid oedd y gyfradd yn gynnydd sylweddol o gymharu ag amrywiadau nodweddiadol na'r duedd hirdymor yn nifer cynyddol y plant sy'n cael eu gosod ar y gofrestr yn genedlaethol. Nid oes cydberthynas glir rhwng yr awdurdodau lleol sy'n gweld y cynnydd mwyaf yng nghyfradd y plant sy'n cael eu rhoi ar y gofrestr amddiffyn plant a nifer yr achosion o COVID-19 yn y gymuned.
- 72 Yn aml, mae pobl ifanc wedi treulio mwy o amser ar-lein na'r arfer yn ystod cyfnodau o hunanynysu a chyfyngiadau ar weithgareddau y byddent yn cymryd rhan ynddynt fel arfer. Yn Sir Fynwy, cydnabu'r awdurdod lleol y risg gynyddol i ddiogelwch sy'n gysylltiedig â hyn. Bu swyddogion awdurdodau lleol yn gweithio gyda'u hysgolion, yr UCD a'r Swyddfa Gartref i gynnal Paneli Sianel mwy mynych i adolygu pryderon am ddisgyblion, a hynny'n gysylltiedig ag eithafiaeth neu radicaleiddio.
- 73 Yn naturiol, roedd COVID-19 wedi effeithio ar bresenoldeb yn yr ysgolion yn ystod tymor yr hydref. Ar ôl i ddisgyblion ddychwelyd yn raddol ddechrau Medi 2020, cyrhaeddodd presenoldeb anterth o 88% ddechrau Hydref. Gostyngodd presenoldeb ddisgyn yn ystod mis Hydref wrth i nifer yr achosion o COVID-19 ddechrau cynyddu'n gyflym mewn rhai rhannau o Gymru. Roedd presenoldeb yn 90% yn ystod yr wythnos gyntaf ar ôl y cyfnod clo ym mis Tachwedd, a wnaeth gynnwys hanner tymor, cyn gostwng yn ystod weddill tymor yr hydref. Mae presenoldeb y tymor hwn ar ei uchaf i ddisgyblion mewn ysgolion cynradd, ac eithrio disgyblion meithrin. Disgyblion ym Mlynnydoedd 11, 12 a 13 sydd â'r presenoldeb isaf. Disgyblion sy'n gorfod hunanynysu sy'n gyfrifol am lawer o'r absenoldeb. Er i hyn gael ei gofnodi'n absenoldeb awdurdodedig, mae ysgolion yn darparu dysgu o bell i'r disgyblion hyn. Oherwydd rhesymau logistaidd, yn aml mae oedi o ddeutu diwrnod cyn bod y trefniadau dysgu o bell yn eu lle ar gyfer disgyblion sy'n hunanynysu. Dywed arweinydd yr ysgol fod disgyblion yn aml yn gwneud cynnydd arafach yn eu dysgu pan fyddant yn hunanynysu.

- 74 Mae cydberthynas agos rhwng cyfraddau presenoldeb mewn ysgolion a chyfraddau COVID-19 lleol. Trwy gydol tymor yr hydref, bu effaith anghyfartal ar ddisgyblion, oherwydd bod gorfod hunanynysu o ganlyniad i gysylltiad agos ag achos wedi'i gadarnhau o COVID-19 wedi effeithio'n fwy ar rai rhannau o Gymru nag ar eraill. Mae rhai disgyblion wedi gorfod dysgu o bell am sawl wythnos yn ystod tymor yr hydref oherwydd hunanynysu, tra bod disgyblion eraill wedi gallu bod yn yr ysgol bob dydd.
- 75 Mae'r strategaeth 'Profi, Olrhain, Diogelu' yng Nghymru yn bartneriaeth rhwng Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol a sefydliadau'r GIG. Diben y strategaeth yw 'gwella gwyliadwriaeth iechyd yn y gymuned, olrhain cysylltiadau yn effeithiol ac yn helaeth a chefnogi pobl i hunanynysu pan fo angen' (Llywodraeth Cymru, 2020f). Ymddengys fod y strategaeth wedi'i gweithredu ychydig yn wahanol ar draws Cymru pan fydd achos positif o COVID-19 wedi'i gadarnhau mewn ysgol. Mewn rhai ardaloedd lleol, mae grwpiau llawer mwy o ddisgyblion wedi cael eu hystyried yn gyswllt agos o gymharu ag ardaloedd eraill, er bod gan ysgolion fesurau amddiffynnol tebyg ar waith. Mae hyn wedi effeithio ar ddisgyblion hŷn mewn ysgolion uwchradd yn arbennig, gyda rhai o'r disgyblion hyn yn treulio sawl wythnos i ffwrdd o'r ysgol yn hunanynysu yn ystod tymor yr hydref. Mae'r amrywio lleol o ran gweithredu'r strategaeth profi, olrhain, diogelu wedi effeithio'n anghyfartal ar gynnydd a lles disgyblion ar draws Cymru.
- 76 Pan fydd yn ofynnol i ddisgyblion hunanynysu, mae rhai awdurdodau lleol yn gweithio gydag ysgolion i rannu'r wybodaeth hon ar draws gwasanaethau a chyda phartneriaid er mwyn gallu cynnig cymorth ychwanegol i ddisgyblion bregus. Er enghraifft, mewn achosion pan fydd disgybl ar y gofrestr amddiffyn plant yn Sir Ddinbych, mae swyddogion yn cysylltu ar y diwrnod hunanynysu cyntaf i sicrhau bod cymorth yn ei le. Pan roedd angen i ychydig gannoedd o ddisgyblion mewn ysgol a oedd yn gwasanaethu ardal â lefel uchel o ddifreintedd hunanynysu, bu Tîm Cymorth Ieuenctid Sir Ddinbych yn gweithio'n adeiladol mewn partneriaeth â heddlu lleol i gefnogi pobl ifanc a oedd yn ymgasglu tu allan yn ystod y dydd, yn hytrach na hunanynysu.
- 77 Weithiau, dywedodd ysgolion, UC Dau a gwasanaethau addysg eu bod wedi nodi cynnydd mewn pryderon am iechyd meddwl disgyblion. Mae pob awdurdod lleol wedi ceisio sicrhau bod ysgolion ac UC Dau yn gwybod am yr holl gymorth sydd ar gael i ddisgyblion sy'n cael trafferth â'u hiechyd meddwl.

Cameo: Arweiniad ar gefnogi iechyd meddwl a lles dysgwyr

O'r cychwyn cyntaf, mae Abertawe wedi rhoi blaenoriaeth i iechyd a lles dysgwyr a staff. Mae rhannu gwybodaeth yn well ar draws yr awdurdod lleol a chydag asiantaethau allanol yn ystod y pandemig wedi caniatáu i swyddogion ganolbwyntio ar faterion cyffredin sy'n effeithio ar ddysgwyr ledled Abertawe. Yn benodol, daeth i'r amlwg y gallai fod cynnydd yn nifer y dysgwyr a oedd yn hunan-niweidio, yn dioddef o orbryder ac iselder, neu a oedd yn ceisio cyflawni hunanladdiad. O ganlyniad, lluniodd yr awdurdod lleol arweiniad amserol i ysgolion gynorthwyo'u dysgwyr a rhoi gwybodaeth am fannau i gael rhagor o help. Hefyd, rhannwyd yr arweiniad hwn gydag awdurdod lleol cyfagos i helpu cefnogi'u dysgwyr nhw.

Cefnogi dysgwyr bregus

- 78 Mae cefnogi'u holl ddisgyblion bregus wedi bod yn arbennig o heriol i ysgolion. Canfu ein harolwg ymhlith staff cymorth bod llawer ohonynt o'r farn eu bod wedi bod yn darparu cymorth effeithiol i ddisgwyr bregus, gyda phrin ddim ohonynt yn anghytuno. Yn yr un arolwg, roedd ychydig o dan hanner yr athrawon o'r farn eu bod yn gallu bodloni anghenion eu disgyblion bregus, gydag oddeutu dau o bob deg athro yn anghytuno.
- 79 Mae plant a phobl ifanc sy'n Sipsiwn, Roma neu'n Deithwyr yn aml yn colli mwy o ysgol na'r rhan fwyaf o ddisgyblion, a hynny am resymau diwylliannol. Mae awdurdodau lleol wedi gweithio'n galed i gynnal cysylltiad â theuluoedd a'u hannog nhw i ddychwelyd i'r ysgol ym mis Medi. Er enghraifft, defnyddiodd swyddogion yn Sir Gaerfyrddin grŵp cymorth presennol ar WhatsApp i gynnal diddordeb teuluoedd ac fel plattform ar gyfer cynnig cymorth, lle'r oedd ei angen. Hefyd, mae'r awdurdod hwn yn cynnig mynediad i'r teuluoedd hyn at becyn pwrpasol o weithgareddau i ategu medrau iaith, oherwydd nodwyd bod hyn yn bryder cyffredin.
- 80 Mae disgyblion y mae Cymraeg neu Saesneg yn iaith ychwanegol iddynt yn arbennig o agored i wneud bach iawn o gynnydd pan fydd disgwyl iddynt ddysgu gartref, fel y digwyddodd yn ystod y cyfnod clo cychwynnol a chyfnodau o hunanynysu yn ystod tymor yr hydref. Yn aml, nid yw rhieni neu ofalwyr y disgyblion hyn yn deall Cymraeg na Saesneg, ac felly mae'n anodd iddynt gefnogi dysgu'u plant. Yng Nghasnewydd, bu Gwasanaeth Addysg Lleiafrifoedd Ethnig Gwent (GEMS) barhau i gefnogi disgyblion gartref yn ystod tymor yr hydref. Bu staff amlieithog yn GEMS yn cadw mewn cysylltiad rheolaidd â theuluoedd sydd wedi'u heffeithio, i helpu disgyblion i barhau i ddysgu, ynghyd â monitro'u lles.
- 81 Mae Ymgyrch Encompass yn gynllun cymharol newydd, lle y mae gwasanaethau'r heddlu yn ymrwmo i gysylltu â staff allweddol mewn ysgolion perthnasol cyn dechrau'r diwrnod ysgol nesaf os byddant wedi cael eu galw i ddigwyddiad cam-drin domestig yng nghartref y plentyn. Mae'r wybodaeth gynnar hon yn galluogi ysgolion i gynnig cymorth ar unwaith i ddisgyblion sydd wedi'u heffeithio. Oherwydd bod llawer o ysgolion wedi cadw mewn cysylltiad â theuluoedd bregus yn ystod gwyliau haf yr ysgol a'r cyfnod atal byr yn nhymor yr hydref, gweithiodd awdurdodau fel Caerdydd gyda gwasanaethau'r heddlu i ymestyn y cynllun hwn fel ei fod ar waith yn ystod y cyfnodau hyn hefyd.
- 82 Mae plant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal gan awdurdodau lleol ymhlith y rhai mwyaf bregus yng Nghymru, o ran eu lles a'u deilliannau addysgol. Yn aml, mae awdurdodau lleol wedi cynnal gwiriadau a chymorth ychwanegol i'r plant a'r bobl ifanc hyn yn ystod y pandemig. Er enghraifft, ym Mhen-y-bont ar Ogwr, ymwelodd swyddogion yr awdurdod lleol â lleoliadau bob wythnos, a wnaeth eu helpu i amlygu lleoliadau a allai chwalu a rhoi cymorth ychwanegol yn rhagweithiol, lle'r oedd angen amdano, yn hytrach nag aros i leoliadau fethu. Yng Ngwynedd, darparodd yr awdurdod lleol liniadur i blant sy'n derbyn gofal fel y gallent barhau i ddysgu gartref yn ystod y cyfnod clo neu gyfnodau o hunanynysu.
- 83 Mae disgyblion sy'n dysgu yn y gwaith wedi wynebu colli gwaith neu bryder yn gysylltiedig â diswyddo posibl yn ystod tymor yr hydref. Mae'r pandemig wedi effeithio'n sylweddol ar rai cyrsiau galwedigaethol, fel trin gwallt a harddwch. Mae

hyn wedi effeithio'n anghymesur ar ddisgyblion bregus sy'n fwy tebygol na'u cymheiriaid o ddilyn llwybrau galwedigaethol yn 14-19 oed. Er enghraifft, ni allai disgyblion uwchradd hyn ym Merthyr barhau â phrentisiaethau iau wedi'u cynnal gan y coleg lleol. Achosodd hyn gryn siom i'r bobl ifanc hyn, yr oedd y mwyafrif ohonynt wedi dychwelyd i'r ysgol ar sail amser llawn, ond bu'n rhaid i'r awdurdod lleol wneud darpariaeth arall ar gyfer y gweddill ohonynt.

Cameo: Cefnogaeth awdurdod lleol ar gyfer darpariaeth alwedigaethol

Mewn un ysgol uwchradd yn Sir Benfro, roedd arweinwyr eisoes wedi bwriadu gwerthuso ac adolygu ei darpariaeth alwedigaethol yn ystod y flwyddyn academaidd ddiwethaf. Buont yn gweithio gyda swyddog yr awdurdod lleol i gyflawni'r gwerthusiad hwn. Nid yw'r ysgol yn cyflogi darparwr galwedigaethol allanol mwyach ac mae wedi creu ei darpariaeth alwedigaethol ei hun. Mae wedi cyflogi tri aelod staff o'r darparwr blaenorol ac athro cymwysedig i oruchwyllo'r ddarpariaeth. Mae hyn wedi arwain at arbedion ariannol sylweddol i'r ysgol, ynghyd â chaniatáu i arweinwyr fonitro ansawdd ac effeithiolrwydd y ddarpariaeth yn fanylach. Ar hyn o bryd, mae oddeutu 230 o ddysgwyr yn manteisio ar y ddarpariaeth alwedigaethol fel rhan o'u cwricwlwm. Mae'r ysgol wedi gweithio gyda'r awdurdod lleol fel y gall disgyblion o ddarparwyr eraill fanteisio ar y ddarpariaeth hon hefyd. Trwy ei chyrsgiau galwedigaethol, mae'r ysgol bellach yn darparu crèche, meithrinfa a gweithdy cerbydau modur sy'n gwasanaethu'r gymuned lleol.

- 84 Mae'n anodd asesu effaith y pandemig ar gyfran y bobl ifanc yng Nghymru nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant (NEET). Effeithiwyd yn sylweddol ar waith i fonitro a chynorthwyo pobl ifanc i sicrhau cyrchfan addas ar ddiwedd Blwyddyn 11 ac ar ddechrau'r hydref. O ystyried effaith genedlaethol y pandemig ar gyflogaeth a hyfforddiant yn gyffredinol, nid yw'n syndod bod gwybodaeth gynnar gan rai awdurdodau lleol yn awgrymu bod mwy o bobl ifanc 16 oed heb fod mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant eleni nag yn y blynyddoedd diwethaf. Yn Abertawe, lle'r oedd ysgolion a'r UC'D wedi nodi disgyblion a oedd mewn perygl o beidio â bod mewn addysg cyflogaeth neu hyfforddiant, rhoddwyd blaenoriaeth i'w cynorthwyo yn ystod yr haf 2020. Cyfeiriwyd y bobl ifanc at ganolfannau cymorth cynnar amlasiantaeth i gael cymorth ac arweiniad ar eu camau nesaf, a pharhaodd swyddogion yr awdurdod lleol i fonitro'u cynnydd yn ystod tymor yr hydref a chynorthwyo, lle'r oedd angen. O ganlyniad, mae bron pob un o'r disgyblion bregus hyn wedi cymryd rhan mewn rhyw fath o addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant yn ystod yr hydref, er gwaethaf yr heriau a achoswyd gan y pandemig.

Cameo: Cefnogi disgyblion sydd wedi ymddieithrio

Cynlluniodd awdurdod lleol Wrecsam raglen i dargedu dysgwyr Blwyddyn 9 sydd wedi ymddieithrio fwyfwy rhag addysg yn ystod cyfnod COVID-19 neu sydd wedi dod yn fregus oherwydd eu profiadau COVID-19. Mae'r rhaglen yn cynnwys 15 sesiwn wythnosol pan fydd rhwng 10 a 15 o ddisgyblion o chwe ysgol uwchradd yn cymryd rhan mewn gweithgareddau a heriau i ddatblygu'u hymgysylltiad â dysgu a gwydnwch. Mae gweithgareddau'n cynnwys gweithdai datrys problemau, gweithgareddau awyr agored, a gweithdai gyda siaradwyr ysgogiadol a chymorth gan Gyrfa Cymru wedi'u cyflwyno ar-lein.

- 85 Mae deilliannau disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn waelach na'u cymheiriaid. Mae'r pandemig wedi rhwystro ymdrechion y system addysg i gynorthwyo'r disgyblion hyn i gyflawni deilliannau gwell na'u rhagflaenwyr. Mae penaethiaid wedi dweud wrthym fod y grŵp hwn o ddisgyblion wedi gwneud cynnydd arafach yn eu dysgu yn ystod y cyfnod clo, gyda rhai disgyblion yn dychwelyd i'r ysgol gyda medrau iaith a rhifedd gwannach na chyn i'r cyfnod clo cychwynnol ddechrau. Yn ogystal â'r Grant Datblygu Disgyblion blynyddol, mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi cyllid ychwanegol i ysgolion drwy'r grant 'Recriwtio, adfer a chodi safonau'. Mae awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol wedi rhoi cyngor i ysgolion ar sut gellir defnyddio'r grant hwn i ariannu strategaethau addas i gynorthwyo disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim i ddal i fyny â'u dysgu yn ystod tymor yr hydref a'r tu hwnt. Yn Rhondda Cynon Taf, mae'r awdurdod lleol wedi gweithio gyda'r Grŵp Gweithredu ar Dlodi Plant i gryfhau ei gymorth i ddisgyblion sy'n byw mewn tlodi. Er enghraifft, mae clwstwr o ysgolion wedi canolbwyntio ar nodi'r rhwystrau lleol rhag dysgu sy'n bodoli oherwydd tlodi ar hyn o bryd ac maent yn gweithio gyda'r Grŵp Gweithredu a'r awdurdod lleol i fynd i'r afael â'r rhain.
- 86 Mae cynnydd mewn gordewdra ymhlith plant a phobl ifanc yn bryder cenedlaethol oherwydd gallent wynebu iechyd corfforol gwael o ganlyniad. Prif achos gordewdra yw'r hyn y mae plant a phobl ifanc yn ei fwyta a'i yfed, a pha mor weithgar ydynt yn gorfforol. Mae'n ymddangos bod disgyblion wedi cael llai o gyfleoedd na'r arfer i fod yn weithgar yn gorfforol yn yr ysgol yn ystod tymor yr hydref. Yn ein harolwg o ddysgwyr, mae 77% ohonynt yn cytuno'n bod yn cael digon o gyfle i wneud ymarfer corff sy'n is na'r ymateb cyfartalog i arolygon arolygiadau, pan fydd 86% o'r disgyblion yn cytuno. Mae llawer o ysgolion wedi lleihau faint o amser a gaiff disgyblion ar gyfer egwyl ginio er mwyn amddiffyn swigod o ddisgyblion sy'n defnyddio cyfleusterau, gan olygu bod gan ddisgyblion lai o amser i chwarae a bod yn weithgar yn gorfforol. Ychydig bach iawn o ysgolion oedd wedi cynnal unrhyw glybiau ar ôl ysgol yn ystod tymor yr hydref sy'n cynnwys gweithgarwch corfforol ac nid yw'r cystadlaethau chwaraeon arferol rhwng ysgolion wedi digwydd. Mae awdurdodau lleol wedi ymdrin â mynediad at offer chwarae awyr agored a pharciau yn wahanol, a bu'n rhaid i gyfleusterau hamdden a champfeydd gau yn lleol ac yn genedlaethol ar adegau oherwydd cyfyngiadau'r llywodraeth.
- 87 Chwaraeodd gweithwyr ieuencid awdurdodau lleol ran arwyddocaol yn cefnogi plant agored i newid, pobl ifanc a'u teuluoedd yn ystod y cyfnod clo cychwynnol ac maent wedi parhau i ddarparu cefnogaeth yn ystod tymor yr hydref. Yn aml, mae gweithwyr ieuencid yn hynod fedrus yn meithrin perthynas yn gyflym gyda phobl ifanc, gan sicrhau eu hymddiriedaeth a chanfod ffyrdd creadigol o gefnogi pobl ifanc, yn enwedig y rhai sydd mewn perygl o ymddieithrio o addysg. Roedd gweithwyr ieuencid eisoes yn defnyddio technoleg i gyfathrebu â phobl ifanc ac maent wedi adeiladu ar hyn yn ystod y pandemig trwy sefydlu mwy o fannau ar-lein lle y gall pobl ifanc gysylltu'n ddiogel â'i gilydd a chyda gweithwyr ieuencid i gymdeithasu a thrafod materion sydd o ddiddordeb neu o bryder iddynt. Sefydlwyd rhaid o'r manau hyn ar gyfer grwpiau penodol, er enghraifft pobl ifanc sy'n dymuno sgwrsio ar-lein yn Gymraeg, neu i bobl ifanc lesbiaid, hoyw, trawsrywiol a thrawsryweddol.
- 88 Mae gweithwyr ieuencid wedi cael trafferth cadw mewn cysylltiad ag ychydig bach iawn o bobl ifanc bregus sydd heb gysylltiad rheolaidd â'r we neu nad ydynt yn hoff o ddefnyddio adnoddau ar-lein. Er gwaethaf effeithiolrwydd cyfathrebu ar-lein, mae pobl ifanc yn aml yn flin am y diffyg rhyngweithio cymdeithasol personol a gawsant

eleni. Lle y bu'n ddiogel gwneud hynny, mae gweithwyr ieuencid wedi ailsefydlu cyfleoedd i gyfarfod â phobl ifanc yn bersonol. Er enghraifft, mae gweithwyr ieuencid ym Mhowys wedi ymweld â'r trefi marchnad allweddol rhwng 5pm a 7pm yn ystod yr hydref i ymgysylltu'n anffurfiol â phobl ifanc, sydd wedi cynnig cyfleoedd defnyddiol i wirio'u lles a'u helpu i gael at gymorth, os oes angen.

- 89 Er gwaethaf beichiau gwaith trwm tu hwnt, mae rhai gwasanaethau awdurdodau lleol wedi creu lle i ystyried beth sy'n gweithio'n dda a sut y gallent wella'r ffordd maent yn cefnogi disgyblion bregus a'u teuluoedd.

Cameo: Gwerthuso profiadau teuluoedd

Mae'r tîm ADY a Chynhwysiant Cymdeithasol yng Nghonwy yn awyddus i ddysgu rhagor am effaith y pandemig hwn ar ddysgwyr bregus a'u teuluoedd. O ganlyniad, mae swyddogion yn cymryd rhan mewn prosiect sydd wedi'i seilio ar 'Werthuso profiadau teuluoedd yn ystod y cyfnod clo', gan gynnwys ffocws ar gymorth profedigaeth COVID-19 a gwell cymorth cwnsela. I ategu hyn, mae'r Gwasanaeth Seicoleg Addysg wedi cyflwyno hyfforddiant i ysgolion unigol, ar gais. Diben hyn yw paratoi ar gyfer cyfnod clo posibl arall.

Atodiad 1: Sail dystiolaeth

Fel rhan o'r gwaith, cynhaliom drafodaethau â 340 o ysgolion ac UC Dau ledled Cymru a chynhaliom gyfarfodydd â staff ym mhob awdurdod lleol a chonsortium rhanbarthol.

Dosbarthom arolygon i geisio barn:

- arweinwyr
- athrawon
- staff cymorth
- llywodraethwyr
- rhieni/gofalwyr
- dysgwyr cyfnodau allweddol 2 ac uwch

Yn ogystal, edrychom ar amrywiaeth o dystiolaeth ddogfennol gan awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol, ynghyd â chanllawiau, data ac ymchwil a oedd ar gael yn genedlaethol.

Atodiad 2

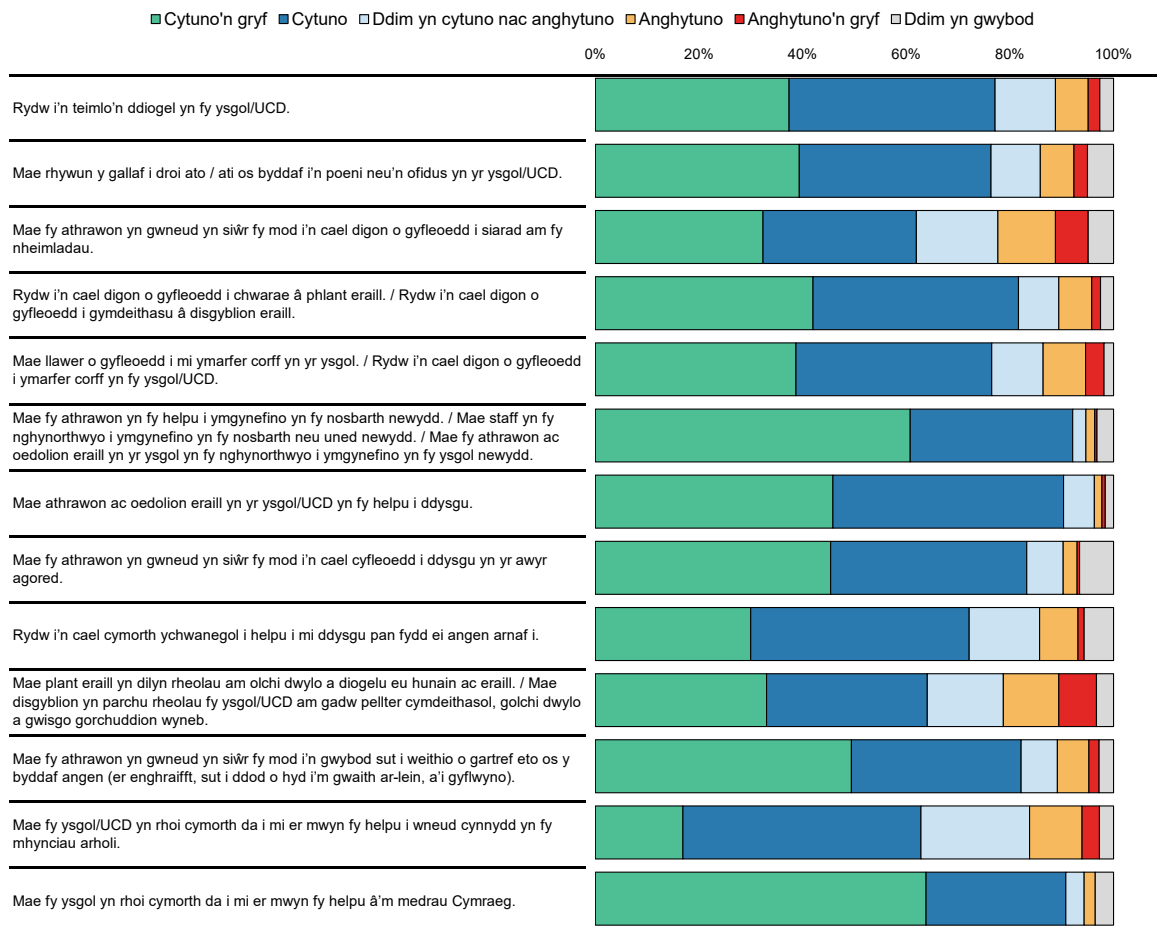
Yn ogystal â'r galwadau ag ysgolion ac ALLau, cyhoeddodd arolygon ar gyfer rhanddeiliaid a'u hyrwyddo.

Roedd gennym arolygon unigol i ddysgwyr, rhieni neu ofalwyr, arweinwyr ysgol neu UCD, staff cymorth a llywodraethwyr neu aelodau pwyllgorau rheoli UC Dau. Cyfeiriwyd rhai neu'r cyfan o'r cwestiynau at grwpiau penodol yn y poblogaethau hynny, felly nid yw pawb a gymerodd ran wedi ymateb i bob cwestiwn.

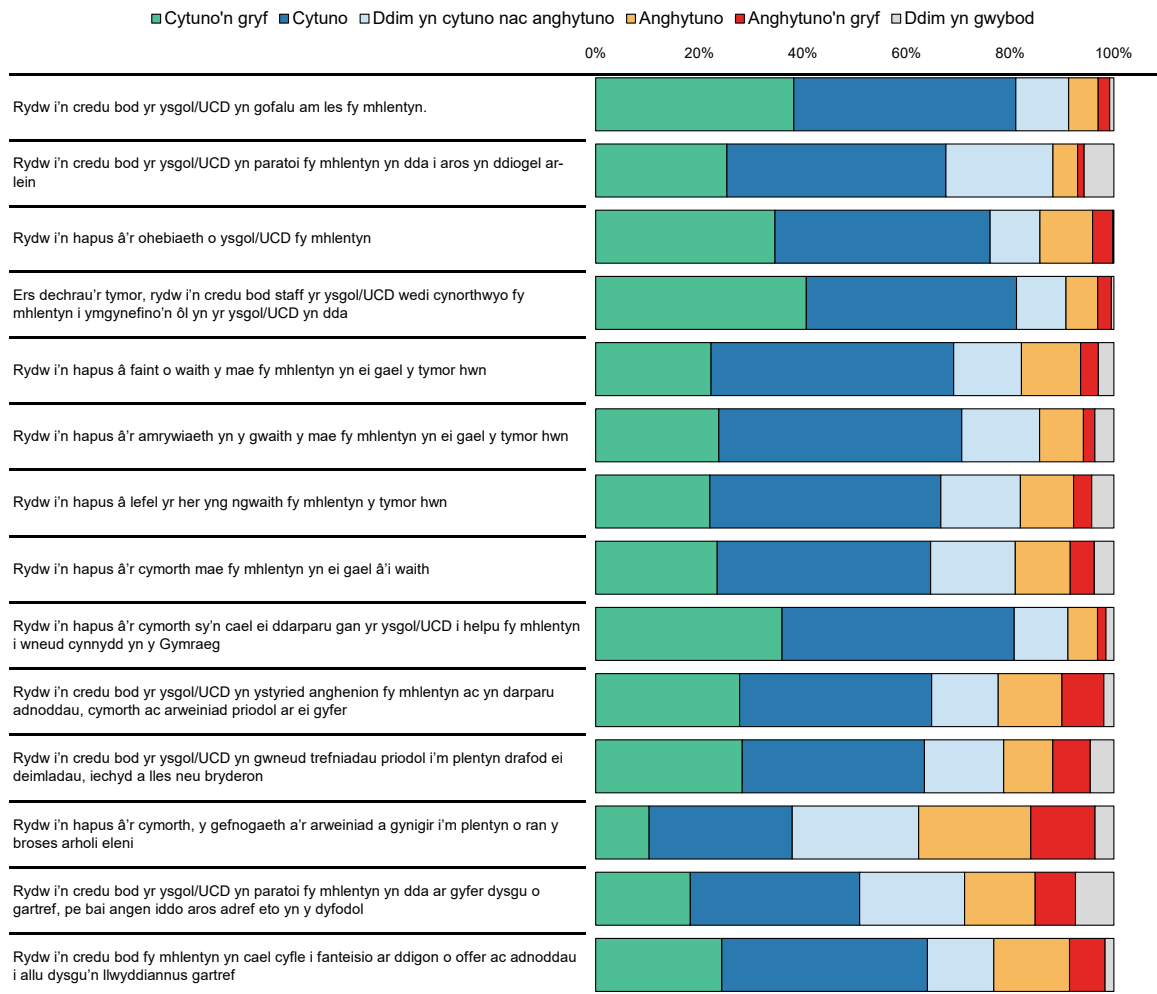
Mae'r ymatebion wedi'u crynhoi isod.

Hefyd, roedd rhanddeiliaid yn gallu gadael sylw i esbonio'u hatebion neu roi gwybodaeth ychwanegol. Dadansoddwyd y rhain a defnyddiwyd y wybodaeth i lywio'r adroddiad hwn.

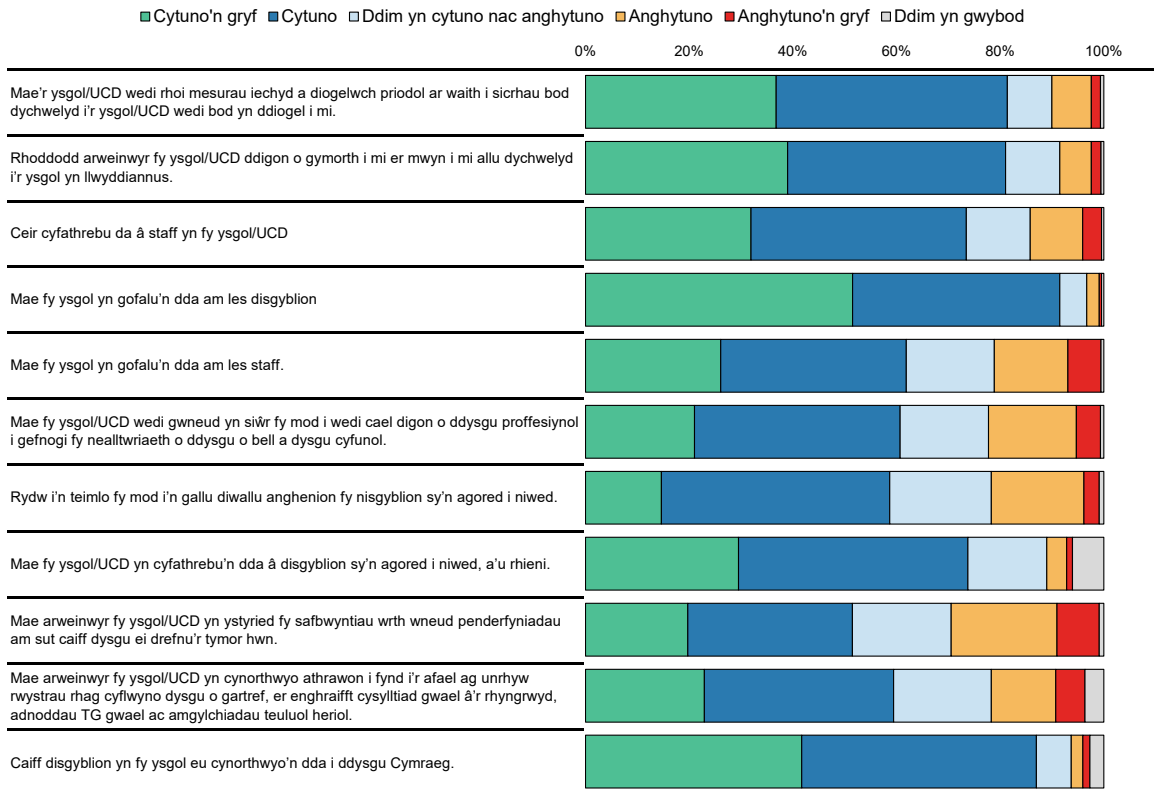
Dysgwyr (760 ymateb)

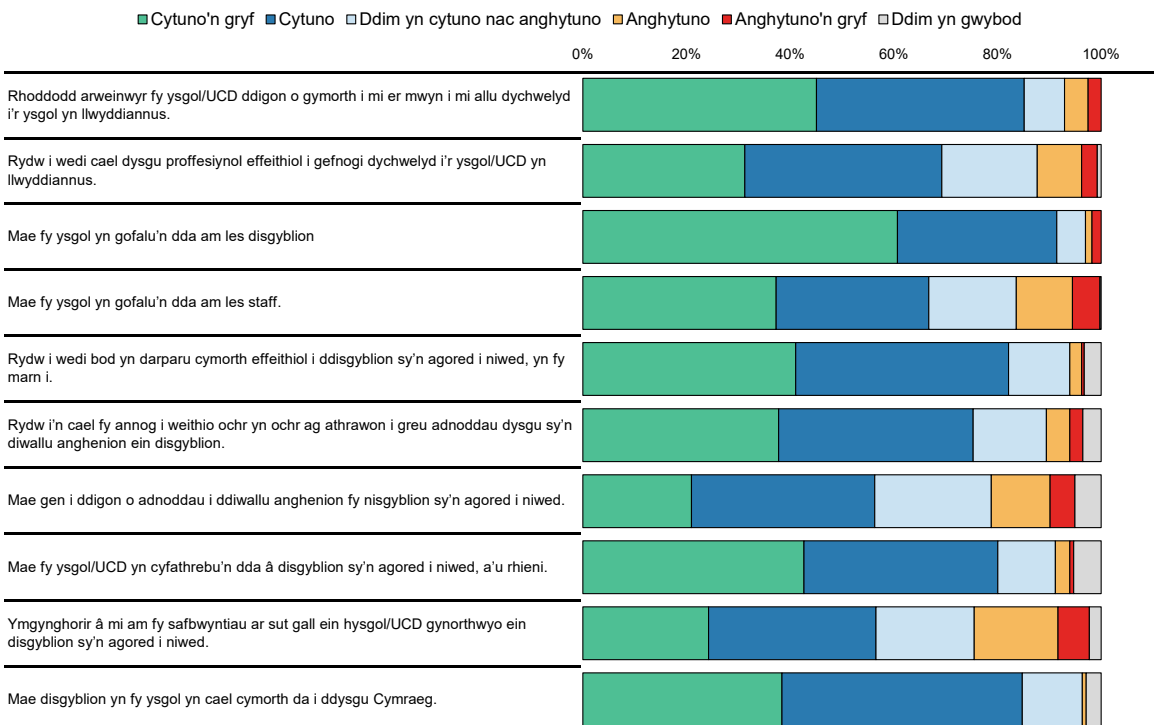
Rhieni a gofalwyr (3620 ymateb)

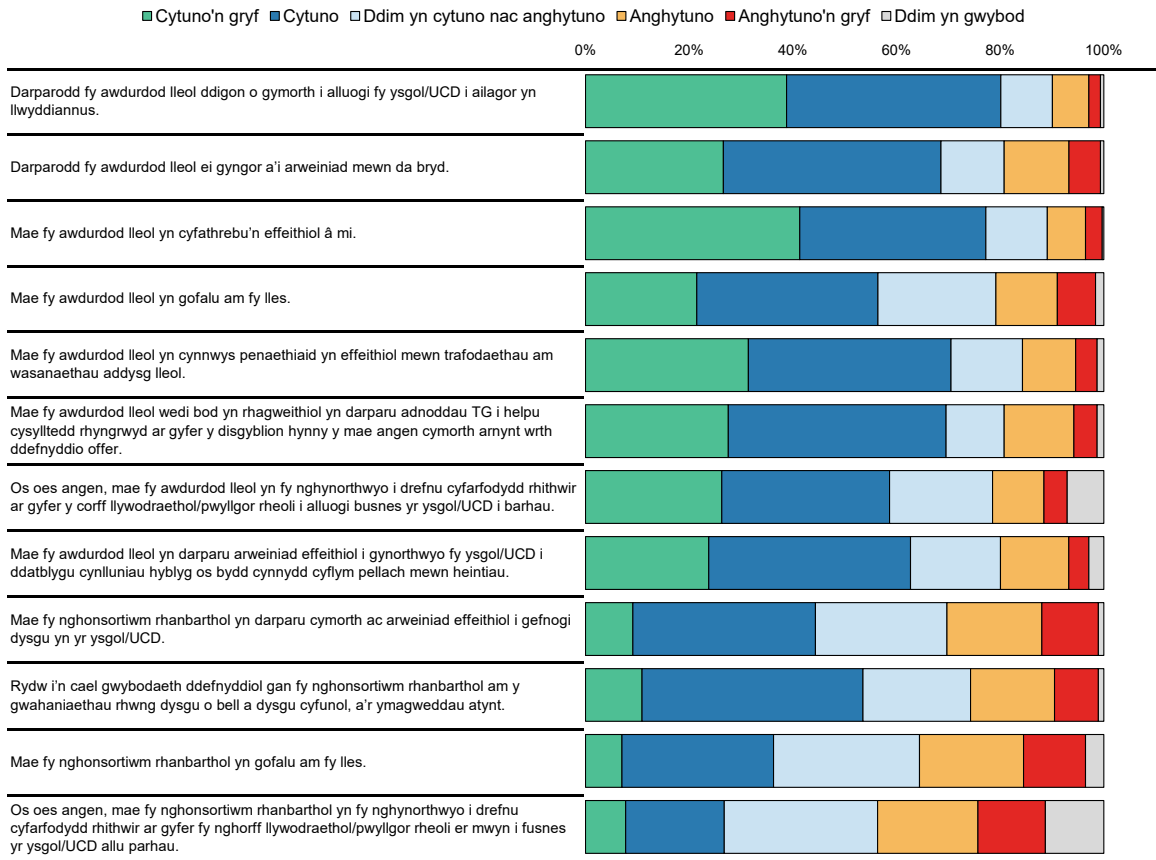
Athrawon (908 ymateb)

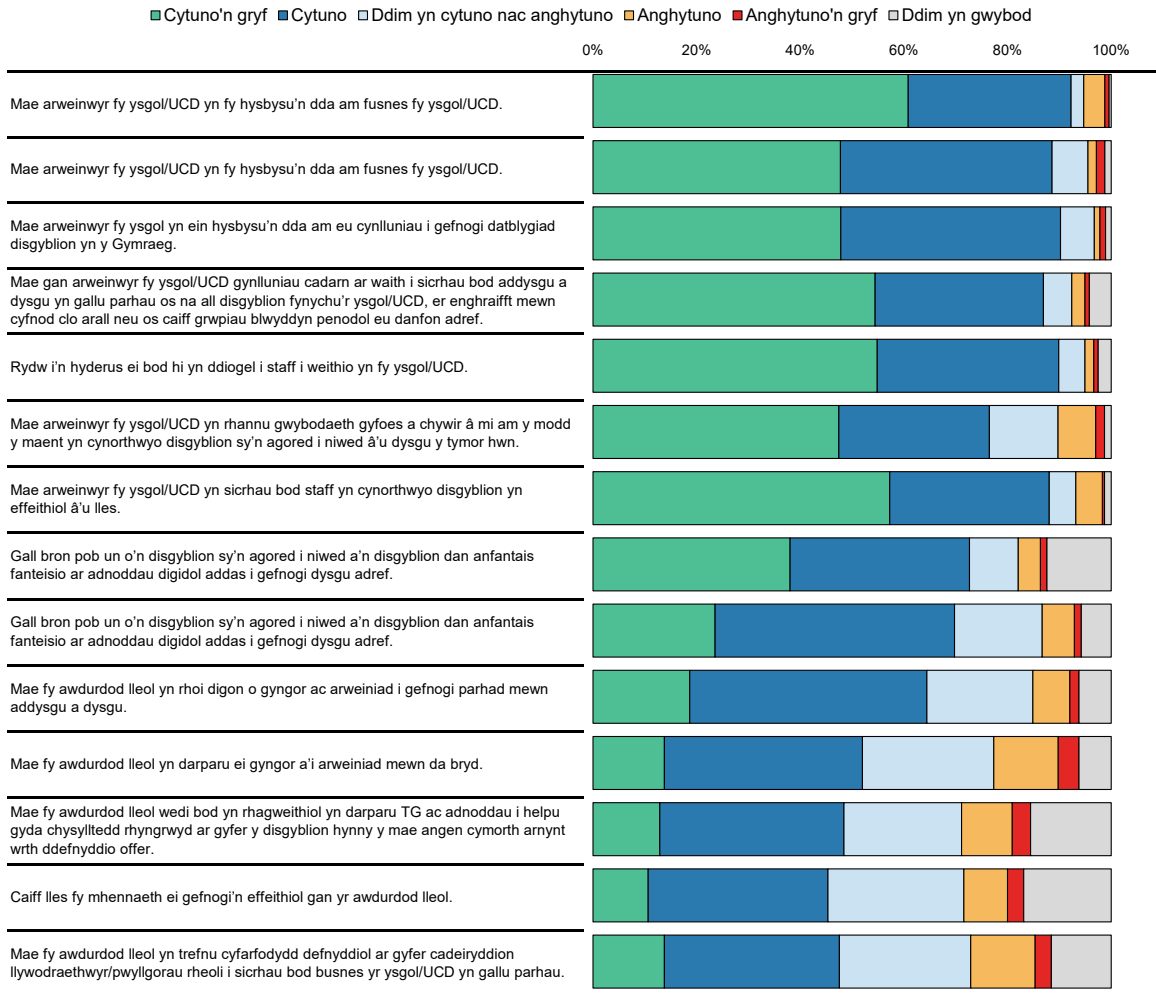
Staff cymorth (397 ymateb)

Arweinwyr (312 ymateb)

Llywodraethwyr (245 ymateb)

Atodiad 3: Cyhoeddiadau Estyn

Arweiniad

- [Cyngor i arweinwyr a llywodraethwyr ysgolion ac UCDAu ar sut i barhau â busnes ysgol ac UCD yn ystod pandemig Covid-19](#)
- [Trefniadau ar gyfer mis Medi 2020 Dulliau wedi'u cynllunio ar gyfer ysgolion a gynhelir ac UCDAu](#)
- [Cameos a syniadau ar gyfer parhad busnes ysgol yn ystod Covid-19](#)
- [Cameos a syniadau o ysgolion ac UCDAu ar barhau â busnes ysgol](#)
- [Egwyddorion allweddol i gynorthwyo â pharhau â busnes ysgol ac UCD](#)
- [Cefnogi lles a dysgu yn ystod COVID-19 – dulliau o bartneriaethau dysgu oedolion yn y gymuned](#)
- [Cefnogi lles a dysgu yn ystod COVID-19 – dulliau o golegau addysg bellach](#)
- [Cefnogi lles a dysgu yn ystod COVID-19 – dulliau o ysgolion cynradd](#)
- [Cefnogi lles a dysgu yn ystod COVID-19 – dulliau o UCDAu](#)
- [Cefnogi lles a dysgu yn ystod COVID-19 – dulliau o ysgolion uwchradd](#)
- [Cefnogi lles a dysgu yn ystod COVID-19 – dulliau o ysgolion arbennig](#)
- [Cefnogi lles a dysgu yn ystod COVID-19 – dulliau o ddarparwyr dysgu yn y gwaith](#)
- [Gwaith ymgysylltu: Diweddariad ar y sector cynradd – hydref 2020](#)
- [Gwaith ymgysylltu: Diweddariad ar y sector uwchradd – hydref 2020](#)
- [Gwaith ymgysylltu: Diweddariad ar y sector ysgolion pob oed – hydref 2020](#)
- [Gwaith ymgysylltu: Diweddariad ar y sector ysgolion arbennig a gynhelir ac unedau cyfeirio disgyblion \(UCD\) – hydref 2020](#)
- [Gwaith ymgysylltu: Diweddariad ar y sector ôl-16 – hydref 2020](#)

Adroddiadau thematig

- Ysgolion cymunedol: [adroddiad thematig](#) a [deunyddiau hyfforddiant](#) teuluoedd a chymunedau wrth wraidd bywyd ysgol
- [Cipolygon ar sut mae ysgolion annibynnol a cholegau arbenigol wedi ymateb yn ystod pandemig COVID-19](#)
- Gwydnwch dysgwyr – [adroddiad thematig](#) a [deunyddiau hyfforddiant](#) meithrin gwydnwch mewn ysgolion cynradd, ysgolion uwchradd ac unedau cyfeirio disgyblion

Postiadau blog

- [Profiadau niweidiol yn ystod plentyndod \(ACEau\) – sut gall ysgolion gefnogi plant a phobl ifanc sy'n byw mewn amgylchiadau anodd?](#)
- [A yw eich ysgol yn un sy'n rhoi teuluoedd a chymunedau wrth wraidd ei gwaith?](#)
- [Gan fod dysgwyr bellach wedi dychwelyd i ysgolion a cholegau, pa ran rydym ni wedi'i chwarae a sut bydd ein rôl yn newid yn y dyfodol?](#)
- [Ein cefnogaeth i addysg a hyfforddiant Cymru yn yr hinsawdd gyfredol](#)
- [Beth gall ysgolion ac UC Dau ei wneud i gryfhau gwydnwch disgyblion?](#)
- [Gweithio gyda'n gilydd i gefnogi addysgu a dysgu yn ystod argyfwng COVID-19](#)

Atodiad 4: Llinell amser

Mawrth 2020

- Mae Prif Arolygydd Cymru yn cyhoeddi y bydd holl arolygiadau Estyn yn cael eu hatal ar unwaith.
- Mae'r Gweinidog Addysg yn cyhoeddi y bydd ysgolion yn cau ar gyfer darpariaeth addysg statudol erbyn 20 Mawrth. Hefyd, mae'n cyhoeddi y bydd arholiadau TGAU a Safon Uwch yn cael eu hatal ar gyfer haf 2020.

Ebrill 2020

- Atal Cynnig Gofal Plant Cymru. Defnyddir cyllid i gynorthwyo plant sy'n agored i niwed a chostau gofal plant gweithwyr allweddol.
- Mae Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi £1.25 miliwn ar gyfer cymorth iechyd meddwl ychwanegol i blant a allai fod yn profi straen neu orbryder cynyddol o ganlyniad i argyfwng y coronafeirws. Maent yn cyhoeddi £3 miliwn i awdurdodau lleol brynu caledwedd a chysylltiad diogel â'r rhyngwrwd i sicrhau nad yw dysgwyr yng Nghymru yn cael eu 'heithrio'n ddigidol'.
- Mae Estyn yn rhyddhau cyngor i arweinwyr ysgolion ac UCDAu ar sut i barhau â busnes ysgol ac UCD. Ar y cyd â Llywodraeth Cymru, consortia rhanbarthol a CCAC, rydym yn rhyddhau 'Datblygu dulliau i Gefnogi Dysgu o Bell'.
- Mae'r Gweinidog Addysg yn amlinellu pum egwyddor allweddol ar gyfer pryd a sut byddai ysgolion yn dychwelyd.

Mai 2020

- Mae Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi £3.75 miliwn i gefnogi iechyd meddwl mewn ysgolion, ac yn cyhoeddi Cynllun Gwydnwch COVID-19 ar gyfer y sectorau ôl-16, gan gynnwys addysg bellach ac addysg uwch, prentisiaethau, cyflogadwyedd a dysgu oedolion.

Mehefin 2020

- Mae colegau addysg bellach a darparwyr dysgu yn y gwaith yn dechrau ailagor dysgu wyneb yn wyneb ar gyfer grwpiau blaenoriaethol o ddysgwyr.
- Mae'r Gweinidog Addysg yn cyhoeddi y bydd yn defnyddio Deddf Coronafeirws 2020 i ddatgymhwyso gofynion sylfaenol y cwricwlwm i Gymru dros dro.
- Mae'r rhan fwyaf o ysgolion yn ailagor i ddysgwyr i roi cyfle iddynt 'Ailgydio, dal i fyny a pharatoi ar gyfer yr haf, a mis Medi'.

Gorffennaf 2020

- Mae Estyn yn cyhoeddi sawl adroddiad thematig a chipolygon penodol i sectorau i gefnogi Cymru i ddal ati i ddysgu. Ar y cyd â'r 4 consortiwm rhanbarthol, rydym hefyd yn rhyddhau arweiniad 'Modelau dysgu cyfunol' i helpu o fis Medi.
- Mae Llywodraeth Cymru yn cyflwyno'r Bil Cwricwlwm ac Asesu i ddarparu fframwaith deddfwriaethol ar gyfer trefniadau newydd y cwricwlwm ac asesu. Maent yn cyhoeddi cynllun 'Recriwtio, adfer a chodi safonau' i gyflogi 900 o staff addysgu ychwanegol mewn ysgolion.
- Mae Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi dros £50 miliwn o gyllid ychwanegol ar gyfer prifysgolion a cholegau i gynnal swyddi mewn addysgu, ymchwil a gwasanaethau myfyrwyr, buddsoddi mewn prosiectau i gefnogi adferiad economaidd, a chefnogi myfyrwyr sy'n dioddef o galedi ariannol.

Awst 2020

- Mae cynnig Gofal Plant Cymru yn cael ei ailsefydlu. Gall rhieni sy'n gweithio fanteisio ar 30 awr o addysg a gofal cynnar eto.
- Mae Estyn yn rhyddhau 'Dulliau wedi'u cynllunio ar gyfer ysgolion a gynhelir ac UC'Dau', i gofnodi amrywiaeth o ddulliau i ymateb i heriau cyffredin ar draws gwahanol sectorau addysg.
- Mae Llywodraeth Cymru yn addo £4 miliwn yn ychwanegol i gefnogi darparwyr gofal plant sydd wedi'u heffeithio gan COVID-19 a chyllid pellach o hyd at £264 miliwn ar gyfer awdurdodau lleol i gefnogi ystod o wasanaethau, fel gofal cymdeithasol, addysg a hamdden.
- Mae Ysgrifenyddion Addysg Cymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon yn cyhoeddi y bydd canlyniadau arholiadau wedi'u seilio ar asesiadau athrawon.
- Mae'r Gweinidog Addysg yn sicrhau na fydd gradd Safon Uwch derfynol dysgwyr yn is na'u gradd UG. Mae canlyniadau cyhoeddiedig TGAU a Safon Uwch diwygiedig sy'n seiliedig ar asesiadau athrawon yn dangos cynnydd nodedig mewn graddau dros flynyddoedd blaenorol.
- Mae'r Gweinidog Addysg yn cyhoeddi adolygiad annibynnol o'r trefniadau i ddyfarnu graddau ar gyfer arholiadau haf 2020.

Medi 2020

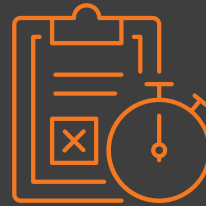
- Pob disgybl yn dychwelyd i'r ysgol, fesul tipyn, yn ystod pythefnos gyntaf y tymor.
- Mae'r Gweinidog Addysg yn cyhoeddi ymrwymiad i ddarparu gorchuddion wyneb am ddim i'r holl ddysgwyr mewn ysgolion uwchradd a lleoliadau addysg bellach.
- Mae'r Gweinidog Addysg yn cyhoeddi y bydd pob disgybl sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn parhau i dderbyn darpariaeth os ydynt yn gwarchod neu os oes rhaid iddynt hunanynysu.
- Mae Estyn yn dechrau galwadau ymgysylltu ag ysgolion, UCDAu a lleoliadau ôl-16 ar gais gan Lywodraeth Cymru i gynnal adolygiad thematig o raddfa ac effaith dulliau awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol o gefnogi ysgolion, cymunedau eu hysgolion, cyrff llywodraethol a dysgwyr. Hefyd, agorodd Estyn arolwg i ddysgwyr, llywodraethwyr, rhieni a staff ysgol i rannu'u profiadau.

Hydref 2020

- Mae'r Sefydliad Polisi Addysg (EPI) yn cyhoeddi adroddiad sy'n disgrifio bod y ffordd y darparodd Llywodraeth Cymru liniaduron a dyfeisiau wi-fi i fynd i'r afael â diffyg mynediad at ddysgu ar-lein oherwydd pandemig y coronafeirws yn 'glodwiw'. Dywed yr adroddiad fod Llywodraeth Cymru, yn wahanol i wledydd eraill y DU, wedi gallu manteisio ar 'seilwaith hen sefydledig i weithredu'n gyflym yn dilyn cau sefydliadau'.
- Mae'r Gweinidog Addysg yn cyhoeddi cynllun gweithredu wedi'i ddiweddarau, yn amlinellu'r camau nesaf ar daith ddiwygio Cymru cyn cyflwyno'r Cwricwlwm newydd i Gymru yn 2022. Mae'r cynllun gweithredu, o'r enw Cenhadaeth Ein Cenedl, yn dangos y camau mae Llywodraeth Cymru wedi'u cymryd i ymateb i bandemig y coronafeirws a'i hymateb i'r adroddiad annibynnol a gyhoeddwyd gan y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD).
- Mae'r Gweinidog Addysg yn cyhoeddi "bydd codiad cyflog i wobrwyo ein hathrawon hynod fedrus yng Nghymru, sy'n gweithio'n hynod galed". Mae hyn yn cynnwys cytundeb mewn egwyddor i dderbyn holl argymhellion Corff Adolygu Cyflogau Annibynnol Cymru ar gyfer 2020/21.
- Mae'r Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn cyhoeddi pecyn cyllid gwerth £12.5 miliwn i gefnogi plant a theulunedd agored i niwed.

Tachwedd 2020

- Arhosodd disgyblion ym Mlynnyddoedd 9 i 13 adref am yr wythnos ar ôl hanner tymor fel rhan o'r 'cyfnod atal byr' cenedlaethol.
- Cyhoeddodd y Gweinidog Addysg na fyddai arholiadau diwedd blwyddyn i ddysgwyr sy'n sefyll TGAU, UG na Safon Uwch yn 2021. Yn lle arholiadau, roedd Llywodraeth Cymru'n bwriadu gweithio gydag ysgolion a cholegau i fwrw ymlaen ag asesiadau wedi'u rheoli gan athrawon, yn cynnwys asesiadau wedi'u gosod a'u marcio'n allanol, ond wedi'u cyflwyno yn yr ystafell ddosbarth o dan oruchwyliaeth athrawon.
- Mae'r Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn lansio ymgyrch 'Magu plant. Rhowch amser iddo', yn darparu gwybodaeth, cymorth a chynghor i rieni. Mae'r ymgyrch newydd yn cynnwys materion sy'n adlewyrchu pryderon rhieni yn ystod y pandemig, gan gynnwys sut i ddeall ac ymateb i ymddygiad plant.

Rhagfyr 2020

- Mae Estyn yn cyhoeddi ei adroddiadau cipolwg ar effeithiau uniongyrchol y pandemig ar ysgolion, UCDAu a lleoliadau pob oed. Mae'r adroddiadau hyn yn crynhoi canfyddiadau o'r galwadau ymgysylltu a wnaed yn ystod Medi a Hydref.
- Mae Estyn yn cyhoeddi Adroddiad Blynyddol y Prif Arolygydd ar gyfer 2019 2020. Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn adolygu safonau ac ansawdd addysg a hyfforddiant yng Nghymru o Fedi 2019 i Fawrth 2020. Hefyd, mae'n cynnig adroddiad cychwynnol ar sut y gwnaeth ysgolion a darparwyr addysg a hyfforddiant eraill gefnogi disgyblion a myfyrwyr yn ystod y cyfnod clo, gan hefyd ddarparu parhad i'w dysgu o bell.
- Mae'r Gweinidog Addysg yn penderfynu y bydd pob ysgol uwchradd a choleg yng Nghymru yn symud i ddysgu ar-lein am wythnos olaf y tymor, a phenderfyniadau lleol yn cael eu gwneud ynghylch p'un a fyddai ysgolion eraill ar agor ai peidio yn ystod yr wythnos honno.

Geirfa

Dysgu cyfunol Pan fydd dysgwyr yn cael cyfuniad o ddysgu wyneb yn wyneb yn yr ysgol, wedi'i ategu gan dasgau a gweithgareddau dysgu o bell wedi'u cynllunio'n drefnus.

Dysgu o bell Pan fydd gwaith yn cael ei osod a/neu wersi'n cael eu darlledu (yn fyw neu wedi'u recordio ymlaen llaw) i ddysgwyr gartref. Mae hyn yn golygu nad oes angen iddynt ddod i'r ysgol i gael at y gwaith.

Rhifau – meintiau a chyfrannau

bron bob un =	gydag ychydig o eithriadau
y rhan fwyaf =	90% neu fwy
llawer =	70% neu fwy
mwyafrif =	dros 60%
hanner =	50%
tua hanner =	yn agos at 50%
lleiafrif =	o dan 40%
ychydig =	o dan 20%
ychydig iawn =	llai na 10%

Cyfeiriadau

Archwilio Cymru (2020) *Democratiaeth cynghorau lleol – llacio'r cyfyngiadau*. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://www.audit.wales/cy/blog/audit-wales/2020/11/5/democratiaeth-cynghorau-llacol-llacio-cyfyngiadau> [Cyrchwyd 16 Rhagfyr 2020]

Comisiynydd Plant Cymru (2020) *Diwrnod Gwrando, Tachwedd 2020*. Abertawe: Comisiynydd Plant Cymru. [Ar-lein]. Ar gael yn: https://www.childcomwales.org.uk/wp-content/uploads/2020/12/ListeningDay_FINAL_CYM.pdf [Cyrchwyd 16 Rhagfyr 2020]

Estyn (2020) *Adroddiad Blynyddol Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant 2019-20*. Caerdydd: Estyn. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://www.estyn.llyw.cymru/adroddiad-blynyddol/2019-2020> [Cyrchwyd 16 Rhagfyr 2020]

Green, F. (2020) *Schoolwork in lockdown: new evidence on the epidemic of educational poverty*. Llundain: UCL Institute of Education. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://seneddresearch.blog/2020/09/15/new-publication-remote-teaching-and-covid-19-approaches-to-school-education/> [Cyrchwyd 16 Rhagfyr 2020]

Hattie, J. (2020) *The New Normal of Learning: Build Back Better*. Corwin Connect. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://corwin-connect.com/2020/05/the-new-normal-of-learning-build-back-better> [Cyrchwyd 15 Rhagfyr 2020]

Lyakhova, S. (2020) *Addysgu o bell a dulliau addysg ysgol yng nghyd-destun COVID-19*. Caerdydd: Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, Senedd Cymru. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://seneddresearch.blog/2020/09/15/new-publication-remote-teaching-and-covid-19-approaches-to-school-education/> [Cyrchwyd 16 Rhagfyr 2020]

Llywodraeth Cymru (2020a) *Canllawiau ar ddysgu mewn ysgolion a lleoliadau o dymor yr hydref*. [Ar-lein]. Ar gael yn <https://llyw.cymru/canllawiau-ar-ddysgu-mewn-ysgolion-llleoliadau-o-dymor-yr-hydref-covid-19> [Cyrchwyd 21 Rhagfyr 2020]

Llywodraeth Cymru (2020b) *Canllawiau ar gyfer cefnogi dysgwyr sy'n agored i niwed a dan anfantais*. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2020-08/canllawiau-gyfer-cefnogi-dysgwyr-agored-niwed-dan-anfantais.pdf> [Cyrchwyd 21 Rhagfyr 2020]

Llywodraeth Cymru (2020c) *Canllawiau gweithredol ar gyfer ysgolion a lleoliadau o dymor yr hydref*. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://llyw.cymru/canllawiau-gweithredol-ar-gyfer-ysgolion-llleoliadau-o-dymor-yr-hydref-covid-19> [Cyrchwyd 16 Rhagfyr 2020]

Llywodraeth Cymru (2020d) *Datganiad i'r Wasg: Ailgydio, Dal i Fyny, Paratoi ar gyfer yr Haf a mis Medi – pob ysgol yng Nghymru'n symud i'r cam nesaf*. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://llyw.cymru/dod-ir-ysgol-dal-ati-i-ddysgu-paratoi-ar-gyfer-yr-haf-mis-medi> [Cyrchwyd 16 Rhagfyr 2020]

Llywodraeth Cymru (2020e) *Recriwtio, adfer, a chodi safonau: y rhaglen dysgu carlam*. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://llyw.cymru/recriwtio-adfer-chodi-safonau-y-rhaglen-dysgu-carlam-html> [Cyrchwyd 16 Rhagfyr 2020]

Llywodraeth Cymru (2020f) *Profi Orlhain Diogelu*. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://llyw.cymru/profi-olrhain-diogelu-html> [Cyrchwyd 16 Rhagfyr 2020]

Llywodraeth Cymru (2020g) *Datganiad Ysgrifenedig: Y wybodaeth ddiweddaraf am Gymwysterau Cyffredinol yn 2021*. [Ar-lein]. Ar gael yn: <https://llyw.cymru/datganiad-ysgrifenedig-y-wybodaeth-ddiweddaraf-am-gymwysterau-cyffredinol-yn-2021> [Cyrchwyd 17 Rhagfyr 2020]

Sefydliad Gwaddol Addysg (2020) *Remote Learning: Rapid Evidence Assessment*. [Ar-lein]. Ar gael yn: [https://educationendowmentfoundation.org.uk/public/files/Publications/Covid-19 Resources/Remote learning evidence review/Remote Learning Rapid Evidence Assessment.pdf](https://educationendowmentfoundation.org.uk/public/files/Publications/Covid-19%20Resources/Remote_learning_evidence_review/Remote_Learning_Rapid_Evidence_Assessment.pdf) [Cyrchwyd 16 Rhagfyr 2020]

Annwyl Arwyn,

Yn gynnar yn ystod tymor yr hydref, gofynnodd Llywodraeth Cymru i ni gynnal adolygiad o waith awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol i gefnogi'u cymunedau dysgu mewn ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion (UCDau) yn ystod y cyfnod o fis Mawrth i fis Hydref 2020.

Mae'r llythyr hwn yn amlinellu deilliant y gwaith hwn yn GwE. Mae cynnwys y llythyr wedi'i seilio ar gyfarfodydd rhithwir gyda swyddogion ynghyd a gwybodaeth o sampl o ysgolion ac UCD yn yr awdurdodau addysg ar draws y rhanbarth. Rydym hefyd wedi ystyried y ddogfennaeth ategol a ddarparwyd gan swyddogion GwE a'r adborth o arolygon o arweinwyr ysgol/UCD, llywodraethwyr, athrawon a staff cymorth, rhieni a disgyblion. Rydym wedi cyfeirio at y deilliannau o'r arolygon lle bo'n berthnasol, er y defnyddiwyd yr arolygon yn bennaf i lywio'r adroddiad cenedlaethol a gyhoeddwyd ar ein gwefan ar 15 Ionawr. Dyma [ddolen](#) i'r adroddiad hwnnw.

Hoffem ddiolch i'ch staff am roi o'u hamser i drafod eu gwaith gyda ni ac am ddarparu gwybodaeth ychwanegol pan ofynnwyd amdani.

Yn gywir,

Meilyr Rowlands
Prif Arolygydd Ei Mawrhydi

Arweinyddiaeth a chydweithio

Gweithiodd deiliaid portffolio addysg a chyfarwyddwyr addysg o'r chwe awdurdod lleol gyda GwE i drafod effaith y pandemig ar addysg. Cytunont ar ddull rhanbarthol cyson i geisio lliniaru ei effeithiau.

Gweithiodd arweinwyr GwE yn agos â rheolwyr awdurdodau lleol i ddatblygu a rhannu canllawiau rhanbarthol i helpu ysgolion ac UC Dau drwy'r pandemig. Ar ddechrau'r cyfnod clo, cytunwyd ar strategaeth gyfathrebu gyda chyfarwyddwyr y chwe awdurdod lleol a GwE. Yn rhan o'r strategaeth hon, cysylltodd Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant (YCG) ag ysgolion yn rheolaidd i gynorthwyo penaethiaid a lleddfau pryderon. Roedd cysylltiad rheolaidd ag ysgolion er mwyn cefnogi iechyd a lles staff a disgyblion yn flaenoriaeth i'r consortiwm a chroesawodd ysgolion y dull hwn. Mewn sawl achos, dosbarthodd y consortiwm ei staff i awdurdod lleol i helpu gyda gwasanaethau hanfodol i ysgolion ac UC Dau i'w cynorthwyo i aros ar agor.

Parhaodd y consortiwm i weithredu ei strwythur llywodraethu o ddechrau'r cyfnod clo. Cyfarfu Cydbwyllgor GwE yn rhithwir ac ystyriodd ddiwygiadau i'w gynlluniau a'i waith yn sgil y pandemig. Hefyd, parhaodd y Cydbwyllgor â materion y byddai'n eu hystyried fel arfer, fel gwerth y gwasanaeth am arian ac adroddiadau archwilio. Gweithiodd Rheolwr Gyfarwyddwr GwE a'r Cydbwyllgor yn dda i ragweld a chynllunio ar gyfer problemau yn rhagweithiol. Er enghraifft, trafodont sefydlu ymagwedd ranbarthol at sut roedd disgyblion yn pontio'n ôl i ysgolion mewn da bryd cyn i unrhyw benderfyniadau terfynol gael eu gwneud yn genedlaethol. Galluogodd hyn awdurdodau lleol, GwE ac ysgolion i baratoi ac ymateb yn gyflym pan roddodd Llywodraeth Cymru gyfarwyddyd i ysgolion ailagor i fwy o ddysgwyr.

Daeth ysgolion a darparwyr i'r arfer fwyfwy â gweithio'n rhithwir a chawsant gymorth gan y consortiwm rhanbarthol ac awdurdodau lleol i ddatblygu'u ffyrdd o weithio. Soniodd llawer o ysgolion eu bod yn gwerthfawrogi'r cyfarfodydd cyswllt ar-lein rheolaidd gyda'u YCG. Fe wnaeth y rhain gynnwys cyfarfodydd o fewn clystyrau ysgolion ar draws y rhanbarth i rannu diweddariadau rheolaidd, ystyried unrhyw wersi a ddysgwyd a sicrhau bod penaethiaid yn gallu rhannu unrhyw broblemau a phryderon.

Gweithiodd y consortiwm yn dda yn genedlaethol i ddatblygu canllawiau dysgu o bell i ysgolion, ar y cyd â rhanbarthau eraill. Mae'r rhanbarth wedi parhau i edrych ar ymchwil ryngwladol a cheisiodd gyngor allanol i wella ymarfer.

Hyrwyddo dysgu

O fis Mawrth 2020 ymlaen, addasodd GwE ei waith i ganolbwyntio ar 5 cyfnod penodol. Dyma oedd y rhain: cyn y cyfnod clo; cefnogi ysgolion ar ddechrau'r cyfnod clo; dysgu o bell; cynorthwyo ysgolion i ailagor a'r cyfnod dysgu cyfunol. Cydnabu GwE y byddai rôl ei YCG yn esblygu wrth gynorthwyo ysgolion i ddatblygu'u dulliau dysgu o bell.

Gweithiodd GwE yn agos â'i awdurdodau lleol i rannu canllawiau a chyngor i ysgolion yn ystod pob cyfnod. Cafodd adnoddau, gwefannau a deunyddiau dysgu proffesiynol eu rhannu gydag ysgolion, gan gynnwys fideos 'Sut i', i helpu athrawon ddatblygu'u hymagweddau at ddysgu o bell. Mae'r rhan fwyaf o arweinwyr ysgol o'r farn bod GwE wedi cynnig cymorth defnyddiol trwy ei blatfform digidol 'Canolfan Gymorth GwE'. Mae hwn yn cynnwys yr holl adnoddau a deunyddiau a luniwyd gan y consortiwm yn ystod cyfnod COVID-19. Sicrhaodd GwE fod staff a dysgwyr yn gallu troi at amrywiaeth o ddeunyddiau dysgu'r ystafell ddosbarth, er enghraifft cymorth i gynnal a datblygu medrau llythrennedd, rhifedd a medrau digidol. Sefydlodd GwE ystafell ddosbarth ar-lein i bob cyfnod allweddol a lanwythodd gronfa gychwynnol o adnoddau ymarferol a dolenni i ysgolion eu haddasu a'u defnyddio gyda'u dysgwyr. Yn ogystal, roedd y platfform yn cynnwys adnoddau i helpu cynnal cysylltiadau rhwng staff addysgu a staff cymorth yn ystod y cyfnod hwn o unigedd cymdeithasol posibl, gan gynnwys cymorth i feithrin gwydnwch a lles personol.

Cydnabu GwE fod ysgolion wedi cyrraedd camau amrywiol wrth ddatblygu cymorth ar gyfer dysgu o bell ac y byddai eu dull yn amrywio yn ôl eu cyd-destun a'u gallu. Yn ystod y cyfnod hwn, lluniodd y consortiwm ganllaw i gefnogi dysgu effeithiol o bell ac aeth ati i helpu ysgolion i lunio'u modelau dysgu o bell eu hunain. Fe wnaeth hyn gynnwys modelau enghreifftiol er mwyn rhannu arfer dda ar draws y rhanbarth. Roedd llawer o'r rhain wedi'u seilio ar ymchwil ryngwladol ac ennill dealltwriaeth fanylach o ddulliau ac egwyddorion dysgu o bell.

Rhwng Mawrth a diwedd Mai, cynhaliodd GwE drosolwg o lefel ymgysylltiad dysgwyr â dysgu o bell. Cysylltodd YCG â phob ysgol i gasglu adborth ar ymgysylltiad dysgwyr. Roedd gan lawer o'r YCG wybodaeth yn barod am lefel yr ymgysylltiad ac roeddent yn gallu cydweithio ag ysgolion. Galluogodd y gwaith hwn i'r consortiwm ddatblygu trosolwg rhanbarthol o arfer bresennol a nodi arfer effeithiol i lywio ac ategu canllawiau rhanbarthol. Helpodd y wybodaeth amlygu rhwystrau allweddol rhag ymgysylltu gan ddysgwyr a sut gallai'r consortiwm helpu ysgolion, ar y cyd ag awdurdodau lleol a phartneriaid eraill. Hefyd, nododd yr adroddiad fod angen cryfhau sut roedd ysgolion yn olrhain effaith ymgysylltiad.

O fis Mehefin ymlaen, gweithgaredd allweddol oedd helpu i gynllunio sut roedd disgyblion yn pontio'n ôl i'r ysgol gyda meddylfryd cadarnhaol, a pharhau â'u dysgu mor ddi-dor â phosibl. Roedd hyn yn cynnwys rhoi cymorth i ysgolion sicrhau iechyd a lles dysgwyr a oedd yn dychwelyd i ystafell ddosbarth wahanol iawn yn ystod y cyfnod dychwelyd yn raddol, a chynorthwyo athrawon wrth bontio o atgyfnerthu

dysgu blaenorol i addysgu agweddau newydd. Yn ogystal, cynorthwyodd YCG ysgolion â syniadau am fonitro gwaith disgyblion a rhoi adborth adeiladol arno.

Gwerthusodd GwE gapasiti a gallu ysgolion yn ei ranbarth i ddefnyddio'r platfformau dysgu amrywiol sydd ar gael. Darparodd hyn ddealltwriaeth i'r consortiwm o ba ysgolion yr oedd angen help ychwanegol arnynt i ddatblygu'u hadnoddau dysgu o bell ar-lein a pha aelodau staff yr oedd angen hyfforddiant pellach arnynt ar ddefnyddio'r dechnoleg. Yn gyffredinol, nododd sawl ysgol yn rhanbarth GwE eu bod yn gweld gwerth yr adnoddau digidol a ddarparodd y consortiwm yn ystod y cyfnod hwn. Nododd nifer o benaethiaid fod eu staff wedi dod yn fwy hyderus wrth ddefnyddio technoleg a bod cynnydd yn ei defnydd wedi cael effaith gadarnhaol ar ddysgu yn gyffredinol.

Roedd llawer o ysgolion yn gwerthfawrogi'r cymorth parhaus ar gyfer dysgu proffesiynol. Er enghraifft, darparodd GwE gymorth i gynorthwywyr addysgu trwy ddatblygu ystafell ddosbarth ar-lein, a oedd yn cynnwys cyfres o gyfleoedd datblygu proffesiynol. Hefyd, roedd ysgolion yn gadarnhaol am gymorth YCG ar gyfer meysydd pwnc yn y sector uwchradd a'u cyfarfodydd rheolaidd â grwpiau o arweinwyr pwnc. Hefyd, mae'r consortiwm wedi buddsoddi mewn dysgu proffesiynol i'w staff ei hun er mwyn datblygu'u dealltwriaeth o ddysgu o bell, gan gynnwys ymchwilio i arfer orau yn genedlaethol ac yn rhyngwladol.

Siaradodd awdurdodau lleol yn y rhanbarth am eu perthynas agored a chadarnhaol gyda GwE sydd, yn eu barn nhw, ar flaen y gad o ran datblygu parhad cymorth dysgu a chanllawiau i ysgolion. Mae awdurdodau lleol o'r farn bod y consortiwm wedi cynnig cymorth gwerthfawr ar ddechrau Mehefin, pan ddychwelodd llawer o ddisgyblion i ysgolion, ac eto ar ddechrau mis Medi. Er enghraifft, rhoddodd GwE gymorth ac arweiniad fel y gallai staff, disgyblion a rhieni ddod i'r arfer â threfniadau newydd oedd â'r nod o gadw pawb yn ddiogel i ailagor ysgolion.

Ar lefel genedlaethol, gweithiodd GwE yn agos â chonsortia rhanbarthol eraill i ddatblygu ymateb colegol i'r amgylchiadau heriol iawn hyn. Cynhaliodd arweinwyr a staff GwE drafodaethau a chydweithredu rheolaidd â Llywodraeth Cymru ar gyflwyno'r Cynllun Parhad Dysgu ac maent ynghlwm wrth gefnogi'r rhan fwyaf o'r deilliannau allweddol. Roedd GwE yn allweddol o ran annog datblygu a chyhoeddi canllawiau dysgu cyfunol a modelau dysgu cyfunol enghreifftiol mewn cydweithrediad ag Estyn a'r consortia rhanbarthol eraill.

Cefnogi dysgwyr bregus

Ar 23 Mawrth, cafodd ysgolion eu haddasu i gefnogi disgyblion a oedd yn blant i weithwyr allweddol a rhai dysgwyr bregus. I ymateb i hynny, addasodd GwE ei waith er mwyn parhau i ddarparu gwasanaethau a chymorth i ysgolion yn ei ranbarth. Cafodd rolau rhanbarthol a lleol eu nodi er mwyn cefnogi dysgwyr bregus a manteisiodd staff GwE ar hyfforddiant a datblygiad proffesiynol pellach i'w helpu i gefnogi arweinwyr ysgol yn y meysydd hyn.

Yn ystod y cyfnod hwn, rhoddodd GwE help i ysgolion ac awdurdodau lleol, gyda ffocws ar ddiogelwch a lles disgyblion a'r gweithlu. Gyrrwr allweddol y gwaith hwn oedd sicrhau bod cefnogaeth ar gyfer lles corfforol a meddyliol disgyblion a phobl ifanc, gan gynnwys eu paratoi i ddychwelyd i'r ysgol gyda symbyliad a brwdfrydedd i ddysgu. Sicrhaodd YCG y consortiwm gysylltiad rheolaidd â phenaethiaid eu hysgolion cyswllt i wirio'u lles ac i sicrhau eu bod yn cael cymorth priodol.

Mae'r consortiwm rhanbarthol yn nodi bod ymarferoldeb agor ysgolion i bob dysgwr ar gyfer y cyfnod 'Ailgydio, dal i fyny' yn gymhleth. Fe wnaeth Bwrdd Rheoli GwE ymroi i weithio mewn partneriaeth ar draws y rhanbarth i fabwysiadu ymagwedd gyson at ddatblygu fframwaith cefnogol i helpu ysgolion yn ystod y cyfnod hwn. Fel rhan o hyn, gweithiodd YCG GwE gyda chynrychiolwyr yr awdurdod lleol i lunio cynllun dychwelyd i'r ysgol. Y nod oedd helpu pob ysgol yn y rhanbarth i sicrhau bod y polisiau cywir ar waith ganddynt a bod ganddynt asesiad risg cynhwysfawr y gallent ei haddasu i'r amgylchiadau yn eu hysgol nhw. Gweithiodd GwE gyda'r awdurdodau lleol yn y rhanbarth i ddatblygu ymagwedd gyffredin at asesu risg. Roedd hyn yn ganllaw i arweinwyr ysgol gynllunio i ailagor ysgolion ac UC Dau ar gyfer y cyfnod 'Ailgydio, dal i fyny' ac ailagor yn llawn ym Medi. Cyflwynir y fframwaith asesu risg ar ffurf dangoswrdd ac mae'n cynnwys polisiau, dogfennau a rhestr gwirio. Cafodd ei ddiweddarau'n rheolaidd wrth i ganllawiau Llywodraeth Cymru gael eu cyhoeddi. Sicrhaodd swyddogion iechyd a diogelwch corfforaethol awdurdodau lleol yr ansawdd a phrofi'r gweithdrefnau er mwyn mynd i'r afael â phryderon a phroblemau. Mae arweinwyr ysgol yn nodi'u bod yn gwerthfawrogi'r ymagwedd gyson ar draws ardal yr awdurdod lleol a'r rhanbarth ac, yn benodol, y dangoswrdd a ddatblygodd GwE. Yn ogystal, roedd eu barn am y sianeli cyfathrebu defnyddiol, gan gynnwys y fforymau i benaethiaid, yn gadarnhaol.

Gweithiodd y consortiwm mewn partneriaeth â swyddogion yr awdurdod lleol, fel y timau cynhwysiant, adnoddau dynol a chcludiant, i ystyried anghenion a phrofiadau dysgu priodol dysgwyr, yn benodol, i gefnogi'u hiechyd a'u lles. Parhaodd YCG GwE ac awdurdodau lleol i weithio'n agos gydag ysgolion wrth iddynt weithio i addasu'u lleoliadau fel eu bod mor ddiogel â phosibl i'w dysgwyr.

Gwaith y consortiwm rhanbarthol i gefnogi ei ysgolion ac UC Dau o Fedi 2020 ymlaen

Arweinyddiaeth a chydweithio

Er mwyn paratoi i ddisgyblion ddychwelyd yn llawn i ysgolion ac UC Dau ym Medi, fe wnaeth GwE ddiwygio'i gynllun gwaith, gan addasu ei flaenoriaethau i fodloni anghenion ysgolion.

Parhaodd GwE i weithio'n agos g awdurdodau lleol, ysgolion ac UC Dau. Mae tystiolaeth o'n galwadau ymgysylltu yn awgrymu bod ysgolion yn rhoi pwys ar y

cymorth a'r hyfforddiant y mae YCG rhanbarthol yn eu rhoi ar ddysgu ac addysgu, yn arbennig yr arweiniad ar ddysgu cyfunol a dysgu digidol.

Mae GwE wedi bod yn yrrwr allweddol yn helpu i ledaenu gwybodaeth ac arweiniad i ysgolion. Er enghraifft, trwy ei 'ddangosfwrdd lles cyffredinol a chymorth i ddysgwyr', datblygwyd cyfeiriadur dysgu proffesiynol a rhannwyd amrywiaeth o arweiniad gyda'r holl ysgolion ar draws y rhanbarth. Rhoddwyd gwybod am hyn drwy ddull clwstwr a chyda swyddogion ym mhob awdurdod lleol. Ar ddechrau'r cyfnod clo, dywedodd lleiafrif o ysgolion eu bod yn cael trafferth cael at y wybodaeth gywir yn brydlon. O ganlyniad i hyn, gwnaeth GwE ddiwygiadau i'r wefan ac, ers Medi, mae'r rhan fwyaf o ysgolion yn canmol y defnydd o'r dangosfwrdd a hygyrchedd ffynonellau gwybodaeth eraill gan GwE a'u hawdurdod lleol. Ar y cyfan, mae'r cyfathrebu a'r gallu i gael at wybodaeth wedi gwella'n sylweddol yn ystod y cyfnod hwn.

Mae'r 'Grŵp Dychwelyd i'r Ysgol' rhanbarthol, gyda chynrychiolwyr y chwe awdurdod lleol a GwE, wedi bod yn gyfrwng defnyddiol i lywio dull cydlynedig i ymateb i heriau COVID-19 ar draws y rhanbarth.

Cameo: 'Grŵp Dychwelyd i'r Ysgol' Rhanbarthol

Nod sefydlu'r grŵp oedd datblygu dull rhanbarthol cyson, cydlynol a chydweithredol i ymateb i heriau COVID-19 ar draws y chwe awdurdod lleol. Nod y grŵp oedd:

- darparu cymorth amserol a phriodol i bob ysgol
- sicrhau bod pob dysgwr yn cael eu cadw'n ddiogel ac yn iach yn ystod y cyfnod hwn
- hyrwyddo cynnig dysgu o ansawdd uchel (trwy ddysgu o bell a dysgu cyfunol)
- sicrhau bod sianeli cyfathrebu clir wedi'u sefydlu i alluogi gwybodaeth i lifo i'r ddau gyfeiriad ar draws y rhanbarth – gyda'r ysgol a'r gymuned ehangach
- gwrando ar lais penaethiaid
- cefnogi lles penaethiaid a staff ysgolion
- darparu fframwaith cynhwysfawr i ysgolion i gynorthwyo â'r gwaith o ailddechrau ysgolion, gan gynnwys cymorth ag asesiadau risg
- rhoi ffocws newydd i waith aelodau tîm GwE lle bo'r angen i gefnogi cydweithwyr yn yr awdurdod lleol.

Yn ystod y cyfnod hwn, buodd y grŵp:

- yn gweithio mewn partneriaeth i gynnig i ysgolion fatrics asesu risg ar gyfer lleoliadau cynradd, uwchradd, arbennig ac UC Dau
- yn datblygu dangosfwrdd o adnoddau, gyda chanllawiau rhanbarthol a chenedlaethol, yn 'siop un stop' i bob ysgol droi ato
- yn ysgrifennu, ar y cyd, ddiwygiadau neu atodiadau COVID-19 i bolisiâu presennol i bob ysgol ar draws y rhanbarth eu defnyddio
- yn datblygu strategaeth gyfathrebu ar gyfer gwaith y grŵp yn seiliedig ar dri philer 'hysbysu, cefnogi, gwrando'

- yn cydlynu cyfraniadau gan is-grwpiau rhanbarthol i ddarparu negeseuon cyson ac amserol i ysgolion ynghylch arweiniad adnoddau dynol, cludiant a chymorth i ddysgwyr, yn cynnwys cymorth lles targedig a chyffredinol
- yn cynorthwyo pob ysgol ag adnoddau er mwyn datblygu dysgu cyfunol, fel rhan o hyrwyddo darpariaeth dysgu o ansawdd uchel i bob dysgwr ym mhob ysgol
- yn cynorthwyo pob ysgol ag adnoddau i helpu gyda chynllunio dysgu carlam

Yn ein cysylltiad ag ysgolion ac awdurdodau lleol yn y rhanbarth, roedd llawer yn gwerthfawrogi'r ymagwedd gydlynedig yn ystod y cyfnod hwn. Mae hwyluso a chryfhau cydweithredu a gweithio mewn tîm ar sawl lefel rhwng yr awdurdodau lleol a GwE wedi cael effaith gadarnhaol ar ysgolion ar draws rhanbarth y gogledd. Mae rhai ysgolion wedi dweud bod ganddynt ddealltwriaeth gliriach erbyn hyn o'r rolau a'r cyfrifoldebau o ran mynd i'r afael â materion gyda'r pandemig ac maent yn gwerthfawrogi gallu cydweithio ar draws clystyrau i rannu a manteisio ar arbenigedd. Nododd ychydig o benaethiaid fod cynnal ffocws dysgwyr a staff ar ailagor ysgolion wedi magu hyder ymhlith arweinwyr ysgol, staff a theuluoedd.

I sicrhau parhad i'w dysgwyr, mae cynllunio ar gyfer senarios gwahanol, ar sawl lefel, hefyd wedi bod yn weithgarwch allweddol i arweinwyr awdurdodau lleol a GwE ers mis Medi. Nododd arweinwyr fod angen helpu a pharatoi ysgolion ar gyfer digwyddiadau posibl yn y dyfodol sydd y tu hwnt i'w rheolaeth. Trwy hyn, fe wnaeth GwE a'r awdurdodau lleol annog ysgolion i fyfrio ar wersi a ddysgwyd o'r cyfnod clo a chynllunio senarios ar gyfer cyfnod clo pellach posibl. Ers dychwelyd ym Medi, mae llawer o ysgolion wedi wynebu heriau amrywiol, er enghraifft gyda disgyblion gartref yn hunanynysu. Fe wnaeth yr amrywiol senarios gynnwys ystyried sut olwg allai fod ar ddysgu mewn gwahanol gyd-destunau, o ysgol sydd ar agor yn llawn, i senario lle mae pob disgybl yn dysgu gartref. Helpodd hyn i'r consortiwm ac ysgolion ystyried cadernid eu modelau dysgu o bell a dysgu cyfunol.

Mae uwch arweinwyr GwE yn parhau i ddarparu cyfeiriad a gweledigaeth yn rhagweithiol i gefnogi arweinwyr mewn ysgolion. Yn benodol, maent yn gwybod bod penaethiaid, arweinwyr ysgol a swyddogion addysg yn gweithio o dan amgylchiadau anodd. Mae'r holl YCG wedi parhau â'u cysylltiad rheolaidd â phenaethiaid eu hysgolion cyswllt, i wirio'u lles a sicrhau eu bod yn cael y cymorth y mae arnynt ei angen. I ategu hyn ymhellach, mae cyfres o weithdai ar gael i arweinwyr ysgol a swyddogion addysg gyda ffocws ar eu lles, fel datblygu gwydnwch, addasu yn wyneb amgylchedd sy'n newid a myfyrdod personol. Mae'r cymorth parhaus hwn i'r gweithlu yn dangos ymwybyddiaeth gadarn gan arweinwyr yn GwE a'r awdurdodau lleol o'u hanghenion datblygu a lles tebygol yn y dyfodol agos.

Rhoddodd GwE gyngor ac arweiniad i benaethiaid fel y gallent ystyried sut i addasu cynlluniau strategol eu hysgol o dan yr amgylchiadau presennol. Er bod adolygu cynnydd yn erbyn cynlluniau datblygu ysgol 2019-20 yn statudol o hyd, mae'r consortiwm yn nodi bod y rhan fwyaf o ysgolion wedi mynd ati'n bwylllog trwy adolygu'u blaenoriaethau hyd at fis Mawrth. Darparodd y consortiwm arweiniad ychwanegol i arweinwyr ysgol ar gynnwys posibl eu cynlluniau datblygu ysgol i'w galluogi i adrodd ar gynnydd y tu hwnt i fis Mawrth. Fe wnaeth hyn gynnwys

posibiliadau i ysgolion ystyried cynnydd o ran eu gwaith ar ddysgu o bell, dysgu proffesiynol staff ac addasiadau i'r cwricwlwm, yn gyson â'r hyn roedd angen iddynt fynd i'r afael ag ef yn ystod y pandemig.

Hyrwyddo dysgu

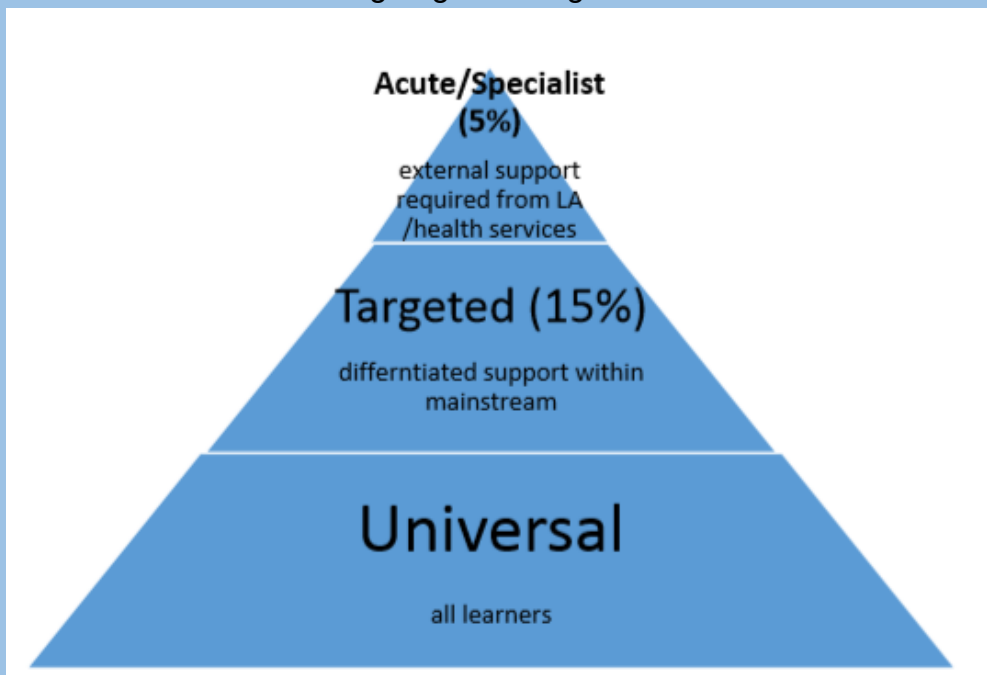
Yn ystod tymor yr haf a thros wyliau'r haf, gweithiodd GwE a'r awdurdodau lleol gydag ysgolion ac UC Dau i ategu'u cynllunio ar gyfer dychwelyd i'r ysgol ym Medi.

Cameo: Model Ailgychwyn Dysgu ar gyfer Gogledd Cymru

Datblygodd GwE fodel ranbarthol, gydag awdurdodau lleol ac ysgolion, i sicrhau bod modd bodloni anghenion unigol dysgwyr, gan ystyried eu cyd-destun lleol. Gwerthusodd y model barodwydd a dull yr ysgol i sicrhau bod dysgu'n parhau i bob disgybl. Canolbwyntiodd ar dair elfen gydgyssylltiedig sy'n asesu parodrwydd disgyblion i ddysgu. Dyma'r tair elfen:

- lles emosiynol a meddyliol
- lechyd a ffitrwydd corfforol
- medrau rhifedd a llythrennedd craidd, medrau annibyniaeth a pharodrwydd ar gyfer dysgu newydd.

Mae'r tair elfen wedi'u rhannu'n gategoriâu angen:

Ffynhonnell: Consortiwm rhanbarthol GwE

Roedd angen i ysgolion sicrhau eu bod yn gallu cynnig darpariaeth i'w dysgwyr ym mhob maes i sicrhau tegwch a chydaddoldeb. Cytunwyd ar gyfrifoldeb am gynorthwyo ysgolion i gyflwyno pob elfen rhwng awdurdodau lleol, GwE ac asiantaethau eraill i gynllunio darpariaeth briodol i fodloni anghenion pob dysgwr.

Nod y model yw cynorthwyo ysgolion i helpu dysgwyr i ddychwelyd i 'ffitrwydd dysgu' a datblygu dysgu sy'n caniatáu i ddisgyblion barhau i wneud cynnydd. Mae

sicrhau cydlyniad i ddysgwyr rhwng dysgu yn yr ysgol a dysgu o bell yn elfen allweddol arall o'r model, gan gynnwys datblygu dysgu priodol pan fo gofynion presennol y cwricwlwm wedi'u datgymhwyso.

Rhoddodd llawer o awdurdodau lleol ac ysgolion ganmoliaeth i rôl GwE yn cydlynu gwaith partneriaeth rhwng ysgolion ac UC'Dau, ar lefel clwstwr mewn ysgolion cynradd a thrwy agosrwydd daearyddol yn y sector uwchradd. Mae'r dull hwn wedi golygu bod ysgolion ac UC'Dau yn gallu derbyn cymorth cwricwlaidd gwerthfawr gan eu YCG a throi at swyddogion yr awdurdod lleol am gymorth gweithredol.

Mae GwE yn parhau i weithio gydag awdurdodau lleol i gynorthwyo ysgolion ac UC'Dau i ddatblygu cwricwlwm eang a chytbwys i ddisgyblion. Yn ystod ein galwadau ymgysylltu, teimlodd llawer o ysgolion fod GwE a'u hawdurdod lleol wedi'u cefnogi'n dda yn ystod y cyfnod hwn. Roedd penaethiaid yn gyson eu barn bod GwE wedi cynorthwyo ysgolion i gyflwyno cwricwlwm mor eang â phosibl, er gwaethaf y cyfyngiadau. Mae llawer o ysgolion cynradd wedi addasu'u cynlluniau o Fedi ymlaen i gynnwys mwy o bwyslais ar weithgareddau sy'n hyrwyddo lles dysgwyr. Mewn llawer o ysgolion, roedd hyn yn golygu addasu'r thema neu'r pwnc y bwriadont ymdrin ag ef yn ystod y tymor hwn. Hefyd, rhoddodd y rhan fwyaf o ysgolion fwy o bwyslais ar gynyddu'u ffocws ar ddatblygu medrau craidd disgyblion. Serch hynny, mae ychydig YCG cynradd arweiniol yn nodi bod y cwricwlwm wedi culhau yn gyffredinol. Mae GwE wedi rhannu modelau cyflwyno newydd gyda phenaethiaid cynradd i geisio gwrthbwysu'r mater hwn.

Dywed penaethiaid ysgolion uwchradd fod gweithio yng nghyfnod COVID-19 yn her i athrawon mewn ychydig o bynciau, yn enwedig wrth roi cyfleoedd i ddisgyblion gwblhau gwaith ymarferol, er enghraifft mewn dylunio a thechnoleg, gwyddoniaeth, celf, cerddoriaeth ac addysg gorfforol. Yn gyffredinol, mae ysgolion wedi addasu'u darpariaeth i ymdopi â'r anawsterau hyn. Mewn rhai ysgolion uwchradd, mae arweinwyr wedi addasu'u hamserlen i gynnal mwy o wersi dwbl. Mae hyn yn caniatáu i ysgolion ymateb i ganllawiau iechyd a diogelwch a chynnal cwricwlwm cytbwys ar yr un pryd. Mewn ychydig o ysgolion, mae adrannau wedi addasu'u cynlluniau gwaith i oresgyn anawsterau ymarferol, fel methu defnyddio ystafelloedd arbenigol.

Y tymor hwn, mae YCG a swyddogion addysg awdurdodau lleol wedi parhau i gydweithio i ychwanegu at yr amrywiaeth o ddeunyddiau dysgu ac addysgu sydd ar gael i athrawon a staff cymorth trwy blatfform ar-lein GwE. Dywed penaethiaid fod yr adnoddau hyn yn cynnig cymorth gwerthfawr i'w staff. Esboniodd swyddogion GwE fod llawer o ysgolion uwchradd wedi defnyddio'r adnoddau a'u bod, yn benodol, wedi troi at unedau gwaith amlddisgyblaeth sy'n cyd-fynd yn dda ag egwyddorion y Cwricwlwm i Gymru. Mae llawer o awdurdodau'n dweud bod GwE wedi hybu cydweithredu a chydweithio rhwng ysgolion ac o fewn ysgolion yn adrannol. Y tymor hwn, mae athrawon yn y rhanbarth yn rhannu adnoddau ar sail pob maes dysgu a phrofiad i fynd i'r afael â'r angen i gefnogi model cwricwlwm eang a chyfoethocach.

Soniodd llawer o ysgolion yr ymgysylltodd Estyn â nhw fod nifer sylweddol o ddisgyblion, pan ddychwelont i'r ysgol yn wreiddiol ym Medi, wedi bod angen

cymorth pellach i ddal i fyny â'u medrau llythrennedd a rhifedd. Yn benodol, nododd ysgolion yn y rhanbarth fod canolbwyntio'n barhaus ar ailsefydlu medrau llafaredd Cymraeg disgyblion yn flaenoriaeth. I fynd i'r afael â hyn, cydlynodd GwE gyfleoedd i ysgolion cyfrwng Cymraeg weithio ar draws ardaloedd awdurdodau lleol i ddatblygu a rhannu adnoddau. Er enghraifft, mae ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg o Wrecsam, Sir Ddinbych, Sir y Fflint a Chonwy wedi cydweithio i ddatblygu adnoddau i gefnogi medrau llafaredd disgyblion. Dros amser, mae GwE a'i ysgolion wedi adeiladu casgliad cadarn o adnoddau sydd ar gael ar-lein i ysgolion a rhieni yn y rhanbarth. Mae'r rhain yn cynnwys cyfres o adnoddau Cymraeg i ysgolion sy'n addysgu Cymraeg fel ail iaith ac adnoddau dwyieithog i rieni nad ydynt yn siarad Cymraeg. Hefyd, mae GwE wedi codi ymwybyddiaeth o ddeunyddiau ychwanegol sydd ar gael. Er enghraifft, maent wedi hyrwyddo 'Y Pair' fel rhwydwaith yn Hwb a sefydlwyd i rannu adnoddau Cymraeg a addaswyd ar gyfer dysgu o bell a dysgu cyfunol, ac 'Y Gist' fel rhwydwaith i athrawon Cymraeg ail iaith. Yn gyffredinol, wrth i dymor yr hydref fynd rhagddo, teimlai ychydig o benaethiaid fod medrau Cymraeg wedi adfer yn dda, yn enwedig yn achos disgyblion hŷn.

Yn ein harolwg o arweinwyr ysgol, nododd llawer ohonynt eu bod yn cael gwybodaeth ddefnyddiol gan GwE ar ymagweddau at ddysgu o bell a dysgu cyfunol. Yn gyffredinol, roedd yr ymatebion hyn yn fwy cadarnhaol yn rhanbarth GwE nag yn y tri chonsortium arall. I lawer o ysgolion ac UC'Dau, roedd y wybodaeth, yr adnoddau a'r enghreifftiau o arfer ar gyfer dysgu o bell a dysgu cyfunol a luniwyd gan GwE yn fan cychwyn defnyddiol ar gyfer datblygu'u harfer eu hunain. Rhannwyd gwybodaeth a dysgu proffesiynol trwy amrywiaeth o fforymau a rhwydweithiau. Mae'r rhain yn cynnwys cyfarfodydd clwstwr, cyfarfodydd i benaethiaid, fforymau penodol i bwnc a grwpiau dysgu ac addysgu. Mae GwE wedi cynnig gweminarau a sesiynau cymhorthfa i rannu adnoddau a datblygu dealltwriaeth athrawon o ddysgu ac addysgu ar-lein ac o bell effeithiol. Yn ogystal, mae GwE wedi cynnig hyfforddiant i gynorthwywyr addysgu trwy blatfform ar-lein. Mae llawer o ysgolion ac UC'Dau wedi defnyddio'r adnoddau fel sylfaen i'w pecyn eu hunain o ddysgu proffesiynol i gefnogi cymhwysedd digidol athrawon a chynorthwywyr addysgu. Yn gyffredinol, mae arweinwyr ysgol yn nodi bod staff wedi datblygu'u medrau digidol a'u bod mewn sefyllfa well i gynnig amrywiaeth o brofiadau dysgu ar-lein os oes angen i ddisgyblion ddysgu adref.

Cameo: Ymagwedd at fonitro a gwerthuso effeithiolrwydd dysgu o bell

Yn dilyn cyfarfodydd clwstwr gyda'r gwasanaeth gwella ysgolion rhanbarthol i drafod dysgu o bell a dysgu cyfunol, rhoddodd un ysgol ddull dysgu o bell digidol ar brawf tra oedd disgyblion yn y dosbarth. Cwblhaodd un grŵp o ddisgyblion weithgareddau a thasgau ar-lein tra oedd yr athro'n defnyddio hyfforddiant uniongyrchol gyda disgyblion eraill. Fe wnaeth hyn alluogi athrawon i gynorthwyo disgyblion i ddefnyddio meddalwedd a lanlwytho gwaith i blatfform digidol tra oeddent yn yr ysgol. Hefyd, fe wnaeth ganiatáu i'r ysgol fonitro a gwerthuso effeithiolrwydd y gweithgareddau a'r tasgau a osodwyd fel dysgu o bell. Mae'r ysgol yn addasu ei hymagwedd yn dilyn adborth o'r broses hon.

Yn ôl y disgwyl, roedd angen cymorth ychwanegol ar lawer o ddysgwyr i gyflymu'u dysgu pan ddychwelont i'r ysgol. O ganlyniad, cydnabu GwE a'i randdeiliaid bod angen amlygu strategaethau addysgu effeithiol i gefnogi ysgolion a dysgwyr. Trwy adolygiad o lenyddiaeth ymchwil, ynghyd ag ymchwil a wnaed mewn ysgolion yn y rhanbarth, datblygodd GwE ganllaw i helpu ysgolion amlygu'r strategaethau addysgu a'r rhaglenni ar-lein mwyaf effeithiol a allai helpu ysgolion i wella medrau craidd disgyblion. Yn benodol, canolbwyntiodd GwE a'r ysgolion yn y rhanbarth ar wella medrau darllen disgyblion, gan gynnwys eu medrau deall, rhuglder a geirfa, ynghyd â gwella'u medrau rhifedd. Lluniwyd rhai o'r strategaethau a'r deunyddiau cymorth hyn yn benodol i'w defnyddio mewn ysgolion a chan rieni gartref i gefnogi dysgu'u plant. Mae llawer o'r adnoddau a'r strategaethau'n deillio o brosiectau ymchwil cydweithredol diweddar a wnaed gydag ysgolion GwE drwy'r Sefydliad Cydweithredol dros Ymchwil Addysg, Tystiolaeth ac Effaith (CIEREI), sef partneriaeth rhwng Prifysgol Bangor a GwE.

Mewn ychydig o awdurdodau lleol, mae uwch arweinwyr yn awyddus i swyddogion yr awdurdod lleol a GwE gynyddu'u rôl monitro a sicrhau ansawdd fel bod swyddogion yn cael dealltwriaeth gadarn o ansawdd y ddarpariaeth ar draws eu hysgolion. Mae llawer o ysgolion wedi defnyddio asesiadau cyn y cyfnod clo i amlygu sut mae medrau disgyblion wedi datblygu yn ystod dysgu gartref. Mae YCG wedi annog ysgolion i ystyried ystod eang o dystiolaeth ers Medi er mwyn amlygu bylchau yn nysgu'r disgyblion. Mae ysgolion yn nodi'u bod wedi cael trafodaethau defnyddiol gydag YCG am ddefnyddio'r gwersi a ddysgwyd o ran cynnydd disgyblion dros y misoedd diwethaf. Er enghraifft, mae'n ymddangos bod rhai disgyblion wedi gwneud cynnydd sicr gan eu bod wedi cael ystod eang o weithgareddau penagored, a roddodd gyfleoedd buddiol iddynt wneud eu dewisiadau eu hunain.

Addaswyd y cynnig dysgu proffesiynol 'arferol' i sicrhau bod ysgolion a lleoliadau'n cael cymorth perthnasol a phwrpasol. Mae hyn wedi'u galluogi i addasu yn ôl yr amgylchiadau heriol. Yn ein hymgysylltiad ag ysgolion, mae'r rhan fwyaf o benaethiaid wedi canmol cynnwys y dysgu proffesiynol a gynigiwyd gan GwE yn ystod y cyfnod hwn. Er enghraifft, mae wedi darparu hyfforddiant trwy weminarau ar ddulliau dysgu carlam penodol seiliedig ar ymchwil ym Mhrifysgol Bangor. Enghraifft arall yw'r ffordd y mae'r rhaglen arweinyddiaeth ganol wedi cael ei theilwra i fynd i'r afael â sut i arwain mewn cyfnodau o argyfwng a newid. Rhoddodd y cynnig dysgu proffesiynol flaenoriaeth i helpu ysgolion i wella medrau digidol eu staff a'u galluogi i ddatblygu dulliau dysgu o bell a dysgu cyfunol effeithiol ac ymgysylltiad mwy effeithiol gan ddysgwyr.

Mae'r consortiwm rhanbarthol yn cynnig amrywiaeth eang o gyfleoedd i ysgolion gymryd rhan mewn cyfleoedd dysgu proffesiynol penodol er mwyn gwella llythrennedd, rhifedd a strategaethau dysgu carlam disgyblion. Mae hyn yn cynnwys prosiect helaeth SAFMEDS (Say All Fast Minute Every Day Shuffled) i wella rhuglder medrau mathemateg sylfaenol disgyblion gan ddefnyddio strategaeth addysgu seiliedig ar dystiolaeth. Mae rhaglenni cymorth eraill i ysgolion yn cynnwys ystod gynhwysfawr o ddeunyddiau ac adnoddau hyfforddiant, fel pecyn cymorth llythrennedd dwyieithog, i gefnogi datblygiad medrau llythrennedd disgyblion. Mae

GwE wedi bod yn hyfforddi aelodau staff sydd wedyn yn cyfleu'r hyfforddiant hwnnw i eraill mewn ysgolion ac UC'Dau. Mae arweinwyr a staff ysgol yn elwa o hyfforddiant trwy weminarau, rhwydweithiau arweinwyr pwnc, a chyfarfodydd rhwng arweinwyr dysgu ac addysgu. Rhannwyd adnoddau i hyrwyddo llythrennedd a rhifedd trwy bob cydlynedd. Mae GwE yn hwyluso gwaith rhwng ysgolion i rannu arfer dda a syniadau ynghylch dysgu ac addysgu trwy'r pandemig presennol. Hefyd, mae cymorth i ysgolion fyfyrion ar ansawdd y ddarpariaeth yn ystod y cyfnod clo a defnyddio'r wybodaeth hon wrth iddynt baratoi i gyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru. Mae penaethiaid yn nodi bod yr adnoddau hyn yn rhoi sylfaen gadarn iddynt arsylwi modelau arfer effeithiol.

Mae llawer o awdurdodau lleol y rhanbarth o'r farn bod ysgolion a'r consortiwm rhanbarthol wedi newid eu ffordd o weithio, a hynny er gwell, mewn sawl ffordd. Yn benodol, mae'r awdurdodau lleol hyn yn gadarnhaol am y datblygiadau ym maes TGCh ac maent yn cydnabod bod gwella gallu o ran TGCh wedi bod yn broses ddysgu sydyn i bawb. Hefyd, gwelant fod cyfleoedd dysgu proffesiynol mwy helaeth ar gael trwy ddefnyddio amrywiaeth o blatfformau digidol. Dywed llawer o ysgolion ac awdurdodau lleol fod staff yn fwy tebygol o gymryd rhan mewn gweithgareddau dysgu proffesiynol dewisol pan y gallant wneud hynny o bell a phan fydd yn gyfleus iddyn nhw.

Cefnogi dysgwyr bregus

Mae YCG GwE, ar y cyd â swyddogion awdurdodau lleol, wedi rhoi cymorth pwrpasol i benaethiaid a staff ysgol hyrwyddo lles ac, ar adeg addas, ddechrau ystyried darpariaeth a dysgu. Nododd penaethiaid fod YCG wedi cynnig cydbwysedd effeithiol rhwng cymorth ar gyfer lles dysgwyr ac arweiniad ar ddysgu yn ystod y tymor hwn. Dywedant fod ysgolion yn teimlo straen enfawr wrth geisio cael y cydbwysedd yn gywir rhwng gwella'r ysgol a blaenoriaethu lles staff a dysgwyr.

Mae YCG y rhanbarth sydd â chyfrifoldeb am grwpiau bregus wedi darparu adnoddau pwrpasol i ysgolion a rhieni ac mae'r rhain ar gael ar wefannau AAA a Chynhwysiant bob un o'r awdurdodau lleol. Mae'r YCG hwn yn mynychu cyfarfodydd bob hanner tymor gyda swyddogion addysg bob awdurdod lleol a chynrychiolwyr gwasanaethau plant er mwyn casglu gwybodaeth bwysig am agweddau ar ddysgu y mae angen cymorth pellach arnynt. Mae hyn wedi arwain at ymagwedd fwy targedig at gymorth.

Mae swyddogion GwE wedi cydweithredu ag ysgolion ac awdurdodau lleol mewn amrywiaeth o fforymau. Er enghraifft, cyfrannodd swyddogion at waith y Grŵp ADY/Cynhwysiant rhanbarthol a lluniant gynnwys ar gyfer y dangosfwrdd ar-lein. Hefyd, trefnwyd gyriant rhanbarthol o wybodaeth ac adnoddau, wedi'i rannu rhwng pob un o'r chwe awdurdod lleol. Mae YCG GwE yn parhau i fynychu grwpiau lles a diogelu awdurdodau lleol i rannu arfer a gwybodaeth, a'r grŵp ansawdd rhanbarthol hefyd, er mwyn cydweithredu â'r gwaith i gefnogi plant sy'n derbyn gofal.

Yn ystod ein galwadau ymgysylltu ag ysgolion, roedd penaethiaid yn gadarnhaol am y cymorth a'r cyngor a ddarparodd GwE i'w helpu i gynllunio sut i ddefnyddio'r grant 'Recriwtio, adfer a chodi safonau: y rhaglen dysgu carlam'. Awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am fonitro'r gwariant, y cydymffurfio ac am sicrhau bod cynlluniau yn gynaliadwy, a swyddogion consortiwm yn gyffredinol sy'n arwain ar gynghori ysgolion ar ddarpariaeth briodol ac effeithiol.

Mae arweinwyr GwE wedi cyfleu mai penaethiaid sydd yn y lle gorau i flaenoriaethu sut dylid gwario'r cyllid grant ychwanegol hwn. Mae cymorth a chynghori ar gael i ysgolion ond mae YCG ac awdurdodau lleol yn awyddus i roi annibyniaeth i ysgolion ddatblygu'u syniadau eu hunain am sut yn union i dargedu'r grant. Darparodd GwE ffurflen i ysgolion a derbyniodd eu cynlluniau, yna cytunwyd ar y rhain gyda'r awdurdod lleol. Mae GwE wedi creu dangosfwrdd defnyddiol a chronfa o ddogfennau ac adnoddau ar ei wefan yn gysylltiedig â'r grant Recriwtio, adfer a chodi safonau, fel y gall ysgolion gael at wybodaeth yn sydyn i gael syniadau am wario'r grant, er enghraifft cymorth i gynnal grwpiau ymyrryd bach. Hefyd, mae GwE yn ymwybodol o'r angen i gefnogi a chynghori rhai ysgolion yn fanylach, i sicrhau bod y cyllid yn cael ei ddefnyddio i sicrhau'r effaith fwyaf.

Mae GwE yn gweithio ochr yn ochr â'i gydweithwyr mewn awdurdodau lleol i ddatblygu un dull o fonitro gwariant y grant Recriwtio, adfer a chodi safonau ar draws chwe awdurdod y gogledd. Yn ogystal, disgwylir i ysgolion ddangos bod eu cynlluniau yn gynaliadwy. Dywedodd rhai ysgolion bach wrthym eu bod wedi cael trafferth recriwtio staff, oherwydd bydd cyllid y grant yn cynnal darpariaeth ar gyfer nifer cyfyngedig o oriau ychwanegol yn unig. Yn ôl YCG, mae'r rhan fwyaf o'r ysgolion llai yn defnyddio'r grant i ychwanegu at oriau cyflogaeth aelodau staff presennol a rhoi hyfforddiant iddynt fel y byddant yn parhau i elwa o'r arbenigedd pan ddaw'r cyllid i ben.

Yn genedlaethol, mae swyddogion GwE wedi cyfrannu at waith amrywiol weithgorau gyda ffocws ar les a dysgwyr bregus. Er enghraifft, cyfrannodd YCG sydd â chyfrifoldeb am les at grŵp cenedlaethol y Grant Datblygu Disgyblion gyda Llywodraeth Cymru i sicrhau cyfathrebu rheolaidd, rhoi'r diweddaraf am ddatblygiadau rhanbarthol, a rhannu gwybodaeth gyda'r consortiwm.

Mae GwE wedi cynorthwyo awdurdodau lleol ac ysgolion i ymateb i anghenion lles dysgwyr bregus, yn enwedig wrth ddarparu dysgu proffesiynol ategol i staff. Mae'r consortiwm wedi gweithio ar y cyd ag ysgolion unigol, clystyrau o ysgolion ac awdurdodau lleol i gefnogi ymagwedd dargedig a chyffredinol at les dysgwyr a staff. Mae wedi strwythuro'r cynnig dysgu proffesiynol hwn i gefnogi'r dysgu yn yr ysgolion. Â lles y dysgwr yn ganolog i'r cynnig, gall ysgolion elwa o'r adnoddau a'r strategaethau yn y cynnig cyffredinol sydd ar gael i bob ysgol neu ddewis cynnig targedig. Hyd yn hyn, mae llawer o ysgolion wedi profi, rhannu ac elwa o weld enghreifftiau o arfer effeithiol gan ysgolion yn eu hawdurdod lleol ac ar draws y rhanbarth. Mae'r adnoddau ymyrryd ymarferol i ysgolion eu defnyddio, sydd â'r Pum egwyddor i gefnogi dysgu gartref' [EEF, 2020] yn sylfaen iddynt, yn ffocws trafodaethau gan YCG gydag ysgolion wrth iddynt gynllunio a chyflwyno'u rhaglenni dysgu carlam.

Enghraifft dda o gynnig dysgu proffesiynol yw'r 'Rhaglen dychwelyd i ysgolion i ysgolion ystyriol o drawma'. Drwy'r rhaglen hon, caiff sesiynau ysgol gyfan eu hwyluso am effaith y pandemig a dadansoddiad o'r strategaethau y gallai ysgolion ystyried eu defnyddio wrth i'w dysgwyr ddychwelyd. Roedd hyn yn cynnwys egwyddorion a modelau dysgu ac addysgu allweddol. Rhoddodd nifer o ysgolion sylwadau am y rhaglen hon a nodi ei bod yn ddefnyddiol i gynyddu nifer y staff sy'n ystyriol o drawma ac yn gwybod am brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod. Hefyd, soniodd yr ysgolion hyn fod staff addysgu wedi dod yn fwy hyderus i gynorthwyo ysgolion a nodi cymorth a darpariaeth addas.

ADOLYGIAD THEMATIG ESTYN
Cymorth awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol i ysgolion ac UCDAu i ymateb i COVID-19

GWEITHREDU, EFFAITH a MANNAU TWF
IONAWR 2021 – EBRILL 2021

A1: Ymateb ar frys i fynd i'r afael â'r rhwystrau rhag dysgu gartref, yn enwedig lle mae'r rhain yn ymwneud â diffyg mynediad i gyfrifiaduron neu gyswllt â'r we

Mae Awdurdodau Lleol wedi gweithio efo ysgolion i alluogi pob dysgwr i gael mynediad i addysg o bell yn ystod y cyfnod hwn. Bodlonwyd heriau mynediad i ddysgwyr i raddau helaeth gan ymrwymiad, creadigrwydd a dyfalbarhad ysgolion. Mae ysgolion wedi benthyg nifer sylweddol o glieniaduron/Raspberry Pis/donglau di-wifr i ddysgwyr nad oes ganddynt adnoddau o'r fath gartref, ac wedi sicrhau grantiau neu ddefnyddio rhoddion i helpu i lenwi bylchau pan fo angen. Maent hefyd wedi ailosod eu disgwyladau o ran yr amserlen er mwyn cefnogi dulliau anghydamserol/wedi'u recordio, a hynny er mwyn i fwy nag un defnyddiwr o'r un aelwyd allu defnyddio dyfais. Lle bo angen, dosbarthwyd copiâu papur o waith yn ystod y cyfnod clo. Mae'r dulliau hyn wedi cael effaith sylweddol ar ymgysylltiad rhai dysgwyr.

A2: Gwella ansawdd y profiadau dysgu o bell a dysgu cyfunol i ddisgyblion trwy gefnogi addysgu mwy effeithiol ar draws ac o fewn ysgolion ac UCD.

Darpariaeth dysgu o bell a dysgu cyfunol

- Mae GwE wedi cefnogi ysgolion i ddefnyddio canllawiau dysgu cyfunol a chwricwlwm adfer yn effeithiol i gynllunio arferion adalw a dysgu newydd wrth ddychwelyd i ddysgu ac addysgu wyneb-yn-wyneb.
- Mae cyfarfodydd rheolaidd gyda Phenaethiaid (yn unigol) a thrwy fforymau Penaethiaid wedi esgor ar, ac annog, arferion myfyriol a rhannu arferion a syniadau.
- Rhoddwyd cymorth unigol i nifer o uwch arweinwyr a phenaethiaid adrannau - yn enwedig os yw arweinwyr yn newydd - ac i athrawon yn yr awdurdod, gan gynnwys ANG. Cyfarfodydd rhwydweithio - athrawon y Cyfnod Sylfaen/arweinwyr Llythrennedd a Rhifedd/arweinwyr cwricwlwm/penaethiaid pwnc/penaethiaid Chweched Dosbarth - fe'u croesawyd a buont o les i bawb. Darparwyd cymorth mentora hefyd i nifer o arweinwyr mewn ysgolion.
- Derbyniodd pob ysgol ddogfennau canllaw ar Ddysgu o Bell er mwyn: cefnogi Penaethiaid ac athrawon wrth gynllunio dysgu o bell fel rhan o'r ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr; helpu ysgolion i reoli disgwyladau rhieni a rhanddeiliaid; cefnogi ysgolion i wneud y defnydd gorau o ddysgu byw; galluogi ysgolion i arfarnu arferion dysgu o bell; ac adrodd i rhanddeiliaid, gan gynnwys cyrff llwyddraethu.

Cydweithio · Dysgu · Llwyddo

- Derbyniodd pob ysgol ganllawiau i rieni ar ddysgu o bell. Lluniwyd y dogfennau hyn ar y cyd rhwng ysgolion a swyddogion GwE/ALI.
- Roedd trafodaethau wythnosol â Phenaethiaid mewn rôl fugeiliol yn cynnwys trafodaethau am ddysgu cyfunol a dysgu o bell.
- Roedd rhannu adnoddau dysgu cyfunol yn golygu bod YCG yn gweld yr adnoddau ac yn rhoi adborth ar ansawdd y gwaith.
- Cafodd ambell YCG wahoddiad i fynychu gwersi byw gyda dysgwyr.
- Mae GwE wedi adrodd i'r Cyd-bwyllgor ac i amryfal bwyllgorau craffu ALI trwy gydol y cyfnod, gan ddwyn ynghyd arfarniad o'r ddarpariaeth yn ystod y cyfnod.
- Mae rhaglen waith bresennol Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant GwE yn seiliedig ar gyd-arfarnu'r ddarpariaeth yn ystod y cyfnod clo, dychwelyd i ysgolion a chanfod anghenion datblygu sydd wedi codi yn ystod y cyfnod.

Cryfderau a'r diffygion yn y ddarpariaeth dysgu o bell a dysgu cyfunol i ddisgyblion

- Mae'r cryfderau a nodwyd yn cynnwys defnyddio technoleg ddigidol i alluogi dysgu i ddigwydd, cydweithio gan gynnwys rhannu adnoddau ac arferion, partneriaethau efo rhieni a datblygu gwahanol fathau o addysgeg dros y cyfnod.
- Bu cydweithio o fewn ysgolion ac ar draws ysgolion hefyd yn gryfder mawr dros y cyfnod. Er gwaethaf gorfod gwneud cryn addasiadau i arferion gweithredol oherwydd Covid, mae ysgolion yn parhau i fod yn fyfyrion iawn yng nghyd-destun eu cynlluniau a'u camau gweithredu, gan goleddu'n llawn ac addasu ffiniau er mwyn gwella ymhellach. Mae gweithio Cynghrair/Clwstwr ac Adolygu gan Gymheiriaid oll yn dangos ymrwymiad ysgolion i dynnu ar arferion da a datblygu sylfaen gryfach ar gyfer sefydliadau sy'n dysgu ac ysgolion sy'n hunan wella.
- Mae Cynghreiriau Uwchradd wedi nodi Dysgu ac Addysgu fel blaenoriaeth - cydweithio i ddatblygu addysgeg effeithiol yn y dosbarth; technolegau deallus a dysgu ar-lein ac wyneb-yn-wyneb; ac adborth ac asesu. Mae GwE yn hwyluso'r cyfarfodydd fforwm Dysgu ac Addysgu, a hyd yma mae ysgolion wedi rhannu arferion/adnoddau effeithiol a nodi camau nesaf ar gyfer datblygu'r cydweithio a'r ddarpariaeth mewn ysgolion. Mae'r cydweithio hwn wedi sicrhau mwy o gysondeb yn y ddarpariaeth ar draws yr awdurdod.
- Mae meysydd y mae ysgolion wedi'u cael yn anodd yn cynnwys cysondeb o ran ymgysylltiad dysgwyr. Bu hyn yn amrywiol o fewn ac ar draws ysgolion, ac mae wedi cyfyngu ar gynnydd dysgwyr lle bu ymgysylltiad yn isel. Mae offer TG, meddalwedd a caledwedd fel ei gilydd, hefyd wedi cyfyngu ar y ddarpariaeth ac ar gynnydd mewn rhai achosion. Lle bu'r ddarpariaeth yn anghyson, mae YCG wedi gweithio gyda'r ysgol i sicrhau bod gan athrawon adnoddau i ddarparu addysg ar gyfer dysgwyr.
- Mae lefelau ymgysylltu wedi codi dros yr ail gyfnod clo.
- Lle nad oedd pethau mor llwyddiannus - cysondeb, capasiti'r seilwaith, sicrhau parhad adborth.

Cydweithio · Dysgu · Llwyddo

Cynorthwyo ysgolion i ddatblygu strategaethau addysgu a dysgu sy'n meithrin gwydnwch dysgu disgyblion ac yn datblygu eu medrau annibynnol

- Yn ystod y cyfnod hwn, yn fwy nag erioed, mae ysgolion wedi gorfod sicrhau cyfleoedd dysgu parhaus i bob aelod staff er mwyn sicrhau eu bod yn gallu darparu dysgu o bell effeithiol a defnyddio technoleg yn greadigol i hwyluso'r dysgu o bell hwn. Trwy'r Grant Dysgu Proffesiynol mae athrawon wedi ymgymryd â dysgu proffesiynol perthnasol ac amserol yn ystod y flwyddyn ddiwethaf er mwyn sicrhau dealltwriaeth gadarn o'r hyn yw dysgu o bell effeithiol. Mewn rhai ysgolion mae hyn wedi cynnwys cyfarfodydd clwstwr wythnosol, fforymau Penaethiaid, hyfforddiant pwnc benodol, datblygu modelau dysgu o bell o fewn timau neu ar draws clystyrau, datblygu modelau dysgu o bell/dysgu cyfunol.
- Yn ystod y cyfnod clo, cafwyd cyfleoedd i ysgolion weithio fel sefydliadau sy'n dysgu er mwyn cryfhau a datblygu'r 4 thema drawsliniol sef Amser, Meddwl Gyda'n Gilydd, Ymddiriedaeth a Thechnoleg. Gwelwyd hyrwyddo dysgu mewn tîm a chydweithio ymhlith ysgolion ac aelodau staff er mwyn sicrhau bod ysgolion yn gallu darparu dysgu o bell effeithiol i'w myfyrwyr.
- Mae Dysgu Proffesiynol wedi parhau yn ystod y cyfnod hwn. Enghreifftiau o hyn yw'r DP a ddarparwyd gan Dîm y Cyfnod Sylfaen a oedd yn cynnwys:
Hyfforddiant Iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu i ANG, gyda phrif ffocws y sesiwn ar ddarllen
 - Sut ydym ni'n addysgu darllen?
 - Strategaethau i hyrwyddo 'Mwynhau Darllen'.
 - Beth yw uwch sgiliau darllen?
 - Syniadau ar gyfer tasgau darllen heriol yn y ddarpariaeth wedi'i chyfoethogi a'r ddarpariaeth barhaus.

Darparwyd unrhyw ddysgu proffesiynol pellach ar ddatblygu sgiliau mathemategol, rhifyddol a rhifedd ar draws pob maes dysgu a darpariaeth ar gais clystyrau ac ysgolion risg uchel/mewn categori statudol/categori gweithgarwch dilynol gan Estyn. Roedd dysgu proffesiynol pellach yn cynnwys 'Rôl yr Oedolyn' ar gyfer ymarferwyr sydd yn hwyluso'r dysgu yn y CS. Ffocws hyn oedd:

- Cwestiynu effeithiol, er enghraifft, cwestiynu sydd yn annog plant i fyfyrion ac i ddatblygu eu huwch sgiliau meddwl a'u sgiliau llafaredd
 - Strategaethau effeithiol i hybu a datblygu dysgwyr annibynnol
- Tra bod ffocws o hyd ar yr heriau logistaidd, mae Penaethiaid yn awyddus i ddal ati i ddatblygu agweddau ar ddysgu ac addysgu. Mae cynlluniau 'Cynghrair Uwchradd' a chynlluniau Clwstwr Cynradd wedi'u cwblhau, a bu rhwydweithio fel hyn yn strategaeth werthfawr ar gyfer rhannu arferion gorau. Mae UDauA ysgolion hefyd wedi gweld

Cydweithio · Dysgu · Llwyddo

hyfforddiant Adolygu gan Gymheiriaid Rhaglen Partneriaeth Ysgolion yr EDT yn hynod o werthfawr o ran cefnogi arfarnu.

- Fel Consortiwm rydym wedi sicrhau ein bod wedi hybu defnyddio Cynllunio Dysgu Anghydamserol o Bell [RALD] trwy ein bwletin wythnosol. Rydym hefyd wedi trefnu bod sawl un o'n hymgynghorwyr pwnc yn gweithio gydag ysgolion uwchradd er mwyn treiddio'n ddyfnach i'r Modiwlau RALD a datblygu enghreifftiau o arferion effeithiol a fydd yn ymddangos ar ein gwefan newydd. Mae gennym 25 adnodd hyd yma, sy'n cynnwys cyflwyniadau PowerPoint, fideos, Podlediadau a Fodlediadau gan athrawon a myfyrwyr.
- Gwelwn gynllunio dysgu anghydamserol a dysgu cydamserol fel rhan annatod o ddysgu ac addysgu wrth symud ymlaen, a byddwn yn ceisio uwchsgilio un ymarferydd o bob dalgylch a fydd wedyn yn rhaeadru'r dysgu i ysgolion.

Cefnogi ysgolion – Dysgu o Bell

- Derbyniodd pob ysgol ddogfennau canllaw ar Ddysgu o Bell er mwyn: cefnogi Penaethiaid ac athrawon wrth gynllunio dysgu o bell fel rhan o'r ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr; helpu ysgolion i reoli disgwyliadau rhieni a rhanddeiliaid; cefnogi ysgolion i wneud y defnydd gorau o ddysgu byw; galluogi ysgolion i arfarnu arferion dysgu o bell; ac adrodd i randdeiliaid, gan gynnwys cyrff llywodraethu.
- Derbyniodd pob ysgol ganllawiau i rieni ar ddysgu o bell. Lluniwyd y dogfennau hyn ar y cyd rhwng ysgolion a swyddogion GwE/ALI.
- Mae gan bob ysgol uwchradd ac ysgol gynradd sy'n destun pryder Gynllun Cefnogaeth unigryw sydd yn cynnwys cefnogaeth i ddatblygu a chryfhau dysgu ac addysgu cyfunol.

Ymdopi ag unrhyw gyfnodau yn y dyfodol lle bydd dysgu cyfunol a dysgu o bell yn angenrheidiol

- Yn y sector cynradd, mae Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant wedi gweithio'n agos efo'u clwstwr cyswllt, yn hwyluso cydweithio ar addysgeg ddosbarth effeithiol, adborth ac asesu a defnyddio technoleg i gyfoethogi'r ddarpariaeth yn ystod y cyfnod hwn. Yn eu harfarniadau dywed ysgolion eu bod mewn sefyllfa gryfach o lawer i ddarparu addysg yn ystod yr ail gyfnod clo, a bod ganddynt y prosesau a'r adnoddau mewn lle i wneud hynny'n effeithiol os bydd cyfnod clo arall.
- Mae Cynghreiriau a Chlystyrau wedi rhannu adnoddau dysgu cyfunol â'i gilydd, o fewn cynghreiriau a chlystyrau yn y lle cyntaf ac yna trwy gyfrwng yr adnodd rhanbarthol. Cefnogwyd hyn hefyd trwy gyfnewid syniadau am gynnydd mewn dysgu cyfunol, dulliau dysgu ac addysgu yn y pandemig gan gynnwys asesu a phrofiadau o ddulliau dysgu proffesiynol hyblyg ac effeithiol. Gellir dod o hyd i'r adnoddau hyn yn adran adnoddau ysgol-i-ysgol Canolfan Cefnogaeth GwE - [Canolfan Cefnogaeth GwE](#). Cynhelir cyfarfodydd rheolaidd gydag ysgolion i'w cefnogi i arfarnu'r ddarpariaeth a'u gweithgareddau sicrhau ansawdd - adnabod cryfderau, meysydd i'w datblygu a chynllunio cyfleoedd DP ar gyfer staff. Mae ysgolion wedi casglu arferion da a'u rhannu ar draws yr ysgol, er enghraifft adnoddau ar yriant a rennir, gwefan i staff a dysgu ar-lein, athrawon yn creu astudiaeth achos o arferion gorau, sesiynau galw i mewn

Cydweithio · Dysgu · Llwyddo

wythnosol i athrawon rannu arferion da a heriau, cynllunio HMS i ddatblygu sgiliau digidol a hyder staff.

- Dyma ddata y ganolfan adnoddau hyd at ddiwedd mis Ebrill:

	Adnoddau wedi'u Cyhoeddi	Adnoddau heb eu Cyhoeddi
CS	35	56
CA2	75	73
CA3	52	14
CA4	75	41
CA5	5	2

- Edrych ar dudalennau ers lansio - 20,000
- Nifer yr adnoddau sydd wedi'u lawrlwytho ers lansio - 3,400
- Y dudalen fwyaf poblogaidd - adnoddau Ysgol i Ysgol CA2

A3: Datblygu dulliau cydlynol i wella cynnydd ym medrau llythrennedd, rhifedd a medrau personol a chymdeithasol disgyblion bregus y mae'r pandemig wedi effeithio'n anghymesur arnynt, er enghraifft disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim

Cyngor ac arweiniad sydd wedi'i ddarparu i ysgolion i gefnogi eu defnydd o gyllid ychwanegol i gefnogi disgyblion y mae'r pandemig wedi effeithio ar eu sgiliau

Mae cyllid GDD ychwanegol y consortia yn cefnogi ysgolion/lleoliadau mewn tri chategori:

1. Addysgu a strategaethau ysgol gyfan
2. Cymorth wedi'i dargedu i gyflymu dysgu a chefnogi grwpiau allweddol o ddysgwyr
3. Strategaethau ehangach (gan gynnwys cefnogi rhieni a gofalwyr)

Roedd ffocws y model uchod ar y 'cyffredinol' ac 'wedi'i dargedu' (gan ddefnyddio data PyD/PMG fel ffynhonnell i dargedu ysgolion/lleoliadau).

1. Creu adnoddau llythrennedd a chyfieithu strategaeth Geiriau Amllder Uchel a strategaeth *Rapid Reading*.
2. Dal i Fyny Rhifedd - Trosglwyddo cardiau SAFMEDS cyfnod allweddol 2 i ap CRAM i holl ddysgwyr y rhanbarth gael mynediad / trosglwyddo deunyddiau mathemateg cyfnod allweddol 3 i gardiau SAFMEDS ac ap CRAM.
3. Rhaglen Gyffredinol Dal i Fyny Llythrennedd - gweler cymorth wedi'i dargedu
4. Rhaglenni ac adnoddau lechyd a Lles Cyffredinol
5. RADY - Targedwyd ysgolion sydd â niferoedd uchel o ddysgwyr PyD/Bregus.
6. Mae gan bob ysgol/lleoliad fynediad i 'Meddwl yn Wahanol' am ddysgwyr difreintiedig fel rhan o'r cynnig DP.

Strategaethau Ehangach:

1. **SEAL** - Mewn perthynas ag lechyd a Lles cyffredinol prynwyd trwydded SEAL i bob lleoliad ac ALI yn y rhanbarth. Mae'r rhan fwyaf o ysgolion wedi defnyddio'r adnodd hwn.

Cydweithio · Dysgu · Llwyddo

2. **Ysgolion sy'n Ystyriol o Drawma/Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod** - mynychodd dros 1500 y sesiwn, ac mae Carfan 5 y Diploma 10-diwrnod ar fynd ar hyn o bryd. Hefyd, mae un ysgol sydd â'r nifer uchaf o PyD yn gweithio tuag at feincnod/gwobr Ysgolion sy'n Ystyriol o Drawma.
 3. **Talk boost** - mae YCG a staff ALL wedi'u huwchsgilio mewn Ymyraethau Blynyddoedd Cynnar i ddatblygu Lleferydd ac Iaith trwy'r cymorthyddion dosbarth.
 4. **Cynorthwywyr Cymorth Llythrennedd Emosiynol (ELSA)** - rydym hefyd wedi cynyddu'r hyfforddiant ELSA gan ein grŵp ADY/Cynhwysiant rhanbarthol i dargedu lleoliadau nad oes ganddynt aelodau staff sydd wedi cael hyfforddiant/neu gynyddu capasiti. Bydd hyn yn cynnwys yr hyfforddiant, adnoddau yn y ddwy iaith a goruchwyliaeth barhaus gan y Tîm Seicoleg Addysg ym mhob ALL. Mae pob ysgol a lleoliad wedi manteisio ar y cynnig drwy'r ALL.
- Mewn llawer o ysgolion neilltuwyd y grant Recriwtio, Adfer a Chodi Safonau i gefnogi sgiliau llythrennedd a rhifedd disgyblion. Mae staffio ychwanegol yn sgil y grant hwn wedi hwyluso grwpiau llai neu ymyraethau pellach wedi'u targedu ar draws bob cyfnod allweddol. Mae ysgolion wedi penodi Cymorthyddion Dysgu ychwanegol i weithio gyda dysgwyr ar llythrennedd a rhifedd a chefnogi dysgwyr bregus sydd yn mynychu hwb yr ysgol. Nodir grwpiau ymyrraeth bach, a chynigir cymorth wedi'i dargedu mewn grwpiau a dynnir allan. Mae nifer y rhaglenni dal i fyny Llythrennedd a Rhifedd a gyflwynir gan gymorthyddion dysgu sydd wedi cael hyfforddiant wedi cynyddu, a hynny er mwyn cynnwys rhagor o ddisgyblion (gan ganolbwyntio ar sgorau safonedig). Mae ceisio cyflwyno hyn o bell wedi bod yn anoddach nag addysgu dosbarth cyfan. Mae adborth gan ddysgwyr a rhieni yn dangos yn glir y croesewir y ddarpariaeth ychwanegol hon.
 - Mae ysgolion wedi mynychu ystod o gyfleoedd Dysgu Proffesiynol, gan gynnwys sesiynau byw o bell a gweminarau ar-lein yn cyflwyno ystod o strategaethau ac adnoddau. Rhoddwyd pecyn cymorth cydlynol mewn lle i ysgolion i'w helpu i wella ansawdd yr addysgu a datblygu deilliannau dysgwyr i'r eithaf, yn enwedig dysgwyr bregus. Ffocws yr adnoddau hyn yw gwella'r agweddau a ganlyn:
 - ✓ Darllen sylfaenol a rhuglder darllen
 - ✓ Darllen a deall a sgiliau geirfa
 - ✓ Rhifedd sylfaenol a sgiliau rhuglder rhifedd
 - ✓ Gwella strategaethau dysgu ac adolygu disgyblion
 - ✓ Mae rhai o'r strategaethau a'r deunyddiau cymorth wedi'u llunio'n benodol i'w defnyddio yn yr ysgol ac i rieni eu defnyddio gartref i gefnogi eu plentyn i ddysgu.
 - Mae hyn wedi sicrhau UDauA sydd yn wybodus ynghylch sut orau i gefnogi'r Dysgu a'r Addysgu i gefnogi sgiliau llythrennedd a rhifedd disgyblion bregus yn ogystal â'u sgiliau personol a chymdeithasol. Mae hefyd wedi sicrhau uwchsgilio staff addysgu/cymorth i adnabod anghenion llythrennedd a rhifedd pob dysgwr ac/ar yr un pryd â hybu dysgu annibynnol. Gellir dod o hyd i'r adnoddau yma - [Canolfan Cefnogaeth GwE](#)
 - Mae GwE wedi cefnogi ysgolion a gwblhaodd brofion cenedlaethol yn ystod tymor yr hydref. Fe'u cefnogwyd i ddadansoddi'r data ac i gynllunio arferion yn seiliedig ar dystiolaeth.

Cydweithio · Dysgu · Llywodraeth

- Mae Cynghreiriau Uwchradd a Chlystyrau Cynradd wedi rhannu arferion effeithiol ar ddatblygu sgiliau cymdeithasol a rhyngweithio disgyblion yn ystod gwersi sydd yn cael eu ffrydio yn fyw, er enghraifft adnoddau digidol rhyngweithiol, defnyddio ystafelloedd trafod yn effeithiol, ymgyrch ysgol gyfan 'rho dy gamera ymlaen'.

Ysgolion neu garfannau penodol o ddisgyblion mewn ysgolion yr effeithiwyd arnynt yn anghymesur

Rydym wedi gweithio'n agos gyda phob ALL i sicrhau bod gan PMG fynediad i adnoddau digidol gyda thystiolaeth o ddialog parhaus gyda LIC a'i effaith. Roedd y bwrsari unigol GDD PMG ar gael i gefnogi unrhyw fylchau a nodwyd/cymorth ychwanegol oedd ei angen. Hefyd, mynychodd llawer o staff nad ydynt yn addysgu (megis gweithwyr cymdeithasol/gweithwyr cymdeithasol addysg) rhywfaint o'r cynnig DP ar arferion sy'n ystyriol o drawma. Roedd y model GDD PMG clwstwr yn hyblyg o ran sut oedd ysgolion/clwstwr yn defnyddio'r grant, a defnyddiwyd peth o'r arian i gynyddu 1:1 a sesiynau Therapi Chwarae/ELSA/Cyfeillion. Addaswyd hefyd y cynnig DP i 'Athrawon Dynodedig' i gefnogi'r dysgu o bell a'r trosglwyddo yn ôl i ysgolion.

- Mae ysgolion wedi addasu eu darpariaeth a'r amserlen ar sail holiaduron disgyblion a rhieni. Trefnwyd sesiynau pellach i diwtoriaid bugeiliol gyfarfod â disgyblion mewn grwpiau bach i gynnig rhyngweithio cymdeithasol rhwng cymheiriaid a thrafod beth sydd wedi gweithio'n dda a'r rhwystrau i ddysgu ar-lein.
- Mewn ysgolion Uwchradd mae'r defnydd o dracio data ac ymyrraeth wedi gwella trwy ddefnyddio'r pecynnau data 4Matrix newydd a waliau data. Cynhelir sgysysau rheolaidd am ddysgwyr a'u cynnydd, ac mae hyn yn galluogi ymyrraeth wedi'i thargedu.
- Ble bu ymgysylltiad teuluol/dysgwyr yn isel, cyfyngedig fu cynnydd dysgwyr o gartrefi di-Gymraeg sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg, neu bu peth llithro'n ôl. Mae GwE wedi gweithio'n agos gyda chyd-weithwyr ALL i gynhyrchu adnoddau, darparu cymorth a chynllunio adferiad. Mae hyn yn cynnwys penodi arweinydd newydd ar gyfer y Gymraeg o fewn GwE er mwyn sicrhau cynllunio cadarn i gefnogi adferiad a chryfhau'r cydweithio rhwng swyddogion GwE ac AauLI wrth gefnogi ysgolion.
- Mae sicrhau anghenion disgyblion MATH wedi aros ar agenda ysgolion trwy gyfrannu at bosteri gwybodaeth ar y cyd â'r consortia eraill ac arnynt awgrymiadau i helpu dysgwyr, rhieni, ymarferwyr a disgyblion gyda dysgu cyfunol. Targedir grwpiau bach ar gyfer ymyrraeth ar ôl ysgol er mwyn cyflawni graddau A*-A. Gwnaed y gwaith hwn ar y cyd â hyfforddiant gan GwE. Mae cyflwyno Mathemateg Ychwanegol i'r disgyblion mwyaf abl wedi annog datblygiad y sgiliau lefel uwch sydd eu hangen ar gyfer A*-A.
- Mae cynlluniau gwaith yng nghyfnod allweddol 3 yn cael eu hadolygu er mwyn sicrhau ymgysylltiad a herio pob grŵp gallu, gan ddefnyddio'r strategaethau dysgu ac addysgu newydd a amlygwyd yn yr hyfforddiant gan GwE.
- Mae GwE wedi cefnogi ysgolion a gwblhaodd brofion cenedlaethol yn ystod tymor yr hydref. Fe'u cefnogwyd i ddadansoddi'r data ac i gynllunio arferion yn seiliedig ar dystiolaeth.
- Mae strwythurau cadarn mewn lle i fonitro ymgysylltiad disgyblion yn ystod dysgu ar-lein - presenoldeb, rhyngweithio a thraffig gwaith. Mae ysgolion yn cysylltu â

Cydweithio · Dysgu · Llwyddo

theuluoedd pan fo pryderon ac yn cefnogi dysgwyr sydd â gorbryder personol a chymdeithasol.

Meysydd sgiliau penodol yr effeithiwyd arnynt

Trwy arfarnu ar y cyd ag ysgolion, gwelir bod yr effaith ar sgiliau dysgwyr yn amrywiol ar draws y rhanbarth. Ble bu ymgysylltiad dysgwyr yn isel, gwelwyd effaith ar sgiliau sylfaenol disgyblion yn ogystal â'u sgiliau cymdeithasol a'u parodrwydd i ddysgu. Rhoddwyd y cymorth Recriwtio, Adfer a Chodi Safonau [RRRS] mewn lle i gefnogi ysgolion gyda Llythrennedd a Rhifedd. Sefydlwyd y prosiect Dysgu Iaith a Llythrennedd o Bell (Remote Instruction of Language and Literacy [RILL]) i gefnogi ysgolion i aildanio dysgu a datblygu sgiliau sylfaenol, yn enwedig gyda dysgwyr bregus. Mae'r prosiect yn gwbl ddwyieithog ac wedi'i dreialu gyda 15 ysgol gynradd ar draws y rhanbarth. Fe'i cyflwynir yn rhanbarthol o'r tymor hwn ymlaen i bob ysgol gynradd, gyda gwahoddiad i ddysgwyr bregus ymgysylltu. Bydd dau swyddog ymchwil yn ein galluogi i hyfforddi ysgolion yn y rhanbarth sydd â diddordeb a rhoi mynediad iddynt i'r rhaglen, cynnig cymorth parhaus a sesiynau gweithredu galw-i-mewn, cynnig cymorth ychwanegol i dargedu disgyblion/teuluoedd dros wyliau'r haf a monitro ac arfarnu effaith y rhaglen.

Mae cymorth ychwanegol i ysgolion yn y pynciau craidd yn cynnwys:

Mathemateg

- Datblygu adnoddau, canllawiau a chefnogaeth ar gyfer cyflymu dysgu - gan ganolbwyntio ar strategaethau yn seiliedig ar dystiolaeth i wella rhuglder ac adalw sgiliau rhifedd sylfaenol, a sicrhau bod adnoddau ar gael i bawb ac yn addas ar gyfer dysgu cyfunol.
 - ✓ rhannu trosolwg mewn cyfarfodydd Penaethiaid Mathemateg a Chydlynwyr Rhifedd.
 - ✓ darparu cyfleoedd dysgu proffesiynol i athrawon a chymorthyddion dysgu ar ffurf gweminarau ar-lein.
 - ✓ cymorth ysgol 'un i un' unigryw i fynd i'r afael ag anghenion penodol.
- Cyfarfodydd bob hanner tymor i Benaethiaid Mathemateg, ble defnyddiwyd amser i rannu canllawiau Dysgu o Bell a Dysgu Cyfunol GwE, gan gynnwys modelau pwnc benodol enghreifftiol o gynllunio effeithiol a strategol ar gyfer dysgu cyfunol, rhannu arferion gorau yn y rhanbarth a hwyluso trafodaethau ar strategaethau Dysgu ac Addysgu effeithiol ac ymarferol.
- Trefnu cyfleoedd dysgu proffesiynol ychwanegol ar gyfer athrawon Mathemateg:
 - ✓ Gweithdy ar-lein 'Addysgu Mathemateg i ddsbarthiadau gallu cymysg': ffofws ar rannu arferion da, canfyddiadau ymchwil, adnoddau a strategaethau ymarferol sy'n canolbwyntio ar wahaniaethu a sicrhau lefel briodol o her i bawb.
 - ✓ Gweithdy ar-lein 'Dysgu o Bell mewn Mathemateg': darparwyd gan ymarferydd blaenllaw yn y rhanbarth, gan ganolbwyntio ar ddefnyddio llwyfannau ar-lein yn effeithiol ar gyfer addysgu anghydamserol a chydamsferol, rhannu a modelu strategaethau ymarferol i ennyn diddordeb pob dysgwr a defnyddio asesu ar gyfer dysgu i lywio'r cynllunio i'r cyfainiad cywir.

Cydweithio · Dysgu · Llywddo

- Rhoi rhaglen gymorth mewn lle i gefnogi athrawon newydd gymhwyso yn ystod y pandemig.
- Cyfarfod rhwydwaith penodol i athrawon mathemateg sydd yn cychwyn eu gyrfa: gan ganolbwyntio ar rannu adnoddau ymarferol, canllawiau a chyfleoedd DPP ychwanegol. Hwyluso trafodaethau ar rannu arferion da a chynllunio i'r dyfodol.

Saesneg

- Darparu hyfforddiant pwnc benodol yn canolbwyntio ar gyflwyno agweddau ar y cwricwlwm Saesneg o bell - llafaredd ac ysgrifennu.
- Nodwyd bod arferion adalw effeithiol yn agwedd hanfodol ar addysgu o bell er mwyn asesu dysgu blaenorol a gwneud cysylltiadau. Sesiwn hyfforddiant yn agored i holl athrawon Saesneg y rhanbarth a sefydlu fforwm i rannu arferion gorau.
- Darparu cymorth unigryw i ysgolion gyda chyflwyno elfennau allweddol y cwrs TGAU Saesneg/Llenyddiaeth o bell. Ffocws y gwaith hwn oedd cefnogi datblygiad cynlluniau dysgu ac adnoddau addysgu.
- Nodwyd astudiaethau achos arfer orau mewn Saesneg a'u rhannu'n rhanbarthol.
- Rhoi rhaglen gymorth mewn lle i gefnogi athrawon newydd gymhwyso yn ystod y pandemig. Rhaglen saith wythnos/sesiynau ymarferol yn canolbwyntio ar ddysgu ac addysgu effeithiol, yn enwedig o bell.
- Datblygu Rhaglen Ymyrraeth Lythrennedd ar sail anghenion ac adborth gan ysgolion uwchradd. Pecyn adnoddau dwy haen a chynhwysfawr i gefnogi athrawon a chymorthyddion dysgu i ddatblygu sgiliau llythrennedd dysgwyr a nodir. Defnyddir y rhaglen yn eang ar draws y rhanbarth/rhaglen o ddysgu proffesiynol i gefnogi cymorthyddion dysgu.
- Darparu hyfforddiant unigryw i ysgolion sydd â niferoedd uchel o ddysgwyr bregus, gan ganolbwyntio ar gyflymu sgiliau llythrennedd.
- Datblygu gwefan *Herio* a fideos cyfarwyddol i gyfnod allweddol 4 i gefnogi dysgwyr. Gellir cael mynediad i'r rhain drwy ap neu drwy'r wefan.
- Cyflwyno peilot darllen unigryw i 10 ysgol uwchradd yn y rhanbarth. Targedwyd ysgolion â'n niferoedd uchaf o ddysgwyr PMG/PyD. Mae 'Building Reading Power' yn rhaglen beilot gyda'r nod o wella sgiliau darllen darllenwyr sydd yn cael trafferthion ac sydd hefyd yn dangos diffyg cymhelliant a diddordeb. Mae ysgolion sydd yn rhan o'r rhaglen wedi derbyn adnoddau ymarferol yn ogystal â rhaglen o ddysgu proffesiynol sydd yn canolbwyntio ar addysgu darllen yn effeithiol; datblygu rhuglder; gwella ymgysylltiad a chryfhau arferion darllen gartref. Yn ogystal ag uwchsgilio athrawon dosbarth, rydym ni hefyd yn gweithio gyda chymorthyddion dosbarth ac Anogwyr Dysgu. Mae Prifysgol Bangor yn cydweithio â GwE ar y prosiect hwn er mwyn monitro ac arfarnu effaith y peilot. Os yw'n llwyddiannus, fe'i rhennir yn rhanbarthol.

Gwyddoniaeth

- Datblygu canllawiau dysgu cyfunol ac enghreifftiau wedi'u modelu, a rannwyd â Phenaethiaid Gwyddoniaeth mewn cyfarfodydd rhwydwaith ac ag adrannau unigol.
- Datblygu llyfrynnau TGAU i gefnogi dysgwyr heb fynediad digidol - rhannu â phob adran.

Cydweithio · Dysgu · Llywddo

- Modelu cwisiau a threfnwyr gwybodaeth ar-lein i asesu cynnydd disgyblion - gydag adrannau allweddol.
- Cyd-lunio cynlluniau dysgu i'w darparu ar-lein.
- Datblygu ymhellach gwefan www.tanio.cymru a chreu adnoddau a ddefnyddiwyd gan athrawon a disgyblion ar draws y rhanbarth.
- Rhoi rhaglen gymorth mewn lle i gefnogi athrawon newydd gymhwyso yn ystod y pandemig.
- Cyd-greu adnoddau a chynllun hyfforddi â'r arweinydd llythrennedd er mwyn datblygu darllen a llafaredd mewn Gwyddoniaeth. Defnyddiwyd y rhain mewn ysgolion allweddol i gefnogi datblygiad sgiliau.
- Cynhyrchu a rhannu llyfrynau gwaith gwahaniaethol i ddisgyblion TGAU yn nodi gwybodaeth allweddol, terminoleg ac ati.
- Datblygu deunyddiau asesu hwylus (oedran darllen is a llai cymhleth)/ cwestiynau arholiad i gefnogi dysgwyr sydd â sgiliau llai datblygedig - rhifedd a llythrennedd.
- Datblygu deunyddiau atodol ac enghreifftiau wedi'u modelu i ddatblygu sgiliau rhifedd mewn Gwyddoniaeth a'u rhannu ag adrannau allweddol. Darparu hyfforddiant i gefnogi athrawon gyda gwahaniaethu a chyflwyno'r rhifedd.

Cymraeg

- Cynhaliwyd gweithdai penodol ar ddysgu ac addysgu iaith yn gyfunol ar gyfer Adrannau y Gymraeg y rhanbarth.
- Cynhaliwyd gweithdy 'Datblygu iaith a'r meddwl creadigol trwy ddysgu ac addysgu'n gyfunol' yn rhan o Gynnig Proffesiynol GwE.
- Cynhaliwyd cyfres o weithdai 'Be' sy'n bosib?' (GwE) er mwyn hyrwyddo'r defnydd o arfau digidol Google for Education ac eraill (ar lwyfan digidol Hwb). Bu'r gweithdai agored hyn yn boblogaidd iawn gydag athrawon cynradd ac uwchradd ar draws y rhanbarth.
- Darparwyd cefnogaeth benodol i Adrannau Y Gymraeg ddatblygu eu hadnoddau a'u defnydd rhyngweithiol o'u llwyfannau digidol ac er mwyn eu galluogi i dargedu carfanau penodol o ddysgwyr yn fuan.
- Anogwyd aelodau o Adrannau y Gymraeg y rhanbarth i ymuno â gweithgorau cenedlaethol CA3, CA4 a CA5 er mwyn datblygu adnoddau dysgu ac addysgu digidol arloesol i'w rhannu'n genedlaethol trwy lwyfan Hwb.
- Datblygwyd adnoddau 'Dysgu Carlam – Y Gymraeg' wedi'u creu'n benodol er mwyn cefnogi ymyraethau llythrennedd traws ysgol.
- Sefydlwyd cynllun 'Y Gymraeg ar Garlam' er mwyn i gydlynwyr llythrennedd a Phenaethiaid Adrannau y Gymraeg y rhanbarth rannu adnoddau i gefnogi ymyraethau'n targedu sgiliau llythrennedd trawsgwricwlaidd.
- Mewn ymateb i'r angen i gefnogi a datblygu sgiliau llafaredd dysgwyr gwnaed cais llwyddiannus i Lywodraeth Cymru i ddatblygu cynllun llafaredd 'Ein Llais Ni' (sydd wedi'i seilio ar gynllun 'Dy Lais Di' a dreialwyd yn lleol), a bydd y cynllun hwn yn cael ei ledaenu a'i wreiddio ar draws y rhanbarth.

Cydweithio · Dysgu · Llwyddo

Sut rydym yn mynd i'r afael â'r mater hwn yn ein cynlluniau a'n polisiau tymor hwy

O ran Iechyd a Lles y meysydd tystiolaeth allweddol o ysgolion/lleoliadau yw:

- Ailsefydlu grwpiau cyfeillgarwch a pherthnasoedd
- Strwythur a Threfn
- Targedu Iechyd Corfforol - nid yw rhai dysgwyr wedi gwneud unrhyw weithgarwch corfforol
- Cynnydd yn nifer y dysgwyr gorbryderus
- Patrymau cysgu a phresenoldeb
- Iaith a Lleferydd yn y blynyddoedd cynnar
- Bwlch digidol o ran mynd i'r afael â thlodi ymhlith disgyblion/teuluoedd.
- Ymgysylltu pellach â rhieni/gofalwyr
- Datblygu dysgwyr annibynnol
- Rhagor o geisiadau am gwrsela mewn ysgolion, gyda rhai ysgolion yn datgan bod angen rhagor o gwrselwyr mewn ysgolion a CAMHS.

Mae angen cynnwys yr uchod yn y cwricwlwm a'r cynllunio.

Dengys Cynlluniau Busnes 2021-2022 bod yr agwedd hon yn rhan bwysig o'n hamcanion strategol a'n blaenoriaethau rhanbarthol:

Ysgolion cryf a chynhwysol - yn ymroi i ragoriaeth, tegwch a llesiant

4.1 - Llesiant a Dysgu

- Parhau i weithio'n agos mewn partneriaeth gydag Awdurdodau Lleol i ddarparu cymorth llesiant i ymarferwyr a dysgwyr mewn ysgolion a lleoliadau.
- Parhau i roi cymorth i arweinwyr ysgolion gydag ymgysylltiad grwpiau penodol o ddysgwyr bregus a difreintiedig, gan gynnwys y dysgwyr hynny ble cafodd cau'r ysgolion effaith anghyfartal arnynt. Cymorth hefyd i adnabod a chefnogi'r dysgwyr hyn.

4.2 - Strategaeth cymorth i rieni

- Datblygu strategaeth cymorth i rieni a rhoi arweiniad i helpu rhieni a gofalwyr ar sut orau i gefnogi eu plant i ddysgu.

GDD / PMG	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu ymhellach a gweithredu'r strategaeth GDD genedlaethol ar draws y rhanbarth. • Gwreiddio'r model GDD PMG clwstwr/cynghrair ar draws y rhanbarth.
Llesiant ysgol gyfan (MDaPh)	<ul style="list-style-type: none"> • Hyrwyddo 'Dinasyddion Egwyddorol, Gwybodus i Gymru'. • Datblygu Dull Llesiant Ysgol Gyfan. • Cyd-greu adnoddau Llesiant ysgol gyfan efo ysgolion ar draws y rhanbarth.

Cydweithio · Dysgu · Llywddo

<p>Strategaeth i gefnogi rhieni/gofalwyr</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Arwain, rheoli a chydlynu'r maes cefnogi rhieni a gofalwyr gyda dysgu eu plant. · Sicrhau bod "Helpu eich plentyn i ddysgu" yn cael ei gyflwyno'n effeithiol i ysgolion, rhieni a gofalwyr ar draws Cymru. · Sicrhau bod cydlynedd a chpasiti priodol i ddarparu adnoddau rhanbarthol o safon uchel yn y maes hwn.
<p>Aildanio dysgu</p>	<ul style="list-style-type: none"> · Gweithredu rhaglenni sy'n ceisio lleihau effaith cau ysgolion ar gyrhaeddiad disgyblion yn eu darllen a'u hysgrifennu yn Gymraeg a Saesneg. · Strategaeth addysgu yn seiliedig ar dystiolaeth a ddatblygwyd i helpu disgyblion i wella'u rhuglder a'u cynnydd mewn mathemateg. · Datblygu adnoddau ar-lein sy'n addas i staff ysgolion a rhieni fel bod modd defnyddio'r ymyraethau hyn i helpu gyda datblygiad darllen plant dros y flwyddyn ysgol nesaf. · Parhau i ddatblygu a chynhyrchu cyfres o ddeunyddiau cymorth cyffredinol ar gyfer mathemateg uwchradd a llythrennedd uwchradd.

A4: Sefydlu strategaethau i fonitro ac i fynd i'r afael ag effaith hirdymor y pandemig ar iechyd corfforol ac iechyd meddwl disgyblion

<ul style="list-style-type: none"> • Rydym yn sicrhau bod y Fframwaith ar wreiddio dull lles emosiynol a meddyliol ysgol gyfan yn greiddiol i'n gwaith gydag ysgolion. Yn un o gyfarfodydd y partneriaid allweddol rhanbarthol yn ddiweddar, cytunwyd ar Lywodraethiant ac atebolrwydd y fframwaith wrth symud ymlaen. • Rydym hefyd wedi bod yn gweithio'n agos gydag arweinwyr Llesiant/Ysgolion Iach ar draws y rhanbarth er mwyn sicrhau bod ein dull gweithredu yn gyson wrth gefnogi ysgolion. Rydym wrthi'n mapio Iechyd a Lles Cyffredinol GWE/ALI ar draws y rhanbarth, a dylai hwn fod ar gael cyn hanner tymor. • Wythnos o weithdai GDD: Effaith ac Arferion yn Seiliedig ar Dystiolaeth - cynhaliwyd rhwng 22 a 26 Mawrth. Cafwyd presenoldeb da o blith ymarferwyr ysgolion a phartneriaid addysgol. Roedd yr wythnos ddysgu a rhannu hon yn dathlu ac yn rhannu gwaith o bob cwr o Gymru ar y ddarpariaeth a chynnydd dysgwyr difreintiedig trwy wariant GDD wedi'i dargedu. Roedd yr wythnos wedi'i chynllunio i dynnu sylw at bwysigrwydd cyplysu'r GDD ag ymyriadau sy'n seiliedig ar ymchwil a datblygiad mewn arferion Dysgu ac Addysgu er mwyn helpu'r dysgwyr difreintiedig a chymryd rhan mewn dysgu wrth ymlaen. Yn ystod yr wythnos trefnwyd ystod
--

Cydweithio · Dysgu · Llwyddo

o weithdai dysgu proffesiynol, trafodaethau a sgysiau gan y consortia, ysgolion a lleoliadau a phartneriaid proffesiynol. Mae'r rhain ar gael ar lwyfan HWB ac mae 18 awr o gynnig DP i ysgolion/lleoliadau ac AuuLI.

<https://www.gwegogledd.cymru/wp-content/uploads/2021/03/Rhaglen-GDD--PDG-Focus-Week-Programme.pdf>

- Mae'r Cyfarwyddwyr Addysg ar draws y rhanbarth wedi nodi ymgysylltiad rhieni fel blaenoriaeth ranbarthol. Sefydlwyd grŵp rhanbarthol gyda chynrychiolaeth o bob awdurdod i edrych ar strategaeth i helpu rhieni/gofalwyr i gefnogi eu plant i ddysgu. Rydym wedi gweithio'n agos gyda Mike Gershon, sy'n awdur mwy na 40 o lyfrau ar addysgu, dysgu ac addysgu gan gynnwys nifer o werthwyr gorau, ar gyflwyno adnoddau addysgu ar-lein dwyieithog i gefnogi rôl rhieni/gofalwyr wrth helpu eu plant i ddysgu. Mae'r adnoddau a'r wefan a ddatblygwyd gan Mike Gershon yn fan cychwyn cadarn er mwyn cefnogi rhieni, ac rydym wedi bod yn gweithio efo Mike i sicrhau bod y wefan yn ddwyieithog ac ar gael yn rhad ac am ddim i bob rhiant yng nngledd Cymru.
- Rydym hefyd wedi gweithio gyda Claire Chidley yn dilyn cynnal cyfres o weithdai llesiant 'Edrych ar ôl fy hun' i staff ysgolion ac ALL. Yn y sesiynau, mae Claire, sy'n arbenigwraig ar lesiant, newid a gwytnwch, yn edrych ar ystyr llesiant a sut y gallwn greu agwedd gytbwys at fywyd a gwaith. Mae'r gweithdai hyn wedi'u defnyddio gan grwpiau neu gan unigolion. Yn ogystal â darparu gwybodaeth ac awgrymiadau ar lesiant a gwytnwch, fe'u cynlluniwyd i roi amser a lle i'r gweithlu i ystyried pa mor barod ydyn nhw i wynebu heriau ar y tu allan sydd yn newid mor gyflym.

Mae'r pedwar gweithdy yn canolbwyntio ar wahanol agwedd ar lesiant.

Sesiwn 1: Deall fy Ngwytnwch a'm Adwaith i Newid -

<https://youtu.be/tDkLAaEoFjs>

Sesiwn 2: Yr Allweddi i Wytnwch - Datblygu Gweledigaeth a Phwrpas -

https://youtu.be/nuRVRi_M7c8

Sesiwn 3: Yr Allweddi i Wytnwch - Datblygu Deallusrwydd Emosiynol -

https://youtu.be/vudqzc_inMw

Sesiwn 4: Byw'n Iach - <https://youtu.be/37z5H73oelg>

Mae pob gweithdy yn para 45-60 munud gan gynnwys amser ar gyfer myfyrio personol/grŵp, a gellir eu defnyddio fel cyfres o weithdai neu ar wahân, fel sesiynau unigol.

Cydweithio · Dysgu · Llwyddo

- Mae sawl arweinydd ysgol wedi cael cynnig 'lle i fyfyrion' a gweithio gyda mentor allanol i drafod unrhyw agwedd ar ei lesiant. Mae nifer o Benaethiaid yn y rhanbarth wedi manteisio ar y cynnig hwn ac wedi rhoi adborth cadarnhaol ar y broses.

Effaith y pandemig ar iechyd meddwl disgyblion

Mae ysgolion a lleoliadau wedi defnyddio ystod o fesurau/arolygon llesiant i gasglu tystiolaeth ar iechyd meddyliol dysgwyr. Mae AauLL ac ysgolion wedi defnyddio arolwg 'Coronafeirws a Fi' Swyddfa Comisiynydd Plant Cymru i dargedu ymhellach feysydd allweddol o fewn eu cwricwlwm. Er enghraifft, mae rhai ysgolion wedi defnyddio'r *Edinburgh Warwick Mental Health Scale*. Mae ysgolion eraill wedi gweithredu arolwg / *Wish My Teacher Knew* Ysgolion sy'n Ystyriol o Drawma i gael dysgwyr i fyfyrion a symud ymlaen.

Mae rhai ysgolion wedi defnyddio ymyrraeth Gwneud Llun a Siarad gyda PMG fel athroniaeth meta-emosiwn i fyfyrion ar deimladau a datblygu llythrennedd emosiynol.

Gweithiodd Ymgynghorydd Drama gyda dysgwyr blynyddoedd 7-9 mewn ysgol arall, gan drafod effaith y cyfnod clo ar iechyd meddwl trwy gyfrwng gweithdy celf.

Rydym hefyd wedi gweithio efo elusen Mental Health UK i gefnogi rhoi rhaglen iechyd meddwl *BLOOM* ar waith yn ysgolion y rhanbarth. Mae'r adnodd cwricwlwm ar gael yn Gymraeg a Saesneg, gan dargedu dysgwyr yng nghyfnod allweddol 4 ac Ôl-16. Mynychodd fwy na hanner yr ysgolion uwchradd y sesiynau ac roedd sesiynau'n benodol trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae un ysgol wedi gweithredu'r rhaglen gyda'r Chweched Dosbarth gyda ffocws ar:

- Ddatblygu Gwytnwch
- Straen Arholiadau a Rheoli Pwysau
- Pwysau Cymdeithasol
- Cyfeillgarwch

Cymorth sydd wedi'i ddarparu i ysgolion hyd yn hyn i'w helpu i fynd i'r afael ag anghenion disgyblion

Rydym wedi cefnogi staff Bugeiliol unigol mewn ysgolion cynradd ac uwchradd. Bu'r ffocws ar uwchsgilio staff mewn dulliau cyffredin o gefnogi iechyd, lles a iechyd meddwl dysgwyr. Mae enghreifftiau yn cynnwys cynnydd yn nifer yr ysgolion sydd wedi cael mynediad i DP Ysgolion sy'n Ystyriol o Drawma/Chwarae Perthynol a hefyd rheoli gorbryder mewn plant. Rydym hefyd wedi addasu ein cynnig DP 'Person Dynodedig' i gynnwys adran ar strategaethau effeithiol.

Mae ysgolion hefyd wedi defnyddio'r adnoddau SEAL yn ogystal â'n hadnoddau yn y ganolfan gefnogaeth.

Tud. 146

Cydweithio · Dysgu · Llwyddo

Roedd a wnelo'r wythnos ffocws ar GDD â chefnogi dysgwyr bregus a strategaethau i ysgolion eu defnyddio.

Targedwyd hefyd 50 ysgol ar draws y rhanbarth i gymryd rhan ym mheilot *Adoption Cymru/LIC* o ran cynnig DP ac aelodaeth i ysgolion.

A5: Creu cyfleoedd i bwysu a mesur a gwerthuso effaith polisiau ac arferion a ddatblygwyd yn ystod y cyfnod hwn i lywio ffyrdd o weithio yn y dyfodol a dylunio'r cwricwlwm

Gwerthuso gwaith y consortiwm ers dechrau'r pandemig

Prosesau hunanarfarnu mewnol, adolygiadau allanol o'n harferion presennol a chyfeiriad ein taith, ac ymgynghori â Phenaethiaid a'r Awdurdodau Lleol.

Adroddiadau i Gyd-bwyllgor GwE:

- Trosglwyddo yn ôl i'r ysgol
- Llesiant
- Adnoddau dysgu cyfunol
- Model ailddechrau dysgu ar gyfer gogledd Cymru
- Rhaglen waith a blaenoriaethau rhanbarthol GwE
- Cymwysterau
- Adroddiad Blynyddol 2019-20
- Dysgu Proffesiynol - cynnig GwE i ysgolion Tymor yr Haf 2020
- Rhaglen Dysgu Carlam
- Trawsnewid ADY
- Ysgolion mewn categori
- Monitro'r gyllideb
- Cyllideb Flynyddol
- Cefnogi Ysgolion
- Y Daith Ddiwygio a Dysgu Proffesiynol
- Dysgu o Bell ac ymgysylltiad rhieni / gofalwyr
- Datblygu rhaglenni Dysgu Carlam ar gyfer y Gymraeg
- Adolygiad Thematig Estyn
- Trefniadau Llywodraethu: Archwiliad Mewnol
- Adroddiadau Archwiliad Mewnol
- Cofrestr Risg

Mae rhaglen waith bresennol YCG gydag ysgolion yn cynnwys gweithio mewn partneriaeth i hunan arfarnu darpariaeth yr ysgol yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae hyn yn cynnwys arfarnu effaith cymorth GwE yn ystod y cyfnod a hefyd anghenion cymorth ysgolion a chlystyrau i'r dyfodol.

Cydweithio · Dysgu · Llywyddo

PRIF DDEILLIANNAU AC EFFAITH

- Cyd-ymdrech a gweithredu rhanbarthol effeithiol rhwng y chwe awdurdod lleol a GwE.
- Mae cydweithio wedi sicrhau llywodraethiant gadarn a chysondeb rhanbarthol o ran y cymorth, y negeseuon a'r canllawiau a roddir i ysgolion.
- Mae cydweithredu fwy cadarn rhwng cymheiriaid ar lefel clwstwr/fforwm wedi sicrhau cyfeiriad a meddwl strategol a lunnir ar y cyd, ac sy'n effeithiol.
- Dull rhanbarthol a lleol clir mewn lle ar gyfer addasu'r gwasanaeth a'i ysgolion yn effeithiol.
- Mae ysgolion yn wybodus ac yn hyderus bod cymorth effeithiol ar gael os oes angen.
- Cefnogi lles arweinwyr ysgolion trwy gyfathrebu clir a rheolaidd.
- Canllawiau clir ar sut i flaenoriaethu a threfnu Dysgu o Bell a Dysgu Cyfunol.
- Darparu canllawiau ac adnoddau cydlynol i ysgolion i gefnogi lles, ymgysylltiad a dysgu dysgwyr bregus yn effeithiol.
- Rhannu arferion gorau ar draws ysgolion a chlystyrau, hynny yw, ymgysylltu â dysgwyr a theluoedd amharod, llwyfannau digidol a systemau cyfathrebu, modelau dysgu cyfunol, ac ati.

Mae ein blaenoriaethau yn gyfuniad o wella darpariaeth, arweinyddiaeth a deilliannau mewn ysgolion, yn ogystal â chyflawni'r daith ddiwygio. Y pedwar diben ddylai fod y man cychwyn a'r uchelgais i ysgolion wrth iddynt baratoi i gynllunio'r cwricwlwm newydd. Bwriad ein blaenoriaethau yw cefnogi ysgolion wrth iddynt weithio tuag at y pedwar diben hynny.

Mae'r blaenoriaethau rhanbarthol a'r meysydd ar gyfer gwelliant wedi'u gwreiddio'n gadarn ar ganfyddiadau'r prosesau hunan arfarnu mewnol, adolygiadau allanol o'n harferion presennol a chyfeiriad ein taith a thrwy ymgynghori â Phenaethiaid a'r Awdurdodau Lleol. Rhydd ein Cynllun Busnes sylw hefyd i flaenoriaethau strategol Llywodraeth Cymru a'r Awdurdodau Lleol, sydd o fewn cylch gorchwyl GwE. Yn ogystal, bydd GwE yn gweithio mewn partneriaeth gydag Awdurdodau Lleol i gefnogi blaenoriaethau lleol ychwanegol, fel bo'n briodol. Rhydd ystyriaeth hefyd i safbwyntiau a blaenoriaethau partneriaid haen ganol eraill fel Estyn, Cymwysterau Cymru, CBAC, yr Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysgol, Addysg Gychwynnol Athrawon (AGA) a Chyngor y Gweithlu Addysg (CGA).

Cefnogi ysgolion i barhau i wneud cynnydd gyda diwygio'r cwricwlwm

- Cefnogi ysgolion gyda chyllid ychwanegol i gydweithio fel clystyrau ar draws y diwygio ehangach gan gynnwys y Bil ADY, Cwricwlwm, y Gymraeg - mae pawb wedi gweithio ar y cyd i lunio cynllun i fodloni meini prawf llwyddiant (gellir rhannu enghreifftiau o'r cynllunio hwn).
- Gweithredu dull clwstwr i ymgysylltu ag ysgolion ar gyflwyno Dysgu Proffesiynol ar y Cwricwlwm i Gymru. Ar gyfer uwch arweinwyr - dros 60 sesiwn ym mis Ionawr/Chwefror 2021. Mae hyn wedi golygu niferoedd llai yn y sesiynau sydd, yn ei dro, yn fodd i gyd-weithwyr gael tuodaethu mewn cyd-destun fwy penodol - mae

Cydweithio · Dysgu · Llywodraeth

YCG yn hwyluso'r trafodaethau, felly sicrhau bod y sgwrs yn un barhaus. Creu dolenni gwe gyda gweithgareddau sydd yn dal yn fyw, a gall ysgolion barhau i weithio ar y rhain yn ôl yn yr ysgol.

- Cefnogi ysgolion i fyfyrion ar y dysgu a'r ffyrdd mwy newydd o weithio trwy Covid-19 - wrth i ddysgwyr ddychwelyd i ysgolion a dysgu wyneb-yn-wyneb, rhoi cyfle i ysgolion fyfyrion ac ystyried *Learning Forward* fel rhan o'r daith ddiwygio i 2022, er enghraifft, ystyried y 4 Diben, defnyddio technolegau digidol, perthynas fwy cadarn â rhieni a gofalwyr, rôl iechyd a llesiant, cydweithio o fewn ac ar draws ysgolion - cwestiynau sydd yn rhan o adroddiad yr haf.
- Yn dilyn trafodaethau efo'r Bwrdd Rheoli, cynhaliwyd cyfres o ddigwyddiadau gyda Phenaethiaid ar draws pob ALI i'w diweddarau ynghylch DP y CiG, gwranddo ar bryderon a chasglu barn am sut orau i ailgydio yn y rhaglen DP. Mynychodd dros 50 y digwyddiadau hyn ym mhob ALI ac roedd yr adborth yn dangos bod:
 - Arweinwyr cynradd ac uwchradd yn gweld pwysigrwydd y trafodaethau 3-16 parhaus a gynigir yn y rhaglen hon
 - Arweinwyr yn awyddus i gynnal y momentwm, er yn cydnabod bod amseriad hyn yn anodd
 - Arweinwyr yn awyddus i gydweithio â GwE er mwyn gweithio gydag arbenigwyr cwricwlwm allanol lle bo'n briodol
 - Arweinwyr yn cydnabod y bydd hyblygrwydd y rhaglen hon yn allweddol er mwyn iddynt allu ymgysylltu
- Bydd rhaglen DP y CiG yn ailgydio mewn gweminarau ym mis Mai 2021 ac yn ailgydio'n llawn mewn sesiynau clwstwr ar ddatblygu gweledigaeth a rennir a chynllunio ar gyfer newid cwricwlwm ym mis Mehefin 2021 (rhannwyd trosolwg ag ysgolion).
- Lluniwyd ar y cyd gyfres o bapurau procio mewn timau bach o YCG yn canolbwyntio ar agweddau allweddol ar ddiwygio cwricwlwm, er enghraifft, addysgeg, arweinyddiaeth, gweledigaeth, asesu, cynllunio cwricwlwm. Wedi cyd-weithio â phartneriaid ehangach i ddatblygu'r rhain ymhellach a'u cyflwyno iddynt, er enghraifft, AauLI, Estyn, SauAU, LIC
- Yn dilyn ymlaen o hyn, cynlluniwyd gweithdy i gefnogi ysgolion i greu cynllun gweithredu ar gyfer mis Medi 2022. Ystyrir gweithgareddau fel rhan o'r camau a nodwyd yn y Daith i 2022, er enghraifft ymgysylltu, cynllunio a threalu. Mae pob YCG wedi'i uwchsgilio, a chynhelir y sesiwn hwn ar lefel clwstwr unigol ar draws y rhanbarth cyn mis Mehefin 2021 - dengys adborth gan Benaethiaid bod hyn yn fodd i ysgolion ystyried ble mae eu pwyntiau cynnydd, gan ddatblygu'r hyn sydd eisoes yn effeithiol. Ymrwymiad clir gan y rhan fwyaf o ysgolion i barhau i ddatblygu cydweithio ar draws eu rhwydweithiau (rhannu enghraifft o gynllun gweithredu).
- Mae gan GwE ymrwymiad clir i ddatblygu ei YCG - cynhelir sesiynau wythnosol gyda'r Athro Graham Donaldson yn arwain a chynghori. Gweithio mewn timau llai i ddatblygu dealltwriaeth o fframwaith y CiG, ystyried amrywiaeth o ddulliau gweithredu a modelau, dechrau edrych ar ddilyniant mewn cynllunio o fewn MDaPh - cael darlun o ddysgu fel tîm er mwyn llywio'r camau nesaf wrth gefnogi ysgolion, datblygu negeseuon cyson a chreu enghreifftiau y gellir eu rhannu ag ysgolion.

Tud. 149

Cydwethio · Dysgu · Llwyddo

- Datblygu strategaeth i gyflwyno cyfres o Ddysgu Proffesiynol ar y CiG - gydag adnabyddiaeth glir o negeseuon allweddol a sut bydd y rhain yn cael eu rhaedru i bob rhwydwaith, pwnc, uwch arweinydd, athro, CALU - gan sicrhau mynediad teg i bawb (dangos trosolwg o'r dilyniant).
- Cynllunio cymorth ar draws pob MDaPh - creu rhwydweithiau ar draws y rhanbarth, cydwethio ag AauLI ac ymarferwyr. Bydd hyn yn creu cyfle i wneud synnwyr o bethau ar lefel leol.
- Parhau i sicrhau bod ein DP yn wybodus ac yn seiliedig ar ymchwil gwybodus, ac yn rhan o gydweithio â phartneriaid allanol:
 - Wedi cyflwyno mewn cynhadledd ryngwladol gyda Columbia Brydeinig, Yr Almaen, Awstralia, Louise Stoll a Claire Sinnema ar ddatblygu YSD trwy'r pandemig. Cydwethio yn mynd rhagddo i symud y gwaith hwn ymlaen.
 - Sesiynau misol gydag Adran y Cwricwlwm, Llywodraeth yr Alban i weithio ar ddatblygu fframwaith ansoddol ac edrych ar ddatblygu 'sut' - sgiliau ac adnoddau i gefnogi cynllunio cwricwlwm.
 - Gwaith Y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd ar iechyd a lles
 - Parhau i weithio ar y cyd yn drawsranbarthol i ddatblygu rhaglen DP genedlaethol, gan werthuso ymgysylltiad a rhoi cyfle i lais Penaethiaid lywio'r broses.
 - Parhau i gyfarfod LIC yn wythnosol i ystyried y dull cenedlaethol o gefnogi ysgolion gydag agenda CiG.
 - Parhau i gefnogi ysgolion i ddatblygu sgiliau ymholi trwy gysylltiadau a gwaith y Sefydliad Cydweithredol dros Ymchwil Addysg, Tystiolaeth ac Effaith a'r Prosiect Ymholi Proffesiynol Cenedlaethol.

Parodrwydd ysgolion ar gyfer gweithredu'r cwricwlwm

- Trafodaethau rheolaidd ag YCG yn wythnosol - rhannu arferion llwyddiannus.
- Ymgysylltiad ar draws y rhaglen DP a sut y mae ysgolion yn ymgysylltu ar lefel ysgol â'r Daith i 2022.
- Cydwethio ar draws y clwstwr - nodwyd mesurau llwyddiant mewn cynlluniau cydweithredol.
- Myfyrio ar gyfnod Covid-19 er mwyn dysgu o ffordd fwy newydd o weithio ac fel egwyddorion ehangach ar draws y diwygio gan gynnwys y newid mewn ymddygiadau - er enghraifft, ystyried YSD ac ystyried eto y weledigaeth yn erbyn y 4 Diben.
- Cerrig milltir G6, er enghraifft ADY.